

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΦΘΟΓΓΟΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

§ 1. Τὰ γράμματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἴδια μὲ τὰ 24 γράμματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἐπροφέροντο πάντα τὰ γράμματα ταῦτα ἀκριβῶς ὅπως τὰ προφέρομεν ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες. Διὰ τοῦτο πολλάκις ὁ ἴδιος φθόγγος τῆς νέας γλώσσης (π. χ. ὁ φθόγγος ι) φαίνεται παριστανόμενος εἰς διαφόρους λέξεις ἢ εἰς διαφόρους συλλαβὰς τῆς ἰδίας λέξεως μὲ διάφορα γράμματα (π. χ. καὶ μὲ τὸ η ἢ τὸ υ): ῥίς, μῦς, μυστήριον.

Σημείωσις. Τὸ ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον περιελάμβανεν ἐν ἀκόμῃ γράμμα, τὸ F, τὸ ὁποῖον διὰ μὲν τὸ σχῆμά του λέγεται *δίγαμμα*, διὰ δὲ τὴν προφορὰν του *βαυ*. Ἐπροφέρετο περίπου, ὅπως προφέρεται νῦν τὸ β ἢ ὅπως τὸ υ εἰς λέξεις, ὁποία π.χ. ἡ λέξις αὖριον.

Εἰς δὲ τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ἐπόμενα, ὑπῆρχε καὶ εἷς ἰδιαίτερος φθόγγος, τὸ j (γιώτ), τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν παρεδόθη γράμμα (ἤτοι γραπτὸν σημεῖον).

Ἐπροφέρετο δὲ τὸ j, ὅπως προφέρεται τώρα τὸ γι εἰς τὴν λέξιν π.χ. Πανάγιω (Πανάγ-ω) ἢ ὅπως τὸ ἀπλοῦν ι εἰς τὰς λέξεις π.χ. παιδιὰ, καθάριος.

α') Φωνήεντα

§ 2. Από τὰ ἑπτὰ φωνήεντα α, ε, η, ι, ο, υ, ω :

α) τὸ ε καὶ τὸ ο λέγονται **βραχέα** (ἔτσι σύντομα εἰς τὴν προφορὰν)·

β) τὸ η καὶ τὸ ω λέγονται **μακρά** (ἔτσι παρατεταμένα εἰς τὴν προφορὰν), διότι ἀρχῇθεν τὸ μὲν η ἐπροφέρετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὡς παρατεταμένον ε (ἔτσι περίπου ὡς εε), τὸ δὲ ω ὡς παρατεταμένον ο (ἔτσι περίπου ὡς οο)·

γ) τὸ α, ι, υ λέγονται **δίχρονα**, διότι ταῦτα ἀρχῇθεν εἰς ἄλλας μὲν συλλαβὰς ἐπροφέροντο βραχέα, εἰς ἄλλας δὲ μακρά.

Σημείωσις. Ἵνα δηλωθῇ, ὅτι τὸ δίχρονον φωνήεν μιᾶς συλλαβῆς εἶναι βραχύ, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον ˊ, ἵνα δὲ δηλωθῇ, ὅτι εἶναι μακρόν, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον - , ὡς π.χ. κτῆμα, κτῆσις, πῆχys - ὥρα, τιμή, θυμός.

β') Σύμφωνα

§ 3. Από τὰ 17 σύμφωνα :

1) ἑνέα, ἔτσι τὰ σύμφωνα κ, γ, χ - π, β, φ - τ, δ, θ, λέγονται **ἄφωνα**·

2) πέντε, ἔτσι τὰ σύμφωνα μ, ν - λ, ρ - σ (ς), λέγονται **ἡμίφωνα** καὶ

3) τρία, ἔτσι τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ, λέγονται **διπλά**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἡμίφωνα συγκαταλέγονται προσέτι τὸ δίγαμμα (F) καὶ τὸ γιωτ (j) (βλ. § 1, Σημ.).

§ 4. Τὰ ἄφωνα διαιροῦνται :

1) κατὰ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, μὲ τὸ ὅποιον κυρίως προφέρονται, εἰς τὰ **οὐρανικά** κ, γ, χ, εἰς τὰ **χειλικά** π, β, φ καὶ εἰς τὰ **ὀδοντικά** τ, δ, θ·

2) κατὰ τὸ ποῖόν τῆς πνοῆς, ἢ ὁποία τὰ συνοδεύει κατὰ τὴν προφορὰν των, εἰς τὰ **ψιλὰ** (ἔτσι λεπτὰ) κ, π, τ, εἰς τὰ **μέσα** γ β δ καὶ εἰς τὰ **δασέα** (ἔτσι παχέα) χ, φ, θ.

§ 5. Τὰ ἡμίφωνα διαιροῦνται εἰς τὰ **ἐνρινα** μ, ν, εἰς τὰ **ὕγρα** λ, ρ, καὶ εἰς τὸ **συριστικόν** σ (ς).

Σημείωσις 1. Ἐνρινον εἶναι καὶ τὸ γ, ὅταν εὑρίσκεται πρὸ τῶν οὐρανικῶν κ, γ,

χ, ἢ πρὸ τοῦ ξ : ἀγκυρα, ἀγγεῖον, ἀγγω, ἀγγω.

Σημείωσις 2. Τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται **διπλᾶ**, διότι πλειστάκις προέρχονται ἀπὸ ἔνωσιν δύο συμφώνων, ἥτοι τὸ μὲν ξ ἀπὸ τὸ κ + σ ἢ γ + σ ἢ χ + σ, τὸ δὲ ψ ἀπὸ τὸ π + σ ἢ β + σ ἢ φ + σ καὶ τὸ ζ ἀπὸ τὸ σ + δ ἢ ἀπὸ σύμπλεγμα ἄλλων συμφώνων : κόραξ (κόρακς), Ἀραψ (Ἀραβς), Θήβαζε (Θήβασδε), ζαπλουτος (διάπλουτος).

Πίναξ τῶν συμφώνων

	Οὐρανικά	Χειλικά	Ὀδοντικά
ἄφωνα	κ	π	τ
	γ	β	δ
	χ	φ	θ
ἡμίφωνα			
	ἐνρινα	μ	ν
	ύγρᾶ	λ	ρ
	συριστικά		σ(ς)
διπλᾶ	ζ	ξ	ψ

γ') Δίφθογγοι

§ 6. Αἱ δίφθογγοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἔνδεκα, αἱ ἐξῆς : **αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου, α η ω**. Ἐκ τούτων αἱ ὀκτὼ **αι, οι, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου** λέγονται **κύριαι**, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς **α, η, ω** λέγονται **καταχρηστικάι**.

Σημείωσις 1. Ἡμεῖς τὴν δίφθογγον **αι** τὴν προφέρομεν ὅπως τὸ **ε**, τὰς δὲ διφθόγγους **ει, οι, υι** καὶ **η** ὅπως τὸ **ι**, τὴν δίφθογγον **α** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **α** καὶ τὴν δίφθογγον **ω** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **ω**, τὰς δὲ διφθόγγους **αυ, ευ, ηυ** τὰς προφέρομεν πρὸ φωνήεντος μὲν καὶ πρὸ τῶν συμφώνων **β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν** καὶ **ρ** ὡς **αβ, εβ, ηβ**, εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ὡς **αφ, εφ, ηφ**. Ἀρχῇθεν ὅμως ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐκάστη διφθόγγος ἐπροφέρετο οὕτως, ὥστε διεκρίνοντο κατὰ τὴν προφορὰν οἱ δύο φθόγγοι, ἥτοι τὰ δύο φωνήεντα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὕτη ἀποτελεῖται (πρβλ. νῦν : Νεράϊδα, αὐτολεῖμονο, ροῖδο).

Σημείωσις 2. Τὸ ι, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰς **καταχρηστικὰς** διφθόγγους ὑπὸ τὸ α, η, ω, λέγεται **ὑπογεγραμμένον ἰῶτα**. Τοῦτο ὅμως, ὅταν αἱ διφθόγγαι αὗται γράφονται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, γράφεται κανονικῶς οὐχὶ ὑποκάτω τῶν κεφαλαίων φωνηέντων Α, Η, Ω, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῶν (Αι, Ηι, Ωι) καὶ τότε λέγεται **προσγεγραμμένον ἰῶτα** : ΑἰΔΗΣ (πρόφ. ἄδης), ΤΗι ΘΕΩι (πρόφ. τῇ θεῷ).

§ 7. Αἱ διφθόγγαι γενικῶς εἶναι μακραί. Μόνον ἡ αἰ καὶ ἡ οἰ λαμβάνονται ὡς βραχεῖαι, ὅταν εὐρίσκωνται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος λέξεως κλιτῆς, ἐκτὸς ῥήματος εὐκτικῆς ἐγκλίσεως : μοῦσαι, πῶλοι, βούλομαι, παιδεύσαι-μούσαις, πῶλοις, παιδεύσαι ἄν, οἴκοι.

δ') Συλλαβαί, συλλαβισμός

§ 8. Συλλαβὴ λέγεται τεμάχιον λέξεως ἀποτελούμενον ἀπὸ ἓν ἢ περισσύτερα σύμφωνα μὲ ἓν φωνῆεν ἢ διφθόγγον : τε-τρά-δρα-χμον, στρα-τεύ-μα-τα.

Συλλαβὴ λέξεως δύναται νὰ ἀποτελεῖται καὶ ἀπὸ ἓν μόνον φωνῆεν ἢ μίαν διφθόγγον : ἱ-α, οἶ-ει (= νομίζεις).

§ 9. 1) Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν τῆς, μία λέξις, ἐὰν ἔχῃ μίαν μόνον συλλαβήν, λέγεται **μονοσύλλαβος** (π.χ. μῦς), ἐὰν ἔχῃ δύο συλλαβάς, λέγεται **δισύλλαβος** (π.χ. οἶκος), ἐὰν ἔχῃ τρεῖς συλλαβάς, λέγεται **τρισύλλαβος** (π.χ. παιδίον) καὶ ἐὰν ἔχῃ περισσοτέρας τῶν τριῶν συλλαβῶν, λέγεται **πολυσύλλαβος** (π.χ. φιλόσοφος).

2) Ἡ τελευταία συλλαβὴ λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει συλλαβάς περισσοτέρας τῆς μιᾶς, λέγεται **λήγουσα**, ἡ πρὸ τῆς ληγοῦσης λέγεται **παραλήγουσα**, καὶ ἡ πρὸ τῆς παραληγοῦσης λέγεται **προπαραλήγουσα**, ἡ δὲ πρώτη συλλαβὴ αὐτῆς λέγεται **ἀρκτική**.

§ 10. Ὁ χωρισμὸς λέξεως εἰς τὰς συλλαβάς αὐτῆς λέγεται **συλλαβισμός**. Γίνεται δὲ ὁ συλλαβισμὸς εἰς τὰς λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης κατὰ τοὺς ἑξῆς κανόνας :

α) Ἐν σύμφωνον εὐρίσκόμενον μετὰ δύο φωνηέντων (ἢ διφθόγγων) συλλαβίζεται μὲ τὸ ἐπόμενόν του φωνῆεν (ἢ διφθόγγον) : λέ-γο-μεν, ἄ-πει-ροι.

β) Δύο σύμφωνα εύρισκόμενα μεταξύ δύο φωνηέντων (ἢ διφθόγγων) συλλαβίζονται μὲ τὸ ἐπόμενόν των φωνῆεν (ἢ διφθόγγον), ἐὰν δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ ἐὰν εἶναι ἀρκτικά λέξεως τῆς (ἀρχαίας) Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἄλλως χωρίζονται καὶ συλλαβίζονται τὸ μὲν πρῶτον μὲ τὸ προηγούμενον, τὸ δὲ δεύτερον μὲ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν (ἢ διφθόγγον) : πέ-τρα (τρόπος), βά-θρον (θρόνος), ἔ-στω (σταυρός)· ἀλλά : βάλ-λω, ἐν-νέα, ἔλ-κω, ἄρ-μα, ἔν-τερον.

Σημείωσις. Καὶ τὰ συμπλέγματα γμ ἢ γμ, θμ, τν, φν, ἐπειδὴ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ συμπλέγματα κμ, τμ, θν, πν, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀρχίζουσιν λέξεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, συλλαβίζονται καὶ αὐτὰ μὲ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν : πρᾶ-γμα, θρα-χυή (κητὴς), ἀρι-θμός (τιμήμα), φά-την (θνητός), δά-φνη (πένεω).

γ) Τρία σύμφωνα εύρισκόμενα μεταξύ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦ φωνήεντος ὅταν καὶ τὰ τρία ταῦτα σύμφωνα ἢ τουλάχιστον τὰ δύο πρῶτα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀρκτικά λέξεως Ἑλληνικῆς : ἐ-στράτευσε (στρατός), ἐ-χθρός (χθές), βά-κτρον (κτημα), ἰ-σχνός (σχῆμα). Ἄλλως χωρίζονται, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν συμφώνων συλλαβίζεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν, τὰ δὲ δύο ἄλλα μὲ τὸ ἐπόμενον : ἄρ-κτος, ἄν-δρες, Ἀμ-βρακία.

δ) Αἱ σύνθετοι λέξεις κατὰ τὸν συλλαβισμόν χωρίζονται εἰς τὰ συνθετικά των μέρη, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ τὴν σύνθεσιν ἔχη συμβῇ ἔκθλιψις, ὁπότε καὶ αὗται συλλαβίζονται ὡς ἀπλαῖ λέξεις : προσ-έχω, συν-άγω, νουν-εχής, Ἑλλήσ-ποντος, ἀλλά : πα-ρέχω, ὑ-πάγω, φί-λιππος, ἄ-γρυ-πνος, πρω-ταγωνιστής.

§ 11. Ποσότης συλλαβῶν. Ὁρισμένη συλλαβὴ μιᾶς λέξεως λέγεται:

1) φύσει μακρά, ἐὰν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ διφθόγγον : κοί-τη, κρού-ω.

2) θέσει μακρά, ἐὰν, ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἔν διπλοῦν : ἀ-στός, ἄ-λλος, ἐ-χθρός, τό-ξον·

3) βραχεΐα, ἐὰν ἔχη βραχὺ φωνῆεν, κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἄλλο φωνῆεν ἢ ἔν μόνον ἀπλοῦν σύμφωνον ἢ τίποτε : ἀ-έρες, φύ-γε-τε.

ε') Πνεύματα καὶ τόνοι

1. Τὰ πνεύματα

§ 12. Εἰς πᾶσαν λέξιν, ἣ ὁποῖα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ ρ, σημειοῦται ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος ἢ τοῦ ρ σημεῖον πνεύματος ἢ πνεῦμα.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο, ἡ ψιλὴ ('), ἥτοι σημεῖον λεπτῆς πνοῆς, καὶ ἡ δασεῖα (ϛ), ἥτοι σημεῖον παχέας πνοῆς : ἀρετή, ὥρα, ῥόδον.

Σημείωσις. Τὸ δασὺ πνεῦμα, ἥτοι ἡ δασεῖα, ἐπροφέρετο ἀρχῇθεν περίπου ὅπως νῦν τὸ σύμφωνον χ π. χ. ἵππος (πρόφ. χίππος).

§ 13. Δασύνονται (ἥτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν δασεῖαν) κανονικῶς πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζονται ἀπὸ υ ἢ ἀπὸ ρ : ὕπνος, ῥήτωρ.

Ἐκ τῶν λοιπῶν λέξεων ἄλλαι μὲν, αἱ πλείσται, ψιλοῦνται (ἥτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν ψιλὴν), ἄλλαι δὲ δασύνονται.

2. Οἱ τόνοι

§ 14. Πάσης λέξεως, ἣ ὁποῖα ἔχει δύο ἢ περισσοτέρας συλλαβάς, μία συλλαβὴ τονίζεται, ἥτοι προφέρεται ἰσχυρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας συλλαβάς αὐτῆς Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς τονιζομένης συλλαβῆς γράφεται ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον καλεῖται τόνος : κόρη, κῆπος, παίζομεν, ἀγαθός, μαθητής.

Σημείωσις. Σημεῖον τόνου κανονικῶς σημειοῦται καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου τῶν μονοσυλλάβων λέξεων : μήν, φῶς, παῖς.

§ 15. Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς, ἥτοι ἡ ὀξεῖα (´), ἡ βαρεῖα (˘) καὶ ἡ περισπωμένη (ˊ).

Σημείωσις. Ἡ διαφορὰ τοῦ τόνου δέν παρέχει αἰσθητὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν φωνηέντων ἢ τῶν διφθόγγων εἰς ἡμᾶς τοὺς νέους Ἕλληνας, ὅπως οὐδὲ ἡ μακρότης καὶ ἡ βραχύτης αὐτῶν. Πρὸλ. (ὁ) ἐλαιῶν- (τῶν) ἐλαιῶν, (τὸν) κῆπον - (τῶν) κήπων.

3. Κανόνες τοῦ τονισμοῦ

§ 16. Ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας γλώσσης γίνεται κατὰ

τούς ἑξῆς κανόνες :

1) Οὐδέποτε μία πολυσύλλαβος λέξις τονίζεται ὑπεράνω τῆς προπαραληγούσης : (ἄνθρωπος) *φι*λάνθρωπος, *φι*λανθρωπότητος.

2) Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἡ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται: ("Ὅμηρος) Ὀμήρου, (διδάσκαλον) διδασκάλων.

3) Ἡ προπαραλήγουσα καὶ πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη ὀξύνεται : *πεί*δομαι, *λό*γος, *ἐλ*θέ.

4) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγούσης τονιζομένη ὀξύνεται : *μή*τηρ, *παύ*ω.

5) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται : *μή*τερ, *παῦ*ε.

6) Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστική, αἰτιατική καὶ κλητική τῶν ὀνομάτων, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὀξύνεται : ἡ *τιμή*, τὴν *τιμή*ν, ὦ *τιμή* - οἱ *θεοί*, τοὺς *θεοὺς*, ὦ *θεοί* - ἡ *ἐσθής*, ὁ *ποιμὴν*, ὁ *ἱμάς*.

7) Ἡ μακροκατάληκτος γενική καὶ δοτική τῶν ὀνομάτων ἐν γένει, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται : *κρι*τοῦ, *κρι*τῆ, *κρι*τῶν, *κρι*ταῖς - *θεοῦ*, *θεῶ*, *θεῶ*ν, *θεοῖς*.

8) Τῶν ὀνομάτων, ὅπου τονίζεται ἡ ἐνική ὀνομαστική, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδίσῃ ἡ λήγουσα: *γέρων*, *γέροντος*, *γέροντες*· ἀλλὰ : *γερόντων*.

9) Ἡ ἐκ συναιρέσεως προερχομένη λήγουσα μιᾶς λέξεως, ὅταν τονίζεται, περισπᾶται : (τιμάω) *τιμῶ*, (ἡχός) *ἡχ*οῦς, ἐκτὸς ἂν πρὸ τῆς συναιρέσεως ἡ δευτέρα ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν ὠξύνετο : (ἐσταώς) *ἐστ*ῶς, (κλήις - κλῆς) *κλει*ς.

10) Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : *χειρῶ*ναξ, *αὔλα*ξ (βλ. § 11, 2).

11) Κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος συνήθως ἀναβιβάζεται ὅσον τὸ δυνατόν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἀλλ' ὅχι καὶ ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ πρώτου συνθετικοῦ : (καιρός) *εὐ*καιρος, (δός) *ἀπό*δος, (φρὴν) *μεγαλό*-φρων, *μεγαλό*φρον.

12) Βραχεῖα τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης μιᾶς λέξεως ἀντὶ τῆς ὀξείας, ὅταν κατόπιν τῆς λέξεως ταύτης δὲν ὑπάρχῃ σημεῖον στίξεως : ὁ *ἀγαθός* ἀνὴρ *τιμᾶ* τοὺς σοφοὺς *ἀνδράς*.

§ 17. Κατὰ τὸν τόνον αὐτῆς μία λέξις λέγεται :

1) *ὀξύτονος*, ἂν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης : *ἀν*ήρ·

2) *παροξύτονος*, ἂν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παραληγούσης : *κώ*μη·

3) *προπαροξύτονος*, ἂν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης :

ἄνθρωπος·

4) **περισπωμένη**, ἐὰν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγούσης : τοῦ κριτοῦ, τιμῶ·

5) **προπερισπωμένη**, ἐὰν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κῆπος·

6) **βαρύτονος**, ἐὰν ἔχῃ βαρεῖαν ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ἐν γένει ἐὰν τονίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης : χειμῶν βαρὺς ἐπὶ λθ-πεῖθω, παιδεύω.

Σημειώσεις. Θέσις τοῦ τόνου καὶ τοῦ πνεύματος. Ὁ τόνος ἢ τὸ πνεῦμα :

α) Ἐπὶ τῶν ἀπλῶν φωνηέντων καὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων σημειοῦται ὑπεράνω μὲν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ μικρὰ γράμματα, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ κεφαλαῖα : ἥως, ὁδός, Ἡώς, Ὀράτιος· τῇ δεᾶ, ᾠδῇ - Ὡιδεῖον ἢ (Ὠδεῖον) (βλ., § 6, Σημ. 2).

β) Ἐπὶ τῶν κυρίων διφθόγγων σημειοῦται πάντοτε ὑπεράνω τοῦ δευτέρου ἐκ τῶν φωνηέντων, ἀπὸ τὰ ὅποια αὐταὶ ἀποτελοῦνται: Αἰγέυς, αἰρετός, αὐλός, οὐρανός, σφαίραι, τὰς σφαίρας, Οιδίπους.

γ) Ὅταν τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος συμπίπτουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, τότε ἢ μὲν ὀξεῖα (ἢ ἡ βαρεῖα) σημειοῦται μετὰ τὸ πνεῦμα ἢ δὲ περισπωμένη ὑπεράνω αὐτοῦ : Ἄρτεμις, Ἦρα, Ὅμηρος, αὔρα, Αἶας, εὖρος, αἶμα.

ς') Ἄτονοι καὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις

1. Πρόκλισις

§ 18. Δέκα μονοσύλλαβοι λέξεις, ἦτοι οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου **ὁ, ἡ, οἱ, αἱ**, αἱ τρεῖς προθέσεις **εἰς, ἐν, ἐξ** ἢ **ἐκ** καὶ τὰ τρία μόρια **ὥς, εἰ, οὐ**, ἐπειδὴ πάντοτε προφέρονται λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένην λέξιν, δὲν τονίζονται, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται **ἄτονοι λέξεις ἢ προκλιτικαί**.

Σημειώσεις. Τὸ μόριον οὐ τονίζεται (μὲ ὀξεῖαν), ὅταν εὐθὺς μετ' αὐτὸ ὑπάρχῃ στίξις : ἐτόξευον μὲν, ἐξικνούντο δ' οὐ. φῆς ἢ οὐ; πῶς γὰρ οὐ ;

2. Ἐγκλισις

§ 19. Μερικαὶ μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι λέξεις προφέρονται πάντοτε λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε προηγουμένην λέξιν καὶ διὰ τοῦτο ὁ τόνος αὐτῶν κανονικῶς μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὥς ὀξεῖα) ἢ ὅλως ἀποβάλλεται ἄνθρωπός τις ταῦτά φησι τῷ πατρί μου.

Αἱ τοιαῦται λέξεις λέγονται **ἐγκλιτικαὶ λέξεις** ἢ ἀπλῶς **ἐγκλιτικὰ** (πρὸβλ. τῆς νέας γλώσσης π.χ. *φώναξέ με, μίλησέ μου- ὁ φίλος του, λέγε μας*).

§ 20. Ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθεις εἶναι :

1) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μοῦ, μοί, με - σοῦ, σοί, σέ - οὗ, οὔ, ἔ·

2) οἱ τύποι τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς, τί, πλὴν τοῦ τύπου αὐτῆς ἅττα (= τινά)·

3) οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος τῶν ῥημάτων εἰμί (= εἶμαι) καὶ φημί (= λέγω), πλὴν τῶν τύπων αὐτῶν εἶ καὶ φής·

4) τὰ ἐπιρρήματα ποῦ, ποί, ποθεν - πῶς, πῇ ἢ πῇ ποτέ·

5) τὰ μόρια γέ, τέ, τοί, πέρ, πῶ, νύν·

6) τὸ πρόσφυμα δέ (ἄσχετον πρὸς τὸν σύνδεσμον δέ) : τοιός-δε, Μεγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα).

§ 21. Τῶν ἐγκλιτικῶν ὁ τόνος :

1) μεταθιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγούμενης λέξεως (ὡς ὀξεῖα), ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἶναι προπαροξύτονος (ἄνθρωπός τις, κήρυκές τινες) ἢ προπερισπωμένη (σφαῖρά τις, στρατιῶταί τινες) ἢ ἄτονος ἢ ἐγκλιτικῇ (εἶ τίς φησί μοι ταῦτα)·

2) ἀποβάλλεται πάντων μὲν τῶν ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἶναι ὀξύτονος ἢ περισπωμένη (θεός τις, θεοί τινες - ὀρῶ σε, καλῶ τινα), μόνον δὲ τῶν μονοσυνθετῶν ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἶναι παροξύτονος (γέρων τις, λέγει τι)·

3) διατηρεῖται, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δισύνθετον (φίλοι τινές, ὀλίγοι εἰσίν), ἢ ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις ἔχῃ πάθει ἐκθλιψιν (πολλοὶ δ' εἰσὶν ἀγαθοί), ἢ ὅταν προηγῇται τοῦ ἐγκλιτικοῦ στίξις (Ὅμηρος, φασί, τυφλὸς ἦν).

Σημειώσεις. Μερικὰ ἐγκλιτικὰ μὲ ὠρισμένας πρὸ αὐτῶν λέξεις ἐνώνονται καὶ γράφονται μαζί μὲ αὐτὰς ὡς μία λέξις : ὅδε, ἥδε, τότε, ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ - τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε - οὔτε, ὥσπερ, ὥστε κλπ. Αἱ λέξεις, αἱ προερχόμεναι ἐκ τοιαύτης ἐνώσεως, διατηροῦν τὸν ἀρχικὸν τῶν τονισμὸν : ἥδε, ἥπερ, τοιάδε, οὔτε, ὥσπερ κλπ.

ζ') Ἄλλα σημεῖα ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ

§ 22. Ἐκτὸς τῶν σημείων τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων, ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ χρησιμοποιοῦνται προσέτι τὰ ἑξῆς σημεία :

1) ἡ ὑποδιαστολή (,)· αὕτη γράφεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅ,τι πρὸς διάκρισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συνδέσμου ὅτι·

2) τὰ διαλυτικά (·)· ταῦτα γράφονται ὑπεράνω τοῦ ι ἢ τοῦ υ, ὅταν ζητῆται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ ι ἢ τὸ υ δὲν ἀποτελεῖ διφθογγον μὲ τὸ ἀμέσως προηγούμενον φωνῆεν τῆς ἰδίας λέξεως : αὐπνία, τοῦ Γαίου·

Σημείωσις. Τὰ διαλυτικά δύνανται νὰ παραλείπωνται, ὅταν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο φωνηέντων ὑποσημαίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν σημείων τῶν τόνων ἢ τῶν πνευμάτων : ἄυλος, ἄλυο, Γάιος.

3) ἡ ἀπόστροφος (')· σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως (βλ. § 28)·

4) ἡ κορωνίς (˘)· σημεῖον τῆς κράσεως (βλ. § 26)·

5) τὰ σημεία τῆς στίξεως, ἦτοι :

α) ἡ τελεία στιγμὴ (.) διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων περίοδοι, ἦτοι μέρη τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὰ ὅποια περιέχουν ἓν ὅπωςδήποτε πλήρες νόημα·

β) ἡ μέση στιγμὴ ἢ ἄνω στιγμὴ (')· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων κῶλα περιόδου, ἦτοι μέρη αὐτῆς, τὰ ὅποια περιέχουν ἓν νόημα ὅπωςδήποτε αὐτοτελές·

γ) ἡ ὑποδιαστολή ἢ τὸ κόμμα (,)· διὰ τούτου κανονικῶς χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἀπὸ τὰς κυρίας καὶ πᾶν ὄνομα κλητικῆς πτώσεως ἀπὸ τὰς ἄλλας λέξεις τῆς προτάσεως·

δ) τὸ ἐρωτηματικὸν (?)· τοῦτο γράφεται κατόπιν λέξεως ἢ εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου, ἡ ὅποια ἐκφέρεται ἐρωτηματικῶς·

ε) τὸ θαυμαστικὸν ἢ ἐπιφωνηματικὸν (!)· τοῦτο γράφεται εἰς τὸ τέλος προτάσεως τινος ἢ περιόδου ἢ κατόπιν μιᾶς λέξεως ἢ ἀπλῆς φράσεως, ἵνα δηλωθῇ ὅτι ταῦτα ἐκφράζουν θαυμασμόν τοῦ λέγοντος, ἀναφώνησιν, ἐκπληξιν κ.τ.π·

ς) τὰ ἀποσιωπητικά (...)· διὰ τούτων δηλοῦται ὅτι ἀποσιωπᾶται, ἦτοι παραλείπεται νὰ ἐκφρασθῇ μία λέξις ἢ φράσις ἐκ φόβου, ἐντροπῆς κ.τ.π.

ζ) ἡ παρένθεσις [()]· ἐντὸς ταύτης περικλείεται μία λέξις ἢ φράσις ὁλόκληρος, ἡ ὅποια παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν λέξεων τῆς προτάσεως ἢ τῆς περιόδου πρὸς ἐπεξήγησιν ἢ συμπλήρωσιν ἐν γένει τῶν λεγομένων·

η) τὰ εἰσαγωγικά (« »)· ἐντὸς τούτων περικλείονται λόγοι τινὸς ἀποδιδόμενοι αὐτολεξεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ

§ 23. Σπανίως αἱ λέξεις διαμένουν ἀπαθεῖς καὶ ἀκέραιαι, ὅπως ἐπλάσθησαν ἐξ ἀρχῆς. Συνήθως συμβαίνουν εἰς αὐτὰς διάφορα πάθη τῶν φθόγγων (ἤτοι τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων), ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται (πρβλ, νῦν : λέγει-λέει, κάθισε-κάτσε). Τὰ πάθη ταῦτα καλοῦνται **φθογγικὰ πάθη**, τὰ δὲ συνηθέστερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἐπόμενα.

α΄) Πάθη φωνηέντων καὶ διφθόγγων. Εὐφωνικά σύμφωνα

1. Συναίρεσις

§ 24. **Συναίρεσις** λέγεται ἡ συγχώνευσις ἐντὸς μιᾶς λέξεως δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ διφθόγγον : (Ἀθηνάα) Ἀθηνᾶ, (νόος) νοῦς, (ἀγαπάει) ἀγαπᾷ.

§ 25. Ἡ συλλαβή, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ συναίρεσεως, κανονικῶς τονίζεται, ἐὰν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐτονίζετο ἡ μία ἐκ τῶν δύο συλλαβῶν, αἱ ὁποῖαι συνηρέθησαν : τιμῶμεν (τιμάομεν) ἀλλὰ : ἔθνη (ἔθνεα), γέλα (γέλαε)· (βλ. καὶ § 16, 9).

2. Κρᾶσις

§ 26. **Κρᾶσις** λέγεται ἡ συναίρεσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μετὰ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἢ διφθόγγον τῆς ἀμέσως ἐπομένης λέξεως καὶ ἡ οὕτω προκύπτουσα συγχώνευσις τῶν δύο λέξεων εἰς μίαν : (τὰ ἄλλα) τᾶλλα, (τὸ ὄνομα) τοῦνομα, (καὶ εἶτα) κᾶτα (πρβλ, θὰ ἀγαπῶ, θάγαπῶ - τὸ ἐλάχιστον, τοῦλάχιστον).

Ἵπὲράνω τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς κράσεως, γράφεται ἡ κορωνίς (βλ. § 22, 4). Ὅταν ὅμως ἡ πρώτη ἀπὸ τὰς πασχούσας κράσιν λέξεις εἶναι κάποιος ἐκ τῶν δασυνομένων τύπων

του ἄρθρου (ὁ, ἡ, οἱ, αἱ) ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἥ, ὅ), τότε δὲν σημειοῦται ἡ κορωνίς, ἀλλὰ ἡ δασεῖα : (ὁ ἀνὴρ) *ἀνὴρ*, (ἃ ἄν) *ἄν*.

§ 27. Κρᾶσιν μὲ ἄλλας λέξεις συνήθως πάσχουν :

1) τύποι τοῦ ἄρθρου ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἥ, ὅ), οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς φωνῆν ἢ διφθόγγον, καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα *ὦ* : (ὁ ἀνδρωπος) *ἀνδρωπος*, (τοῦ ἀνδρός) *τάνδρός*, (τὸ ἱμάτιον) *θοῖμάτιον*, (τὰ αὐτὰ) *ταὐτά*, - (ἃ ἐγὼ) *ἀγώ*, (ὃ ἐφόρει) *οὐφόρει*, (οὗ ἔνεκα) *οὔνεκα*, - (*ὦ ἀγαθὲ*) *ὠγαθέ*·

2) ἡ λέξις *ἐγὼ* μὲ τὴν λέξιν *οἶδα* (= γνωρίζω) καὶ μὲ τὴν λέξιν *οἶμαι* (= νομίζω) : *ἐγῶδα*, *ἐγῶμαι*·

3) ὁ σύνδεσμος *καὶ* καὶ ἡ πρόθεσις *πρὸ* : (καὶ ἐγὼ) *κἀγώ*, (καὶ ὅπως) *χωπως*, (πρὸ ἔργου) *προῦργου*·

4) ὁ σύνδεσμος *μέντοι* μὲ τὸ μόριον *ἄν* : *μεντᾶν*.

Σημείωσις 1. Μετὰ τὴν κρᾶσιν ὁ τόνος τῆς πρώτης ἐκ τῶν δύο συγχωνευομένων λέξεων ἀποβάλλεται. Ὑπάρχει δὲ *ι* εἰς τὸ φθόγγον, ὃ ὅποιος προέρχεται ἐκ τῆς κράσεως, ἐὰν τοῦτο ὑπάρχη εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν : *κᾶτα* (= καὶ εἶτα), *ἐγῶδα* (= ἐγὼ οἶδα)· ἀλλὰ *κάπειτα* (= καὶ ἔπειτα).

Σημείωσις 2. Τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας *ἑτερος* κατὰ τὴν κρᾶσιν αὐτῆς μὲ τὸ προηγούμενον ἄρθρον λαμβάνεται ὁ (ἀρχαιότερος) τύπος *ἄτερος* : (τοῦ ἁτέρου) *θάτερον*, (τὸ ἄτερον) *θᾶτερον*.

3. Ἑκθλιψις

§ 28. Ὅταν μία λέξις λήγῃ εἰς βραχὺ φωνῆν, πλὴν τοῦ *υ*, ἡ δὲ ἀμέσως ἐπομένη λέξις ἀρχίξῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆν ἢ διφθόγγον, συμβαίνει συνήθως *ἐκθλιψις*, ἥτοι ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν βραχὺ φωνῆν τῆς προηγούμενης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος (ἢ διφθόγγου) τῆς ἀμέσως ἐπομένης : (ἀλλὰ ἐγὼ) *ἀλλ' ἐγώ*, (οὔτε εἶδον) *οὔτ' εἶδον*, (ἐπὶ αὐτόν) *ἐπ' αὐτόν*, (ἀπὸ ἐκείνου) *ἀπ' ἐκείνου*.

Ὑπεράνω τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιθέντος φωνήεντος σημειοῦται ἡ ἀπόστροφος (§ 22, 3), οὐχὶ ὅμως καὶ ὅταν ἡ ἐκθλιψις συμβαίῃ κατὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων : (παρὰ ἐμοῦ) *παρ' ἐμοῦ*, (παρὰ ἔχῳ) *παρέχῳ*.

§ 29. Ἐὰν τὸ ἐκθλιβὲν φωνῆν ἐτονίζετο, ὁ τόνος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκθλιψιν :

1) ἔαν μὲν ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι ἄκλιτος, συναποβάλλεται : (ἐπὶ αὐτοῦ) ἔπ' αὐτοῦ·

2) ἔαν δὲ ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι κλιτὴ ἢ τὸ ἀριθμητικὸν **ἐπτὰ**, ἀναθιβάσκειται εἰς τὴν παραλήγουσαν αὐτῆς : (δεῖνὰ ἔπαθον) δεῖν' ἔπαθον, (ἐπτὰ ἦσαν) ἔπτ' ἦσαν.

§ 30. Ἐὰν μετὰ τὴν ἐκθλιψιν μένη εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ψιλὸν ἢ δύο ἐτερόφωνα ψιλὰ, ἡ δὲ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τότε τὸ ψιλὸν ἢ τὰ ψιλὰ τρέπονται εἰς δασέα : (ὑπὸ ἡμῶν) ὑφ' ἡμῶν, (κατὰ ἑαυτὸν) καθ' ἑαυτὸν, (νύκτα ὅλην) νύχθ' ὅλην, (ἐπτὰ ἡμέραι) ἐφθήμερος· ἀλλὰ : (σάκκος ὑφάντης) σακχυφάντης.

Σημείωσις. Ἐκτὸς τοῦ υ δὲν ἐκθλίβονται προσέτι :

α) τὸ τελικὸν **α** καὶ **ο** μονοσυλλάβων λέξεων, οἷον **τά, τό, πρὸ** κλπ.

β) τὸ τελικὸν **ι** τῶν προθέσεων **ἄχρι, μέχρι, περὶ**, τῶν ἀντωνυμιῶν τύπων **τί, τι** καὶ **ὅ, τι** καὶ τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου **ὅτι**.

4. Προσθετὰ ἢ εὐφωνικὰ σύμφωνα

§ 31. Μερικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς φωνῆεν, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη μετ' αὐτὰς λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν ἓν ἐκ τῶν συμφώνων **ν** ἢ **ς** ἢ **κ**, τὰ ὁποῖα τότε καλοῦνται **προσθετὰ** ἢ **εὐφωνικὰ** σύμφωνα.

1) Τὸ εὐφωνικὸν **ν** προσλαμβάνουν :

α) οἱ τύποι ὀνομάτων, ῥημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-σι**, καὶ ὁ ῥηματικὸς τύπος **ἐστί** : ἀνδράσιν ἀγαθοῖς· εἴκοσιν ἄνδρες· λέγουσιν ἡμῖν παντάπασιν ἀνόμιός ἐστιν ἐκείνῳ·

β) οἱ τύποι τοῦ γ' ἐνικοῦ προσώπου τῶν ῥημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **ε** : εἶπεν ἡμῖν.

2) Τὸ προσθετὸν ἢ εὐφωνικὸν **ς** προσλαμβάνει τὸ ἐπίρρημα **οὕτω** : (οὕτω λέγουσιν) οὕτως ἔλεγον.

Σημείωσις. Τὸ προσθετὸν **ν** καὶ τὸ προσθετὸν **ς** δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ πρὸ συμφώνου.

3) Τὸ εὐφωνικὸν **κ** προσλαμβάνει τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** : (οὐ λέγω) οὐκ ἔλεγον.

Ὅταν ὅμως ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ εὐφωνικὸν **κ** τρέπεται εἰς

χ : (οὐκ ἔρχομαι) οὐχ ἔπομαι· (πρβλ, § 30).

Σημείωσις. Κατὰ τὸ οὐκέτι (=οὐκ ἔτι) ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις μηκέτι (= μὴ ἔτι). Χωρὶς δὲ τὸ εὐφωνικὸν κ λέγεται οὐ καὶ πρὸ φωνήεντος, ὅταν μετὰ τὸ οὐ ὑπάρχη στίξις : ἐξικονοῦντο γὰρ οὐ, οὐδ' ἐβλαπτον οὐδὲν (§ 18, Σημ.).

5. Πάθη φωνηέντων

§ 32. Ἐν φωνῆεν ἐντὸς τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διαφόρων λέξεων, συγγενῶν ἐτυμολογικῶς, πολλάκις :

1) πάσχει **συγκοπὴν**, ἥτοι ἀποβάλλεται : πατέρα - πατρός (πατερός), σκόρδον (σκόροδον), γίγνομαι (γίγνομαι), ἔ-σχον (ἔ-σεχ-ον)· (πρβλ. νῦν : σιτάρι - στάρι)·

2) πάσχει **μετάθεσιν**, ἥτοι ἀλλάσσει θέσιν ἐντὸς τῆς λέξεως : Μυτιλήνη - Μιτυλήνη, Δανούβιος - Δοῦναβις· (πρβλ. νῦν : ὄνειρο - εἰνоро, ὕλακτῶ - ὕλαχτῶ - ἄλυχτῶ)·

3) πάσχει **ἀφομοίωσιν**, ἥτοι γίνεται ὅμοιον μὲ τὸ φωνῆεν τῆς, ἀμέσως ἐπομένης ἢ τῆς ἀμέσως προηγούμενης συλλαβῆς τῆς λέξεως : ἄτερος-ἔτερος, μολάχῃ-μαλάχῃ, ὀβελός-ὀβολός· (πρβλ. νῦν : τέσσαρα - τέσσερα)·

4) πάσχει **ἀντιμεταχώρησιν**, ἥτοι ἐναλλάσσει τὸν χρόνον του μὲ τὸν χρόνον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου φωνήεντος καὶ γίνεται αὐτὸ μὲν ἀπὸ μακροῦ βραχύ, τὸ δὲ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἀπὸ βραχέος μακρόν : (νᾱός, νηός) νεώς, (βασιλῆρος) βασιλέως, (βασιλῆᾱ) βασιλεᾶ, (ἡοίκειν) ἐώκειν·

5) μεταβάλλεται **ποιοτικῶς**, ἥτοι τρέπεται εἰς ἄλλο φωνῆεν τοῦ αὐτοῦ χρόνου : νέμω-νομή, ῥήγνυμι-ῥωγμή· ὁμοίως : ἀμείβω-ἀμοιβή, λείπω-λέλοιπα·

6) μεταβάλλεται **ποσοτικῶς**, ἥτοι ἀπὸ βραχέος γίνεται μακρόν (**ἐκτείνεται**) ἢ ἀπὸ μακροῦ γίνεται βραχύ (**συστελλεται**), : ποιέω-ποιητής, ἴσθημι - ἴσθᾱμεν, χιών - χιόνος.

Συστολὴν εἰς ἀπλοῦν βραχύ φωνῆεν πάσχουν καὶ δίφθογγοι : φεύγω - ἐφύγον, λείπω-ἐλίπον.

Ἡ ἔκτασις βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν φωνῆεν ἢ δίφθογγον μετὰ τὴν ἀποβολὴν συμφώνου ἢ συμφώνων, κατόπιν αὐτοῦ εὐρισκομένων, καλεῖται **ἀντέκτασις** ἢ **ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις** : (μέλᾱν-ς) μέλᾱς, (ἐν-ς) εἶς, (ὀδόντ-ς) ὀδοῦς, (τιθέντ-ς) τιθείς, (φῑέρ-γω, φῑέρρω) φῑείρω.

Σημειώσεις. Εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποῖου γίνονται πολλαὶ συγγενεῖς λέξεις, δύνανται νὰ παρουσιάζωνται πολλὰ ὁμοῦ παθήσεις τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος π. χ. φρήν, φρενός, φρονῶ, σόφρων - λείπω, λοιπός, ἔλιπον - φέρω, φόρος, φῶρ, δί-φρ-ος (Μετάπτωσις).

6') Πάθη συμφώνων

1. Αποβολαὶ συμφώνων

§ 33. 1) Ἐκ τῶν συμφώνων (ληκτικά, ἤτοι) τελικὰ λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι μόνον τὸ ν, τὸ ρ, τὸ ς, τὸ ξ (= κς) καὶ τὸ ψ (= πς) (βλ. § 5, Σημ. 2) : Ἑλλήν, ῥήτωρ, θεός, κόραξ, Ἀραψ. Πάν ἄλλο σύμφωνον, ὅταν εὑρεθῇ εἰς τὸ τέλος μιᾶς λέξεως, ἀποβάλλεται : (τοῦ γέροντ-ος) ὦ γέρον (ἀντὶ ὧ γέροντ), (τοῦ γάλακτ-ος) τὸ γάλα (ἀντὶ τὸ γάλακτ).

Σημειώσεις. Ἡ πρόθεσις ἐκ καὶ τὸ μόριον οὐκ (ἢ οὐχ) προφέρονται μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένην λέξιν ὡς μία λέξις καὶ ἐπομένως εἰς αὐτὰ τὸ κ (ἢ τὸ χ) δὲν εἶναι κυρίως τελικόν (πρβλ. § 31, 3).

2) Τὸ σ εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται : (γέγραφ-σ-θε) γέγραφε, (ἐσπάρ-σ-θαι) ἐσπάρθαι.

Σημειώσεις. Οὕτως ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐξ (= ἐκς) προῆλθε κατόπιν ὁ ἕτερος τύπος αὐτῆς ἐκ πρὸ συμφώνου : (ἐξ Κορίνθου, ἤτοι ἐκς Κορίνθου) ἐκ Κορίνθου.

3) Τὸ σ, τὸ j καὶ τὸ F (§ 1, Σημ.) εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους, ὅταν εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρὸ φωνήεντος ἢ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀπεβάλλοντο. Ἀπὸ τὸ σ καὶ τὸ j κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν προέκυψε κανονικῶς δασὺ πνεῦμα (§ 12, Σημ.) π. χ. (σέρπω) ἔρπω, (σέπομαι) ἔπομαι, (σίστημι) ἴστημι, (σέχω, ἔχω) καὶ ἔπειτα ἔχω, (jῆπαρ) ἥπαρ, (Foῖνος) οἶνος - (λέγοι-σο) λέγοι-ο, (τέλεσ-ος, τέλος) τέλους (πρβλ. τελεσ-φόρος) - (τιμάjω) τιμάω-ω, (καλέjω) καλέω-ω - (πνεύω, πνέF-ω) πνέω (πρβλ. πνεῦμα).

Σημειώσεις. Τύποι ὡς οἱ κρέασι, γένεσι, ἐτέλεσα κ.τ.θ. προῆλθον ἀπὸ τούς ἀρχικοὺς τύπους κρέασ-σι γένεσ-σι, ἐτέλεσ-σα δι' ἀπλοποιήσεως τοῦ (διπλοῦ) σσ εἰς ἓν σ.

4) Ὀδοντικὸν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται : (τάπητ-ς) τάπης, (ἐπίεδ-σα) ἐπίεσα. Οὕτω καὶ (ἐκ τοῦ νύκτ-ς) νύξ, κ.ἄ.τ.

5) Ὀδοντικὸν μὲ ν πρὸ αὐτοῦ (ῥτοι ντ, νθ, νθ), εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ, ἀποβάλλεται, ἀλλὰ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος· (ἱμᾶντ-σι) ἱμᾶσι, (ὀδόντ-ς) ὀδοὺς, (λυθέντ-ς) λυθείς, (σπένδ-ω, σπένδ-σω) σπείσω, (πάσχω, πένθ-σομαι) πείσομαι (= θά πάθω)· (βλ. § 32, 6).

6) Τὸ ν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ κανονικῶς ἀποβάλλεται ἢ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος (συνήθως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τῶν ὀνομάτων) ἢ χωρὶς ἀντέκτασιν (συνήθως εἰς τὴν δοτ. πληθυντικὴν τῶν ὀνομάτων) : (τάλᾶν-ς) τάλᾶς, (κτέν-ς) κτεῖς· ἀλλὰ (κτεν-σί) κτεσί, (γείτον-σι) γείτοσι (ιδ. καὶ τὸ προηγούμενον).

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως ἐν τὸ ν εἰς συνδέτους μὲ αὐτὴν λέξεις διατηρεῖται πρὸ τοῦ σ καθὼς καὶ πρὸ τοῦ ζ ἢ τοῦ ρ : ἐνσημαίνω, ἐνσκήπτω, ἐνξεύγνυμι, ἐνράπτω, ἐνρινος (ἀλλὰ καὶ ἔρρινος).

Τῆς δὲ προθέσεως σὺν τὸ ν εἰς συνδέτους μὲ αὐτὴν λέξεις, ἐὰν μὲν ἀκολουθῇ ἀπλοῦν σ, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό : (σύν-σιτος) σύσ-σιτος· ἐὰν δὲ ἀκολουθῇ ζ ἢ σ μὲ ἄλλο σύμφωνον μαζί, ἀποβάλλεται : (σύν-ζυγος) σύζυγος, (συν-σκευάζω) συ-σκευάζω, (συν-στρέφω) συ-στρέφω.

7) Πᾶν σύμφωνον ἐν γένει, ὅταν ὑπάρχῃ εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους συλλαβὰς μιᾶς λέξεως, δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως. Οὕτω προῆλθε τὸ γίνομαι ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γίγνομαι, ἀγήγοχα (πρkm. τοῦ ἄγω) ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ ἀγήγοχα. (Πρβλ. πενήντα ἐκ τοῦ πεντή-ντα, ἐκ τοῦ πεντήχοντα).

Καὶ ὁλόκληρος συλλαβὴ μιᾶς λέξεως δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη συλλαβὴ τῆς λέξεως ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον ἢ ἀπὸ ὁμοιον κἄπως σύμφωνον : ἀμφορεύς (ἐκ τοῦ ἀμφιφορεύς), σκιῖμπος (ἐκ τοῦ σκιμπό-πους). Πρβλ. νῦν : ἀποφοιτήριον (ἀντὶ ἀποφοιτητήριον).

2. Ἀνάπτυξις συμφώνων

§ 34. 1) Τὸ ἀρκτικὸν ρ διπλασιάζεται :

α) εἰς τὰ ῥήματα τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ ρ, ὅταν ταῦτα λαμβάνουν αὐξησιν ἢ ἀναδιπλασιασ-μὸν ε : ῥέω-ῥρρον, ῥίπτω - ῥριπτον - ῥριφα·

β) εἰς πᾶσαν λέξιν, ἢ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ ρ, ὅταν ἐν συνδέσει αὐτῆς,

εὐρεθῇ πρὸ τοῦ ρ βραχὺ φωνῆεν : ῥητὸς - ἄρρητος - ἀπόρρητος, ῥωστός - ἄρρωστος· ἀλλὰ : εὐρωστός, εὐρυθμός.

2) Μεταξὺ ἐνρίνου καὶ ὑγροῦ (§ 5) ἀνεπτύχθη εἰς μερικὰς λέξεις εἰς βοηθητικούς φθόγγους, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς προφορᾶς. Οὕτω μεταξὺ τοῦ μ καὶ τοῦ ρ ἢ τοῦ μ καὶ τοῦ λ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος θ : μεσημ - θ - ρία (ἐκ τοῦ μεσημ - ρία, ἐκ τοῦ μεσημερία), μέμ - θ - λωκχ (ἐκ τοῦ μέ - μλω - κα πρὸλ. μολ-ὦν λαβέ). Ὅμοίως μεταξὺ τοῦ ν καὶ τοῦ ρ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος δ : ὁ ἀνῆρ, τοῦ ἀνδρὸς (ἐκ τοῦ ἀν - ρός, ἐκ τοῦ ἀνερὸς)· (βλ. § 32, 1).

3. Μετάθεσις συμφώνων

§ 35. Τὸ ἡμίφωνον j, εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν τῶν συλλαβῶν **αν, αρ, ορ**, ἐπαθεν **ἐπένθεσιν**, ἥτοι μετετέθη πρὸ τοῦ ν ἢ ρ καὶ ἠνώθη ἔπειτα μὲ τὸ α ἢ ο εἰς δίφθογγον **αι ἢ οι** (ὕφάν-**j**ω) **ὕφαίνω**, (τάλαν-**ja**) **τάλαινα**, (χαρ-**a**, χάρ-**j**ω) **χαίρω**, (μόρ-**a**, μόρ-**ja**) **μοῖρα** (πρὸλ. χαμαῖλι - χαῖμαλί).

4. Ἐνώσεις ἢ συγχωνεύσεις συμφώνων

§ 36. 1) Οὐρανικὸν (**κ, γ, χ**) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ξ : (φύλακ-**ς**) **φύλαξ**, (λέγ-**ω**, ἔλεγ-**σα**) **ἐλεξα**, (ὄνυχ-**ς**) **ὄνυξ**.

2) Χειλικὸν (**π, θ, φ**) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ψ : (τρέπ-**ω**, τρέπ-**σω**) **τρέψω**, (Ἄραβ-**ς**) **Ἄραψ**, (γράφ-**ω**, γράφ-**σω**) **γράφω**· (βλ. καὶ § 5, Σημ. 2).

3) Τὸ σ εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν ἐνρίνου (μ, ν) ἢ ὑγροῦ (λ, ρ) ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτό, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἀπλοποιήσις τῶν (δύο) ἐνρίνων (μμ, νν) ἢ ὑγρῶν (λλ, ρρ) εἰς ἓν ἔνρινον (μ, ν) ἢ ὑγρὸν (λ, ρ) καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος, ἥτοι τοῦ **ᾱ** εἰς **η** (ἢ **ᾱ**), τοῦ **ε** εἰς **ει**, τοῦ **ι** ἢ **υ** εἰς **ι** ἢ **υ** : (νέμ-**ω**, ἔνεμ-**σα**, ἔνεμ-**μα**) **ἐνειμα**, (φαίν-**ω**, ἔφαν-**σα**, ἔφαν-**να**) **ἐφῆνα**, (ἀγγέλ-**λω**, ἡγγελ-**σα**, ἡγγελ-**λα**) **ἡγγεῖλα**, (φύρ-**ω**, ἔφῦρ-**σα**, ἔφῦρ-**ρα**) **ἐφῦρα**.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις δὲν ἀφωμοιώθη τὸ σ μὲ προηγούμενον ὑγρὸν (λ, ρ) ἢ μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν διετηρήθησαν τὰ δύο ὑγρά : **ἄλσος**, **Ἔρση**, **χέρσος**, (θάρσος) **θάρρος**, (χερσόνησος) **χερρόνησος**.

4) Τὸ ἡμίφωνον j εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐντὸς λέξεως:

α') εύρισκόμενον κατόπιν τοῦ λ ἀφωμοιώθη πρὸς αὐτό: (ἄγγελ-ος, ἀγγέλ-ῃω) ἀγγέλλω, (ἔ-βαλ-ον, βάλ-ῃω) βάλλω·

β') εύρισκόμενον κατόπιν τοῦ ν ἢ τοῦ ρ, ὅταν δὲν ὑπῆρχε πρὸ αὐτῷ α ἢ ο, ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτά, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἀπλοποιήσις τῶν (δύο) νν ἢ ρρ εἰς ἓν ν ἢ ρ καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου εἰς εἰ καὶ τοῦ ι ἢ ῡ εἰς ι ἢ ῡ: (τέν-ῃω, τέννω) τείνω, (κλῖν-ῃω, κλῖν-νω) κλίνειω, (ἁμῦν-ῃω, ἁμῦν-νω) ἁμῦνω, (σπέρ-ῃω, σπέρ-ρω) σπείρω, (οἰκτίρ-ῃω, οἰκτίρ-ρω) οἰκτίζω, (φῦρ-ῃω, φῦρ-ρω) φύρω·

γ') εύρισκόμενον κατόπιν τῶν οὐρανικῶν (κ, γ, χ) καὶ σπανιώτερον κατόπιν τῶν ὀδοντικῶν τ καὶ θ, συνεχωνεύθη μὲ αὐτὰ εἰς σσ ἢ πτ: (φυλάκ-ῃω) φυλάσσω ἢ φυλάττω, (τάγ-ῃω) τάσσω ἢ τάττω, (τα-ράχ-ῃω) ταρασσω ἢ ταραττω - (χαρίετ-ῃα) χαρίεσσα, πλάτ-ῃω ἢ πλάθ-ῃω) πλάσσω.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις τὸ j μὲ τὸ πρὸ αὐτοῦ γ συνεχωνεύθη εἰς ζ: (οἰμωγ-ή, οἰμώγ-ῃω) οἰμῶζω.

δ') εύρισκόμενον κατόπιν τοῦ ὀδοντικοῦ δ συνεχωνεύθη μὲ αὐτὸ εἰς ζ: (παῖδ-ῃω) παῖζω, (ἐρίδ-ῃω) ἐρίζω·

ε') εύρισκόμενον κατόπιν ὀδοντικοῦ μὲ ν πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι κατόπιν τοῦ ντ, νδ ἢ νθ) συνεχωνεύθη πρῶτον μὲ τὸ ὀδοντικὸν εἰς σ καὶ ἔπειτα ἔγινε ἀποβολὴ τοῦ ν, μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος: (πάντ-ῃα, πᾶν-σα) πᾶσα, (λυθέντ-ῃα, λυθέν-σα) λυθεῖσα, (ἐκόντ-ῃα, ἐκόν-σα) ἐκούσα (πρὸβλ. § 33, 5).

5. Τροπαὶ συμφώνων

§ 37. Ἐντὸς μιᾶς λέξεως:

1) οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ, ἔαν εἶναι ἑτερόπουνον (συμπνευματίζεται, ἦτοι) γίνεται ὁμόπουνον μὲ τὸ ἐπόμενον ὀδοντικὸν (§ 4, 2): ταγ-ός (ταγ-τός) τακ-τός, (ἐπάγ-θην) ἐτάχ-θην, κρύ-φα (κρυφ-τός) κρυπ-τός, (κρύφ-θην) κρύβ-θην. Οὕτω καὶ ἐπ-τά (ἄλλὰ: ἔβ-δομος), ὁκ-τώ (ἄλλὰ: ὄγ-δοος).

Τὰ δυνάτᾳ δηλαδὴ συμπλέγματα οὐρανικῶν ἢ χειλικῶν μὲ ὀδοντικὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι κτ, γδ, χθ - πτ, θδ, φθ.

Σημείωσις. Τῆς προδέσεως ἐκ τὸ κ δὲν συμπνευματίζεται: ἐκδέρω, ἐκθέω, ἐκφέρω, ἐκχέω κτλ.

2) Οὐρανικὸν **κ** ἢ **χ** εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** γίνεται **γ**: διώκ-ω (διωκ-μός) διωγ-μός, βρέχ-ομαι (βεβρεχ-μένος) βεβρεγ-μένος.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηροῦνται τὰ συμπλέγματα **κχ**, **χμ**: ἀκμή, αἰχμή.

3) Χειλικὸν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** (ἀφομοιοῦται μὲ αὐτό, ἦτοι) γίνεται καὶ αὐτὸ **μ**: κόπ-ος (κόπ-μα) κόμ-μα, τρίβ-ω (τρίβ-μα) τρίμ-μα, γράφ-ω (γράφ-μα) γράμ-μα.

4) Ὀδοντικὸν εὐρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **σ**: ψεύδ-ομαι (ἐψεύδ-θην) ἐψεύσ-θην, ᾄδ-ω (ᾄδ-μα) ᾄσ-μα, πιθ-ανός (πιθ-τός) πισ-τός.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηρεῖται τὸ ὀδοντικὸν πρὸ ἄλλου ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ**: Ἀτθίς, Πιτθεύς, Κάδμος, πυθμήν, ἄτμός. Ὁμοίως διατηρεῖται τὸ **πτ**, τὸ ὅποῖον προῆλθεν ἀπὸ **κχ** ἢ **γχ** ἢ **χμ** (βλ. κατωτέρω).

5) Τὸ **π** τῆς συλλαβῆς **πι** εὐρισκόμενον κατόπιν φωνήεντος ἢ τοῦ **ν** εἰς πολλὰς λέξεις ἔχει τραπή εἰς **σ**: πλοῦτ-ος (πλούτ-ιος) πλούσ-ιος, ἀδάναντ-ος (ἀδαναντ-ία) ἀδανασία, ἐκόντ-ες (ἐκόντ-ιος, ἐκόνσ-ιος) ἐκούσιος (βλ. § 32, 6 καὶ 33, 5). (Ἀλλά: αἰτία, σκότιος, ἐναντίος κτλ.).

6) Τὸ ἔνρινον **ν** εὐρισκόμενον

α') πρὸ οὐρανικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ξ** τρέπεται εἰς ἔνρινον **γ**: (ἐν-κύπτω) ἐγκύπτω, (συν-γράφω) συγγράφω, (συν-χέω) συγχέω, (ἐν-ξύω) ἐγξύω.

β') πρὸ χειλικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ψ** τρέπεται εἰς **μ**: (ἐν-πνέω) ἐμπνέω, (συν-βάλλω) συμβάλλω, (ἐν-φύομαι) ἐμφύομαι, (ἐν-ψυχος) ἐμψυχος.

γ') πρὸ τοῦ **μ** ἢ πρὸ τῶν ὑγρῶν **λ**, **ρ** ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά : ἐν-μένω) ἐμμένω, (συν-λέγω) συλλέγω, (συν-ράπτω) συρράπτω.

Σημείωσις. Εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον μερικῶν ἐνρινολήκτων ῥημάτων καὶ εἰς λέξεις συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς μὲ αὐτόν, ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα **νμ** προέρχεται **σμ** ἀντὶ τοῦ **μμ**: μαινόμαι (μεμῖαν-μαι) μεμίσσμαι, μίσσμαι-ύφαινομαι (ὑφαν-μαι) ὕφασμαι, ὕφασμα.

7) Ὅταν συμβῇ δύο ἀλλεπάλληλοι συλλαβαὶ τῆς λέξεως νὰ ἀρχίζουσιν ἀπὸ ἄφωνον δασύ, τότε γίνεται **ἀνομοίωσις**, ἥτοι τῆς πρώτης συλλαβῆς τὸ δασὺ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν (§ 5, 2): χορεύω -

κεχώρευκα (ἐκ τοῦ χε-χώρευκα), φύω - πέφυκα (ἐκ τοῦ φέ-φυ-κα), θύω - τέθυκα (ἐκ τοῦ θέ-θυκα), ἐτέθην (ἐκ τοῦ ἐθέ-θην), θρέμμα (ἐκ τοῦ θρέφ-μα)· τρέφω (ἐκ τοῦ θρέφ-ω), καὶ τροφή (ἐκ τοῦ θροφ-ή) ἢ θρίζ, ταῖς θριζί, ἀλλὰ τριχ-ός, τρίχ-ες κτλ.

Σημείωσις. Πολλάκις παραμένει τὸ δασὺ εἰς δύο ἀλλεπαλήλους συλλαβὰς μιᾶς λέξεως συμφώνως πρὸς ἄλλους συγγενεῖς τύπους αὐτῆς: ὠρδῶθην (ὥπως ὠρδῶσω, ὠρδωσα κλπ.), ἐδέλχθην (ὥπως δέλξω, ἐδελξα κλπ.), φάθι (ὥπως φάτω, φάτε κλπ.).

Εἰς δὲ τὸ ἑ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α' τρέπεται οὐχὶ τῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ δασὺ εἰς ψιλόν: ἐλύθην, λύθῃτι (ἐκ τοῦ λύθῃσι).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. Μέρη τοῦ λόγου

§ 38. 1) Τὰ μέρη τοῦ λόγου (ἤτοι τὰ εἶδη τῶν λέξεων) ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ νέᾳ εἶναι δέκα : ἄρθρον, (ὄνομα) οὐσιαστικόν, (ὄνομα) ἐπίθετον, ἀντωνυμία, μετοχή, ῥῆμα, ἐπίρρημα, πρόθεσις, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.

2) Ἀπὸ τὰ δέκα μέρη τοῦ λόγου τὰ ἑξῆς, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, ἡ μετοχή καὶ τὸ ῥῆμα, λέγονται κλιτά, διότι κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ὑπὸ διαφόρους μορφάς (π.χ. θεός, θεοῦ, θεόν κτλ. - λύω, λύεις, λύει κτλ.)· τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα λέγονται ἀκλιτά, διότι δὲν κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν (π.χ. ἐκεῖ, ὑπέρ, καί, φεῦ).

§ 39. Αἱ διάφοροι μορφαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ἐκάστη κλιτὴ λέξις, λέγονται τύποι αὐτῆς (π.χ. ἥρως, ἥρωος, ἥρωα κτλ. - λέγω, λέγεις κτλ.).

1) Τὸ πρὸς τὸ τέλος μεταβλητὸν μέρος μιᾶς κλιτῆς λέξεως λέγεται κατὰλῃξις αὐτῆς (π.χ. -ς, -ος, -α κτλ., -εις, -ει κτλ.). Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀμετάβλητον μέρος τῆς κλιτῆς λέξεως λέγεται θέμα (π.χ. ἥρω- λέγ-).

2) Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ θέματος (φωνῆεν ἢ σύμφωνον) λέγεται χαρακτήρ αὐτοῦ (π.χ. τὸ ω τοῦ θέματος ἥρω-, τὸ γ τοῦ θέματος λέγ-).

2. Πτώσεις

§ 40. Ἀπὸ τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου τὰ πέντε, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή, λέγονται πτωτικά, διότι ἔχουν πτώσεις.

Πτώσεις λέγονται οἱ τύποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται πᾶν πτωτικόν.

Αἱ πτώσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι πέντε : ἡ ὀνομαστική, ἡ γενική, ἡ δοτική, ἡ αἰτιατική καὶ ἡ κλητική.

1) Ὀνομαστική λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν: τίς; (Τίς ἦλθεν; Ὁ Παῦλος).

2) Γενική λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν: τίνος; (Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον; Τοῦ Παύλου).

3) Δοτική λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἰς τίνα; (σὲ ποιόν;). (Εἰς τίνα ἔδωκε τὸ βιβλίον; Τῷ Παύλῳ = εἰς τὸν Παῦλον).

4) Αἰτιατική λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν: τίνα; (ποιόν;). (Τίνα εἶδες; Τὸν Παῦλον).

5) Κλητική λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν θέλωμεν νὰ καλέσωμέν τινα: Παῦλε, ἱατρεῖ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν πτώσεων ἡ ὀνομαστική καὶ ἡ κλητική λέγονται μετ' ἑν ὀνομα ὄρθαι πτώσεις, ἡ δὲ γενική, ἡ δοτική καὶ ἡ αἰτιατική λέγονται πλάγλαι πτώσεις.

3. Γένος, ἀριθμὸς, κλίσις

§ 41. Τὰ πτωτικά, ἐκτὸς τῶν πτώσεων, ἔχουν προσέτι γένος, ἀριθμὸν καὶ κλίσιν.

1) Τὰ γένη τῶν πτωτικῶν εἶναι τρία, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον : ὁ μαθητής, ἡ μαθήτρια, τὸ δένδρον.

Σημείωσις. Τὸ γραμματικὸν γένος ἐνὸς πτωτικοῦ διακρίνεται συνήθως ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτοῦ: οἶκ - ος, οἶκ - ἰα, μῆλ - ον. Κανονικῶς ὅμως τὸ γραμματικὸν γένος ἐκάστου πτωτικοῦ διακρίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ καὶ ἀρσενικά μὲν εἶναι τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον ὁ, θηλυκὰ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον ἡ, καὶ οὐδέτερα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ

προτάσσεται τὸ ἄρθρον **τό: ὁ λίθος, ἡ ῥάβδος, τὸ κοράσιον.**

Δὲν συμφωνεῖ δὲ πάντοτε τὸ γραμματικὸν γένος πρὸς τὸ φυσικόν, ἥτοι δύναται ἓν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαινόμενον ὃν εἶναι φυσικῶς γένους οὐδετέρου (**ὁ λίθος, ἡ ῥάβδος**) καὶ ἀντιστρόφως δύναται ἓν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους οὐδετέρου, ἐνῶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαινόμενον ὃν εἶναι φυσικῶς ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους (τὸ **μειράκιον** = ὁ νέος, τὸ **κοράσιον** = ἡ κόρη).

2) **Οἱ ἀριθμοὶ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τρεῖς, ὁ **ἐνικός**, ὅστις δηλοῖ ἓν ὄν, ὁ **πληθυντικός**, ὅστις δηλοῖ πολλὰ ὄντα, καὶ ὁ **δυϊκός**, ὅστις δηλοῖ δύο ὄντα: τῷ **ὀφθαλμῷ** (= οἱ δύο ὀφθαλμοί).

3) Αἱ **κλίσεις** εἶναι τρεῖς, ἡ **πρώτη**, ἡ **δευτέρα** καὶ ἡ **τρίτη**.

Σημείωσις. Ἡ πτώσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κλίσις λέγονται παρεπόμενα (ἥτοι παρακολουθήματα) τῶν πτωτικῶν.

4. Τὸ ἄρθρον

§ 42. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα ἔχει μόνον τὸ ὀριστικὸν ἄρθρον **ὁ, ἡ, τὸ.** Τοῦτο κλίνεται ὡς ἑξῆς :

	Ἐνικός			Πληθυντικός		
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὁ	ἡ	τὸ	οἱ	αἱ	τά
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτ.	τόν	τήν	τὸ	τούς	τάς	τά

(**Δυϊκός** : ὄνομ καὶ αἰτ. **τώ**, γεν. καὶ δοτ. **τοῖν** καὶ διὰ τὰ τρία γένη. Σπανιώτεροι τύποι τοῦ θηλυκοῦ προσέτι εἶναι : **τά, ταῖν**).

Σημείωσις. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν. Τῆς δὲ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται συνήθως τὸ ἐπιφώνημα ὦ, τὸ ὁποῖον ἕνεκα τούτου καλεῖται κλητικὸν ἐπιφώνημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ὅρισμός καὶ διαίρεσις τῶν οὐσιαστικῶν

§ 13. Ὄνόματα οὐσιαστικὰ λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖα σημαίνουν ὄντα, ἤτοι πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικὰ, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, λέγονται *συγκεκριμένα*: Ἀριστοτέλης, θεός, λέων, τράπεζα.

2) Τὰ οὐσιαστικὰ, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα, λέγονται *ἀφηρημένα*: θυσία, ἡρεμία, λευκότης.

§ 44. Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικὰ λέγονται :

1) *ὀνόματα κύρια*, ὅταν σημαίνουν ἓν μόνον ὠρισμένον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα: Περικλῆς, Βουκεφάλας, Σπάρτη, Πίνδος·

2) *ὀνόματα προσηγορικά*, ὅταν σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων ἢ ζώων ἢ πραγμάτων: μαθητῆς, ἵππος, ὄρος.

2. Γένος τῶν οὐσιαστικῶν

§ 45. Τὰ πλεῖστα οὐσιαστικὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον καὶ ἓν μόνον γένος: ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον - ὁ κύων, ἡ θύρα, τὸ ξύλον.

Τὰ τοιαῦτα οὐσιαστικὰ καλοῦνται *μονοκατάληκτα καὶ μονογενῆ*, ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζώων, καλοῦνται *ἐπίκοινα* : ὁ ἰέραξ, ἡ γαλῆ.

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικὰ ὅμως, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ζῶντα ὄντα :

1) πολλὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν: ὁ παῖς - ἡ παῖς, ὁ ἵππος - ἡ ἵππος, ὁ βοῦς - ἡ βοῦς· ταῦτα καλοῦνται *μονοκατάληκτα καὶ διγενῆ ἢ κοινοῦ* - γένους·

2) πολλὰ ἔχουν δύο τύπους, ἓνα διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ ἓνα διὰ τὸ θηλυκόν: ὁ μαθητῆς - ἡ μαθήτρια, ὁ ἱερεὺς - ἡ ἱέρεια, ὁ λέων - ἡ λέαινα. Ταῦτα λέγονται *δικατάληκτα καὶ διγενῆ*.

Σημείωσις. Τῶν ἐπικοινῶν οὐσιαστικῶν τὸ φυσικὸν γένος καθορίζεται, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, διὰ τῶν ἐπιθέτων ὁ ἄρρην - ἡ ἄρρην, ὁ θήλυς - ἡ θήλεια, ὁ ἄρρην ἀετός, ἡ ἄρρην ἀλώπηξ - ὁ θήλυς ἀετός, ἡ θήλεια ἀλώπηξ (πρὸς. καὶ νῦν: ἀρσενικὸς - θηλυκὸς ἀετός, ἀρσενικὴ - θηλυκὴ ἀλεπού).

3. Κλίσεις τῶν οὐσιαστικῶν

Ι. Πρώτη κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 46. Κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν κλίνονται ὀνόματα ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον ἄρσενικά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ας ἢ -ης, καὶ θηλυκὰ εἰς -α ἢ -η.

α. Παραδείγματα ἄρσενικῶν

Ἑνικός

(θ. ταμία-)

(θ. Ἀτρείδα-)

(θ. βουλευτα-)

ὄν.	ὁ	ταμία	Ἀτρείδης	βουλευτῆς
γεν.	τοῦ	ταμίου	Ἀτρείδου	βουλευτοῦ
δοτ.	τῷ	ταμίᾳ	Ἀτρείδῃ	βουλευτῇ
αἰτ.	τὸν	ταμίαν	Ἀτρείδην	βουλευτὴν
κλητ.	ὦ	ταμία	Ἀτρείδη	βουλευτὰ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	ταμίαι	Ἀτρεῖδαι	βουλευταὶ
γεν.	τῶν	ταμιῶν	Ἀτρείδων	βουλευτῶν
δοτ.	τοῖς	ταμίαις	Ἀτρεΐδαις	βουλευταῖς
αἰτ.	τούς	ταμίας	Ἀτρεΐδας	βουλευτάς
κλητ.	ὦ	ταμίαι	Ἀτρεΐδαι	βουλευταὶ

β. Παραδείγματα θηλυκῶν

Ἑνικός

(θ. μάχαιρα-)

(θ. φρουρα-)

(θ. μουσα-)

ὄν.	ἡ	μάχαιρα	φρουρά	μουσα
γεν.	τῆς	μαχαίρας	φρουρᾶς	μούσης

δοτ.	τῇ	μαχαίρα	φρουραῖ	μούση
αἰτ.	τὴν	μάχαιραν	φρουράν	μοῦσαν
κλητ.	ὦ	μάχαιρα	φρουρά	μούσα

Πληθυντικός

ὄν.	αἱ	μάχαιραι	φρουραὶ	μούσαι
γεν.	τῶν	μαχαιρῶν	φρουρῶν	μουσῶν
δοτ.	ταῖς	μαχαίραις	φρουραῖς	μούσαις
αἰτ.	τάς	μαχαίρας	φρουράς	μούσας
κλητ.	ὦ	μάχαιραι	φρουραὶ	μούσαι

Ἑνικός

Πληθυντικός

		(θ. νυμφα-)	(θ. τιμα-)			
ὄν.	ἡ	νύμφη	τιμῇ	αἱ	νύμφαι	τιμαὶ
γεν.	τῆς	νύμφης	τιμῆς	τῶν	νυμφῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	νύμφῃ	τιμῇ	ταῖς	νύμφαις	τιμαῖς
αἰτ.	τὴν	νύμφην	τιμὴν	τάς	νύμφας	τιμὰς
κλητ.	ὦ	νύμφη	τιμῇ	ὦ	νύμφαι	τιμαὶ

§ 47. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων

	Ἑνικός		Πληθυντικός
	Ἀρσενικόν	Θηλυκόν	Ἀρσ. καὶ Θηλ.
ὄν.	-ας ἡ -ης	-ᾱ ἡ -ᾶ ἡ -η	-αι
γεν.	-ου	-ας ἡ -ης	-ῶν
δοτ.	-α ἡ -η	-α ἡ -η	-αις
αἰτ.	-αν ἡ -ην	-αν ἡ -αν ἡ -ην	-ας
κλητ.	-ᾱ ἡ -η ἡ ᾶ	-ᾱ ἡ -ᾶ ἡ -η	-αι

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτήρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἶναι α ἢ η π.χ. ἡ κατάληξις τῆς ἑνικ. ὀνομαστικῆς -ας προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ς, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. γενικῆς -ῶν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ων, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. αἰτιατικῆς -ας ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -νς (-ανς = ᾶς) (πρὸλ. § 33,6).

Παρατηρήσεις

§ 48. Τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα :

1) εἰς τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν дуϊκὸν) ἔχουν πάντα τὰς ἰδίας καταλήξεις·

2) τὸ α εἰς τὴν κατάληξιν -ας (καθὼς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν -α τοῦ дуϊκοῦ) τὸ ἔχουν πάντοτε μακρόν: ὁ ὀρνιθοθήρας, τοὺς Ἀτρεΐδας, τῆς χώρας, τὰς σφαιράς (τῷ Ἀτρεΐδᾳ, τῷ μούσᾳ)·

3) εἰς τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται: τῶν Ἀτρειδῶν, τῶν γεφύρων, τῶν σφαιρῶν, ἀλλὰ : οἱ ἐτησίαι = τὰ μελέτεια, τῶν ἐτησίων (βλ. καὶ § 16, 6, 7 καὶ 8).

§ 49. Ἀπὸ τὰ ἀρσενικά πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ης, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς ᾱ

1) τὰ ἐθνικά: ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα·

2) τὰ εἰς -της: ὦ πολῖτα, ὦ δικαστὰ - δεσπότης, ὦ δέσποτα.

3) τὰ εἰς -άρχης, -μέτρης, -πώλης, -τρέιθς, -ώνης κλπ. (ἦτοι τὰ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ῥῆμα): ὦ γυμνασιάρχα, ὦ γεωμέτρα, ὦ παντοπῶλα, ὦ παιδοτρέβα, ὦ τελῶνα.

§ 50. Τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς -α τὸ α τοῦτο, ἔαν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ φωνήεν ἢ ρ, λέγεται καθαρόν α (οἰκί-α, ὥρ-α), ἔαν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ σύμφωνον, πλὴν τοῦ ρ, λέγεται μὴ καθαρόν α (ρίξ-α, μοῦσ-α, ἄκανθ-α).

Κατὰ κανόνα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων :

1) τὸ καθαρόν α εἶναι μακρόν: βασιλείᾱ, θήρᾱ·

2) τὸ μὴ καθαρόν α εἶναι βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικήν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦτο τρέπεται εἰς η: γλῶσσᾱ (γλώσσης, γλώσση), μάζᾱ (μάζης, μάζη).

Σημείωσις 1. Τὸ καθαρόν α εἶναι βραχὺ :

1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα, ὡς εὐσέβεια, ἀλήθεια, Φώκαια, Χαιρώνεια, εὐνοια κτλ·

2) εἰς τὰ ὀνόματα γραῖα, μαῖα, μυῖα·

3) εἰς τὰ ἐξῆς εἰς -ρα δισύλλαβα ὀνόματα: μοῖρα, πείρα, πρῶρα, σφαῖρα καὶ σφύρα.

Σημείωσις 2. Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ α εἶναι μακρόν ἢ βραχὺ, ὅπως εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν: (ἡ χώρᾱ) τὴν χώρᾱν, ὦ χώρᾱ, (ἡ

γλωσσᾶ) τήν γλωσσᾶν - ὦ γλωσσᾶ.

2. Συνηρημένα

§ 51. Τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν, ὅσα εἶχον ἀρχῇθεν πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος α τοῦ θέματος ἄλλο α ἢ ε, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα** : (Ἀθηνάα) Ἀθηνᾶ, (μνάα) μνᾶ, (Ἑρμέας) Ἑρμῆς, (γέα) γῆ.

Παραδείγματα

		Ἑνικός			
	(θ. Ἑρμεα-, Ἑρμη-)	(θ. μναα-, μνα-)		(θ. γαλεα-, γαλη-)	
ὄν.	ὁ Ἑρμῆς	ἡ μνᾶ		ἡ γαλῆ	
γεν.	τοῦ Ἑρμοῦ	τῆς μνᾶς		τῆς γαλῆς	
δοτ.	τῷ Ἑρμῇ	τῇ μνᾷ		τῇ γαλῇ	
αἰτ.	τόν Ἑρμῆν	τήν μνᾶν		τήν γαλῆν	
κλητ.	ὦ Ἑρμῆ	ὦ μνᾶ		ὦ γαλῆ	

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ Ἑρμαῖ	αἱ μναῖ	γαλαῖ
γεν.	τῶν Ἑρμῶν	τῶν μνῶν	γαλῶν
δοτ.	τοῖς Ἑρμαῖς	ταῖς μναῖς	γαλαῖς
αἰτ.	τούς Ἑρμᾶς	τάς μνᾶς	γαλᾶς
κλητ.	ὦ Ἑρμαῖ	ὦ μναῖ	γαλαῖ

§ 52. Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα

1) ἔχουν καί μετὰ τήν συναίρεσιν τὰς κατάληξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅτι τὸ **εα** εἰς τὸν ἐνικὸν τὸ συναίρουν εἰς **η** : ὁ Ἑρμέας - Ἑρμῆς· ἐνῶ : τοὺς Ἑρμέ-ας Ἑρμᾶς·

2) εἶναι εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις περισπώμενα (βλ- § 16, 9).

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ὁ βορέας λαμβάνεται εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀσυναιρέτως καὶ συνηρημένως, ἀλλὰ συνηρημένον ἐκφέρεται μὲ διπλοῦν ρ : ὁ βορέας - ὁ βορρᾶς, τοῦ βορέου - τοῦ βορρᾶ, τῷ βορέῃ - τῷ βορρᾷ κτλ.

II. Δευτέρα κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 53. Ἡ **δευτέρα κλίσις** περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἄρσενικά καὶ θηλυκά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς **-ος**, καὶ οὐδέτερα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ον**.

α. Παραδείγματα ἄρσενικῶν καὶ θηλυκῶν

Ἐνικός

	(θ. ἄνθρωπο -)	(θ. ἱατρο-)	(θ. ψήφο-)	(θ. ὁδο -)
ὄν.	ὁ ἄνθρωπος	ἱατρός ἡ	ψήφος	ὁδός
γεν.	τοῦ ἀνθρώπου	ἱατροῦ	τῆς ψήφου	ὁδοῦ
δοτ.	τῷ ἀνθρώπῳ	ἱατρῷ	τῇ ψήφῳ	ὁδῷ
αἰτ.	τὸν ἄνθρωπον	ἱατρὸν	τὴν ψήφον	ὁδὸν
κλητ.	ὦ ἄνθρωπε	ἱατρὲ	ὦ ψήφε	ὁδὲ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ ἄνθρωποι	ἱατροὶ	αἱ	ψήφοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν ἀνθρώπων	ἱατρῶν	τῶν	ψήφων	ὁδῶν
δοτ.	τοῖς ἀνθρώποις	ἱατροῖς	ταῖς	ψήφοις	ὁδοῖς
αἰτ.	τούς ἀνθρώπους	ἱατροὺς	τάς	ψήφους	ὁδοὺς
κλητ.	ὦ ἄνθρωποι	ἱατροὶ	ὦ	ψήφοι	ὁδοὶ

Παραδείγματα οὐδετέρων

Ἐνικός

Πληθυντικός

	(θ. ποτήριο-)	(θ. φυτο-)		
ὄν.	τὸ ποτήριον	φυτὸν	τὰ ποτήρια	φυτὰ
γεν.	τοῦ ποτηρίου	φυτοῦ	τῶν ποτηρίων	φυτῶν
δοτ.	τῷ ποτηρίῳ	φυτῷ	τοῖς ποτηρίοις	φυτοῖς
αἰτ.	τὸ ποτήριον	φυτὸν	τὰ ποτήρια	φυτὰ
κλητ.	ὦ ποτήριον	φυτὸν	ὦ ποτήρια	φυτὰ

54. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς	
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.
ὄν.	-ος	-ον	-οι	-ᾶ
γεν.	-ου	-ου	-ων	-ων
δοτ.	-ω	-ω	-οις	-οις
αἰτ.	-ον	-ον	-ους	-ᾶ
κλητ.	-ε	-ον	-οι	-ᾶ

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προήλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτήρος τοῦ θέματος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ δευτερόκλιτα εἶναι **ο** (ἢ **ε**)· π.χ. ἡ κατάληξις **-ος** ἢ **ον** προήλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ς** ἢ **-ν**, ἡ κατάληξις **-ους** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-νς** (**-ονς** = **ους**· βλ. § 33,6).

Παρατηρήσεις

§ 55. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ ἴδιαι εἰς πάσας τὰς πτώσεις·

2) τῶν οὐδετέρων αἱ καταλήξεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ.

§ 56. 1) Τὰ οὐδέτερα (οἰασδήποτε κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ἥτοι τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν.

2) Ἡ κατάληξις **α** εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα : τὰ δῶρᾶ, τὰ μῆλᾶ (τὰ ποιήματᾶ) (βλ. καὶ § 16, 2 - 8).

2. Συνηρημένα

§ 57. Ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα εἶχον ἀρχῇθεν πρὸ τοῦ χαρακτήρος **ο** τοῦ θέματος ἄλλο **ο** ἢ **ε**, τὰ πλείεστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα** : (νόος) νοῦς, (ὄστέον)

όστουν· (πρόβλ. § 51).

Παραδείγματα

Ένικος

(θ. ἐκπλοο-, ἐκπλου-) (θ. ῥοο-, ῥου) (θ. προχοο-, προχου-) (θ. ὀστεο-, ὀστοῦ-)				
ὄν. ὁ	ἔκπλους	ῥοῦς	ἡ πρόχους	τὸ ὀστοῦν
γεν. τοῦ	ἔκπλου	ῥοῦ	τῆς πρόχου	τοῦ ὀστοῦ
δοτ. τῷ	ἔκπλω	ῥῷ	τῇ πρόχῳ	τῷ ὀστῷ
αἰτ. τὸν	ἔκπλουν	ῥοῦν	τὴν πρόχουν	τὸ ὀστοῦν

Πληθυντικός

ὄν. οἱ	ἔκπλοι	ῥοῖ	αἱ πρόχοι	τὰ ὀστᾶ
γεν. τῶν	ἔκπλων	ῥῶν	τῶν πρόχων	τῶν ὀστέων
δοτ. τοῖς	ἔκπλοις	ῥοῖς	ταῖς πρόχοις	τοῖς ὀστοῖς
αἰτ. τοὺς	ἔκπλους	ῥοῦς	τάς πρόχους	τὰ ὀστᾶ

Παρατηρήσεις

§ 58. Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅπου τὰ ἀσυναίρετα ἔχουν εἰς τὴν κατάληξιν, **ο ἦ ε**, ταῦτα ἔχουν **ου** (τὸ ὅποιον προέρχεται ἐκ τῆς συναιρέσεως τοῦ **ο + ο ἦ ε + ο**)·

2) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν συλλαβὴν, εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ (τὰ σύνθετα παρὰ τὸν κανόνα § 25)·

3) δὲν ἔχουν κλητικὴν (οὐδὲ δυϊκὸν ἀριθμόν).

3. Ἀττικόκλιτα

§ 59. Μερικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν οὐχὶ εἰς -ος, -ον, ἀλλὰ εἰς -ως, -ων· ὁ *Ἀθως*, ἡ *ἄλως*, ὁ *νεώς*. Ταῦτα λέγονται ἀττικόκλιτα, διότι τὰ μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων οἱ ὁμιλοῦντες τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Παραδείγματα

Ένικος

	(θ. νεω-)	(θ. Μενελεω-)	(θ. ἄλω-)	(θ. ἀνώγεω-)
ὄν.	ὁ νεώς	Μενέλεως	ἡ ἄλως	τὸ ἀνώγεων
γεν.	τοῦ νεῶ	Μενέλεω	τῆς ἄλω	τοῦ ἀνώγεω
δοτ.	τῷ νεῷ	Μενέλεω	τῇ ἄλῳ	τῷ ἀνώγεω
αἰτ.	τὸν νεών	Μενέλεων	τὴν ἄλω	τὸ ἀνώγεων
κλητ.	ὦ νεώς	Μενέλεως	ὦ ἄλως	ὦ ἀνώγεων

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ νεῷ	-	αἱ ἄλῳ	τὰ ἀνώγεω
γεν.	τῶν νεών	-	τῶν ἄλων	τῶν ἀνώγεων
δοτ.	τοῖς νεῷς	-	ταῖς ἄλῳς	τοῖς ἀνώγεω
αἰτ.	τούς νεώς	-	τάς ἄλως	τὰ ἀνώγεω
κλητ.	ὦ νεῷ	-	ὦ ἄλῳ	ὦ ἀνώγεω

Παρατηρήσεις

§ 60. Τὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν εἰς τὰς καταλήξεις πασῶν τῶν πτώσεων ω· ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ -ω ὑπάρχει ι ὑπογεγραμμένον, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος κατάληξις τῶν κοινῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων ἔχει ι: τῷ νεῷ (τῷ θεῷ), οἱ νεῷ (οἱ ναοί).

2) ἔχουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν.

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ: ὁ λεώς, τοῦ λεῶ - ὁ Δεξίλεως, τοῦ Δεξίλεω - ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ κλπ.

Σημείωσις. Μερικὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν χωρὶς τὸ τελικὸν ν: τὸν Ἀθῶ, τὴν Ἄλω, τὴν ἔω, τὴν Κῶ, τὸν Μίνω (κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν).

III. Τρίτη κλίσις

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις

§ 61. Ἡ *τρίτη κλίσις* περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων α, ι, υ, ω ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων (ν, ρ, ζ, ξ, ψ), εἰς δὲ τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς *-ος* (καὶ σπανιώτερον εἰς *-ως* ἢ *-ους*).

§ 62. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται *περιττοσύλλαθα*, διότι κανονικῶς εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν περισσοτέρα τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 63. 1) Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ τριτόκλιτα ὀνόματα, ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν *-ς*, καὶ ταῦτα λέγονται *καταληκτικά* (στάχυ-ς, γίγα-ς), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως, καὶ ταῦτα λέγονται *ἀκατάληκτα* (λιμὴν, γέρων).

2) τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

§ 64. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἄλλα μὲν εἶναι *μονόθεμα*, ἥτοι σχηματίζονται ἀπὸ ἓν θέμα πάσας τὰς πτώσεις (σωλήν, σωλήνος κλπ.), ἄλλα δὲ εἶναι *διπλόθεμα*, ἥτοι σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα (λιμὴν, λιμένος κλπ.).

2) τῶν διπλοθέμων τὸ ἓν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχῃ εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ μακροῦ φωνήεν, λέγεται *ἰσχυρόν* (λιμην- χιων-) τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ βραχοῦ φωνήεν, λέγεται *ἀσθενές* (λιμεν-, χιον-).

§ 65. Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων τὸ θέμα γενικῶς εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ κατάληξις αὐτῆς *-ος* (Ἑλλην-ος, γίγαντ-ος). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (λιμέν-ος, λιμὴν - χιόν-ος, χιόν-).

§ 66. 1) Κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διαιροῦνται εἰς *φωνηεντόληκτα* (στάχυ-ς, στάχυ-ος, πόλι-ς, πόλε-ως) καὶ εἰς *συμφωνόληκτα* (ἄγών, ἄγών-ος - γέρων, γέροντ-ος).

2) τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαιροῦνται εἰς *ἄφωνόληκτα*, ἥτοι μὲ χαρακτήρα *ἄφωνον* (φύλαξ, φύλακ-ος - πατρίς,

πατρίδ-ος), καὶ εἰς ἡμιφωνόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτῆρα ἡμιφώνον (λιμήν, λιμέν-ος - ῥήτωρ, ῥήτορ-ος) (βλ. § 3, 1 - 2).

Α' Φωνηεντόληκτα

§ 67. Ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων τὰ πλεῖστα εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐλάχιστα δὲ εἶναι γένους οὐδετέρου.

§ 68. α') Καταληκτικὰ εἰς -ως, -ωος ἢ -υς, -υος, μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. ἥρω-)	(θ. θω-)	(θ. ἰχθυ-)	(θ. δρυ-)
ὀν.	ὁ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ-ς	ἡ δρυ-ς
γεν.	τοῦ ἥρω-ος	θω-ός	ἰχθύ-ος	τῆς δρυ-ός
δοτ.	τῷ ἥρω-ι	θω-ι	ἰχθύ-ι	τῇ δρυ-ι
αἰτ.	τὸν ἥρω-α	θῶ-α	ἰχθύ-ν	τὴν δρυ-ν
κλητ.	ὦ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ	ὦ δρυ

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	αἱ δρυ-ες
γεν.	τῶν ἥρώ-ων	θῶ-ων	ἰχθύ-ων	τῶν δρυ-ων
δοτ.	τοῖς ἥρω-σι	θω-σὶ	ἰχθύ-σι	ταῖς δρυ-σὶ
αἰτ.	τούς ἥρω-ας	θῶ-ας	ἰχθύ-ς	τάς δρυ-ς
κλητ.	ὦ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	ὦ δρυ-ες

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἰχθύς κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ἔγχελυς εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν (βλ. καὶ § 50, Σημ.).

Ὅμοίως δὲ κλίνονται καὶ ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτῆρα ι, ὅπως ὀκίς, ὅ, ἡ οἰς (ἐκ τοῦ ὄϊς), καὶ τὸ κύριον ὄνομα ὁ Συέννεσις, προσέτι δὲ τῶ ὀνόματα ἡ τίγρις, καὶ ἡ πύρσις, εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν: ὁ κίς, τοῦ κι-ός, τῷ κι-ί, τὸν κι-ν, οἱ κι-ες, τῶν κι-ων, τοῖς κι-σί, τοὺς κι-ς κτλ.

Παρατηρήσεις

§ 69. Τῶν εἰς -υς -υος τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἄνευ καταλήξεως, ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ν ἀντὶ -α καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ς ἀντὶ -ας: ᾧ ἰχθύ, τὸν ἰχθύ-ν, τοὺς ἰχθύ-ς·

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ ἐν γένει, ὅταν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 6): ὁ μῦς, τὸν μῦν, ᾧ μῦ, τοὺς μῦς - τὰς ὀφρύς - τοὺς ἰχθύς.

§ 70. 6') Καταληκτικὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ εἰς -ις -εως ἢ -υς -εως, διπλόθεμα, καὶ τὸ οὐδέτερον τὸ ἄστυ

Ἐνικὸς

(θ. πρυτανι- πρυτανε-) (θ. πόλι- πόλε-) (θ. πέλεκυ- πελέκε-) (θ. ἄστυ- ἄστε-)
ὄν. ὁ πρύτανι-ς ἡ πόλι-ς ὁ πέλεκυ-ς τὸ ἄστυ
γεν. τοῦ πρυτάνε-ως τῆς πόλε-ως τοῦ πελέκε-ως τοῦ ἄστε-ως
δοτ. τῷ πρυτάνει τῇ πόλει τῷ πελέκει τῷ ἄστει
αἰτ. τὸν πρύτανι-ν τὴν πόλι-ν τὸν πέλεκυ-ν τὸ ἄστυ
κλητ. ᾧ πρύτανι ᾧ πόλι ᾧ πέλεκυ ᾧ ἄστυ

Πληθυντικὸς

ὄν. οἱ πρυτάνεις αἱ πόλεις οἱ πελέκεις τὰ ἄστυ
γεν. τῶν πρυτάνε-ων τῶν πόλε-ων τῶν πελέκε-ων τῶν ἄστε-ων
δοτ. τοῖς πρυτάνε-σι ταῖς πόλε-σι τοῖς πελέκε-σι τοῖς ἄστε-σι
αἰτ. τοὺς πρυτάνεις τὰς πόλεις τοὺς πελέκεις τὰ ἄστυ
κλητ. ᾧ πρυτάνεις ᾧ πόλεις ᾧ πελέκεις ᾧ ἄστυ

Σημειώσεις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἡ πόλις, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων, κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ ὀνόματα τίγρις καὶ τύρσις. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ πέλεκυς κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ πῆχυς, ὁ πρέσβυς, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἐγγχελὺς εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (βλ. § 68, Σημ.).

§ 71. Καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

Ἄρσ. καὶ θηλ. Οὐδ.

Ἄρσ. καὶ θηλ.

Οὐδ.

ὄν.	-ς ἡ -	-	-ες	-ᾶ
γεν.	-ος (ῆ -ως)	-ος (ῆ -ως)	-ων	-ων
δοτ.	-ῖ	-ῖ	-σῖ	-σῖ
αἰτ.	-ᾶ ῆ -ν	-	-ᾶς ῆ -ξ, -ς (-νς)	-ᾶ
κλητ.	-ς ῆ	-	-ες	-ᾶ

Σημείωσις. Ἡ κατάληξις τῆς ἐνικῆς γενικῆς -ως προῆλθεν ἐξ ἀντιμεταχωρήσεως: πόλη-**ος**, πόλε-**ως** - βασιλῆ-**ος**, βασιλέ-**ως** (βλ. § 32, 4), ἡ δὲ κατάληξις τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς -**νς** γίνεται -ς μετ' ἀποβολὴν τοῦ ν πρὸ τοῦ ς' (βλ. § 32, 4 καὶ 33,6).

Παρατηρήσεις

§ 72. Τὰ εἰς -**ις** ἢ -**υς** (γεν. -**εως**) φωνηεντόληκτα ὀνόματα :

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἥτοι ὅσα μὲν λήγουν εἰς -**ις** ἀπὸ ἔν θεμα εἰς **ι** (πρύτανις-, πολί-) καὶ ἀπὸ ἑτερον εἰς **ε** (πρυτανε- πολε-), ὅσα δὲ λήγουν εἰς -**υς** ἀπὸ ἔν θεμα εἰς **υ** (πελεκυ-, πηχυ-) καὶ ἀπὸ ἑτερον εἰς **ε** (πελεκε-, πηχε-) καὶ ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα τὸ ὅποιον λήγει εἰς **ι** ἢ **υ**, σχηματίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὅποιον λήγει εἰς **ε**, πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις·

2) τὸν χαρακτῆρα **ε** μὲ τὸ ἐπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων τὸν συναιροῦν εἰς **ει** (πόλε - **ι**, πόλει - πόλε - **ες**, πόλεις)·

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν οὐχί -**ος** ἀλλὰ -**ως** καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 2): πόλε-**ως**, πῆχε-**ων**·

4) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως καὶ τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν μὲ τὴν κατάληξιν -**ν**, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν: αἱ πόλεις, τάς πόλεις - οἱ πῆχεις, τοὺς πῆ-**χεις**.

Σημείωσις. Τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος τὸ ἄστυ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὁ χαρακτῆρ **ε** συναιρεῖται μὲ τὴν κατάληξιν -**α** εἰς -**η**: (ἄστυ-**α**) ἄστυ.

§ 73. γ') Κατακλητικὰ εἰς -**εὺς** (γεν. -**έως**), εἰς -**αὺς** καὶ εἰς -**οὺς**,
μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(ϑ. ἰππευ-)	(ϑ. ἀλιευ-)	(ϑ. γραυ-)	(ϑ. βου-)
ὄν.	ὁ ἰππεὺς	ἀλιεὺς	ἡ γραῦς	ὁ βοῦς
γεν.	τοῦ ἰππέως	ἀλιέως καὶ ἀλιῶς	τῆς γραῖς	τοῦ βοός
δοτ.	τῷ ἰππεῖ	ἀλιεῖ	τῇ γραῖ	τῷ βοῖ
αἰτ.	τὸν ἰππέα	ἀλιέα καὶ ἀλιᾶ	τὴν γραῦν	τὸν βοῦν
κλητ.	ὦ ἰππεῦ	ἀλιεῦ	ὦ γραῦ	ὦ βοῦ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ ἰππεῖς	ἀλιεῖς	αἱ γραῖς	οἱ βόες
γεν.	τῶν ἰππέων	ἀλιέων καὶ ἀλιῶν	τῶν γραῶν	τῶν βοῶν
δοτ.	τοῖς ἰππεῦσι	ἀλιεῦσι	ταῖς γραῦσι	τοῖς βοῦσι
αἰτ.	τούς ἰππέας	ἀλιέας καὶ ἀλιᾶς	τάς γραῦς	τούς βοῦς
κλητ.	ὦ ἰππεῖς	ἀλιεῖς	ὦ γραῖς	ὦ βόες

Παρατηρήσεις

§ 74. Τῶν εἰς -εὺς ἢ -αὺς ἢ -οὺς φωνηεντόληκτων ὀνομάτων : ὁ χαρακτήρ υ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται: βασιλεύς, βασιλεῦ, βασιλεῦσι - γραῦν, γραυσι ἄλλα βασιλέως, βασιλέα - γραός, γραῖς (βλ. § 33, 3).

§ 75. Τῶν εἰς -εὺς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων :

1) τὸ ε τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτήρος υ, συναρκεῖται μὲ τὸ ἐπόμενον ι ἢ ε τῶν καταλήξεων εἰς εἰ: (ἰππέ-ι) ἰππεῖ, (ἰππέ-ες) ἰππεῖς, (ἰππέ-ε) ἰππεῖ (πρβλ. § 72, 2)·

2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα μόνον ἄνευ καταλήξεως: ὦ βασιλεῦ·

3) ἡ ἐνικὴ γενικὴ ἔχει κατὰληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ τὸ α τῆς καταλήξεως τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς εἶναι μακρόν (βλ. § 32, 4).

§ 76. Ὅσα φωνηεντόληκτα εἰς -εὺς ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ τελικοῦ ε τοῦ θέματος συνήθως συναρκοῦν τὸ ε τοῦτο μὲ τὸ ἐπόμενον ω καὶ α τῶν καταλήξεων (τῆς γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ): (Εὐβοέως) Εὐβοῶς, (Εὐβοέων) Εὐβοῶν, (Εὐβοέα) Εὐβοᾶ, (Εὐβοέας) Εὐβοᾶς.

§ 77. δ') Ακατάληκτα εἰς -ώ, γεν. -οῦς, διπλόθεμα

Ἑνικὸς

(Θ. Λητω-, Λητο-)			(Θ. ἡχω-, ἡχο-)		
ὄν.	ἡ	Λητώ	ἡ	ἡχώ	
γεν.	τῆς	Λητοῦς	τῆς	ἡχοῦς	
δοτ.	τῇ	Λητοῖ (ἐκ τοῦ Λητό-ος)	τῇ	ἡχοῖ	
αἰτ.	τὴν	Λητώ (ἐκ τοῦ Λητό-ῖ)	τὴν	ἡχώ	
κλητ.	ὦ	Λητοῖ (ἐκ τοῦ Λητό-α)	ὦ	ἡχοῖ	

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἔχουν μόνον ἑνικὸν ἀριθμὸν, ὡς αἱ δὲ σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικόν, κλίνονται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν : ἡ λεχώ, τῆς λεχοῦς κτλ. - αἱ λεχοί, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοῦς κτλ.

Εἰς τὴν ἑνικὴν αἰτιατικὴν ὀξύνονται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 9)

Β'. Συμφωνόληκτα

1. Ἀφωνόληκτα

§ 78. Τὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

- 1) οὐρανικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ)·
- 2) χειλικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα χειλικὸν (π, β, φ)·
- 3) ὀδοντικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὀδοντικὸν (τ, δ, θ)·

§ 79. Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα, καταληκτικὰ εἰς -ξ, -ψ, -ς, μονόθεμα

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ	φύλαξ	ἡ	φλόξ	ὁ	ὁ ὄνυξ
γεν.	τοῦ	φύλακ-ος	τῆς	φλογ-ός τοῦ		ὄνουχ-ος
δοτ.	τῷ	φύλακ-ι	τῇ	φλογ-ι	τῷ	ὄνουχ-ι
αἰτ.	τὸν	φύλακ-α	τὴν	φλόγ-α	τὸν	ὄνουχ-α
κλητ.	ὦ	φύλαξ	ὦ	φλόξ	ὦ	ὄνυξ

Πληθυντικὸς

ὄν. οἱ φύλακες	αἱ φλόγ-ες	οἱ ὄνυχ-ες
γεν. τῶν φύλακ-ων	τῶν φλογ-ῶν	τῶν ὀνύχ-ων
δοτ. τοῖς φύλαξι	ταῖς φλοξί	τοῖς ὀνυξί
αἰτ. τοὺς φύλακ-ας	τάς φλόγ-ας	τοὺς ὀνυχ-ας
κλητ. ὦ φύλακ-ες	ὦ φλόγ-ες	ὦ ὀνυχ-ες

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

ὄν. ὁ κώνωψ Ἀραψι οἱ κώνωπ-ες	Ἀραβ-ες
γεν. τοῦ κώνωπ-ος Ἀραβ-ος τῶν κωνώπ-ων	Ἀράβ-ων
δοτ. τῷ κώνωπ-ι Ἀραβ-1 τοῖς κώνωψι	Ἀραψι
αἰτ. τὸν κώνωπ-α Ἀραβ-α τοὺς κώνωπ-ας	Ἀραβ-ας
κλητ. ὦ κώνωψ Ἀραψ ὦ κώνωπ-ες	Ἀραβ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων φύλακ-ς, φλόγ-ς, ὄνυχ-ς, κώνωπ-ς, Ἀραβ-ς - φύλακ-σι, φλογ-σί, κώνωπ-σι, Ἀραβ-σι (βλ. § 36, 1 καὶ 2).

§ 80. Ὀδοντικήληκτα

α) Καταληκτικὰ εἰς -ς, μονόθεμα

Ἑνικὸς

ὄν. ὁ τάπηξ ἡ Ἑλληνίς ὁ ὄρνις	
γεν. τοῦ τάπητ-ος τῆς Ἑλληνίδ-ος τοῦ ὀρνιθ-ος	
δοτ. τῷ τάπητ-ι τῇ Ἑλληνίδ-ι τῷ ὀρνιθ-ι	
αἰτ. τὸν τάπητ-α τὴν Ἑλληνίδ-α τὸν ὄρνιν	
κλητ. ὦ τάπηξ ὦ Ἑλληνίς ὦ ὄρνι	

Πληθυντικὸς

ὄν. οἱ τάπητ-ες αἱ Ἑλληνίδ-ες οἱ ὀρνιθ-ες	
γεν. τῶν ταπήτ-ων τῶν Ἑλληνίδ-ων τῶν ὀρνιθ-ων	
δοτ. τοῖς τάπητ-ι ταῖς Ἑλληνίδ-σι τοῖς ὀρνιθ-σι	
αἰτ. τοὺς τάπητ-ας τὰς Ἑλληνίδ-ας τοὺς ὀρνιθ-ας	
κλητ. ὦ τάπητ-ες ὦ Ἑλληνίδ-ες ὦ ὀρνιθ-ες	

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

ὄν. ὁ ἀνδριάς	ἐλέφας	οἱ ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες
γεν. τοῦ ἀνδριαντ-ος	ἐλέφαντ-ος	τῶν ἀνδριάντ-ων	ἐλεφάντ-ων
δοτ. τῷ ἀνδριάντ-ι	ἐλέφαντ-ι	τοῖς ἀνδριάσ-ι	ἐλέφασ-ι
αἷτ. τὸν ἀνδριάντ-α	ἐλέφαντ-α	τούς ἀνδριάντ-ας	ἐλέφαντ-ας
κλητ. ὦ ἀνδριάς	ἐλέφαν	ὦ ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων τάπητ-ς, Ἑλληνίδ-ς, ὄρνιθ-ς, ἀνδριάντ-ς, ἐλέφαντ-ς, - τάπητ-σι, Ἑλληνίδ-σι, ἀνδριάντ-σι, ἐλέφαντ-σι (βλ. § 33, 4 καὶ 5).

§ 84. 6') Ἀκατάληκτα εἰς -ων, -οντος διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α, -ατος

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. γερωντ-, γερонт-)

(θ. σωματ-)

ὄν. ὁ γέρων	οἱ γέροντ-ες	τὸ σῶμα	τὰ σώματ-α
γεν. τοῦ γέροντ-ος	τῶν γερόντ-ων	τοῦ σώματ-ος	τῶν σωμάτ-ων
δοτ. τῷ γέροντ-ι	τοῖς γέρου-σι	τῷ σώματ-ι	τοῖς σώμα-σι
αἷτ. τὸν γέροντ-α	τούς γέροντ-ας	τὸ σῶμα	τὰ σώματ-α
κλητ. ὦ γέρον	ὦ γέροντ-ες	ὦ σῶμα	ὦ σώματ-α

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων γέρωντ, γέροντ, σῶματ, οἱ δὲ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς ἐξ ἀρχικῶν τύπων γέροντ-σι, σώματ-σι (βλ. § 33, 1, 4, 5).

Παρατηρήσεις

§ 82. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν εἰς α (τὸν πίνακα, τὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (ὦ τάπητ, ὦ πατρίς, ὦ ἱμάς, ὦ ὁδός).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν τὰ βαρύτονα ὁδοντικόληκτα εἰς -ις τὴν σχηματίζουν εἰς -ν (κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -ις, -εως): ἡ ἔρις, τὴν

ἔριν - ἡ χάρις, τὴν χάριν (ὅπως ἡ πόλις, τὴν πόλιν)·

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν

α') τὰ εἰς -ις βαρύντονα ὀδοντικόληκτα, τὸ ὀξύτονον ὄνομα **τυραννίς** καὶ τὸ ὄνομα ὁ **παῖς** (= πά- ις) τὴν σχηματίζουν ἄνευ τῆς καταλήξεως -ς (κατὰ τὰ εἰς -ις φωνηεντόληκτα): ὦ Ἀρτεμι, ὦ Ἄγι, ὦ ἔρι, ὦ ὄριν, ὦ τυραννί, ὦ παῖ (ὅπως: ὦ πρύτανι, ὦ πόλι)

β') τὰ εἰς -ας (-αντος) βαρύντονα ὀδοντικόληκτα τὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα: ὦ ἐλέφαν (ἐκ τοῦ ἐλέφαντ), ὦ γίγαν (ἐκ τοῦ γίγαντ)· (βλ. § 33, 1).

Σημείωσις 1. Τὰ ὀνόματα ἡ **ἀλώπηξ** (τῆς ἀλώπεκος) καὶ ὁ **πούς** (τοῦ ποδός) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρόν (**ἀλώπηκ-**, **πουδ-**) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενές (**ἀλώπεκ-**, **ποδ-**) εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις.

Τὸ δὲ ὄνομα ἡ **θρίξ** σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (ἀρχικόν) θέμα **θριχ-** εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (ἡ **θρίξ**, ὦ **θρίξ**, ταῖς **θρίξι**), καὶ ἀπὸ τὸ θέμα **τριχ-** εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις (τῆς **τριχός**, τῇ **τριχί**)· (βλ. § 37, 7).

Σημείωσις 2. Μερικὰ ὀδοντικόληκτα ὀνόματα μὲ θέμα εἰς -ντ ἔπαθον συναίρεσιν ἐντὸς τοῦ θέματος (τοῦ **α** + **ω** ἢ **α** + **ο** εἰς **ω**, τοῦ **α** + **ε** ἢ **α** + **ει** εἰς **α** καὶ τοῦ **ο** + **ει** ἢ **ο** + **ε** εἰς **ου**) : ὁ **Ξενοφών** (Ξενοφάντ), τοῦ **Ξενοφώντος** (Ξενοφάντ- ος) κτλ., ὁ **ἀλλᾶς** (ἀλλάεντ- ς, ἀλλάεις), τοῦ **ἀλλᾶντ- ος** (ἀλλάεντ- ος) κτλ., ὁ **πλακοῦς** (πλακόνεντ- ς, πλακόμες), τοῦ **πλακοῦντος** (πλακόνεντ- ος) κτλ. (βλ. § 16, 9, § 25, § 33, 1 καὶ 5).

2. Ἡμιφωνόληκτα

§ 83. Τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

1) **ἐνρινόληκτα**, ἥτοι μὲ χαρακτηριστὴρα τοῦ θέματος ἐνρινο (**ν**)·

2) **ὕγρόληκτα**, ἥτοι μὲ χαρακτηριστὴρα ὕγρον (**λ, ρ**)·

3) **σιγμόληκτα**, ἥτοι μὲ χαρακτηριστὴρα **σ**.

§ 84. α') Ἐνρινόληκτα

1) **Κατακληκτικά** εἰς -ις, γεν. -ίνος καὶ ἀκατάληκτα εἰς -αν, γεν. -άνος, -ην, γεν. -ήνος καὶ -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα

Ἑνικὸς

(θ. δελφιν-)	(θ. παιαν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. χιτων-)
ὄν. ὁ δελφίς	παιᾶν	Ἑλλήν	χιτῶν
γεν. τοῦ δελφίν-ος	παιᾶν-ος	Ἑλλήν-ος	χιτῶν-ος
δοτ. τῷ δελφίν-ι	παιᾶν-ι	Ἑλλήν-ι	χιτῶν-ι
αἰτ. τὸν δελφίν-α	παιᾶν-α	Ἑλλήν-α	χιτῶν-α
κλητ. ὦ δελφίς	παιᾶν	Ἑλλήν	χιτῶν

Πληθυντικὸς

ὄν. οἱ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλήν-ες	χιτῶν-ες
γεν. τῶν δελφίν-ων	παιᾶν-ων	Ἑλλήν-ων	χιτῶν-ων
δοτ. τοῖς δελφῖ-σι	παιᾶ-σι	Ἑλλή-σι	χιτῶ-σι
αἰτ. τοὺς δελφῖν-ας	παιᾶν-ας	Ἑλλήν-ας	χιτῶν-ας
κλητ. ὦ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλήν-ες	χιτῶν-ες

Σημείωσις. Καταλήκτικὸν ἐνρινόληκτον εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν ὄνομα ὁ κτεῖς (τοῦ κτεν-ός, τῷ κτεν-ί, τὸν κτέν-α, ὦ κτεῖς - οἱ κτέν-ες, τῶν κτεν-ῶν, τοῖς κτε-σί, τοὺς κτένας κτλ.).

Οἱ τύποι δελφίς, κτεῖς, δελφῖσι, παιᾶσι, Ἑλλήσι, χιτῶσι κλπ. προήλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων δελφίν-ς, κτέν-ς, δελφίν-σι, παιᾶν-σι, χιτῶν-σι (βλ. 1 33, 6),

§ 85. 2) Ἀκατάληκτα εἰς -ην, γεν. -ένος, -ων, γεν. -ονος, διπλὸνθεμα

Ἑνικὸς

(θ. ποιμην-, ποιμεν-)	(θ. χελιδων-, χελιδον-)	(θ. κιων-, κιον-)
ὄν. ὁ ποιμήν	ἡ χελιδὼν	ὁ κίων
γεν. τοῦ ποιμέν-ος	τῆς χελιδόν-ος	τοῦ κίων-ος
δοτ. τῷ ποιμέ-ι	τῇ χελιδόν-ι	τῷ κίων-ι
αἰτ. τὸν ποιμέν-α	τὴν χελιδόν-α	τὸν κίων-α
κλητ. ὦ ποιμήν	ὦ χελιδὼν	ὦ κίων

Πληθυντικὸς

ὄν. οἱ ποιμέν-ες	αἱ χελιδόν-ες	οἱ κίων-ες
γεν. τῶν ποιμέν-ων	τῶν χελιδόν-ων	τῶν κίων-ων

δοτ. τοῖς	ποιμέ-σι	ταῖς	χελιδό-σι	τοῖς	κίο-σι
αἰτ. τοὺς	ποιμέν-ας	τὰς	χελιδόν-ας	τοὺς	κίον-ας
κλητ. ὧ	ποιμέν-ες	ῶ	χελιδόν-ες	ῶ	κίον-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προήλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων ποιμέν-σι, χελιδόν-σι, κίον-σι (βλ. § 33, 6).

§ 86. 6) Ὑγρόληκτα

1) Ἀκατάληκτα εἰς -ήρ, γεν. -ήρος, μονόθεμα, καὶ εἰς -ήρ, γεν. -έρος, -ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα

Ἑνικὸς

	(ψ. κρατήρ-)	(ψ. ἀθήρ-, ἀθερ-)	(ψ. ῥήτωρ-, ῥήτορ-)
ὄν. ὁ	κρατήρ	ἀθήρ	ῥήτωρ
γεν. τοῦ	κρατήρ-ος	ἀθέρ-ος	ῥήτορ-ος
δοτ. τῷ	κρατήρ-ι	ἀθέρ-ι	ῥήτορ-ι
αἰτ. τόν	κρατήρ-α	ἀθέρ-α	ῥήτορ-α
κλητ. ὧ	κρατήρ	ἀθήρ	ῥήτορ

Πληθυντικὸς

ὄν. οἱ	κρατήρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες
γεν. τῶν	κρατήρ-ων	ἀθέρ-ων	ῥήτόρ-ων
δοτ. τοῖς	κρατήρ-σι	ἀθέρ-σι	ῥήτορ-σι
αἰτ. τοὺς	κρατήρ-ας	ἀθέρ-ας	ῥήτορ-ας
κλητ. ὧ	κρατήρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες

Σημείωσις 1. Κατὰ τὸ ὄνομα ὁ κρατήρ κλίνεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὄνομα ὁ σωτήρ (τοῦ σωτήρος), καὶ κατὰ τὸ ὄνομα ὁ ἀθήρ κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἀστήρ (τοῦ ἀστέρος), ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα ὁ σωτήρ σχηματίζει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὧ σῶτερ, τὸ δὲ ὄνομα ὁ ἀστήρ σχηματίζει τὴν πληθυντικὴν δοτικὴν τοῖς ἀστέράσι (κατὰ τὰ συγκοπτόμενα).

Σημείωσις 2. Ὑγρόληκτον μὲ χαρακτηριστὰ λ εἶναι μόνον ὁ ἄλς (τοῦ ἁλός, τῷ ἁλί, τὸν ἄλα, ὧ ἄλς - οἱ ἄλς, τῶν ἁλῶν, τοῖς ἁλί, τοὺς ἄλας κτλ.).

2) Οὐδέτερα

§ 87. Ουδέτερα ὑγρόληκτα εἶναι τὰ ὀνόματα τὸ ἔαρ καὶ τὸ νέκταρ, εὔχρηστα μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν.

Τὸ ὄνομα τὸ ἔαρ ἐκφέρεται καὶ συνηρημένον : ἔαρ-ῆ, τοῦ ἔαρος-ῆρος, τῷ ἔαρι-ῆρι κλπ. (βλ. § 56 καὶ § 63, 2).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

§ 88. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

1) τὰ διπλόθεμα σχηματίζουν ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς τὰς ἄλλας πτώσεις : ὁ λιμὴν, ἡ χιών, ὁ αἰθήρ, ὁ κοσμήτωρ - τοῦ λιμέν-ος, τῆς χιόν-ος, τοῦ αἰθέρ-ος, τοῦ κοσμήτορ-ος κλπ.

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν τὰ πλείστα ὁμοίαν μετὰ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν: ἡ ἄκτις - ὦ ἄκτις, ὁ πελεκάν - ὦ πελεκάν, ὁ ποιμήν - ὦ ποιμήν, ἡ χελιδὼν - ὦ χελιδὼν, ὁ ἀστὴρ - ὦ ἀστὴρ.

Ἐξαιροῦνται ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ βαρύτονα εἰς -ων (γεν. -ονος) καὶ -ωρ (γεν. -ορος), τὰ ὁποῖα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μετὰ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὁ γείτων - ὦ γείτον, ὁ αὐτοκράτωρ - ὦ αὐτοκράτορ.

Τὰ κύρια ὀνόματα Ἀγαμέμνων καὶ Ἀριστογείτων καὶ τὰ ὅμοια εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν προσέτι τὸν τόνον : ὦ Ἀγάμεμνον, ὦ Ἀριστόγειτον.

3) Συγκοπτόμενα

§ 89. Ἀκατάληκτα εἰς -ηρ, γεν, -ρος, διπλόθεμα

Ἐνικός				Πληθυντικός		
(θ. πατήρ-, πατερ-, ἀνὴρ-, ἀνερ-)						
ὄν.	ὁ	πατήρ	ἀνὴρ	οἱ	πατέρε-ς	ἄνδρ-ες
γεν.	τοῦ	πατρ-ός	ἀνδρ-ός	τῶν	πατέρ-ων	ἀνδρ-ων
δοτ.	τῷ	πατρ-ι	ἀνδρ-ι	τοῖς	πατρά-σι	ἀνδρά-σι
αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	ἄνδρ-α	τούς	πατέρ-ας	ἄνδρ-ας
κλητ.	ὦ	πάτερ	ἄνερ	ὦ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες

Ἑνικὸς

ἡ Δημήτηρ
τῆς Δήμητρ-ος
τῇ Δήμητρ-ι
τὴν Δήμητρ-α
ὦ Δήμητερ

Παρατηρήσεις

§ 90. Τὰ διπλόθεμα εἰς -ηρ ὑγρόληκτα ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ** καὶ **άνήρ** λέγονται **συγκοπτόμενα**, διότι (συγκόπτουν, ἤτοι) ἀποβάλλουν τὸ ε τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ ὄνομα **άνήρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (καὶ τοῦ δυϊκοῦ)· (βλ. § 32, 1 καὶ § 34, 2).

Πάντα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μετὰ τοῦ συγκεκομμένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως **-σι** ἔχουν **α** βραχύ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ τονίζονται : μητρ- **ά** -σι, θυγατρ- **ά** -σι, γαστρ- **ά** -σι.

§ 91. Ἐκ τῶν συγκοπτομένων ὀνομάτων :

1) τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **άνήρ** καὶ εἰς ταύτας τὰς πτώσεις καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς λη-γούσης: **μητρός, μητρί - άνδρός, άνδρί, άνδρων**

2) τὸ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς πάσας τὰς βραχυκαταλήκτους πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν·

3) τὰ ὀνόματα **πατήρ, θυγάτηρ** καὶ **άνήρ** εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναδιβάλλουν τὸν τόνον: **ὦ πάτερ, θύγατερ, άνερ**·

4) τὸ ὄνομα **γαστήρ** ἔχει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν: **ὦ γαστήρ** (κανονικῶς πρὸ βλ. § 88, 2).

§ 92. γ') Σιγμόληκτα

α'. Ουδέτερα εις -ας, γεν. -ως (ἢ -ατος)

	Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
ὄν.	τὸ κέρας	τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
γεν.	το κέρως ἢ τοῦ κέρατος	τῶν κερῶν ἢ τῶν κεράτων
δοτ.	τῷ κέρα ἢ τῷ κέρατ-ι	τοῖς κέρα-σι
αἰτ.	τὸ κέρας	τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
κλητ.	ὦ κέρας	ὦ κέρα ἢ ὦ κέρατ-α

Παρατηρήσεις

§ 93. Σιγμόληκτα ουδέτερα εις -ας εἶναι ἔξ : κέρας, κρέας - γέρας, γῆρας - πέρας, τέρας. Τούτων

1) ὁ χαρακτήρ σ μεταξύ δύο φωνηέντων αποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα μετὰ τὴν αποβολὴν τοῦ σ φωνήεντα συναίρουται: (κρέας-ος, κρέα-ος =) κρέως, (κρέας-ι, κρέα-ι =) κρέα κλπ. (βλ. καὶ § 33, 3).

2) σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα μόνον ἀπὸ θέμα εις ας τὰ ὀνόματα κρέας, γέρας καὶ γῆρας (τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῷ κρέα κλπ.). Ὡς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὡς ὀδοντικόληκτον ἀπὸ θέμα εις -ατ σχηματίζεται τὸ ὄνομα τὸ κέρας καὶ τὸ ὄνομα τὸ τέρας εις τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (τὰ τέρα ἢ τέρατα, τῶν τεράων ἢ τεράτων κλπ.). Τὸ δὲ ὄνομα τὸ πέρας (ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τὸ τέρας εις τὸν ἐνικὸν) ἀπὸ σιγμόληκτον θέμα εις -ας σχηματίζει μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζει μόνον ἀπὸ θέμα εις -ατ (κατὰ τὰ εις -α ουδέτερα ὀδοντικόληκτα) : τὸ πέρας, τοῦ πέρατ-ος κλπ., τὰ πέρατ-α, τῶν περάτ-ων κλπ., τὸ τέρας, τοῦ τέρατ-ος κλπ. (βλ. § 81).

Σημείωσις. Τὸ καταληκτικὸν α τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων τούτων, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐκ συναίρεσως τοῦ α + α, δύναται νὰ βραχύνεται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα ουδέτερα : τὰ γέρα ἢ γέρα (ὅπως τὰ δώρα).

§ 94. β' Ουδέτερα εις -ος, γεν. -ους

Ἑνικός	Πληθυντικός
(Ϝ. στελεχεσ-) (Ϝ. χρεεσ-)	

ὄν.	τὸ στελέχους	χρέος	τὰ στελέχη	χρέα
γεν.	τοῦ στελέχους	χρέους	τῶν στελεχῶν	χρεῶν
δοτ.	τῷ στελέχει	χρέει	τοῖς στελέχεσι	χρέεσι
αἰτ	τὸ στελέχους	χρέος	τὰ στελέχη	χρέα
κλητ.	ὦ στελέχους	χρέος	ὦ στελέχη	χρέα

Παρατηρήσεις

§ 95. Τῶν σιγμολήκτων οὐδετέρων εἰς -ος

1) τὸ θέμα λήγει εἰς -εσ, ἀλλὰ τὸ ε τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος σ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τρέπεται εἰς ο : (Ϝ. ἐθνεσ-) ἔθνος (§ 32, 5)

2) ὁ χαρακτήρ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ φωνήεντα συναίρουσιν, ἥτοι τὸ ε + α εἰς η ἢ, ἂν προηγῇται ἄλλο ε, εἰς ᾱ (τὰ βέλεα - βέλη, τὰ χρέεα - χρεᾶ), τὸ ε + ι εἰς ει (τῷ δάσε-ι - δάσει), τὸ ε + ο εἰς ου (τοῦ ὄρε-ος - ὄρους), τὸ ε + ω εἰς ω (τῶν τειχέων - τειχῶν) βλ. καὶ § 33, 3, Σημ.).

Σημείωσις. Μερικὰ σιγμολήκτα οὐδέτερα εἰς -ος τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν ἀσυναίρετον (τῶν ἀνθέων, τῶν χειλέων) ἢ καὶ ἀσυναίρετον καὶ συνηρημένην (τῶν ὀρέων ἢ τῶν ὀρών).

§ 96. γ'. Ἀρσενικὰ ἀκατάληκτα εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους), διπλόθεμα

Ἑνικός	Πληθυντικός
(Ϝ. Σωκρατησ - Σωκρατεσ-)	(Ϝ. Ἡρακλεησ- Ἡρακλεεσ)

ὄν. γεν. δοτ. αἰτ. κλητ.	ὁ Σωκράτης τοῦ Σωκράτους τῷ Σωκράτει τὸν Σωκράτη ὦ Σώκρατες	Ἡρακλῆς Ἡρακλέους Ἡρακλεῖ Ἡρακλέα Ἡράκλεις	οἱ Σωκράται τῶν Σωκρατῶν τοῖς Σωκράταις τοὺς Σωκράτας ὦ Σωκράται	Ἡρακλεῖς Ἡρακλέων - Ἡρακλεῖς Ἡρακλεῖς
--------------------------------------	---	--	--	---

Παρατηρήσεις

§ 97. Τὰ ἀρσενικά σιγμόληκτα οὐσιαστικά εἰς -ης, γεν. -ους (ἥ -ης, γεν. -έους) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα (σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὄνομα σιγμόληκτον οὐδέτερον εἰς -ος ἢ ῥῆμα) : Πολυκράτης (πολὺς, **κράτος**) - Δημοσθένης (δῆμος, **σθένης**) - Ἀγαθοκλῆς (ἀγαθός, **κλέος**) - Ἀριστοφάνης (ἄριστος, **φαίνομαι**) - Δημοχάρης (Δῆμος, **χαίρω**) κλπ. Ταῦτα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν θέμα εἰς -ησ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ ἀπὸ ἄσθενές θέμα εἰς -εσ εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις. Τοῦτου ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα φωνήεντα συναιροῦνται, ὅπως εἰς τὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος (§ 95, 2)·

2) εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον : ὦ Ἀριστότελες, ὦ Δημοσθένης, ὦ Ἀγαθόκλεις (Ἀγαθόκλεες)·

3) ὁσάκις λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σχηματίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς -ης, γεν. -ους συνήθως κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὰ δὲ εἰς -ης, γεν. -έους (ἦτοι τὰ εἰς -κλῆς) κατὰ τὴν τρίτην·

4) ὅσα λήγουν εἰς -κλῆς συναιροῦν τὸ **ε** τῆς συλλαβῆς -κλε, ὅπου μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ **η** ἢ **ε** ἢ **ει** : (Θεμιστοκλέης) Θεμιστοκλῆς, (Θεμιστόκλεες) Θεμιστόκλεις, (Θεμιστοκλέει) Θεμιστοκλεῖ.

Σημείωσις. Τὰ εἰς -ης, γεν. -ους σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν καὶ εἰς -ην (κατὰ τὰ πρωτόκλιτα) : τὸν Σωκράτην, τὸν Δημοσθένην (ὅπως τὸν Ἀριστείδην).

§ 98. δ'. Θηλυκὰ ἀκατάληκτα εἰς -ώς, γεν. -οῦς, διπλὸθεμα

Ἐνικός

ὄν.	(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-)	(θ. Ἡωσ-, Ἡοσ-)
γεν.	ῆ αἰδώς	ῆ Ἡώς
δοτ.	τῆς αἰδοῦς (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ος)	τῆς Ἡοῦς
αἰτ.	τῇ αἰδοῖ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ι)	τῇ Ἡοῖ
κλητ.	τὴν αἰδῶ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-α)	τὴν Ἡῶ
	ὦ αἰδώς	ὦ Ἡώς (πρόβλ. § 77).

Γενικάι παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

§ 99. Αἱ καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων:

- 1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἶναι αἱ ἴδιαι·
- 2) τῶν οὐδετέρων διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν· (βλ. § 55, § 56, § 63, 2).

§ 100. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως **-ι**, **-σι**, **-α** καὶ **-ας** τὸ δίχρονον **ι** καὶ **α** εἶναι ἄραχ·: κλητῆρῖ, κλητῆρσῖ, κλητῆρᾱ, κλητῆρᾱς.

§ 101. Τὰ μονοσύλλαβα τριτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν παντὸς ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς καταλήξεως (παρὰ τὸν κανόνα, § 16, 8): ὁ θῆρ, τοῦ θηρός, τῷ θηρὶ - τῶν θηρῶν, τοῖς θηρσὶ - (τοῖν θηροῖν). Ἀλλὰ τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα ἢ **δάς**, ὁ θῶς, τὸ οὔς, ὁ παῖς, ὁ Τρῶς καὶ τὸ φῶς εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τονίζονται κανονικῶς: τῶν δᾶδων, τῶν θῶων, τῶν ὠτων, τῶν παίδων, τῶν Τρώων, τῶν φῶτων.

§ 102. Περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα, ἂν καὶ δὲν προέρχονται ἐκ συναιρέσεως (§ 16, 6)

- 1) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος ἡ γλαυῶ·
- 2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς **-εύς**: ὦ γραμματεῦ, ὦ Θησεῦ·
- 3) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τὸ πῦρ καὶ τὸ οὔς (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Περισπῶνται κανονικῶς αἱ λέξεις **παῖς** καὶ **φῶς**, διότι προῆλθον ἐκ συναιρέσεως (πάϊς, φάος). Ἡ δὲ λέξις ἡ **κλεις** προῆλθεν ἐξ ἀρχαιοτέρου τύπου **κληῖς** καὶ κανονικῶς ὀξύνεται· (βλ., § 16, 9)

4. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων

§ 103. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων πάσης κλίσεως ἔχει δύο μόνον τύπους, ἥτοι ἓνα διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν, καὶ ἄλλον διὰ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν. Αἱ δὲ καταλήξεις τοῦ δυϊκοῦ τῶν ὀνομάτων εἶναι :

- 1) τῆς α' κλίσεως ὄνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -α, γεν. καὶ δοτ. -αιν.
- 2) τῆς β' κλίσεως ὄνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ω, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
- 3) τῆς γ' κλίσεως ὄνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ε, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
- α) τῷ βουλευτ-ά, τοῖν βουλευτ-αῖν - τῷ μούσα, τοῖν μούσαιν·
- β) τῷ ἱατρ-ώ, τοῖν ἱατρ-οῖν - τῷ νήσ-ω, τοῖν νήσ-οιν - τῷ δένδρ-ω, τοῖν δένδρ-οιν·
- γ) τῷ ἥρω-ε, τοῖν ἥρώ-οιν - τῷ βό-ε, τοῖν βο-οῖν - τῷ φύλακ-ε, τοῖν φυλάκ-οιν - τῷ πόλει, τοῖν πολέ-οιν - τῷ βασιλεῖ, τοῖν βασιλέ-οιν - (τῷ σκέλει, τοῖν σκελοῖν) (βλ, § 95, 2).

5. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά

§ 104. Πολλὰ οὐσιαστικά ὀνόματα δὲ σχηματίζονται καὶ δὲν κλίνονται ὀμαλῶς, ἥτοι κατὰ πάντα συμφώνως με τοὺς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται, ἀνώμαλα.

Ἐκ τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν λέγονται :

1) ἑτερογενῆ, ὅσα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν (ἕτερον, ἥτοι) διάφορον γένος ἀπὸ τὸ γένος το ἐνικοῦ, ἢ συγχρόνως τὸ αὐτὸ γένος καὶ διάφορον: ὁ λύχνος - τὰ λύχνα, ὁ σῖτος - τὰ σῖτα, ὁ δεσμός - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, τὸ στάδιον - τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι (πρβλ. νῦν : ὁ πλοῦτος - τὰ πλούτη, ὁ ναῦλος - οἱ ναῦλοι καὶ τὰ ναῦλα)·

2) διπλογενῆ, ὅσα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἐκφέρονται κατὰ δύο γένη : ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, πληθ. τὰ ζυγά - ὁ νῶτος - καὶ τὸ νῶτον, πληθ. τὰ νῶτα (πρβλ. νῦν : τὸ πεῦκο καὶ ὁ πεῦκος - τὰ πεῦκα)·

3) ἑτερόκλητα, ὅσα εἰς τὸν ἓνα ἀριθμὸν κλίνονται κατὰ τινα κλίσιν, εἰς τὸν ἄλλον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἰς τινὰς μὲν πτώσεις κατὰ τινα κλίσιν, εἰς ἄλλας δὲ κατ' ἄλλην, οἶον·

α) ὁ πρεσβευτής, τοῦ πρεσβευτοῦ κλπ. (κατὰ τὴν α' κλίσιν) - οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβων κλπ. (κατὰ τὴν γ')·

β') τὸ πῦρ, τοῦ πυρός κλπ. (κατὰ τὴν γ' κλίσιν) - τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς κλπ. (κατὰ τὴν β')

γ') ἡ γυνή (κατὰ στήν α' κλίσιν), τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τὴν γυναικα, ὧ γύναι - αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί κλπ. (κατὰ τὴν γ', πρβλ. § 97, 1)·

δ') ὁ Θαλῆς (= Θαλέης), τοῦ Θαλέω, τῷ Θαλῇ, τὸν Θαλῆν, ὧ Θαλῆ (κατὰ τὰ συνηρ- τῆς α' κλίσεως καὶ τὰ ἀττικόκλιτα) - τοῦ Θάλητος, τῷ Θάλητι, τὸν Θάλητα (κατὰ τὴν γ' κλίσιν)·

ε') ὁ Ἄρης, τοῦ Ἄρεως (ἀρχῆθεν Ἄρηος, § 32, 4), τῷ Ἄρει, τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ὧ Ἄρες (κατὰ τὴν γ' καὶ τὴν α' κλίσιν). Ὁμοίως ὁ Ἄστυάγης (Κυαξάρης, Τισσαφέρνης καὶ ἄλλα ξενικά ὀνόματα), τοῦ Ἄστυάγου, τῷ Ἄστυάγει (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), τὸν Ἄστυάγην, ὧ Ἄστυάγη (κατὰ τὴν α')

ς') ὁ ἄμνός, τοῦ ἄμνου κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) καὶ τοῦ ἄρνός, τῷ ἄρνί, τὸν ἄρνα - οἱ ἄρνες, τῶν ἄρνῶν, τοὺς ἄρνας (ἐκ θ. ἄρεν-, ἄρν- τοῦ σπανίου ὀνόματος τῆς γ' κλίσεως ὁ ἄρήν, πρβλ. § 90 κ. ε.)

ζ') ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) - τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ - οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱεῖσι, τοὺς υἱεῖς (κατὰ τὴν γ')

η') ὁ ὄνειρος, τοῦ ὀνειρίου κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) - τοῦ ὀνειράτος (ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς τὸ ὄνειραρ), τῷ ὀνειράτι - τὰ ὀνειράτα, τῶν ὀνειράτων (κατὰ τὴν γ')

θ') ὁ Οἰδίπους, τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, ὧ Οἰδίπου (κατὰ τὴν γ' κλίσιν) - τοῦ Οἰδίπου, τὸν Οἰδίπουν (κατὰ τὰ συνηρημένα τῆς β')

ι') ὁ χρώς, τοῦ χρωτός, τῷ χρωτί, τὸν χρώτα (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), ἀλλὰ δοτικὴ καὶ χρῶ (κατὰ τὰ ἀττικόκλιτα, εἰς τὴν φράσιν ἐν χρῶ = ἔως τὸ δέρμα)·

4) μεταπλαστά, ὅσα κλίνοντα μὲν κατὰ μίαν ὠρισμένην κλίσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ θέμα τῶν (μεταπλάσσεται, ἦτοι) μεταβάλλεται (πρβλ. τὸ γράψιμ- ον, τοῦ γραψίματ- ος)·

α') ὁ κύων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ὧ κύον - οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσὶ κτλ. (θ. κυων-, κυον- κυν-)

β') ὁ μάρτυς, τοῦ μάρτυρος κτλ. ὧ μάρτυς - οἱ μάρτυρες, τῶν μαρτύρων, τοῖς μάρτυ- σι, τοὺς μάρτυρας κτλ. (θ. μαρτυ-, μαρτυρ-)

γ') ὁ σῆς, τοῦ σεός, οἱ σέες, τῶν σεών, τοὺς σεάς - τοῦ σῆτ- ὅς, οἱ σῆτ- ες, τῶν σῆτῶν, τοὺς σῆτας (θ. σῆσ-, σεσ-, σῆτ-)

δ') ἡ κλεις, τῆς κλειδός, τῇ κλειδί, τὴν κλειδα καὶ τὴν κλεῖν - αἱ κλειδες κτλ., τὰς κλειδας καὶ τὰς κλεις (θ. κλειδ-, κλει-) (πρβλ. § 82, 1)·

ε) ἡ ναῦς, τῆς νεώς (ἀρχῆθεν νηός, § 32, 4), τῇ νη - ί, τήν ναῦν, ὡ ναῦ - αῖ νῆες, τῶν νεών, ταῖς ναυσί, τὰς ναῦς, ὧ νῆες (θ. ναυ-, νη-, νε-)

ς) ἡ χεῖρ, τῆς χειρός κτλ. - αῖ χεῖρες, τῶν χειρῶν, ταῖς χερσί, τὰς χεῖρας κτλ. - δουῖκ. τῶ χεῖρε, τοῖν χερ-οῖν (θ. χειρ-, χερ-)

ζ) τὸ γόνυ, τοῦ γόνατ- ος, τῷ γόνατ- ι, τὸ γόνυ - τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, τοῖς γόνασι κτλ. (θ. γόνυ-, γονατ-)

η) τὸ δόρυ, τοῦ δόρατ- ος κτλ. (ὅπως τὸ προηγούμενον)

θ) τὸ ἥπαρ, τοῦ ἥπατ- ος, τῷ ἥπατ- ι, τὸ ἥπαρ - τὰ ἥπατα, τῶν ἥπάτων κτλ. (θ. ἥπαρ-, ἥπατ-) ὁμοίως τὸ δέλεαρ (τοῦ δελέατ- ος), τὸ στέαρ (τοῦ στέατ- ος), τὸ φρέαρ (τοῦ φρέατ- ος)

ι) τὸ ὕδωρ, τοῦ ὕδατ- ος, τῷ ὕδατ- ι, τὸ ὕδωρ - τὰ ὕδατ- α, τῶν ὑδάτων, τοῖς ὕδασι κτλ. (θ. ὕδωρ- ὑδατ-)

ια) τὸ οὖς, τοῦ ὠτ- ος, τῷ ὠτ- ί, τὸ οὖς - τὰ ὠτ- α, τῶν ὠτων, τοῖς ὠσί, τὰ ὠτα - τῶ ὠτε, τοῖν ὠτοιν (θ. οὖς-, ὠτ-, ὠλ. § 101, § 102)

ιβ) ὁ Ἀπόλλων, τοῦ Ἀπόλλωντος, τῷ Ἀπόλλωνι, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ἀπόλλω, ὧ Ἀπολλον (θ. Ἀπολλων-, Ἀπολλον-, Ἀπολλο-)

ιγ) ὁ Ποσειδῶν (ἀρχῆθεν Ποσειδάων), τοῦ Ποσειδῶνος, τῷ Ποσειδῶνι, τὸν Ποσειδῶνα καὶ Ποσειδῶ, ὧ Πόσειδον

ιδ) ὁ Ζεὺς, τοῦ Δι- ος, τῷ Δι- ί, τὸν Δί- α, ὧ Ζεῦ (θ. Ζευ-, Δι-)

ιε) ἡ Πνύξ, τῆς Πυκ- νός, τῇ Πυκ- νί, τήν Πύκν- α (θ. Πνυκ-, Πυκν-)

5) ιδιόκλιτα, ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων, ἀλλὰ κατὰ (ιδίαν, ἥτοι) ιδιαιτέραν κλίσιν. Εἶναι δὲ ιδιόκλιτα :

α) μερικὰ προσηγορικά ὀνόματα εἰς -ᾱς, ὡς ὁ φαγᾱς, ὁ καταφαγᾱς κλπ.:

β) πολλὰ κύρια ὀνόματα συντετμημένα, ἰδίᾳ δὲ ξενικά οἷον ὁ Ἀλεξᾱς (ἐκ τοῦ Ἀλέξανδρος), τοῦ Ἀλεξᾱ, τῷ Ἀλεξᾱ τὸν Ἀλεξᾱν, ὧ Ἀλεξᾱ (πρβλ. Γεράσιμος - Μεμᾱς)

γ) ὁ Φιλῆς (ἐκ τοῦ Φιλήμων), τοῦ Φιλῆ, τῷ Φιλῆ, τὸν Φιλῆν, ὧ Φιλῆ (πρβλ. Σπυρίδων - Πίπης)

δ) Διονῦς (ἐκ τοῦ Διονύσιος), τοῦ Διονῦ, τῷ Διονῦ, τὸν Διονῦν, ὧ Διονῦ

ε) Ἰησοῦς, τοῦ Ἰησοῦ, τῷ Ἰησοῦ, τὸν Ἰησοῦν, ὧ Ἰησοῦ (Ἑβραϊκὸν ὄνομα)

ς) Νεκῶς, τοῦ Νεκῶ, τῷ Νεκῶ, τὸν Νεκῶν, ὧ Νεκῶ (Αἰγυπτιακὸν ὄνομα)

6) ἄκλιτα, ὅσα δὲν κλίνονται, ἥτοι ἔχουν τὸν αὐτὸν τύπον εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἄκλιτα δὲ εἶναι :

α') ἡ λέξις **τὸ χρεών** (= ἡ ἀνάγκη), τοῦ χρεών, τῷ χρεών·

β') πολλὰ ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, εἰλημμένα, ὁπωσδήποτε ἀμετάβλητα, ἐκ ξένων γλωσσῶν, οἷον ὁ **Ἀδάμ** (τοῦ Ἀδάμ κλπ.), ὁ **Δαβὶδ** (τοῦ Δαβὶδ κλπ.), ὁ **Ἰώβ** (τοῦ Ἰώβ κλπ.), **τὸ Πάσχα** (τοῦ Πάσχα κλπ.), λέξεις Ἑβραϊκαὶ - **τὸ ἄλφα** (τοῦ ἄλφα κλπ.), τὸ βῆτα (τοῦ βῆτα κλπ.), **τὸ γάμμα** (τοῦ γάμμα κλπ.)· ὁμοίως δὲ καὶ **τὸ δίγαμμα** (τοῦ δίγαμμα κλπ.), **τὸ δέλτα**, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, ἀρχήθεν λέξεις Φοινικικαὶ (πρβλ. νῦν : ὁ Γκαῖτε, ὁ Κλεμανσώ - τὸ φούτ- μπώλ, τὸ βεκόρ - τὸ τράμ, τὸ ζενίθ, τὸ ναδίρ)

γ) ἑλλειπτικά, ὅσα δὲν εἶναι εὐχρηστα, εἰς πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ἑλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν - ἑλλειπτικά κατὰ πτώσιν)·

α') ἑλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν εἶναι :

1) τὰ κύρια ὀνόματα· ταῦτα κανονικῶς ἀπαντῶσιν ἢ εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν : **Μενέλαος**, **Ἀριστείδης** - ὁ **Πειραιεύς**, οἱ **Δελφοί**, ἡ **Κέρκυρα**, αἱ **Ἀθῆναι** - ὁ **Ὀλυμπος**, ἡ **Πίνδος**, τὸ **Πύρον**, τὰ **Κεραῦνια** - τὰ **Ὀλύμπια**, τὰ **Παναθήναια**, τὰ **Διονύσια** (πρβλ. ὁ **Πύργος**, ἡ **Καρδίτσα**, αἱ **Σπέτσαι**, τὰ **Χριστούγεννα** κτλ.)·

2) τὰ ὀνόματα τῶν μετállων ἢ φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων : ὁ **ἄργυρος**, ὁ **σίδηρος**, ὁ **χρυσός** - ἡ **γῆ**, ὁ **οὐρανός**, ὁ **ἄήρ**, τὸ **ἔαρ**, οἱ **ἐτησίαι** (§ 48, 3) - ἡ **νεότης**, τὸ **γῆρας** κτλ.

β') ἑλλειπτικά κατὰ πτώσιν (ἢ ἅμα καὶ κατ' ἀριθμὸν), εἶναι :

1) αἱ λέξεις **τὸ ὄφελος**, **τὸ ὄναρ**, **τὸ ὕπαρ** (= ὁπτασία ἐν ἐγρηγόρσει), εὐχρηστοὶ μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ (πρβλ. νῦν : τὸ **σέβας** - τὰ **σέβη**, τὰ **ἄρματα** = τὰ ὄπλα)·

2) ἡ λέξις **μάλη**, εὐχρηστος μόνον εἰς τὴν γενικὴν εἰς τὴν φράσιν ὑπὸ **μάλης** (= ὑπὸ τὴν **μασχάλην**)·

3) ἡ λέξις **νέωτα**, αἰτιατικῆς ἐνικοῦ, εὐχρηστος εἰς τὴν φράσιν ἐς **νέωτα** (= τοῦ **χρόνου**)·

4) αἱ λέξεις ὦ **τᾶν** (= ὦ φίλε) καὶ ὦ **μέλε** (= καλὲ μου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Ὅρισμός. Γενικαὶ παρατηρήσεις

§ 105. Ἐπίθετα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποιότητα ἢ ἰδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος: (ἄρτος) λευκός, (οἰκία) ὑψηλή, (ὄπλον) βαρύ.

§ 106. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων :

1) τὰ πλείστα ἔχουν τρία γένη, ἄρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον, καὶ ταῦτα λέγονται τριγενῆ: ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν - ὁ ἄκαρπος, ἡ ἄκαρπος, τὸ ἄκαρπον - ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεῖα, τὸ εὐθύ - ὁ εὐγενής, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἄρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ ταῦτα λέγονται διγενῆ: ὁ φυγός, ἡ φυγός - ὁ ἄρπαξ, ἡ ἄρπαξ.

§ 107. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων :

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἥτοι μίαν δι' ἕκαστον γένος, λέγονται τρικατάληκτα: κακός, κακή, κακόν - βαρύς, βαρεῖα, βαρύ·

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἥτοι μίαν διὰ τὸ ἄρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται δικατάληκτα : ὁ, ἡ βάρβαρος, τὸ βάρβαρον - ὁ, ἡ εὐελπίς, τὸ εὐελπί.

§ 108. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα : ὁ πένης, ἡ πένης - ὁ βλάξ, ἡ βλάξ.

§ 109. 1) Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α' κλίσιν, τὸ δὲ ἄρσενικόν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται δευτερόκλιτα, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται τριτόκλιτα: δίκαι-ος, δικαί-α, δίκαι-ον - εὖρ-ύς, εὖρ-εῖα, εὖρ-ύ·

2) τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν γ' : ὁ, ἡ θάναυσ-ος, τὸ θάναυσ-ον - ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

3) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ πλείστα κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

2. Κλίσις τῶν ἐπιθέτων

Α') Δευτερόκλιτα

1. Ἀσυναίρετα

§ 110. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἀσυναιρέτων ἐπιθέτων

Ἑνικός		
(θ. καλο-, καλή-, καλο-)	(θ, δικαιο-, δικαιο-, δικαιο-)	
καλ- ὅς καλ- ἥ καλ- ὄν	δίκαι- ος	δίκαι- α
καλ- οῦ καλ- ῆς καλ- οῦ	δίκαι- ω	δίκαι- ας
καλ- ῶ καλ- ῇ καλ- ῶ	δίκαι- ου	δίκαι- ου
καλ- ὄν καλ- ῆν καλ- ὄν	δίκαι- ον	δίκαι- ον
καλ- ἐ καλ- ῇ καλ- ὄν	δίκαι- ε	δίκαι- ον
Πληθυντικός		
καλ- οἱ καλ- αὶ καλ- ἅ	δίκαι- οι	δίκαι- αι
καλ- ὶν καλ- ὶν καλ- ὶν	δίκαι- ων	δίκαι- ων
καλ- οῖς καλ- αῖς καλ- οῖς	δίκαι- οis	δίκαι- ais
καλ- οὺς καλ- ἄς καλ- ἅ	δίκαι- ους	δίκαι- ας
καλ- οἱ καλ- αὶ καλ- ἅ	δίκαι- οι	δίκαι- αι

(βλ. § 46, 2, § 53, α, β).

§ 111. Τῶν τρικατάληκτων εἰς -ος ἐπιθέτων τὸ δηλυκόν :

1) κανονικῶς λήγει εἰς -η : σοφός, σοφῇ - τερπνός, τερπνῇ. Ἀλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως -ος τοῦ ἄρσενικοῦ ὑπάρχῃ φωνῇεν ἢ ρ, τότε τὸ δηλυκόν λήγει εἰς α μακρὸν (§ 50,1) : νέ- ος, νέ- α - τέλει- ος,

τελεί- α - νεκρ- ός, νεκρ,- ά (πλήν ὄγδο- ος, ὄγδό- η)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἀρσενικὸν εἰς τὰς ἰδίας πτώσεις : πλούσιαι, πλουσιων (πλούσιοι, πλουσίων) - ἀρχαῖαι, ἀρχαίων (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων) - μικραί, μικρῶν (μικροί, μικρῶν).

§ 112. Ἐκ τῶν εἰς -ος ἐπιθέτων δικατάληκτα εἶναι :

1) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ος : (ὁ, ἡ) ἄ- καρπος, (ὁ, ἡ) ἄ- θάνατος, (ὁ, ἡ) ἐπί- τιμος, (ὁ, ἡ) ἔν- δοξος κλπ·

2) μερικὰ ἀπλᾶ, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ειος ἢ -ιος ἢ -ιμος : (ὁ, ἡ) θόρ- - ειος, (ὁ, ἡ) γαμήλ- ιος, (ὁ, ἡ) δόκ- ιμος·

3) τὰ ἐπίθετα θάναυσος, θάρβαρος, ἡμερος, ἡρεμος, ἥσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος.

Σημείωσις. Μερικὰ σύνθετα εἰς -ος εἶναι τρικατάληκτα, ὡς ἀντάξιος, ἀνταξία, ἀντάξιον - ἐναντίος, ἐναντία, ἐναντίον - πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον.

Ὅμοίως τὰ εἰς -ικος παρασύνθετα : (ἐξεταστής) ἐξεταστικός, ἐξεταστική, ἐξεταστικὸν - (εὐδαίμων) εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.

Μερικὰ δὲ ἀπλᾶ ἢ σύνθετα εἰς -ος εἶναι συγχρόνως τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα : ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἢ βέβαιος, τὸ βέβαιον - ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη ἢ ἔρημος, τὸ ἔρημον - ὁ ἀναίτιος, ἡ ἀναίτια ἢ ἀναίτιος, τὸ ἀναίτιον - ὁ ἀνάξιος, ἡ ἀνάξια ἢ ἀνάξιος, τὸ ἀνάξιον.

2. Συνηρημένα

§ 113. Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνηρημένων ἐπιθέτων

Ἑνικός	
(θ. χρυσεο-, χρυσεᾶ-, χρυσεο-)	(θ. εὔνοο-, εὔνου-)
χρυσοῦς χρυσῇ χρυσοῦν χρυσοῦ χρυσῆς χρυσοῦ χρυσῶ χρυσῇ χρυσῶ χρυσοῦν χρυσῇν χρυσοῦν	ὁ ἡ εὔνοος τὸ εὔνου τοῦ τῆς εὔνου τοῦ εὔνου τῶ τῇ εὔνω τῶ εὔνω τόν τήν εὔνου τὸ εὔνου
Πληθύντικος	
χρυσοῖ χρυσαῖ χρυσᾶ χρυσῶν χρυσῶν χρυσῶν χρυσοῖς χρυσαῖς χρυσοῖς χρυσοὺς χρυσᾶς χρυσᾶ	οἱ αἱ εὔνοι τὰ εὔνοα τῶν εὔνων τῶν εὔνων τοῖς ταῖς εὔνοις τοῖς εὔνοις τούς τὰς εὔνοους τὰ εὔνοα

(βλ. § 57 κ. έ.).

Παρατηρήσεις

§ 114. Τὰ **τρικατάληκτα** συνηρημένα εἰς **-οὺς** ἐπίθετα κανονικῶς σχηματίζουν τὸ δηλυκὸν εἰς **-ῃ** : *κυανοὺς, κυανῇ - χαλκοὺς, χαλκῇ*. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ους** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχῃ **ε** ἢ **ρ**, τότε σχηματίζουν τὸ δηλυκὸν εἰς **-α** : *ἐρεοὺς, ἐρεᾶ - κεραμεοὺς, κεραμεᾶ - ἀργυροὺς, ἀργυρεᾶ* (πρβλ. § 111, 1).

§ 115. **Δικατάληκτα** συνηρημένα εἰς **-ους** ἐπίθετα εἶναι σύνθετα ἐπίθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις **νοὺς, πλοῦς, ροὺς, χροὺς** : *ὁ, ἡ κακόνους, τὸ κακόνουν - ὁ, ἡ εὐπλοῦς, τὸ εὐπλουν - ὁ, ἡ εὐροῦς, τὸ εὐρουν - ὁ, ἡ ἄχροῦς, τὸ ἄχρουν*.

Σημείωσις. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς **-πλοῦς** εἶναι τρικατάληκτα καὶ κλίνονται κατὰ τὸ συνηρημένον ἐπίθετον *ὁ χρυσοὺς, ἡ χρυσῇ, τὸ χρυσοῦν* : *ἀπλοῦς, ἀπλῇ, ἀπλοῦν - διπλοῦς, διπλῇ, διπλοῦν* κλπ.

§ 116. Τῶν δικατάληκτων συνηρημένων εἰς **-ους** ἐπιθέτων

1) τὸ **-οα** τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίρετον : *τὰ εὐπλοα, τὰ ἄχροα*

2) ἡ ἐκ συναίρεσεως προερχομένη κατάληξις **-οι** τῆς πληθυντικῆς

ὀνομαστικῆς ὡς πρὸς τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : οἱ εὖνοι, εὗχροι (ὅπως π. χ. οἱ ταῦροι).

3. Ἀττικόκλιτα

§ 117. Παραδείγματα ἀττικοκλίτων ἐπιθέτων

Ἑνικὸς					Πληθυντικὸς				
(Ἦ. ἰλεω-)									
ὁ	ῆ	ἰλεως	τὸ	ἰλεων	οἱ	αἱ	ἰλεω	τὰ	ἰλεα
τοῦ	τῆς	ἰλεω	τοῦ	ἰλεω	τῶν		ἰλεων	τῶν	ἰλεων
τῷ	τῇ	ἰλεω	τῷ	ἰλεω	τοῖς	ταῖς	ἰλεως	τοῖς	ἰλεως
τὸν	τὴν	ἰλεων	τὸ	ἰλεων	τούς	τάς	ἰλεως	τὰ	ἰλεα
ᾧ		ἰλεως	ᾧ	ἰλεων	ᾧ		ἰλεω	ᾧ	ἰλεα

Παρατηρήσεις

§ 118. Τὰ ἀττικόκλιτα ἐπίθετα

1) εἶναι δικατάληκτα : ὁ, ῆ ἀξιόχρεως, τὸ ἀξιόχρεων -ὁ, ῆ ἀγῆρως, τὸ ἀγῆρων - ὁ, ῆ ἔμπλεως, τὸ ἔμπλεων - ὁ, ῆ εὕκερως, τὸ εὕκερων· τρικατάληκτον δὲ εἶναι μόνον τὸ ἐπίθετον πλέως (πλέα, πλέων)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδετέρου ἔχουν κατὰληξιν οὐχὶ -ω, ἀλλὰ -α, ὅπως τὰ οὐδέτερα τῆς κοινῆς ὁ κλίσεως : τὰ ἔμπλεα (ὅπως π.χ. τὰ δίκαια).

Β') Τριτόκλιτα

1. Φωνεντόληκτα. Τρικατάληκτα

§ 119. Παραδείγματα τρικαταλήκτων ἐπιθέτων

Ἑνικός					
εὐθύ- ς	εὐθεῖα	εὐθύ	ἥμισυ- ς	ἡμίσεια	ἥμισυ
εὐθέ- ος	εὐθείας	εὐθέ- ος	ἡμίσε- ος	ἡμισείας	ἡμίσε- ος
εὐθεῖ	εὐθεία	εὐθεῖ	ἡμίσει	ἡμισεία	ἡμίσει
εὐθύ- ν	εὐθείαν	εὐθύ	ἥμισυ- ν	ἡμίσειαν	ἥμισυ
εὐθύ	εὐθεῖα	εὐθύ	ἥμισυ	ἡμίσεια	ἥμισυ

Πληθυντικός					
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσε-α (καὶ ἡμίση)
εὐθέ-ων	εὐθειῶν	εὐθέ-ων	ἡμισέ-ων	ἡμισειῶν	ἡμισέ-ων
εὐθέ-σι	εὐθείαις	εὐθέ-σι	ἡμίσε-σι	ἡμισείαις	ἡμίσε-σι
εὐθεῖς	εὐθείας	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)

§ 120. Τὰ εἰς -υς τρικατάληκτα ἐπίθετα τὰ πλείστα εἶναι ὀξύτονα : (βαθύς, βαρύς, εὐρύς, παχύς, ταχύς κτλ.)· βαρύτονα δὲ εἶναι μόνον τὸ ἥμισυς καὶ θῆλυς (θῆλεια, θῆλυ). Τὸ δὲ θηλυκὸν αὐτῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς -ε, μὲ τὴν κατάληξιν -ια : (βαρέ- ια) **βαρεῖα**.

§ 121. Κατὰ τὴν γ' κλίσιν κλίνονται καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς -υς (γεν. -υος ἢ -εος) σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα φωνηεντόληκτον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς -υς (γεν. -υος ἢ -εως), ὡς

ὁ ἡ	εὐβοτρυ- ς	τὸ εὐβοτρυ	δίπηχυ- ς	δίπηχυ
τοῦ τῆς	εὐβότου- ος	τοῦ εὐβότρυ- ος	διπήχε- ος	διπήχε- ος
τῷ τῇ	εὐβότρυ- ῖ	τῷ εὐβότρυ- ῖ	διπήχει	διπήχει
τὸν τὴν	εὐβοτρυ- ν	τὸ εὐβοτρυ	δίπηχυ- ν	δίπηχυ
	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
οἱ αἱ	εὐβότρυ- ες	τὰ εὐβότρυ- α	διπήχεις	διπήχε- α
τῶν	εὐβοτρύ- ων	τῶν εὐβοτρύ- ων		(καὶ διπήχη)
	κλπ.	κλπ.	διπηγέ- ων	
			κλπ.	

2. Συμφωνόληκτα

§ 122. α') Ἀφωνόληκτα

Ἑνικὸς					
(θ. ἀπαντ-)			(θ. χαρίεντ-, χαριετ-)		
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίτις	χαρίεσσα	χαρίεν
ἄπαντ- ος	ἀπάσης	ἄπαντ- ος	χαρίεντ- ος	χαριέσσης	χαρίεντ- ς
ἄπαντ- ι	ἀπάσῃ	ἄπαντ- ι	χαρίεντ- ι	χαριέσσει	χαρίεντ- ι
ἄπαντ- α	ἄπασαν	ἄπαν	χαρίεντ- α	χαρίεσσαν	χαρίεν
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεν	χαρίεσσα	χαρίεν
Πληθυντικὸς					
ἄπαντ- ες	ἄπασαι	ἄπαντ- α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α
ἀπάντ- ων	ἀπασῶν	ἀπάντ- ων	χαριέντ-ων	χαριεσσῶν	χαριέντ-ων
ἄπα-σι	ἀπάσαις	ἄπα- σι	χαρίε-σι	χαριέσσαις	χαρίε-σι
ἄπαντ- ας	ἀπάσας	ἄπαντ- α	χαρίεντ-ας	χαριέσσας	χαρίεντ-α
ἄπαντ- ες	ἄπασαι	ἄπαντ- α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α
Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
ἄκων	ἄκουσα	ἄκον	ἄκοντ- ες	ἄκουσαι	ἄκοντ- α
ἄκοντ- ος	ἀκούσης	ἄκοντ- ος	ἄκόντ- ων	ἀκουσῶν	ἄκόντ- ων
ἄκοντ- ι	ἀκούσῃ	ἄκοντ- ι	ἄκου- σι	ἀκούσαις	ἄκου- σι
ἄκοντ-α	ἄκουσαν	ἄκον	ἄκοντ- ας	ἀκούσας	ἄκοντ- α
ἄκον	ἄκουσα	ἄκον	ἄκοντ- ες	ἄκουσαι	ἄκοντ- α

(βλ. § 80 κ. ε.).

Σημείωσις. Κατὰ τὰ ἄπας κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** (παντός, παντί - πάντες, πάντων), (βλ. § 36, 4, ε' καὶ § 101 - § 103).

Κατὰ τὸ ἐπίθετον **χαρίεις** κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα **ἄστερες** (ἄστερόεσσα, ἄστερόεν), **ἰχθυόεις**, **ὕλῃεις**, **φωνήεις** (φωνήεσσα, φωνήεν) κτλ. Τούτων ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζονται ἀπὸ τοῦ θέμα εἰς -ετ : (τοῖς φωνήετ-σι=) φωνήεσι, (ἡ φωνήετ-ια=) φωνήεσσα (βλ. § 33, 4 καὶ § 36, 4 γ').

Κατὰ τὸ ἄκων κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **ἐκών, ἐκούσα, ἐκόν** (βλ. § 36, 4 καὶ § 81).

§ 123. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι :

1) δικατάληκτα ἐπίθετα σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἀφωνόληκτον. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ τὸ δεύτερον συνθετικὸν των, οἷον

ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι - τοῦ, τῆς ἀχάριτος - τόν, τὴν ἄχαριν κτλ. (βλ. § 82)·

ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι - τοῦ, τῆς εὐέλπιδος - τόν, τὴν εὐελπιν κτλ. οἱ, αἱ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων κτλ.

ὁ, ἡ δίπους, τὸ δίπουν κτλ. (βλ. § 82, Σημ. 1)·

ὁ, ἡ μονόδους, τὸ μονόδουν - τοῦ, τῆς μονόδοντος, τοῦ μονόδοντος κτλ. (βλ. § 81 κ. ἐ.)

2) μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα, οἷον

ὁ, ἡ θλάξ - τοῦ, τῆς θλακ- ὅς κτλ. , ὁ, ἡ ἄρπαξ - τοῦ, τῆς ἄρπαγ-ος κτλ.·

ὁ, ἡ πένης - τοῦ, τῆς πένητ- ὅς κτλ. , ὁ, ἡ φυγάς - τοῦ, τῆς φυγάδ-ος κτλ.·

ὁ, ἡ ἄπαις - τοῦ, τῆς ἄπαιδ- ὅς κτλ. , ὁ, ἡ ἔπηλυσ - τοῦ, τῆς ἐπήλυδ-ος κτλ.

β') Ἑνρινόληκτα καὶ ὕγρὸληκτα

§ 124. α' Τρικατάληκτα

Ἑνικός			Πληθυντικός		
(θ. μελαν-)					
μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν- ες	μέλαιναι	μέλαν- α
μέλαν- ος	μελαίνης	μέλαν- ος	μελάν- ων	μελαινῶν	μελάν- ων
μέλαν- ι	μελαίνῃ	μέλαν- ι	μέλα- σι	μελαίναις	μέλα- σι
μέλαν- α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν- ας	μελαίνας	μέλαν- α
μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν- ες	μέλαιναι	μέλαν- α

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **τάλας** (τάλαινα, τάλαν)· (βλ. § 33, 35).

§ 125. Τῶν τριτοκλίτων τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

1) λήγει πάντοτε εἰς α θραχύ : ταχύς, ταχεῖᾱ - πᾶς, πᾶσᾱ - φωνήεις, φωνήεσσᾱ - ἐκών, ἐκούσᾱ - τάλας, τάλαιναᾱ

2) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης : τῶν ταχειῶν, πασῶν, φωνηεσσῶν, ἐκουσῶν, ταλαινῶν (βλ. καὶ § 111, 2).

§ 126. 6'. Δικατάληκτα

Ἑνικός			
(θ. εὐδαίμων-, εὐδαίμων-)		(θ. ἄρρεν-, ἄρρεν-)	
ὁ ἡ	εὐδαίμων τὸ εὐδαίμων	ὁ ἡ	ἄρρεν τὸ ἄρρεν
τοῦ τῆς	εὐδαίμων-ος τοῦ εὐδαίμων-ος	τοῦ τῆς	ἄρρεν-ος τοῦ ἄρρεν-ος
τῷ τῇ	εὐδαίμων-ι τῷ εὐδαίμων-ι	τῷ τῇ	ἄρρεν-ι τῷ ἄρρεν-ι
τὸν τὴν	εὐδαίμων-α τὸ εὐδαίμων	τὸν τὴν	ἄρρεν-α τὸ ἄρρεν
ὦ	εὐδαίμων	ὦ	ἄρρεν
Πληθυντικός			
οἱ αἱ	εὐδαίμων-ες τὰ εὐδαίμων-α	οἱ αἱ	ἄρρεν-ες τὰ ἄρρεν-α
τῶν	εὐδαίμων-ων	τῶν	ἄρρεν-ων
τοῖς ταῖς	εὐδαίμο-σι τοῖς εὐδαίμο-σι	τοῖς ταῖς	ἄρρε-σι τοῖς ἄρρε-σι
τούς τὰς	εὐδαίμων-ας τὰ εὐδαίμων-α	τούς τὰς	ἄρρεν-ας τὰ ἄρρεν-α
ὦ	εὐδαίμων-ες ὦ εὐδαίμων-α	ὦ	ἄρρεν-ες ὦ ἄρρεν-α
Ἑνικός		Πληθυντικός	
ὁ ἡ	ἄπάτωρ τὸ ἄπάτωρ	οἱ αἱ	ἄπάτωρ-ες τὰ ἄπάτωρ-α
τοῦ τῆς	ἄπάτωρ-ος τοῦ ἄπάτωρ-ο	τῶν	ἄπατόρ-ων
τῷ τῇ	ἄπάτωρ-ι τῷ ἄπάτωρ-ι	τοῖς ταῖς	ἄπάτωρ-σι τοῖς ἄπάτωρ-σι
τὸν τὴν	ἄπάτωρ-α τὸ ἄπάτωρ	τούς τὰς	ἄπάτωρ-ας τὰ ἄπάτωρ-α
ὦ	ἄπάτωρ*	ὦ	ἄπάτωρ-α

* «αἱ δὲ εἰς - ορ ὑπὲρ δύο συλλαβὰς κλητικαὶ ἐν ταύτῃ τῇ συλλαβῇ φυλάττουσι τὸν τόνον, ἐν ᾗ συλλαβῇ ἔχει αὐτόν ἡ εὐθεῖα ». Ἡρωδιανός, Α, σελ. 419, 13 - 16.

§ 127. Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἐνρινόληκτον ἢ ὑγρόληκτον, οἷον

ὁ ἡ μάκαρ, τοῦ τῆς μάκαρ- ος, κτλ.
ὁ ἡ ὑψαύχην, τοῦ τῆς ὑψαύχεν- ος, κτλ.
ὁ ἡ μακρόχειρ, τοῦ τῆς μακρόχειρ- ος, κτλ.

§ 128. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν πάντα ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα, καὶ ἂν εἶναι διπλόθεμα, ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὦ μέλαν, ὦ τάλαν - (ἐλεῆμων, τὸ ἐλεῆμον) ὦ ἐλεῆμον - (νοήμων, τὸ νοῆμον) ὦ νοῆμον - (ἄρρην, ἄρρεν- ος) ὦ ἄρρεν - (ἀπάτωρ, ἀπάτορ- ος) ὦ ἀπάτορ·

2) ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ων τὰ πλείστα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδέτερου : (ὁ, ἡ εὐγνώμων) ὦ εὐγνώμον, τὸ εὐγνώμον (ὁ, ἡ εὐσχήμων) ὦ εὐσχημον, τὸ εὐσχημον ἄλλὰ (ὁ, ἡ ἀμνήμων) ὦ ἀμνήμον, τὸ ἀμνήμον (ὁ, ἡ μεγαλόφρων) ὦ μεγαλόφρον, τὸ μεγαλόφρον.

γ') Σιγμόληκτα

§ 129. Τὰ σιγμόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι πάντα δικατάληκτα, διπλόθεμα, εἰς -ης τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ εἰς -ες τὸ οὐδέτερον, σύνθετα δὲ τὰ πλείστα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον σιγμόληκτον εἰς -ος ἢ ῥημα : ὁ, ἡ ὑγιής, τὸ ὑγιές - ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές (εὖ, γένος) - ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλήρες - ὁ, ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβές (εὖ, σέβομαι) - ὁ, ἡ ἀμελής, τὸ ἀμελές (ἄ, μέλει) - ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐώδες (εὖ, ὄζω, θ. ὀδ-).

Παραδείγματα

Ἑνικός			Πληθυντικός		
(θ. ἐπιμελησ-, ἐπιμελεσ-)					
ὁ ἡ	ἐπιμελής	τὸ ἐπιμελές	οἱ αἱ	ἐπιμελεῖς	τὰ ἐπιμελῆ
τοῦ τῆς	ἐπιμελοῦς	τοῦ ἐπιμελοῦς	τῶν	ἐπιμελῶν	
τῷ τῇ	ἐπιμελεῖ	τῷ ἐπιμελεῖ	τοῖς ταῖς	ἐπιμελέσι	τοῖς ἐπιμελέσι
τὸν τὴν	ἐπιμελῆ	τὸ ἐπιμελές	τούς τὰς	ἐπιμελεῖς	τὰ ἐπιμελῆ
	ᾧ ἐπιμελές		ᾧ	ἐπιμελεῖς	ᾧ ἐπιμελῆ

Ἑνικός			Πληθυντικός		
(θ. εὐήθησ-, εὐήθεσ-)					
ὁ ἡ	εὐήθης	τὸ εὐήθες	οἱ αἱ	εὐήθεις	τὰ εὐήθη
τοῦ τῆς	εὐήθους	τοῦ εὐήθους	τῶν	εὐήθων	
τῷ τῇ	εὐήθει	τῷ εὐήθει	τοῖς ταῖς	εὐήθεσι	τοῖς εὐήθεσι
τὸν τὴν	εὐήθη	τὸ εὐήθες	τούς τὰς	εὐήθεις	τὰ εὐήθη
	ᾧ εὐήθες		ᾧ	εὐήθεις	ᾧ εὐήθη

Παρατηρήσεις

§ 130. Τὰ εἰς -ης, -ες σιγμόληκτα τριτόκλητα ἐπίδετα

1) ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζουν μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους·

2) τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τὴν μὲν ἐνικὴν κλητικὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ ἄσθενές θέμα, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν : ὁ, ἡ εὐσεβής, ᾧ εὐσεβές - (οἱ, αἱ εὐγενεῖς) τούς, τὰς εὐγενεῖς·

3) τὰ βαρύτονα εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου ἀναδιβάλλουν τὸν τόνον, εἰς δὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν παντὸς γένους τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα : ὁ, ἡ συνήδης, ᾧ σύνηδες, τὸ σύνηδες - ὁ, ἡ αὐτάρκης, ᾧ αὐταρκες, τὸ αὐταρκες - οἱ, αἱ πλήρεις, τὰ πλήρη, τῶν πλήρων (ἐκ τοῦ πληρέσ - ων,

πληρέ - ων) - οί, αἱ εὐμεγεθέεις, τὰ εὐμεγεθέη, τῶν εὐμεγεθῶν (ἐκ τοῦ εὐμεγεθέσ-ων, εὐμεγεθέ-ων) (βλ. § 25).

Σημείωσις 1. Τονίζονται κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὰ σύνθετα ὅσα λήγουν εἰς -ώδης, -ώλης καὶ -ήρης : εὐώδης, ὦ εὐώδες, τὸ εὐώδες - ἐξώλης, ὦ ἐξώλες, τὸ ἐξώλες - ξιφήρης, ὦ ξιφήρες, τὸ ξιφήρες.

Σημείωσις 2. Ἐπίθετον εἰς -ης ἀρχῆθεν ἦτο καὶ ἡ λέξις ἡ τριήρης (τῆς τριήρους, τῇ τριήρει, τὴν τριήρη, ὃ τριήρες - αἱ τριήρεις, τῶν τριήρων, ταῖς τριήρεσι, τὰς τριήρεις), ἐγένετο δὲ οὐσιαστικὸν ἡ λέξις αὕτη κατὰ παράλειψιν τῆς λείξεως ναῦς.

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα

§ 131. Συνήδη ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι πέντ : μέγας, πολὺς, πρᾶος, σῶος ἢ σῶς καὶ φροῦδος.

Ἑνικός			Πληθυντικός		
(θ. μεγα- καὶ μεγάλο-)					
μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
μεγάλο	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
μέγα-ν	μεγάλῃν	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
ὦ μέγα ἢ μεγάλη	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα

(θ. πολυ- καὶ πολλο-)					
πολύς	πολλή	πολύ	πολλοὶ	πολλαί	πολλά
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
πολύ-ν	πολλῇν	πολύ	πολλοὺς	πολλάς	πολλά
πολύ	πολλῇ	πολύ	πολλοὶ	πολλαί	πολλά

(θ. πραο- καὶ πραε-)					
πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πραέων	πραειῶν	πραέων
πράῳ	πραεῖα	πράῳ	πραέσι	πραεῖαις	πραέσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πραέα
	κτλ.			κτλ.	

ὁ σώς ἡ σώς τὸ σῶν οἱ σῶ αἱ σῶ τὰ σᾶ
τὸν σῶν τὴν σῶν τὸ σῶν τοὺς σώς τὰς σώς τὰ σᾶ

Οἱ ἄλλοι τύποι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὁμαλοῦ σώως, σώα, σῶων.

Τὸ δὲ φρουδος, φρουδή (καὶ φρουδος), φρουδον εἶναι ἐλλειπτικὸν καὶ εὐρίσκεται μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ.

Παράρτημα

Κλίσεις τῶν μετοχῶν

§ 132. Πᾶσαι αἱ μετοχαὶ εἶναι τρικατάληκτοι καὶ (ὅπως τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων) τὸ μὲν θηλυκὸν των κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην (πρβλ. § 109, 1).

§ 133. Αἱ δευτερόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν πᾶσαι εἰς -μένος, -μένη, -μένον: γραφόμενος, γραφόμενη, γραφόμενον - γεγραμμένος, γεγραμμένη, γεγραμμένον (βλ. § 110, καλός, καλή, καλόν).

§ 134. Αἱ τριτόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν

1) εἰς -ᾶς, ᾶσᾶ, -ᾶν: λούσας, λούσασα, λούσαν (τοῦ λούσαντ-ος, τῆς λουσάσης, τοῦ λούσαντ-ος κτλ., ὃ λούσας, ὃ λούσασα, ὃ λούσαν - οἱ λούσαντ-ες, αἱ λούσασαι, τὰ λούσαντ-α, τοῖς λούσασι κτλ.) (βλ. § 125, ἄπας).

2) εἰς -εῖς, -εῖσα, -έν: παιδευθεῖς, παιδευθεῖσα, παιδευθέν (τοῦ παιδευθέντ-ος, τῆς παιδευθείσης κτλ., ὃ παιδευθεῖς, ὃ παιδευθεῖσα, ὃ παιδευθέν - οἱ παιδευθέντ-ες, αἱ παιδευθεῖσαι, τὰ παιδευθέντ-α, τοῖς παιδευθεῖ-σι κτλ.) (πρβλ. § 122, χαρίεις).

3) εἰς -οὺς, -οῦσα, -ύν: διδούς, διδοῦσα, διδόν (τοῦ διδόντ-ος, τῆς διδούσης, τοῦ διδόντ-ος κτλ., ὃ διδούς, ὃ διδοῦσα, ὃ διδόν - οἱ διδόντ-ες, αἱ διδοῦσαι, τὰ διδόντ-α, τοῖς διδοῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80), ὁδούς, ὁδόντ-ος).

4) εἰς -ύς, -ῦσα, -ύν: ἀπολλύς, ἀπολλῦσα, ἀπολλύν (τοῦ ἀπολλύντ-ος, τῆς ἀπολλύσης, τοῦ ἀπολλύντ-ος κτλ., ὃ ἀπολλύς, ὃ ἀπολλῦσα, ὃ ἀπολλύν - οἱ ἀπολλύντ-ες, αἱ ἀπολλῦσαι, τὰ ἀπολλύντ-α, τοῖς ἀπολλῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80, ἀνδριάς, καὶ § 122).

5) εἰς -ων, -οῦσα, -ον (ἢ -ῶν, -ῶσα, -ῶν ἢ -ῶν, -οῦσα, -οῦν): γράφων, γράφουσα, γράφον (τοῦ γράφοντ-ος, τῆς γραφούσης, τοῦ γράφοντ-ος κτλ., ὃ γράφων, ὃ γράφουσα, ὃ γράφον, - οἱ γράφοντ-ες, αἱ γράφουσαι, τὰ γράφοντ-α, τοῖς γράφου-σι κτλ.) (βλ. § 122, ἄκων) - τιμῶν (τιμῶντ-ος), τιμῶσα (τιμώσης), τιμῶν (τιμῶντ-ος) (πρβλ. § 82, Σημ. 2, Ξενοφών) - καλῶν (καλοῦντ-ος), καλοῦσα (καλούσης) καλοῦν (καλοῦντ-ος).

6) εἰς -ώς, -υῖα, -ός: λελυκώς, λελυκυῖα, λελυκός.

(δ. λελυκωσ-, λελυκοτ-) (δ. λελυκυσ-) (δ. λελυκοσ-, λελυκοτ-)

λελυκώς	λελυκυῖα	λελυκός
λελυκότη-ος	λελυκυίας	λελυκότη-ος
λελυκότη-ι	λελυκυίᾱ	λελυκότη-ι

λελυκότ- α	λελυκυῖαν	λελυκός
ὦ λελυκώς	ὦ λελυκυῖα	ὦ λελυκός
λελυκότ- ες	λελυκυῖαι	λελυκότ- α
λελυκότ- ων	λελυκυῖων	λελυκότ- ων
λελυκό- σι	λελυκυῖαις	λελυκό- σι
κτλ.	κτλ.	κτλ.

7) εἰς -ώς, -ῶσα, ὡς : ἐστώς, ἐστῶσα, ἐστώς (τοῦ ἐστῶτ- ος, τῆς ἐστώσης, το ἐστῶτ- ος κτλ., ὦ ἐστώς, κτλ., τοῖς ἐστῶσι κτλ.) (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Ἡ λύσασα ἐκ τοῦ ἡ λυσάντ- ια, ἡ παιδευθεῖσα ἐκ τοῦ ἡ παιδευθέντ- ια, ἡ διδοῦσα ἐκ τοῦ ἡ δίδοντ- ια, ἡ ἀπολλῦσα ἐκ τοῦ ἡ ἀπολλύντ- ια, ἡ γράφουσα ἐκ τοῦ ἡ γραφόντ- ια (βλ. § 36, 4, ε'), ἡ λελυκυῖα ἐκ τοῦ ἡ λελυκῦς- ια (βλ. § 33, 3) -τοῖς λύσασι, τοῖς παιδευθεῖσι, τοῖς διδοῦσι κτλ. ἐκ τοῦ λύσαντ- σι, παιδευθέντ-σι, δίδοντ- σι κτλ. (βλ. § 33, 5).

§ 135. Ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τοῦ ἄρσενικοῦ (ὅπως καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου) τῶν τριτοκλίτων μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία μετὴν ὀνομαστικῆν : ὁ γράψας - ὦ γράψας, ὁ λυθεῖς - ὦ λυθεῖς κτλ.

4. Παραθετικά

§ 136. Ἡ ιδιότης ἡ ποιότης, τὴν ὁποίαν δηλοῖ ἐν ἐπίθετον, δυναται νὰ ὑπάρχῃ εἰς περισσότερα τοῦ ἐνὸς ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον βαθμὸν : λευκός ὁ ἄρτος, λευκὴ ἡ χιών, λευκὸν τὸ ὄστρον.

1) Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα, λέγεται ἐπίθετον **θετικὸν** ἢ **βαθμοῦ** ἢ **θετικόν** : ὁ ὑψηλός Ὀλυμπος.

2) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτερον βαθμὸν ἐν **συγκρίσει** πρὸς ἐν ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδὲς ἢ ἑτεροειδὲς ἢ ἐν **συγκρίσει** πρὸς **πολλὰ** ἄλλα, ὡς ἐν τι λαμβανόμενα, λέγεται ἐπίθετον **συγκριτικὸν** ἢ **βαθμοῦ** ἢ **συγκριτικόν** : ὁ Ὀλυμπος ἐστὶν ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης - ἵππος λευκότερος χιόνος - χρυσός δὲ κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς.

3) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτατον βαθμὸν **καθ' ἑαυτὸ** ἢ ἐν **συγκρίσει** πρὸς πάντα τὰ ἄλλα ὁμοειδῆ ὄντα, λέγεται ἐπίθετον

ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ ἢ ὑπερθετικόν : ὁ ὑψηλότατος Ὀλυμπος - ὁ Ὀλυμπός ἐστι τὸ ὑψηλότατον πάντων τῶν ὁρέων τῆς Ἑλλάδος.

§ 137. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἑνὸς ἐπιθέτου ὁμοῦ λέγονται μὲ ἓν ὄνομα **παραθετικά** τοῦ ἐπιθέτου διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν παραθετικῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **-τερος, (-τέρα, -τερον)** διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ **-τατος, (-τάτη, -τατον)** διὰ τὸ ὑπερθετικόν.

α') Ὅμαλὰ παραθετικά

§ 138. Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) προστεθοῦν αἱ παραθετικά καταλήξεις, οἷον :

ξηρὸς (θ. ξηρο-)	ξηρό-τερος	ξηρό-τατος
βραχύς (θ. βραχυ-)	βραχύ-τερος	βραχύ-τατος
ύγιής (θ. ύγιεσ-)	ύγιέσ-τερος	ύγιέσ-τατος
χαρίεις (θ. χαριεσ-)	χαριέσ-τερος,	χαριέσ-τατος

§ 139. Τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων ὁ χαρακτήρ **ο**, ἐὰν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι **βραχεΐα**, μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς **ω** (§ 32, 6) :

νέος (θ. νεο-) σοφός (θ. σοφο-) ϊκανός (θ. ικανο-) ἥσυχος (θ. ἥσυχο-) τίμιος (θ. τιμιο-) Ἀλλὰ ἀνιᾶρός ἰσχυρός λίτος ἐντίμος ἀκινδύνος εὐθυμός ἄλυπος ἐλαφρός σεμνός ἐνδοξος	νεώ- τερος σοφώ- τερος ϊκανώ- τερος ἥσυχώ- τερος τιμιώ- τερος ἀνιάρó- τερος ἰσχυρό- τερος λιτό- τερος ἐντιμό- τερος ἀκινδυνό- τερος εὐθυμό- τερος ἄλυπό- τερος ἐλαφρό- τερος σεμνό- τερος ἐνδοξό- τερος	νεώ- τατος* σοφώ- τατος ϊκανώ- τατος ἥσυχώ- τατος τιμιώ- τατος ἀνιάρó- τατος ἰσχυρό- τατος λιτό- τατος ἐντιμό- τατος ἀκινδυνό- τατος εὐθυμό- τατος ἄλυπό- τατος ἐλαφρό- τατος σεμνό- τατος ἐνδοξό- τατος
---	---	--

(βλ. § 11, 2).

§ 140. Πολλῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς διὰ τῆς προσθήκης μόνον τῶν παραθετικῶν καταλήξεων **-τερος** καὶ **-τατος** εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέτων (πρβλ. νῦν : ἐλαφρός- **ἐλαφρύ-τερος** ἀντὶ ἐλαφρό- τερος, κατὰ τὸ **βαρύ-τερος**, γλυκύς - **γλυκύ-τερος** ἀντὶ γλυκύ- τερος, κατὰ τὸ **πικρὸ-τερος**). Οὕτω :

1) τὰ πασθετικά τῶν εἰς **-ων**, **-ον**, γεν. **-ονος** τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τῶν ἐπιθέτων **ἄσμενος** (= εὐχαριστημένος), **ἐρρωμένος** (= δυνατός) καὶ **πένης** (= πτωχός) σχηματίζονται εἰς **-έστερος** **-έστατος** (κατὰ τὰ πασθετικά τῶν εἰς **-ης**, **-ες** σιγμολήκτων) :

εὐδαίμων (θ. εὐδαιμον-)	εὐδαιμον-έσ- τερος	εὐδαιμον-έσ - τατος
ἄσμενος (θ. ἄσμενο-)	ἄσμεν-έσ- τερος	ἄσμεν-έσ- τατος
ἐρρωμένος (θ. ἐρρωμενο-)	ἐρρωμεν-έσ- τερος	ἐρρωμεν-έσ- τατος
πένης (θ. πενητ-)	πεν-έσ- τερος	πεν-έσ- τατος

* Τὰ ἐπίθετα **κενός** καὶ **στενός** ἀρχῇθεν ἦσαν **κεινός**, **στεινός** καὶ δι' αὐτὸ τὰ ἀρχικά παραθετικά τῶν εἶναι **κενότερος**, **στενότερος** κτλ.

Ὅμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἀπλοῦς** καὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν συνθέτων μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα **νοῦς** :

ἀπλοῦς (θ. ἀπλοο-)	ἀπλούς- τερος	ἀπλούς-τατος
	(ἐκ τοῦ ἀπλο-έσ-τερος	ἀπλο-έσ-τατος)
εὔνοος (θ. εὔνοο-)	εὔνούς- τερος	εὔνούς-τατος
	(ἐκ τοῦ εὔνο-έσ- τερος	εὔνο-έσ-τατος)

2) τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **παλαιός** σχηματίζονται οὐχὶ μὲ τὸ θέμα αὐτοῦ **παλαιο-**, ἀλλὰ μὲ θέμα τὸ ἐπίρρημα **πάλαι** : **παλαί-τερος**, **παλαί-τατος** (πρβλ. ἄνω - ἄνω- τερος). Κατὰ δὲ τὰ παραθετικά ταῦτα τοῦ **παλαιός** ἐσχηματίσθησαν κατόπιν (μὲ ἀποκοπὴν τοῦ **χαρακτήρος** ο τοῦ θέματος) καὶ τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

γεραῖος	(γεραί- τερος	γεραί- τατος)
σχολαῖος	(σχολαί- τερος	σχολαί- τατος).

Κατὰ ταῦτα δὲ κατόπιν ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

ὄψιος	(ὄψι-αί- τερος	ὄψι-αί- τατος)
ἰδιος	(ἰδι-αί- τερος	ἰδι-αί- τατος ἀλλὰ καὶ
	ἰδιώ- τερος	ἰδιώ- τατος)
ἴσος	(ἰσ-αί- τερος	ἰσ-αί- τατος)

3) τὰ παραθετικά τῶν μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων **ἄρπαξ**, **βλάξ**, **λάλος** (= φλύαρος), **κλέπτης** καὶ **πλεονέκτης** σχηματίζονται εἰς **-ίστερος**, **-ίστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις** - **ἄχαρίς- τερος**, **ἄχαρίς-τατος**) :

ἄρπαξ	(θ. ἄρπαγ-)	ἄρπαγ- ἴστερος	ἄρπαγ- ἴστατος
βλάξ	(θ. βλακ-)	βλακ- ἴστερος	βλακ- ἴστατος
λάλος	(θ. λαλο-)	λαλ- ἴστερος	λαλ- ἴστατος
κλέπτης	(θ. κλεπτα-)	κλεπτ- ἴστερος	κλεπτ- ἴστατος
πλεονέκτης	(θ. πλεονεκτα-)	πλεονεκτ- ἴστερος	πλεονεκτ- ἴστατος

Σημειώσεις. Τοῦ ἐπιθέτου **φίλος** τὰ παραθετικά εἶναι καὶ **φίλ- τερος** καὶ **μᾶλλον φίλος** - **φίλ- τατος** καὶ **μάλιστα φίλος**.

6') **Ἀνώμαλα παραθετικά**

§ 141. Μερικῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά ἔχουν καταλήξεις οὐχὶ **-τερος**, **-τατος**, ἀλλὰ **-ίων**, **-ιον** εἰς τὸ συγκριτικόν καὶ **-ιστος**, **-ίστη**, **-ιστον** εἰς τὸ ὑπερθετικόν.

Οὕτω μὲ διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις καὶ ἀνωμαλίας σχηματίζονται τὰ παραθετικὰ τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων :

αἰσχρος	ὁ, ἡ αἰσχίων	τὸ αἰσχιον (φ. αἰσχ-)	αἰσχιστος
ἐχθρὸς	ὁ, ἡ ἐχθίων	τὸ ἐχθιον (φ. ἐχθ-)	ἐχθιστος
ἡδὺς	ὁ, ἡ ἡδίων	τὸ ἡδιον (φ. ἡδ-)	ἡδιστος
καλὸς	ὁ, ἡ καλλίων	τὸ κάλλιον (φ. καλλ-)	κάλλιστος
μέγας	ὁ, ἡ μεζίων	τὸ μεζιον (ἐκ τοῦ μέγ-ιον)	μέγιστος
ῥαδῖος	ὁ, ἡ ῥάων	τὸ ῥαον (φ. ῥα-)	ῥαστος
ταχύς	ὁ, ἡ θάττων	τὸ θάττον (φ. θαχ-)	τάχιστος
ἀγαθός	ὁ, ἡ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον (φ. ἀμειν-)	ἄριστος
	ὁ, ἡ βελτίων	τὸ βέλτιον (φ. βελτ-)	βέλτιστος
	ὁ, ἡ κρεῖττων	τὸ κρεῖττον (φ. κρετ-)	κράτιστος
(πρὸβλ. κράτος)			
	ὁ, ἡ λῶων	τὸ λῶον (φ. λω-)	λῶστος
κακὸς	ὁ, ἡ κακίων	τὸ κάκιον (φ. κακ-)	κάκιστος
	ὁ, ἡ χείρων	τὸ χεῖρον (φ. χειρ-)	χείριστος
	ὁ, ἡ ἥττων	τὸ ἥττον (φ. ἥκ-)	ἐπίρρ : ἥκιστα
μικρὸς	μικρότερος	μικρότατος	
	ὁ, ἡ ἐλάττων	τὸ ἐλάττον (φ. ἐλάχ-)	ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὁ, ἡ μείων	τὸ μείον (φ. μει-)	ὀλίγιστος
πολύς	ὁ, ἡ πλέων	τὸ πλέον (φ. πλε-)	πλείστος
γεν. τοῦ πλείονος καὶ τοῦ πλέονος.			

§ 142. Τὰ εἰς -ίων (-ων), -ιον (-ον) συγκριτικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα :

Ἑνικὸς	
(φ. ἀμεινων-, ἄμεινον- καὶ ἀμεινοσ-)	
ὁ, ἡ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον
τοῦ, τῆς ἀμείνον- ος	τοῦ ἄμείνον- ος
τῷ, τῇ ἀμείνον- ι	τῷ ἄμείνον- ι
τόν, τήν ἀμείνον- α ἢ ἀμείνω	τὸ ἄμεινον
ῶ ἄμεινον	ῶ ἄμεινον
Πληθυντικὸς	

οί, αἱ	ἁμείνον- ες ἡ ἁμείνους	τὰ	ἁμείνον- α ἡ ἁμείνω
τῶν	ἁμείνόν- ων	τῶν	ἁμείνόν- ων
τοῖς, ταῖς	ἁμείνο- σι	τοῖς	ἁμείνο- σι
τούς, τὰς	ἁμείνον- ας ἡ ἁμείνους	τὰ	ἁμείνον- α ἡ ἁμείνω
ᾧ	ἁμείνον- ες ἡ ἁμείνους	ᾧ	ἁμείνον- α ἡ ἁμείνω

(πρβλ. § 126, εὐδαίμων).

Σημείωσις. Οἱ τύποι. ἁμείνω, ἁμείνους σχηματίζονται ἀπὸ τὸ σιγμόληκτον θέμα ἁμείνοσ- (ἁμείνοσ- α, ἁμείνοσ- ες βλ. 33, 3).

γ') Παραθετικά περιφραστικά καὶ ἐλλειπτικά

§ 143. Παραθετικά ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως, ἥτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μᾶλλον** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μάλιστα** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου : σοφός - **μᾶλλον** σοφός - **μάλιστα** σοφός (πρβλ. νῦν : πῶς σοφός, πάρα πολὺ σοφός) (βλ. καὶ § 140, 3, Σημ.).

Περιφραστικῶς σχηματίζουν τὰ παραθετικά

1) κανονικῶς αἱ μετοχαί : **συμφέρων - μᾶλλον** συμφέρων - **μάλιστα** συμφέρων

2) συνήθως μονοκατάληκτα ἐπίθετα : **εὐελπὶς - μᾶλλον** εὐελπὶς - **μάλιστα** εὐελπὶς κτλ.

§ 144. Πολλὰ ἐπίθετα, ἐπειδὴ δηλοῦν ποιότητα τῇ ιδιότητι, ἢ ὅποια δὲ δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμούς, δὲν ἔχουν παραθετικά. Τοιαῦτα ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν εἶναι ὅσα δηλοῦν

1) ὕλην : **χαλκοῦς, ξύλινος**

2) καταγωγὴν ἢ συγγένειαν : **πατρικός, μητρῶς, παππῶς, ἀδελφικός, παιδικός**

3) τόπον ἢ χρόνον : **γήινος, θαλάσσιος, ἡμερινός, νυκτερινός**

4) μέτρον : **σπιθαμιαίος, δίπηχυς**

Ἐπίσης πολλὰ σύνθετα μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίθετον **πᾶς** ἢ τὸ στερητικὸν **ἄ-** : **πάντιμος, πάγκαλος - ἀθάνατος, ἄυπνος**.

§ 145. Μερικῶν ἐπιθέτων ἐλλείπει τὸ θετικὸν ἢ ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ ἐλλείπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν. Τοῦτο συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ προθέσεις :

(ἄνω)	ἄνώ- τερος	ἄνώ- τατος
(κάτω)	κατώ- τερος	κατώ- τατος
(πρὸ)	πρό- τερος	(πρῶτος)
(ὑπέρ)	ὑπέρ- τερος	ὑπέρ- τατος
	ὑστερος	ὑστατος
(ἐπικρατῶν)	ἐπικρατέστερος	
(προτιμώμενος)	προτιμό- τερος	
-		ὑπατος
-	-	ἔσχατος

δ') Παραθετικά ἐπιρρήματα

§ 146. Παραθετικά σχηματίζουν καὶ πλείστα ἐπιρρήματα, πρὸ πάντων ὅσα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα, καθὼς καὶ ὅσα ἔχουν τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

1) Τῶν ἐπιρρημάτων, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ἐπιθέτων, παραθετικὸν συγκριτικοῦ μὲν βαθμοῦ εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικοῦ δὲ βαθμοῦ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ :

(δίκαιος)	δικαίως	δικαιότερον	δικαιοτάτα
(σαφής)	σαφῶς	σαφέστερον	σαφέστατα
(ἡδύς)	ἡδέως	ἡδιον	ἡδιστα

Οὕτω καὶ

(ἀγαθός) εὖ - ἄμεινον, βέλτιον, κρεῖττον - ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
(ὀλίγος) ὀλίγον - ἔλαττον, μείον, ἥττον - ἐλάχιστα, ἥκιστα
(πολύς) πολὺ, μάλα - πλεον, μάλλον - πλείστον, πλείστα, μάλιστα.

2) Τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων τὰ παραθετικά σχηματίζονται συνήθως μὲ τὰς καταλήξεις -τέρω, -τάτω, τῶν δὲ χρονικῶν μὲ τὰς καταλήξεις -τερον, -τατα :

ἄνω	- ἄνωτέρω	ἄνωτάτω
κάτω	- κατωτέρω	κατωτάτω
πέρα	- περαιτέρω	-
ἐγγύς	- ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω καὶ
	- ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
πύρρω	- πυρρωτέρω	πυρρωτάτω

πρῶτῃ ἢ πρῶ	-πρωιαίτερον	πρωιαίτατα καὶ
	πρωαίτερον	πρωαίτατα

(πρβλ. § 140, 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ΄

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 147. Ἀντωνυμῖαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων : ἐκεῖνος γράφει (π,χ. ὁ Πλάτων) - τοιοῦτος ἦν Ἀριστείδης (δηλ. δίκαιος).

Αἱ ἀντωνυμῖαι εἶναι ἑνέα εἰδῶν : προσωπικαί, δεικτικαί, ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ, κτητικαί, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι καὶ ἀναφορικαί.

Σημείωσις. Πολλοὶ τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς νέας γλώσσης, οἱ πλεῖστοι ὅμως διαφέρουν.

α΄) Προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι

§ 148. Προσωπικαί λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἥτοι ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ (ἐγώ, πρῶτον πρόσωπον), ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος (σύ, δεῦτερον πρόσωπον) καὶ ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται ὁ λόγος (ὁδε, οὗτος κτλ., τρίτον πρόσωπον).

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
α΄ προσ.	β΄ προσ.	γ΄ προσ.	α΄ προσ.	β΄ προσ.	γ΄ προσ.
ἐγώ	σύ	-	ἡμεῖς	ὕμεῖς	(σφεῖς)
ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	(οὗ)	ἡμῶν	ὕμῶν	(σφῶν)
ἐμοί, μοι	σοί, σοι	οἶ, οἱ	ἡμῖν	ὕμῖν	σφίσιν (ν)
ἐμέ, με	σέ, σε	(ἐ)	ἡμᾶς	ὕμᾶς	(σφᾶς)

(Δυνικός : α' προσ. νώ, νῶν, - β' προσ. σφώ, σφῶν βλ. § 20, 1).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τύπων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου εὐχρηστοί εἶναι κυρίως οἱ τύποι τῆς δοτικῆς οἷ, οἶ - σφίσιν. Ἀντὶ τῆς ἐλλειπούσης ἐνικῆς ὀνομαστικῆς αὐτῆς γίνεται χρῆσις τῶν δεικτικῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἀντὶ δὲ τῶν πλαγίων πτώσεων αὐτῆς γίνεται συνήθως χρῆσις τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας.

Ὅταν πρὸς ἔμφασιν προστίθεται εἰς τοὺς τύπους τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τὸ (ἐγκλιτικὸν) μόριον γέ, τότε οἱ τύποι τοῦ ἐνικοῦ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου τονίζονται ὡς ἐξῆς : ἔγωγε, ἐμοῦγε, ἐμοίγε, ἐμέγε.

β') Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 149. Δεικτικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν δεῖξιν.

Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι αἱ ἐξῆς :

ὅδε ἥδε τόδε (= αὐτὸς ἐδῶ, αὐτὸς δά)

οὗτος αὕτη τοῦτο (= ἐτοῦτος, αὐτός)

ἐκεῖνος ἐκεῖνη ἐκεῖνο

τοιόςδε τοιάδε τοιόνδε - τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο (ν) (=τέτοιος).

τοσόσδε τοσήδε τοσόνδε - τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτον (ν)
(=τόσος).

τηλικόσδε τηλικήδε τηλικόνδε - τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικούτο(ν).

§ 150. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν

1) ἡ ὅδε, ἥδε, τόδε κλίνεται ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἄρθρον μὲ τὸ (ἐγκλιτικὸν) δὲ κατόπιν αὐτοῦ : τοῦδε, τησδε, τοῦδε - τῶδε, τηδε, τῶδε κτλ. - οἷδε, αἶδε, τάδε - τῶνδε κτλ.

Ὅμοιως αἱ ἀντωνυμίαι τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε - τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε καὶ τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε κλίνονται μόνον κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῶν (τοιός, τοιά, τοῖον - τόσος, τόση, τόσον - τηλίκος, τηλίκη, τηλίκον) μὲ τὸ ἐγκλιτικὸν δὲ κατόπιν : τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε - τοιοῦδε, τοιαῶδε, τοιοῦδε - τοιῶδε κτλ.

2) ἡ οὗτος, αὕτη, τοῦτο κλίνεται ὡς ἐξῆς :

Ένικος		Πληθυντικός
ὄν.	οὗτος αὕτη τοῦτο	οὗτοι αὗται ταῦτα
γεν.	τούτου ταύτης τούτου	τούτων τούτων τούτων
δοτ.	τούτῳ ταύτῃ τούτῳ	τούτοις ταύταις τούτοις
αἰτ.	τούτον ταύτην τοῦτο	τούτους ταύτας ταῦτα
κλητ.	ὦ οὗτος αὕτη	- - -

Σημείωσις. Ἐκτὸς τῶν κλητικῶν ὦ οὗτος καὶ ὦ αὕτη, ἄλλη κλητικὴ ἀντωνυμίας δέν ὑπάρχει.

3) ἡ **ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο** κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τρικατάκλιτον ἐπίθετον, ἀλλὰ χωρὶς ν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ οὐδετέρου (βλ. § 110, καλός):

4) αἱ ἀντωνυμίαι **τοιούτος, τοσοῦτος καὶ τηλικούτος** (σύνδετοι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀντωνυμιῶν *τοιός, τόσος, τηλίκος* καὶ τῆς ο ὕτος) κλίνονται ὁμοίως μετὰ τὴν ἀντωνυμίαν *οὗτος, αὕτη, τοῦτο* π. χ.

Ένικος		Πληθυντικός
τοιούτος τοιαύτη τοιούτο(ν) τοιούτου τοιαύτης τοιούτου τοιούτῳ τοιαύτῃ τοιούτῳ τοιούτον τοιαύτην τοιούτο(ν)		τοιούτοι τοιαῦται τοιαῦτα τοιούτων τοιούτων τοιούτων τοιούτοις τοιαύταις τοιούτοις τοιούτους τοιαύτας τοιαῦτα

Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων *διφореῖται*, ἥτοι λήγει εἰς **-ο** ἢ εἰς **-ον** : *τοσοῦτο ἢ τοσοῦτον, τηλικούτο ἢ τηλικούτον*.

Σημείωσις. Ἵνα ἐπιτείνηται περισσότερο ἡ δεικτικὴ σημασία τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν, προσέθετον πολλάκις οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὸ τέλος αὐτῶν τὸ λεγόμενον δεικτικὸν **-ί** : *οὗτοσί* (= οὗτος- ἰ), *τουτοῖ* κτλ., *αὐτή, ταυτησί* κτλ. (πρβλ. νῦν: ἐτοῦτο *δά*, αὐτὸ *δά*).

Ὁ τόνος τότε πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ **-ί** (τὸ ὅποιον εἶναι μακρόν), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ βραχὺ φωνῆεν, τοῦτο ἀποβάλλεται· *ὁδί* (= ὅδε-**ί**), *τουτί* (= τοῦτο-**ί**), *ταυτί* (= ταῦτα-**ί**).

Τὸ δεικτικὸν **-ί** προσλαμβάνουν καὶ δεικτικὰ ἐπιρρήματα, ὡς *ὥδί, οὕτωςι*

(= ἔτσι δά).

γ') Ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική

§ 151. Ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική λέγεται ἡ ἀντωνυμία αὐτός, αὐτή, αὐτό.

1) Ὀριστική εἶναι ἡ ἀντωνυμία αὐτός (κατὰ πᾶσαν πτώσιν), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ὀρίσῃ τι (ἤτοι ἵνα διασπειλῇ, ξεχωρίσῃ τι, ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδῆ): *Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτός τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσῃ* (= μόνος του, αὐτοπροσώπως, καὶ ὅχι κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολούθων του).

2) Ἐπαναληπτική δὲ εἶναι ἡ ἀντωνυμία αὐτός (εἰς τὰς πλαγίας μόνον πτώσεις), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ἐπαναλάβῃ τι, περὶ τοῦ ὁποῖου ἔγινε προηγούμενως λόγος: *Κλεάρχῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρχικοὺς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει).

§ 152. Ἡ ἀντωνυμία αὐτός (αὐτή, αὐτό)

1) κλίνεται ὅπως ἡ δεικτική ἀντωνυμία ἐκεῖνος (ἐκεῖνη, ἐκεῖνο)

2) λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου (ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό) καὶ τότε σημαίνει ὁ ἴδιος (ὅχι διάφορος)

Σημείωσις. Ὅταν πάσῃ κῶσιν μετὰ τοῦ ἄρθρου ἡ ἀντωνυμία αὐτός, τότε ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου αὐτῆς σχηματίζεται ὅχι μόνον μὲ τὴν κατάληξιν -ο, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν κατάληξιν -ον: (τὸ αὐτό =) ταὐτό καὶ ταύτόν (βλ. § 27, 1 καὶ § 150, 4).

δ') Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 153. Κτητικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν κτήσιν. Κτητικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι:

α' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος: *ἐμός, ἐμή, ἐμόν* (= ἰδικός μου).

β' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος: *σός, σή, σόν* (= ἰδικός σου),

α' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων: *ἡμέτερος, ἡμετέρα, ἡμέτερον* (= ἰδικός μας).

β' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων: *ὕμετερος, ὕμετέρα, ὕμετερον* (ἰδικός σας).

Σημείωσις. Τοῦ γ' προσώπου κτητικὴ ἀντωνυμία ἀρχῇθεν ἦτο ἐπὶ ἐνὸς μὲν κτήτορος ἢ *έός, έή, έόν* (= ιδιικός του), ἐπὶ πολλῶν δὲ κτητόρων ἢ *σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον* (= ιδιικός των)· ἀλλ' ἡ μὲν *έός, έή, έόν* εἶναι ὅλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, ἡ δὲ *σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον* σπανία, καὶ ἀντὶ αὐτῶν γίνεται χρῆσις τῆς γενικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας· *ό τούτου πατήρ, ό πατήρ αὐτοῦ* - τοὺς *έκείνων φίλους, τοὺς έαυτῶν φίλους*.

ε') Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι

§ 154. Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ αὐτοπαθείας, ἦτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ πάσχει : *γνώθι σαυτὸν* (= γνώρισε σὺ τὸν *έαυτόν σου*).

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι ἔχουν μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις, κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Ἐνικός				
	Ἀρσ.	Θηλ	Ἀρσ	Θηλ.
γεν.	έμαυτοῦ	έμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
Δοτ.	έμαυτῶ	έμαυτῇ	σεαυτῶ	σεαυτῇ
Αἰτ.	έμαυτόν	έμαυτήν	σεαυτόν	σεαυτήν

Πληθυντικός

	Ἀρσ	Θηλ	Ἀρσ	Θηλ
γεν.	ήμῶν αὐτῶν	ήμῶν αὐτῶν	ήμῶν αὐτῶν	ήμῶν αὐτῶν
δοτ.	ήμῖν αὐτοῖς	ήμῖν αὐταῖς	ήμῖν αὐτοῖς	ήμῖν αὐταῖς
αἰτ	ήμᾶς αὐτούς	ήμᾶς αὐτάς	ήμᾶς αὐτούς	ήμᾶς αὐτάς

γ' προσώπου				
-------------	--	--	--	--

Ἐνικός			
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	-
δοτ.	ἑαυτῷ	ἑαυτῇ	-
αἰτ.	ἑαυτὸν	ἑαυτήν	ἑαυτὸ
Πληθυντικός			
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	-
δοτ.	ἑαυτοῖς ἢ σφίσιν αὐτοῖς	ἑαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς	-
αἰτ.	ἑαυτοὺς ἢ σφᾶς αὐτοὺς	ἑαυτάς ἢ σφᾶς αὐτάς	ἑαυτὰ

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι **σεαυτοῦ**, **σεαυτῆς** κτλ., **ἑαυτοῦ**, **ἑαυτῆς** κτλ. εὐρίσκονται καὶ συνηρημένοι : **σαυτοῦ**, **σαυτῆς** κτλ., **αὐτοῦ**, **αὐτῆς** κτλ.

Σημείωσις 2. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι προῆλθον ἐκ συνεχφορᾶς τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μὲ τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός (ἐμὲ - αὐτόν = **ἐμαυτόν**, σέ - αὐτόν = **σεαυτόν** κτλ.), ὅπως τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

ς') Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία

§ 155. Ἀλληλοπαθὴς λέγεται ἡ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία λαμβάνεται ἐπὶ ἀλληλοπαθείας, ἥτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως : **ἀγαπᾶτε ἀλλήλους** (= ὁ εἰς τὸν ἄλλον).

Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία ἔχει μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τοῦ δι' ἑκκοῦ, κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 110) :

Πληθυντικός		Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Δι' ἑκκοῦ	
	γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων		ἀλλήλοιν
	δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλληλαις	ἀλλήλοις		ἀλλήλοιν
	αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα		ἀλλήλω

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία προῆλθεν ἐκ συνεχφορᾶς τύπων τῆς ὁρίστου ἀντωνυμίας **ἄλλος**, ὡς **ἄλλοι** - **ἄλλους** (= ἀλλήλους) **ἄλλαι** -

ἄλλας (= ἀλλήλας) κτλ.

ζ') Ἑρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 156. Ἑρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ ἐρωτήσεως.

Ἑρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= ποῖος ;)
- 2) πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο ;)
- 3) πόσος, πόση, πόσον
- 4) ποῖος, ποία, ποῖον (= ποιᾶς λογῆς ;)
- 5) πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποίας ἡλικίας ; πόσον μεγάλος ;)
- 6) ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν (= ἀπὸ ποιῶ μέρους ;)
- 7) πόστος, πόστη, πόστον (= ποῖος κατὰ τὴν ἀλφabetικὴν σειρὰν ; πρβλ. τρίτος, τέταρτος κτλ.)
- 8) ποσταῖος, ποσταία, ποσταῖον (= ἐντὸς πόσων ἡμερῶν ; πρβλ. τεταρταῖος).

§ 157. Ἐκτὸς τῆς ἀντωνυμίας τίς, τί, αἱ λοιπαὶ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι δευτερόκλιτοι τρικατάκλητοι (βλ. § 110).

Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἐξῆς :

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		Δυνικὸς
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ	
ὄν	τίς	τί	τίνες	τίνα	τίνε
γεν.	τίνος ἢ τοῦ	τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνων	τίνοι
δοτ.	τίνι ἢ τῷ	τίνι ἢ τῷ	τίσι (ν)	τίσι (ν)	τίνοι
αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα	τίνε

Σημείωσις. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί δέν τονίζεται ὅπως κανονικῶς τονίζονται τὰ μονοσύλλαβα (βλ. § 101).

η') Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι

§ 158. Ἀόριστοι λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀορίστως

ἐν πρόσωπον ἢ πράγμα.

Ἀόριστοι ἀντωνυμίας τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= κάποιος, βλ. § 20, 2)·
- 2) ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα (= ὁ τάδε κτλ.)·
- 3) ἐνιοι, ἐνιοι, ἐνια (= μερικοί).

§ 159. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐνιοι, ἐνιοι, ἐνια εὐρίσκεται μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ εἶναι δευτερόκλιτος τρικατάληκτος.

Ἡ τίς, τί καὶ ἡ δεῖνα κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἑξῆς :

	Ἑνικός		Πληθυντικός		Δυσικός
	Ἀρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ	Ἀρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ	
ὄν	τίς	τί	τινὲς	τινὰ ἢ ἄττα	τινὲ
γεν.	τίνος ἢ του	τίνος ἢ του	τινῶν	τινῶν	τινοῖν
δοτ.	τίνι ἢ τῳ	τίνι ἢ τῳ	τισὶ (ν)	τισὶ (ν)	τινοῖν
αἰτ.	τίνα	τί	τινάς	τινὰ ἢ ἄττα	τινὲ

	Ἑνικός				Πληθυντικός		
ὄν	ὁ	ἡ	τὸ	δεῖνα	οἱ	αἱ	δεῖνες
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	δεῖνος	τῶν		δεῖνων
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	δεῖνι	(τοῖς ταῖς δεῖσι)		
αἰτ.	τὸν	τὴν	τὸ	δεῖνα	τοὺς	τὰς	δεῖνας

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία δεῖνα λαμβάνεται καὶ ἄκλιτος : τοῦ, τῆς δεῖνα - τῷ τῇ δεῖνα- τόν, τήν δεῖνα - πληθ. οἱ δεῖνα, τῶν δεῖνα κτλ.

§ 160. Ὡς ἀόριστοι ἀντωνυμίας λαμβάνονται καὶ αἱ ἐξῆς λέξεις, αἱ ὅποια ἐιδικώτερον καλοῦνται ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίας :

- 1) πᾶς, πᾶσα, πᾶν (= ὁ καθείς· βλ. § 122)·
- 2) ἕκαστος, ἐκάστη, ἕκαστον (βλ. § 110)·
- 3) ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο (βλ. § 150, 3, ἐκεῖνος)·
- 4) οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδὲν - μηδεὶς, μηδεμία, μηδὲν (= κανεὶς)·
- 5) ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα (= καὶ οἱ δύο· βλ. § 159, ἐνιοι)·
- 6) ἐκάτερος, ἐκάτερα, ἐκάτερον (= καθείς ἀπὸ τοὺς δύο)·
- 7) ἕτερος, ἑτέρα, ἕτερον (= ἄλλος, ἐπὶ δύο)·

8) οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον - μηδέτερον, μηδετέρα, μηδέτερον
(= οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος)·

9) ποσός, ποσή, ποσόν (= κάμποσος βλ. § 156, 3)·

10) ποιός, ποιά, ποιόν (= κάποιας λογῆς βλ. § 156, 4)·

11) ἀλλοδαπός, ἀλλοδαπή, ἀλλοδαπὸν (= ἀπὸ ἄλλον τόπον βλ. § 156, 6).

Σημείωσις. Ἡ ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυμία οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδὲν (μηδεῖς, μηδεμία, μηδὲν) κλίνεται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν εἷς, μία, ἓν, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀρσενικὸν γένος ἔχει καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν :

	Ἑνικός			Πληθυντικός
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν	οὐδεῖς	οὐδεμία	οὐδὲν	οὐδένες
γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός	οὐδένων
δοτ.	οὐδενὶ	οὐδεμιᾷ	οὐδενὶ	οὐδέσι
αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδὲν	οὐδένας

9) Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 161. Ἀναφορικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι διὰ τῶν ὁποίων κανονικῶς μία πρότασις ὁλόκληρος ἀναφέρεται (ῥητοὶ ἀποδίδεται) εἰς μίαν λέξιν ἄλλης προτάσεως : Ἔστι Δίκης ὁφθαλμός, **ὅς** τὰ πάνθ' ὁρᾷ.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλωσσῆς εἶναι :

1) ὅς, ῥ, ὅ (= ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον)·

2) ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ (= ὁ ὁποῖος ἀκριβῶ)·

3) ὅστις, ἥτις, ὅ, τι (= ὁποῖος, ὅποια, ὅποιο)·

4) ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον (= ὅποιος ἀπὸ τούς δύο· πρβλ. § 156, 2)·

5) ὅσος, ὅση, ὅσον (πρβλ. 1 156, 3)·

6) οἷος, οἷα, οἷον (= τέτοιος πού· πρβλ. § 156, 4)·

7) ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον (= ὅποιας λογῆς· πρβλ. § 156, 4)·

8) ἡλίκος, ἡλίχη, ἡλίκον

ὁπηλίκος, ὁπηλίχη, ὁπηλίκον } (= ὅσον μέγας· πρβλ. 156, 5)·

9) ὁποδαπός, ὁποδαπή, ὁποδαπὸν (= ἀπὸ τὸν τόπον πού· πρβλ. § 156, 6).

§ 162. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅς, ὅσπερ καὶ ὅστις κλίνονται ὡς ἐξῆς (πρὸς § 150, § καὶ § 159) :

Ἐνικὸς						
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὁν.	ὅς	ἥ	ὃ	ὅσπερ	ἥπερ	ὅπερ
γεν.	οὗ	ἥς	οὗ	οὗπερ	ἥσπερ	οὗπερ
δοτ.	ὧ	ἥ	ὧ	ὧπερ	ἥπερ	ὧπερ
αἰτ.	ὅν	ἥν	ὅν	ὅνπερ	ἥνπερ	ὅπερ

Πληθυντικὸς						
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὁν.	οἱ	αἱ	ἃ	οἵπερ	αἱπερ	ἅπερ
γεν.	ῶν	ῶν	ῶν	ῶνπερ	ῶνπερ	ῶνπερ
δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσπερ	αἷσπερ	οἷσπερ
αἰτ.	οὓς	ἅς	ἃ	οὓσπερ	ἅσπερ	ἅπερ

Ἐνικὸς			
ὁν.	ὅστις	ἥτις	ὅ,τι
γεν.	οὗτινος ἢ ὅτου	ἥστινος	οὗτινος ἢ ὅτου
δοτ.	ὧτινι ἢ ὅτῳ	ἥτινι	ὧτινι ἢ ὅτῳ
αἰτ.	ὅντινα	ἥντινα	ὅ,τι

Πληθυντικὸς			
ὁν.	οἷτινες	αἷτινες	ἅτινα ἢ ἅττα
γεν.	ῶντινων	ῶντινων	ῶντινων
δοτ.	οἷστισι	αἷστισι	οἷστισι
αἰτ.	οὓστινας	ἅστινας	ἅτινα ἢ ἅττα

§ 163. Πίναξ τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων

Ἑρωτη- ματικά	Δεικτικά	Ἀόριστοι	Ἀναφορικά
τίς ; πότερος ; πόσος ; ποιός ; πηλίκος ; ποδαπός;	ὁδε,οὗτος, ἐκεῖνος (ὁ ἕτερος) τοσόσδε, τοσοῦτος τοιόσδε, τοιοῦτος τηλικόσδε, τηλι- κούτος	τίς,οὐδεὶς, ὁ δεῖνα, ἕκαστος, ἄλλος, ἐνιοί οὐδέτερος, ἐχάτερος, ἕτερος, ἄμφοτεροι ποσός ποιός - -	ὅς, ὅστις ὁπότερος ὅσος, ὁπόσος οἷος, ὁποῖος ἡλίκος, ὁπηλίκος ὁποδαπός
ποῦ ; ποῖ ; πόθεν ; πότε ; πηνίκα ; πῇ ; πῶς ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτοῦ, ἐκεῖ ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτόσε, ἐκεῖσε ἐνθεν, ἐντεθεν αὐτόθεν, ἐκεῖθεν τότε τηνικάδε, τηνι- καῦτα τῇδε, ταύτη ὧδε, οὕτως (ς)	ποῦ ποῖ ποθεν ποτὲ - πῇ πῶς	οὗ, ὅπου, ἐνθα οἷ, ὅποι, ἐνθα ὅθεν, ὁπόθεν, ἐνθεν ὅτε, ὅποτε ἡνίκα, ὁπηνίκα ἤ, ἤπερ,, ὅπη ὥς,ὥσπερ ὅπως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 164. Τὰ ἀριθμητικά, ἤτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὠρισμένον πλῆθος ἢ μέτρον, εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα.

α΄) Ἀριθμητικά ἐπίθετα

§ 165. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα λέγονται

1) ἀπόλυτα, ὅταν δηλοῦν ἀπλῶς ὠρισμένον πλῆθος ὄντων τινῶν ἀπολύτως, ἤτοι ἀσχέτως πρὸς ἄλλα ὄντα: εἷς στρατιώτης, δέκα βιβλία·

2) τακτικά, ὅταν δηλοῦν τὴν τάξιν, ἤτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι ἐντὸς μιᾶς σειρᾶς ὁμοειδῶν ὄντων : ἡ δεκάτη ἡμέρα τοῦ μηνός - τὸ πέμπτον ἔτος τοῦ πολέμου.

Τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ μέχρι μὲν τοῦ 19 ἡ κατάληξις -τος, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 καὶ ἄνω ἡ κατάληξις -στός : (τρία) τρί-τος, (δέκα) δέκα-τος, (εἴκοσι) εἴκο-στός, (τριάκοντα) τριακο-στός, (χίλιοι) χίλιοςτός (βλ. § 110, καλός)·

3) χρονικά, ὅταν δηλοῦν χρόνον, ἤτοι τὸν ἀριθμὸν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει κάτι τι, ἀφοῦ τοῦτο ἤρchiσε μίαν προηγουμένην ἡμέραν : ἐναυαῖος ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας (= τὴν ἐνάτην ἡμέραν, ἀφότου ἐξεκίνησε).

Τὰ χρονικά ἀριθμητικά σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν τακτικῶν, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις -αῖος : (τρίτος) τριτ-αῖος, (τέταρτος) τεταρτ-αῖος πυρετός (βλ. § 110, δίκαιος)·

4) πολλαπλασιαστικά, ὅταν δηλοῦν ἀπὸ πόσα μέρη σύγκειται κάτι τι : ἄλμα τριπλοῦν.

Καὶ τῶν πολλαπλασιαστικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις -πλοῦς : (τρία) τρι - πλοῦς, (ἐπτὰ) ἐπτα - πλοῦς (βλ. § 115, Σημ.)

5) ἀναλογικά, ὅταν δηλοῦν ποία ἡ ἀναλογία ἐνὸς ποσοῦ πρὸς ἄλλο ποσὸν ὁμοειδές, ἤτοι ποσάκις ἐν ποσὸν εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ὁμοειδοῦς ποσοῦ : ὁ τῶν Περσῶν στρατός ἦν δεκαπλάσιος τοῦ τῶν

Ελλήνων.

Καὶ τῶν ἀναλογικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφ’οὗ προστεθῇ εἰς αὐτὸ ἡ κατάληξις -**πλάσιος**: (τρία), **τρι** - **πλάσιος**, (δέκα) **δεκα** - **πλάσιος** (βλ. § 110, δίκαιος).

§ 166. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, τὰ ἀπὸ τοῦ **πέντε** μέχρι τοῦ **ἐκατὸν** εἶναι ἄκλιτα· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ **διακόσιοι** (διακόσιαι, διακόσια) καὶ ἄνω εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (βλ. § 110, δίκαιος).

Ἐνίοτε ὁμως λαμβάνονται ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν μετὰ ὀνόματα περιληπτικά: **διακοσία** ἵππος (= 200 ἵπποις), **χιλία** ναῦς (= 1000 νῆες).

Τὰ τέσσαρα πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἑξῆς:

ὄν.	εἷς μία ἓν	δύο	τρεῖς τρία	τέτταρες τέτταρα
γεν.	ἐνὸς μιᾶς ἐνός	δυοῖν	τριῶν	τεττάρων
δοτ.	ἐνὶ μιᾷ ἐνὶ	δυοῖν	τρισὶ	τέτταρσι
αἰτ.	ἓνα μίαν ἓν	δύο	τρεῖς τρία	τέτταρας τέτταρα

Σημείωσις 1. Τὸ δύο λαμβάνεται καὶ ὡς ἄκλιτον, ἰδίᾳ μετὰ τοῦ ἄρθρου, π.χ. τῶν δύο μερῶν, τοῖς δύο μέρεσι.

Σημείωσις 2. Ἀριθμοὺς συνθέτους, οἵτοι οἱ ἀριθμοὶ 18, 19, 28, 29 κτλ. τοὺς, ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δι’ ἀφαιρέσεως ὡς ἑξῆς: **δυοῖν δέοντα εἴκοσι** (= 18), **ἐνὸς δέοντα εἴκοσι** (= 19), **δυοῖν δέοντα τριάκοντα** (= 28) κτλ. (πρβλ. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἓνα κτλ.).

Τοὺς δὲ ἄλλους συνθέτους ἀριθμοὺς ἐν γένει τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι ἢ προέτασσον τὸν ἐκάστοτε μικρότερον πρὸ τοῦ μεγαλύτερου, ὁπότε κανονικῶς ἔθετον μεταξὺ αὐτῶν τὸν σύνδεσμον **καὶ**, ἢ προέτασσον τὸν ἐκάστοτε μεγαλύτερον πρὸ τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ **καὶ** μεταξὺ αὐτῶν ἢ ἄνευ τοῦ **καὶ**, ὅπως νῦν: **πέντε καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι** - **διακόσιοι καὶ τριάκοντα καὶ πέντε** - **διακόσιοι τριάκοντα πέντε**.

Ὅμοιως ἐπὶ τῶν τακτικῶν: **πέμπτος καὶ τριακοστὸς** - **τριακοστὸς καὶ πέμπτος** - **τριακοστὸς πέμπτος**.

Σημείωσις 3. Τοὺς κλασματικούς ἀριθμοὺς οἱ ἀρχαῖοι ἐξέφερον δι’ ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κατ’ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, προσθέτοντες ὁμως εἰς, τὸν ἓνα ἐξ αὐτῶν τὴν λέξιν **μέρος** ἢ **μοῖρα**: π.χ. τῶν ἑπτὰ μερῶν τὰ πέντε ἢ τῶν ἑπτὰ αἱ πέντε μοῖραι (= $\frac{5}{7}$).

Ἐάν δὲ ὁ παρονομαστής ἦτο μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμητοῦ, παρελείπετο : τὰ πέντε μέρη ($= \frac{5}{6}$), τὰ ἑννέα μέρη ($= \frac{9}{10}$).

β') Ἀριθμητικά οὐσιαστικά

§ 167. Τὰ οὐσιαστικά ἀριθμητικά σημαίνουν ἀφηρημένην ἀριθμητικὴν ποσότητα. Ταῦτα πάντα εἶναι διηλυκοῦ γένους καὶ σχηματίζονται τὰ πλείστα ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις **-άς** (γεν. **-άδος**) : (δύο) **δυ - άς**, (τρία) **τρι - άς**, (δέκα) **δεκ - άς**, (ἐκατὸν) **ἐκατοντ - άς**.

Σημείωσις. Τοῦ εἰς (μία, ἓν) τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ἡ **μονάς** τοῦ **τέτταρα** - ἡ **τετράς**, τοῦ **πέντε** - ἡ **πεμπάς** ($=$ ἡ **πεντάς**), τοῦ **εἴκοσιν** - ἡ **εἰκάς** ($=$ **εἰκοσάς**, **εἰκοσαριά**), τοῦ **τριάκοντα** - ἡ **τριακάς** ($=$ ἡ **τριακοντάς**, **τριακταριά**).

γ') Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα

§ 168. Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, μετὰς ὁποίας δίδεται ὠρισμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποσάκις**. Καὶ τούτων τὰ πλείστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις **-κις** ἢ **-άκις** : (ἑπτὰ) **ἐπτά - κις**, (δέκα) **δεκά-κις**, **ἑξ - άκις**, (πέντε) **πεντ - άκις**.

Τῶν τριῶν πρώτων ἀριθμητικῶν (εἰς, δύο, τρεῖς) ἐπιρρήματα εἶναι τοῦ εἰς - **ἅπαξ** ($=$ **μῖαν φοράν**), τοῦ δύο - **δὶς** ($=$ **δύο φορές**), τοῦ τρεῖς - **τρὶς** ($=$ **τρεῖς φορές**).

Σημείωσις. Τὸ σημεῖον ζ', μετὰ τὸ ὅποιον οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸ 6, καλεῖται **στήγμα**, τὸ δὲ σημεῖον ς', μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 90, καλεῖται **κόππα**, καὶ τὸ σημεῖον λ', μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 900, καλεῖται **σαμπῖ**.

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐν γένει οἱ ἀρχαῖοι ἐκρησιμοποιοῦν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφάβητου μετὰ μίαν κεραίαν πρὸς τὰ ἄνω καὶ δεξιὰ ἢ κάτω καὶ ἀριστερά.

Διήρουν δὲ πρὸς τοῦτο τὰ 24 στοιχεῖα τοῦ ἀλφάβητου εἰς τρεῖς ομάδας, α - θ, ι - π, ρ - ω καὶ τῆς μὲν πρώτης ομάδος τὰ στοιχεῖα τὰ ἐκρησιμοποιοῦν πρῶτον πρὸς παράστασιν τῶν ἀπλῶν μονάδων ($\alpha' = 1, \beta' = 2, \gamma' = 3$ κτλ.), τῆς δὲ δευτέρας ομάδος πρὸς παράστασιν τῶν δεκάδων ($\iota' = 10, \kappa' = 20, \lambda' = 30$ κτλ.) καὶ τῆς τρίτης πρὸς παράστασιν τῶν ἐκατοντάδων ($\rho' = 100, \sigma' = 200, \tau' = 300$ κτλ.).

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν χιλιάδων ἐκρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια στοιχεῖα, ἀλλὰ μετὰ τὴν κεραίαν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀριστερὰ ($\alpha = 1000, \beta = 2000, \gamma = 3000$ κτλ.,

αωκα' = 1821, αλιθ' = 1912, αλμς' = 1946).

Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἑλλ. σημ.	Ἀραβ. ψηφία	Ἀπόλυτα	Τακτικά	Ἐπιρρήματα
α'	1	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος, -η, -ον	ἅπαξ
β'	2	δύο	δεύτερος, -α, -ον	δις
γ'	3	τρεις, τρία	τρίτος, -η, -ον	τρὶς
δ'	4	τέτταρες, τέτταρα	τέταρτος	τετράκις
ε'	5	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
ς'	6	ἕξ	ἕκτος	ἑξάκις
ζ'	7	ἐπτὰ	ἑβδομος	ἐπτάκις
η'	8	ὀκτὼ	ὀγδοος	ὀκτάκις
θ'	9	ἐννέα	ἐνατος	ἐνάκις
ί'	10	δέκα	δέκατος	δεκάκις
ια'	11	ἐνδεκα	ἐνδέκατος	ἐνδεκάκις
ιβ'	12	δωδεκα	δωδέκατος	δωδεκάκις
ιγ'	13	τρεῖς (τρία) καὶ δέκα	τρίτος καὶ δέκατος	τρισκαίδεκάκις
ιδ'	14	τέτταρες(-α) καὶ δέκα	τέταρτος καὶ δέκατος	τετράκαϊδεκάκις
ιε'	15	πεντεκαίδεκα	πέμπτος καὶ δέκατος	πεντεκαίδεκάκις
ισ'	16	ἑκκαίδεκα	ἕκτος καὶ δέκατος	ἑκκαίδεκάκις
ιζ'	17	ἐπτακαίδεκα	ἑβδομος καὶ δέκατος	ἐπτακαίδεκάκις
ιη'	18	ὀγτωκαίδεκα	ὀγδοος καὶ δέκατος	ὀκτωκαίδεκάκις
ιθ'	19	ἐννεακαίδεκα	ἐνατος καὶ δέκατος	ἐννεακαίδεκάκις
κ'	20	εἴκοσι (ν)	εἰκοστὸς	εἰκοσάκις
λ'	30	τριακόντα	τριακοστὸς	τριακοντάκις
μ'	40	τετταράκοντα	τετταρακοστὸς	τετταρακοντάκις
ν'	50	πεντήκοντα	πεντηκοστὸς	πεντηκοντάκις
ξ'	60	ἑξήκοντα	ἑξηκοστὸς	ἑξηκοντάκις
ς'	70	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστὸς	ἑβδομηκοντάκις
π'	80	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστὸς	ὀγδοηκοντάκις
ς'	90	ἐνενήκοντα	ἐνενηκοστὸς	ἐνενηκοντάκις
ρ'	100	ἑκατὸν	ἑκατοστὸς	ἑκατοντάκις
σ'	200	διακόσιοι -αι -α	διακοσιοστὸς	διακοσιάκις
τ'	300	τριακόσιοι -αι -α	τριακοσιοστὸς	τριακοσιάκις
υ'	400	τετρακόσιοι -αι -α	τετρακοσιοστὸς	τετρακοσιάκις
φ'	500	πεντακόσιοι -αι -α	πεντακοσιοστὸς	πεντακοσιάκις
χ'	600	ἑξακόσιοι -αι -α	ἑξακοσιοστὸς	ἑξακοσιάκις
ψ'	700	ἑπτακόσιοι -αι -α	ἑπτακοσιοστὸς	ἑπτακοσιάκις
ω'	800	ὀκτακόσιοι -αι -α	ὀκτακοσιοστὸς	ὀκτακοσιάκις
χ'	900	ἐναχόσιοι -αι -α	ἐνακοσιοστὸς	ἐνακοσιάκις

α	1000	χιλίοι -αι -α	χιλιοστός	χιλιάκις
β	2000	δισχιλίοι -αι -α	δισχιλιοστός	δισχιλιάκις
ι	10000	μύριοι -αι -α	μυριοστός	μυριάκις
κ	20000	δισμύριοι -αι -α	δισμυριοστός	δισμυριάκις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

ΡΗΜΑΤΑ

α΄) Ὅρισμὸς καὶ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος

Γενικά τινα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν

§ 169. Ῥήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει κατὰ τι ἢ εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

§ 170. Πᾶν ῥήμα ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους τύπους καὶ μὲ αὐτοὺς δηλοῦνται τὰ **παρεπόμενα** τοῦ ῥήματος, ἥτοι ἡ **διάθεσις**, ἡ **συζυγία**, ἡ **φωνή**, ὁ **χρόνος**, ὁ **ἔγκλισις**, τὸ **πρόσωπον** καὶ ὁ **ἀριθμὸς** αὐτοῦ (πρὸβλ. § 41, 3, Σημ.).

§ 171. **Διάθεσις** ῥήματος λέγεται ἡ σηματονομένη ὑπ’ αὐτοῦ **κατάστασις** τοῦ **ὑποκειμένου**. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τῶν ῥημάτων τέσσαρες : **ἐνεργητική**, **μέσθη**, **παθητική** καὶ **οὐδετέρα**.

1) Ῥήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἢ ἐνεργητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ : ὁ **παῖς χορεύει** · **κρούει** τὴν **θύραν**.

2) Ῥήματα μέσης διαθέσεως ἢ μέσα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ, ἢ δὲ ἐνέργειά του ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον : ὁ **παῖς ἐνδύεται** (= ἐνδύει τὸν ἑαυτὸν του).

3) Ῥήματα παθητικῆς διαθέσεως ἢ παθητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει : ὁ **παῖς λούεται** **ὑπὸ** τῆς **μητρὸς**.

4) Ῥήματα οὐδετέρας διαθέσεως λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει τι, ἀλλ’ ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν : ὁ **παῖς καθεύδει** (κοιμᾶται).

§ 172. **Συζυγία** ῥημάτων λέγεται ὁ τρόπος τῆς κλίσεως αὐτῶν. Εἶναι δὲ αἱ συζυγίαι τῶν ῥημάτων δύο, ἥτοι ἡ συζυγία τῶν εἰς -**ω** (**-ομαι**) καὶ ἡ συζυγία τῶν εἰς -**μι** (**-μαι**) : **λύ** - **ω** (**λύ** - **ομαι**), **δείκνυ** - **μι** (**δείκνυ** -

μαι).

§ 173. Φωνή ῥήματος λέγεται ἐν σύνολον τῶν τύπων αὐτοῦ, Πᾶν δὲ ῥήμα ἔχει δύο φωνὰς ἢ δύο σύνολα τύπων, ἤτοι :

1) τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἣτοι ἐν σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν -ω ἢ -μαι : λύ - ω, λύ - εις κτλ., δείκνι- μι, δείκνυ- ς κτλ.

2) τὴν μέσην φωνήν, ἣτοι ἕτερον σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν -ομαι ἢ -μαι : λύ- ομαι, λύ- η, λύ- εται κτλ. ; δείκνυ- μαι, δείκνυ- σαι κτλ.

§ 174. Χρόνος ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται πότε γίνεται ἡ πράξις.

Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἑπτὰ, οἱ ἑξῆς:

1) ὁ ἐνεστώς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **γίνεται τώρα**, ἣτοι καθ' ὃν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ λέγων : ὁ μαθητὴς **γράφει**·

2) ὁ παρατατικός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **ἐγίνετο** (διαρκῶς ἢ ἐπανειλημμένως) εἰς τὸ παρελθόν : ὁ μαθητὴς **ἐγράφεν**·

3) ὁ μέλλων (ὁ ἀπλούς), ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θὰ γίνη** ἢ **θὰ γίνεται** εἰς τὸ μέλλον : ὁ μαθητὴς **γράψει** (θὰ γράψῃ ἢ θὰ γράφῃ)·

4) ὁ ἀόριστος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἀπλῶς ὅτι ἡ πράξις **ἐγινεν** εἰς τὸ παρελθόν : ὁ παῖς **ἔγραψε** τὴν ἐπιστολήν·

5) ὁ παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **ἔχει γίνε**, ἣτοι εἶναι τετελεσμένη : ὁ παῖς **γέγραφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν ἔχει γραμμένην)·

6) ὁ ὑπερσυντέλικος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **εἶχε γίνε**, ἣτοι ἦτο τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος ; ὁ παῖς **ἔγεγράφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν εἶχε γραμμένην)·

7) ὁ τετελεσμένος μέλλων, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θὰ ἔχῃ γίνε**, ἣτοι θὰ εἶναι τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος : **γεγραφώς ἔσομαι** τὴν ἐπιστολήν (= θὰ ἔχω γράψει τὴν ἐπιστολήν)· ἢ ἐπιστολὴν **γεγράψεται** (= θὰ ἔχῃ γραφῇ ἢ θὰ εἶναι γραμμένη ἢ ἐπιστολή).

Σημειώσεις 1. Ἡ σημασία ἐκάστου χρόνου εἶναι οἷα ἐδηλώθη ἀνωτέρω μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔγκλισιν. Περὶ τῆς σημασίας δὲ τῶν χρόνων εἰς τὰς ἄλλας ἔγκλισεις ἰδὲ τὸ Συντακτικόν.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων (ἀπλούς καὶ τετελεσμένος) καὶ ὁ

παρακείμενος λέγονται χρόνοι *ἀρκητικοί*, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται χρόνοι *παραγόμενοι* (ἢ *ιστορικοί* ἢ *παρωχημένοι*).

Ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων λέγονται προσέτι χρόνοι *συντελικοί*.

§ 175. Ἐγκλισις ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὴν *ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ὁμιλοῦντος*, εἶναι δὲ αἱ ἐγκλίσεις τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης τέσσαρες, ἥτοι ἡ *ὀριστική*, ἡ *ὑποτακτική*, ἡ *προστακτική* καὶ ἡ *εὐκτική*.

1) Ὀριστικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις τοῦ ῥήματος, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς βεβαίαν: *προσέχωμεν*

2) Ὑποτακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς ἐπιθυμητὴν ἢ προσδοκωμένην: *προσέχωμεν* (= ἄς προσέχωμεν)· *ἐάν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις*·

3) Προστακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς ἀξίωσιν ἢ προσταγὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: *προσέχετε*.

4) Εὐκτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς εὐχὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: *ὕγιαίνετε* (= εἴθε νὰ ὑγιαίνετε).

Σημείωσις 1. Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) μορίου *ἂν* κανονικῶς παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς δυνατὴν: λέγοιτε *ἂν* (θὰ ἐλέγατε, ἤμπορεῖτε νὰ λέγετε).

Σημείωσις 2. Ἡ σημασία ἐκάστης ἐγκλίσεως εἶναι οἷα ἀνωτέρω ἐδηλώθη εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις. Τίνας δὲ σημασίας λαμβάνει ἐκάστη ἐγκλισις εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις, διδάσκει τὸ Συντακτικόν.

§ 176. Πρόσωπον ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦνται τίνος προσώπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, ἥτοι ἂν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι *πρώτου προσώπου* ἢ *δευτέρου* ἢ *τρίτου*: λέγω (ἐγώ), λέγεις (σύ), λέγει (ἐκεῖνος) (βλ. § 148).

§ 177. Αριθμὸς ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦνται, ἂν τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ περιλαμβάνῃ ἓν ἢ πολλὰ πρόσωπα ἢ ζῶα ἢ πράγματα: *παίζω* (ἐγώ, εἷς), *παίζομεν* (ἡμεῖς, πολλοί), *παίζει* (ὁ παῖς, εἷς), *παίζουν* (οἱ παῖδες, πολλοί).

§ 178. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων τὸ ῥῆμα ἔχει προσέτι δύο ὀνομαστικούς τύπους, ἥτοι τὸ *ἀπαρέμφατον* καὶ τὴν *μετοχήν*.

1) Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ῥηματικὸν *οὐσιαστικόν*, τὸ ὁποῖον ὁμῶς

δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον : λύειν, λύεσθαι - λῦσαι, λυθῆναι. Καλεῖται δὲ ἀπαρέμφατον, διότι εἰς πάντα χρόνον ἔχει μίαν μόνον κατάληξιν καὶ μόνον του δὲν (παρεμφαίνει, ἤτοι δὲν) δηλοῖ ὠρισμένον πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν : βούλομαι λέγειν (= θέλω νὰ λέγω)· βουλόμεθα λέγειν (= θέλομεν νὰ λέγωμεν) βούλονται λέγειν (θέλουν νὰ λέγουν).

2) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον (βλ. § 132 κ.ε.) : γράφων, γράφουσα, γράφον - γραφόμενος, γραφόμενη, γραφόμενον - γράψας, γράψασα, γράψαν,- γραφείς, γραφείσα, γραφέν. Καλεῖται δὲ μετοχή, διότι μετέχει τῶν παρεπομένων καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος.

§ 179. Πᾶσαι αἱ ἐγκλίσεις καὶ οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἐξαίρεσει ὠρισμένων τύπων αὐτῶν σχηματίζονται μονολεκτικῶς. Πρὸβλ. ὑγιαίνει (= εἶθε νὰ ὑγιαίκετε), λεγέτω (= ἄς λέγῃ), κόψω (= θὰ κόψω ἢ θὰ κόπτω), κέκοφα (= ἔχω κόψει), ἐκεκόφειν (εἶχον κόψει), κοπήσομαι (= θὰ κοπῶ), κέκομμαι (= ἔχω κοπῇ), ἐκεκόμεμην (= εἶχον κοπῇ) κτλ.

§ 180. Τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης

1) ὁ ἀπλὸς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀλλὰ ἓνα μόνον τύπον, μὲ αὐτὸν δὲ δηλοῦται ἡ μέλλουσα πράξις εἴτε ἀπλῶς ἐν συνόψει εἴτε κατὰ διάρκειαν ἢ ἐπανάληψιν : γράψω (= θὰ γράψω ἢ θὰ γράφω)·

2) ὁ τετελεσμένος μέλλων

α') τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος εἰμί : (λύω) λελυκώς ἔσομαι (= θὰ ἔχω λύσει)·

β') τῆς μέσης φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος εἰμί : (λύομαι) λελύσομαι καὶ λελυμένος ἔσομαι (= θὰ ἔχω λυθῇ ἢ θὰ εἶμαι λυμένος).

β') Συστατικὰ μέρη τοῦ ῥήματος, θέμα, χαρακτῆρ

§ 181. Εἰς τοὺς ῥηματικοὺς τύπους κανονικῶς διακρίνομεν δύο θέματα, τὸ χρονικὸν θέμα καὶ τὸ ῥηματικὸν θέμα.

1) Χρονικὸν θέμα λέγεται ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζονται οἱ τύποι ἐνὸς ὠρισμένου χρόνου ἢ ὠρισμένων χρόνων τοῦ ῥήματος. Κανονικῶς δὲ ἔχουν κοινὸν τὸ χρονικὸν θέμα ὁ ἐνεστώας μὲ τὸν παρατατικόν, ὁ ἀπλοῦς μέλλων μὲ τὸν ἀόριστον καὶ ὁ παρακειμένος μὲ τὸν ὑπερσυντέλικον (καὶ τὸν τετελεσμένον μέλλοντα). Πρβλ. κόπτ- ω, ἔ-κοπτον - κόψ- ω, ἔ-κοψ- α - κέκοφ- α, ἔ-κεκόφ- ειν (κεκοφ- ὡς ἔσομαι) κτλ.

2) Ῥηματικὸν θέμα λέγεται τὸ ἀρχικὸν θέμα τοῦ ῥήματος, ἥτοι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ θάσις τοῦ σχηματισμοῦ πάντων τῶν χρονικῶν θεμάτων αὐτοῦ. Οὕτω τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ ῥ' κόπτ- ω εἶναι κόπ-, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐσχηματίσθη τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα κόπ-τ-, τὸ τοῦ μέλλοντος κοψ = κοπ - σ - καὶ τὸ τοῦ παρακειμένου κε- κοφ -, ἐκ τοῦ κε-κοπ- κτλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐνίοτε μὲν εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος (λύ- ω, λέγ- ω, μέν- ω), συνήθως ὅμως εὐρίσκεται ἀπὸ τὸν ἀόριστον β' (ὡς τοῦ βάλλω, ῥηματικὸν θ. βάλλ-, ἀόρ. β' ἔ- βαλ - ον), καὶ συνηθέστερον ἀπὸ κάποιοιαν λέξιν ἐτυμολογικῶς συγγενῇ πρὸς τὸ ῥήμα (βλάπτω - βλάβ-η, τύπτω - τύπ-ος, ῥάπτω - ῥάφ-ή, ἀγγέλω - ἄγγελ- ος, αἶρω - ἄρ- σις κτλ.).

§ 182. Ὁ χαρακτήρ ἐνὸς χρονικοῦ θέματος λέγεται **χρονικὸς** χαρακτήρ, ὁ δὲ χαρακτήρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος λέγεται **ῥηματικὸς** χαρακτήρ.

§ 183. Κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ ῥηματικοῦ θέματος αὐτῶν τὰ ῥήματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ **συμφωνόληκτα** : λύ- ω, χρί- ω γράφ- ω, κόπτ- ω (βλ. § 66).

Ὑποδιαιροῦνται δὲ

1) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς **ἀσυναίρετα** (κωλύ- ω βασι- λεύ- ω, κρού- ω) καὶ εἰς **συνηρημένα** (τιμάω- ὦ, φιλέω- ὦ, πληρόω- ὦ)

2) τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἰς **ἄφωνόληκτα** (ἄγ- ω, βλέπ- ω, πεῖθ- ω) καὶ εἰς **ἐνρινόληκτα** ἢ **ὕγρόληκτα** (μέν- ω, ἀγγέλλ- ω, καθαίρ- ω).

§ 184. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων τύπων ἐνὸς ῥήματος τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτοῦ ὑφίσταται διαφόρους μετασχηματισμοὺς, ἄλλους μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἄλλους δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ πρὸ τῶν ῥηματικῶν καταλήξεων. Πρβλ. ῥηματικὸν θέμα **ταγ-**, ἐξ οὗ τάσσ- ω, ἔ- τασσ - ον, τάξ- ω, ἔ- ταξ - α, τέ - ταχ - α, ἔ-τε -τάχ - ειν, ταχ - ὀή - σο - μαι, ἔ - τά - χθην, τέ - ταχ - ται κτλ.

γ') Αὔξεις καὶ ἀναδιπλασιασμός

1. Αὔξεις

§ 185. Οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν αὔξῃσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐξ αὐτῶν σχηματίζεται. Ἡ αὔξῃσις δηλοῖ τὸ παρελθόν, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν, **συλλαβικὴ καὶ χρονικὴ**.

1) Συλλαβικὴν αὔξῃσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον. Εἶναι δὲ ἡ συλλαβικὴ αὔξῃσις ἔν ε **ψιλούμενον**, τὸ ὁποῖον προτάσσεται* τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων :

πιστεύ-ω - ἐ-πίστευ - ον, ἐ-πίστευ - σα, ἐ-πεπιστεύ - κειν

ρίπτ-ω - ἐ-ρριπτ - ον, ἔ-ρριψ - α, ἐ-ρρίψ - ειν (34, 1).

2) Χρονικὴν αὔξῃσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν. Εἶναι δὲ ἡ χρονικὴ αὔξῃσις **ἐκτασις** τοῦ ἀρκτικού βραχέος φωνήεντος τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων (§ 32, 6).

Κατὰ τὴν χρονικὴν αὔξῃσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος

τὸ **ᾱ** ἢ **ε** γίνεται **η** : ἀγοράζω, ἡγόραζον - ἐλπίζω, ἤλπιζον

τὸ **ο** γίνεται **ω** : ὀδύρομαι, ὠδύρόμην

τὸ **ι** γίνεται **ι** : ἰκετεύω, ἰκέτευον

τὸ **υ** γίνεται **υ** : ὑβρίζω, ὑβρίζον

τὸ **αι** ἢ **ει** γίνεται **η** : αἰσθάνομαι, ἡσθάνόμην - εἰκάζω, ἤκαζον

τὸ **αυ** ἢ **ευ** γίνεται **ηυ** : αὐξάνω, ἡὔξανον - εὐρίσκω, ἡύρισκον

τὸ **οι** γίνεται **ω** : οἰκτίρω, ὤκτιρον.

Σημειώσεις 1. Τὸ ἀρκτικὸν **ει** γίνεται κατὰ τὴν αὔξῃσιν **η** προσέτι εἰς τὸν παρατατικὸν τοῦ ῥήματος **εἶμι** - **ἦα** ἢ **ἦειν** καὶ εἰς τὸν ὑπερσυντελικὸν τοῦ **οἶδα** (ῥ. εἶδ-) - **ἦρδεν**. Εἰς τὰ ἄλλα ῥήματα μένει - **εἰκω**-**εἶκον**· **εἶργω** - **εἶργον**· **εἶρων** - **εἶρον**.

Τὸ ἀρκτικὸν **ᾱ** ἢ **α**, καίτοι εἶναι μακρόν, τρέπεται κατὰ τὴν αὔξῃσιν εἰς **η** ἢ **η** κατ' ἀναλογίαν : **ἀθλῶ** - **ἤθλου**ν, **ἀργῶ** - **ἤργου**ν, **ᾄδω** - **ἤδον** (ὅπως **ἄγω** - **ἤγον**, **αἰτῶ** - **ἤτουν**).

Σημείωσις 2. Ὑπερσυντελικοὶ ῥήματα, τῶν ὁποίων ὁ παρακείμενος ἔχει ἀναδιπλασιασμὸν **ε**, δὲν ἔχουν αὔξῃσιν : **ἐστράτευκα** - **ἐστρατεύκειν**, **ἐζήτηκα**

* Τὸ **ε** δηλαδὴ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἀρχήθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐσήμαινε **τότε**.

- ἐξήτῃκειν.

2. Ἀναδιπλασιασμός

§ 186. Οἱ συντελικοὶ χρόνοι (ἦτοι ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντελικός καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων) ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος ἀναδιπλασιασμόν εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις (καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχήν).

Ὁ ἀναδιπλασιασμός δηλοῖ τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν:

1) ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μετ' ἐν ε κατόπιν αὐτοῦ. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ ἐν ἀπλοῦν συμφωνον ἐκτὸς τοῦ ρ, ἢ ἀπὸ δύο συμφωνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεῦτερον ἔνρινον ἢ ὕγρον :

παιδεύω - πε - παίδευ - κα ἐ- πε - παιδεύ - κειν

θύω - τέ - θυ - κα ἐ- τε - θύ - κειν

(θέ - θυ - κα) (ἐ- θε - θύ - κειν)

φύτεύω - πε - φύτευ - κα ἐ- πε - φυτεύ - κειν

(φε - φύτευ - κα) (ἐ- φε - φυτεύ - κειν)

χορεύω - κε - χόρευ - κα ἐ- κε - χορεύ - κειν

(χε - χορευ - κα) (ἐ- χε - χορεύ - κειν) (§ 37,7)

κάμνω (θ. κμη-) - κέ - κμη - κα

πνέω (θ. πνευ-) - πέ - πνευ - κα

δρῶ (δρά- ω) - δέ - δρα - κα

γράφομαι - γέ - γραμ - μαι ἐ- γε - γράμ - μην, γε- γράψ - ομαι

2) ὅ,τι καὶ ἡ αὔξησις. Λαμβάνουν δὲ

α) συλλαβικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ συμφωνον διπλοῦν ἢ ἀπὸ ρ ἢ ἀπὸ δύο συμφωνῶν, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἄφωνον καὶ τὸ δεῦτερον ἔνρινον ἢ ὕγρον ἢ ὅσων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ τρία συμφωνῶν :

ζητῶ - ἐ - ζήτηκα (ὅπως ἐ - ζήτησα)

ρίπτω - ῥ - ρρίφα (ὅπως ῥ - ρριψα)

σπείρω (θ. σπερ-, σπαρ-) - ῥ - σπαρκα (ὅπως ῥ - σπειρα)

φθείρω (θ. φθερ-, φθαρ-) - ῥ - φθαρκα (ὅπως ῥ - φθειρα)

στρατεύω - ἐ - στράτευκα (ὅπως ἐ - στράτευσα)

β) χρονικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν:

ἀδικῶ - ἦ - δίκη - κα (ὅπως ἦδίκησα)

ἐρημῶ	- ἦ - ρήμω - κα	(ὅπως ἡρήμωσα)
ὁμολογῶ	- ὦ - μολόγη - κα	(ὅπως ὠμολόγησα)
αἰτῶ	- ἦ - τη - κα	(ὅπως ἤτησα)
οἰκῶ	- ὤ - κη - κα	(ὅπως ὤκησα)

3. Αὐξήσις καὶ ἀναδιπλασιασμός τῶν συνδέτων ῥημάτων

§ 187. 1) Τὰ μετὰ προθέσεων σύνδετα (ἢ παρασύνδετα)* ῥήματα ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν μετὰ τὴν πρόθεσιν:

εἰς - πέμπω	- εἰς - ἐ - πεμπον	εἰς - πέ - πομφα
συν - οἰκῶ	- συν - ὦ - κουν	συν - ὦ - κηκα
παρα - νομῶ	- παρ - ε - νόμουν	παρα - νε - νόμηκα
ἐγ - κωμιάζω	- ἐν - ε - κωμιάζον	ἐγ - κε - κωμιάκα
ἐν - χειρίζω	- ἐν - ε - χειρίζον	ἐγ - κε - χείρικα (§ 37, 7).

2) Τὰ παρασύνδετα ῥήματα, ὅσα ἔχουν πρῶτον συνδετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς προθέσεως, ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλᾶ ῥήματα:

(ἄ - δικος)	ἀδικῶ	- ἡδίκουν	ἡδίκηκα
(δυσ - τυχής)	δυστυχῶ	- ἐ - δυστύχουν	δε - δυστύχηκα
(μυθο - λόγος)	μυθολογῶ	- ἐ - μυθολόγουν	με - μυθολόγηκα
(οἰκο - δόμος)	οἰκοδομῶ	- ὠκοδόμουν	ὠκοδόμηκα.

Σημείωσις. Τὰ παρασύνδετα ῥήματα, εἰς τὰ ὅποια τὸ πρῶτον συνδετικὸν εἶναι τὸ ἐπίρρημα εὖ, συνήθως δὲν λαμβάνουν αὐξήσιν οὐδὲ ἀναδιπλασιασμόν:

εὐδοκιμῶ	εὐδοκίμουν	εὐδοκίμησα	εὐδοκίμηκα
εὐεργετῶ	εὐεργέτουν	εὐεργέτησα	εὐεργέτηκα
εὐτυχῶ	εὐτύχουν	εὐτύχησα	εὐτύχηκα
εὐωχοῦμαι	εὐωχούμην	εὐωχήθην.	

4. Ἀνωμαλίας αὐξήσεως

§ 188. 1) Τὰ ῥήματα βούλομαι, δύναμαι καὶ μέλλω ἔχουν αὐξήσιν κανονικῶς ἐ καὶ ἀνωμάλως ἢ (κατ' ἀνάλογίαν πρὸς τὸ ῥ ἐθέλω ἢ θέλω - ἡθέλον).

ἐβουλόμην καὶ ἡβουλόμην	- ἐβουλῆθην καὶ ἡβουλῆθην
ἐδυνάμην καὶ ἡδυνάμην	- ἐδυνήθην καὶ ἡδυνήθην

*Τι λέγονται παρασύνδετοι λέξεις βλ. κατωτέρω, εἰς τὸ τέλος τοῦ περὶ συνθέσεως κεφαλαίου.

ἔμελλον καὶ ἤμελλον.

2) Τὰ ῥήματα **(κατ)άγνυμι**, **ὠνούμαι** καὶ **ὠθῶ**, ἐνῶ τὸ θέμα των ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν, ἔχουν συλλαβικὴν αὔξησιν ἐ: κατ-έ-αξα, ἐ - ωνούμην, ἐ - ὠθουν.

3) Τὰ ῥήματα ἐθίζω, ἐλίπτω, ἔλκω, **ἐπομαι**, **(περι)έπω**, **ἐργάζομαι**, **ἐρπω**, **ἐσπιῶ**, **ἔχω** καὶ **ἐῶ** κατὰ τὴν αὔξησιν τρέπουν τὸ ἀρκτικὸν ε ὅχι εἰς **η** ἀλλὰ εἰς **ει**: εἰθίζον, εἰλιπτον, εἶλκον, εἰπόμεν, **περι - εἶπον**, **εἰργαζόμεν**, **εἶρπον**, **εἰστίων**, **εἶχον**, **εἶων**.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. **ἐργάζομαι** ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ ἀόριστος σχηματίζονται καὶ με κανονικὴν αὔξησιν: ἡργαζόμεν, ἡργασάμην.

4) Τὸ ῥῆμα **ἀν - οίγω** εἰς πάντας τοὺς παραγομένους χρόνους, τὸ ῥ. ὀρῶ εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸ ῥ. **ἀλίσκομαι** εἰς τὸν ἀόριστον ἔχουν καὶ συλλαβικὴν καὶ χρονικὴν αὔξησιν ὁμοῦ: **ἀν - ἐφωγον**, **ἀν - ἐφῆξα**, **ἐώρων**, **ἐάλων**.

5) Τὸ ῥῆμα **ἐορτάζω** κατὰ τὴν αὔξησιν ἐκτείνει ὅχι τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἐ ἀλλὰ τὸ κατόπιν αὐτοῦ **ο**: **ἐώρταζον**, **ἐώρτασα**.

Σημείωσις. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνωμαλῖαι τῆς αὔξεως εἶναι φαινομενικαὶ καὶ ὀφείλονται εἰς διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις π.χ. τὸ ῥῆμα **ἐργάζομαι** ἀρχῆθεν ἦτο **Φεργάζομαι** καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχω** ἀρχῆθεν ἦτο **σέχω**, ὁ παρατατικὸς δὲ αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦτο κανονικῶς **ἐ - Φεργαζόμεν**, **ἐ - σεχον**, ἐκ τούτων δὲ κατόπιν προῆλθον οἱ τύποι **ἐεργαζόμεν**, **ἐεχον** καὶ μετὰ συναίρεσιν τοῦ **εε** εἰς **ει** προῆλθον τέλος οἱ τύποι **εἰργαζόμεν**, **εἶχον** (βλ. § 33, 3).

Ἐπίσης οἱ τύποι **ἐώρταζον**, **ἐώρτασα** προῆλθον ἐκ παλαιότερων κανονικῶν τύπων **ἡόρταζον**, **ἡόρτασα** δι' ἀντιμεταχωρήσεως (βλ. § 32, 4).

Ὁμοίως δὲ ἐκ τῶν παλαιότερων τύπων **ἀν - ἡΦοιγον**, **ἡΦόρων** (μεῖς ἰσχυροτέραν συλλαβικὴν αὔξησιν **η**) προῆλθον οἱ τύποι **ἀν - ἐφωγον**, **ἐώρων** (μεῖς δασεῖαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ δασυνόμενον ὀρῶ) (βλ. § 32, 4).

6) Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ παρασυνθέτων ῥημάτων:

α') τὰ ῥήματα **ἀμφι - ἐννυμι**, **ἐγγυῶ** (ἐκ τῆς λ. ἐγ - γύη), **ἐμπεδῶ** (ἐκ τῆς λ. ἔμ - πεδος), **ἐναντιοῦμαι** (ἐκ τῆς λ. ἐν - αντίος), **ἐπ - εἶγω**, **ἐπ - σταμαι** καὶ **καθ - ἐζομαι** ἔχουν τὴν αὔξησιν ὅλως εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἂν νὰ ἦσαν ἀπλᾶ: **ἡμφίεννυν**, **ἡγγύων**, **ἡμπέδουν**, **ἡναντιούμεν**, **ἡπειγον**, **ἡπιστάμην**, **ἐκαθεζόμεν**.

β') τὰ ῥήματα ἐκκλησιάζω (ἐκ τῆς λ. ἐκ - κλησία), καθ - εὔδω, κάθ - ημαι καὶ καθ - ἴζω διαφοροῦνται, ἥτοι ἔχουν τὴν αὔξησιν ἄλλοτε μὲν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ, ἄλλοτε δὲ μετὰ τὴν πρόθεσιν: ἡκ - κλησιάζον καὶ ἐξ - εκκλησιάζον, ἐκάθευδον καὶ καθ - ηῦδον, ἐκαθήμην καὶ καθ - ἤμην, ἐκάθιζον, ἐκάθισα καὶ καθ - ἴσα·

γ') τὰ ῥήματα ἄν - έχομαι, ἀμφι - σθῆτῶ (ἀρχῆθεν ἀμφισ - θῆτῶ), ἐν - οἰλῶ καὶ (ἐπ)αν - ορθῶ ἔχουν συγχρόνως δύο αὔξεις, ἥτοι καὶ ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν: ἦν - ειχόμεν, ἡμφ - εσθήτουν, ἦν - ὠχλουν, (ἐπ)ῆν - ὠρθουν.

5. Ἀνωμαλίας ἀναδιπλασιασμοῦ

§ 189. 1) Τὰ ῥ. γιγνώσκω καὶ γνωρίζω ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ β' εἶδους, ἀντιστρόφως δὲ τὰ ῥ. κτῶμαι, μιμνήσκομαι καὶ πίπτω ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ α' εἶδους, παρὰ τὸν κανόνα (§ 186) : ἔγνωκα (θ. γνω-), ἐγνώρικα (θ. γνωριδ-) - κέκτημαι (θ. κτα-), μέμνημαι (θ. μνη-), πέπτωκα (θ. πτω-)

2) τὰ ῥ. ἐθίζω, ἔλκω, ἐργάζομαι, ἐστιῶ καὶ ἐῶ καὶ τὸ ῥ' (ἀν)οίγω ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ὅμοιον μὲ τὴν αὔξησιν τῶν: εἶθικα, εἶλκυκα, εἶργασμαι, εἰστίκα, εἶκα, (ἀν)έωχα, (ἀν)έωγμαι, (ἀν)εώζεται (βλ. § 188, 3 καὶ 4)·

3) τὰ ῥ. (κατ)άγνυμι, ἀλίσκομαι, ὀρῶ, ὠθοῦμαι καὶ ὠνοῦμαι ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ε, ἂν καὶ ἀρχίζουσιν ἀπὸ φωνῆεν: (κατ)έαγα, έάλωκα, έόρακα (καὶ έώρακα), έωσμαι, έώνημαι·

4) τὰ ῥ. λαμβάνω, λαγχάνω, λέγω, (συλ)λέγω καὶ (δια)λέγομαι ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ει : εἰληφα, εἰληχα, εἶρηχα (θ. Fερ-, Fερε-), (συν)εἶλοχα, (δι)εἶλεγμα.

Ὅμοίως εἶωθα (= συνηθίζω), εἵμαρται (= εἶναι πεπρωμένον) τῶν ἀχρήστων εἰς τὸν ἐνεστώτα ῥημάτων ἔδω (θ. Fεθ-, Fηθ-) καὶ μείρομαι (θ. σμερ-, σμαρ-).

Σημείωσις. Καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἄλλαι μὲν ὀφείλονται εἰς φθογγικὰς παθήσεις, ἄλλαι δὲ εἰς ἀναλογίαν (πρβλ. § 188, 5, Σημ.).

§ 190. Ἀττικὸς ἀναδιπλασιασμός. Εἰς μερικὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ α ἢ ε ἢ ο, κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν ἐπαναλαμβάνονται οἱ δύο ἀρκτικοὶ φθόγγοι τοῦ θέματος καὶ συγχρόνως ἐκτείνεται τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος ἀναδιπλασιασμός

καλείται **Ἀπτικὸς** (πρβλ. § 59).

ἀκούω	(θ. ἀκο-)	ἄκ - ἤκο - α
ἐλαύνω	(θ. ἐλα-)	ἐλ - ἤλα - κα
ἐλέγχομαι	(θ. ἐλεγχ-)	ἐλ - ἤλεγ - μαι (ἐκ τοῦ ἐλ - ἤλεγγ - μαι)
ἐσθίω	(θ. ἐδε-, ἐδο-)	ἐδ - ἤδο - κα
ἔρχομαι	(θ. ἐλυθ-)	ἐλ - ἤλυθ - α
ὁμνυμι	(θ. ὁμο-)	ὁμ - ὦμο - κα
(ἀπ)όλλυμι	(θ. ὀλε-)	(ἀπ)ολ - ὦλε - κα
(ἀπ)όλλυμαι	(θ. ὀλ-)	(ἀπό)ολ - ωλ - α
ὀρύττω	(θ. ὀρυχ-)	ὀρ - ὠρυχ - α
φέρω	(θ. ἐνεκ-)	ἐν - ἤνοχ - α
ἐγείρομαι	(θ. ἐγερ-)	ἐγ - ἤγερ - μαι
ἐγείρομαι	(θ. ἐγορ-)	ἐγρ - ἤγορ - α (μὲ ἐπανάληψιν ὅχι μόνον τῶν δύο ἀρκτικῶν φθόγγων ἐγ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ρ).

Σημειώσεις 1. Ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων αὔξησιν (χρονικὴν) εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον ἔχουν μόνον ὅσα ἀρχίζουν ἀπὸ α ἢ ο:

ἀκήκοα - ἤκηκόειν

ὁμώμοκα - ὠμωμόκειν

τὰ ἄλλα δὲν λαμβάνουν αὔξησιν εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον:

ἐλήλακα - ἐληλάκειν

ἐλήλυθα - ἐληλύθειν.

Σημειώσεις 2. Αναδίπλωσις τοῦ ῥηματικοῦ θέματος συμβαίνει εἰς τινα ῥήματα καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν δευτέρων χρόνων αὐτῶν ἢ παραγωγὴν λέξεων ἐξ αὐτῶν: ἄγ - ω, ἤγ - αγ - ον (ἐκ τοῦ ἄγ - αγ - ον), φέρω (θ. ἐνεκ-), ἦν - εγκ - ον (ἐκ τοῦ ἐν - ἐνεκ - ον, ἔν - ενκ - ον) (βλ. § 32, 6) - ἀγωγή (ἐκ τοῦ ἀγ - αγ - ἦ), ἐδωδῆ (ἐκ τοῦ ἐδ - εδ - ἦ) (βλ. § 32, 1 καὶ 2).

δ') Τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα εἰμί (= εἶμαι)

§ 191. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς μὲ τὸ ῥῆμα εἰμί ὡς βοηθητικόν. (Πρβλ. τῆς νέας γλώσσης: ἔχω γράψει - εἶχα γράψει - εἶμαι γραμμένος - ἦμουν γραμμέ - νος).

§ 192. Τὸ ῥῆμα εἰμί εἶναι ἀνώμαλον, οἱ δὲ χρόνοι αὐτοῦ εἶναι: ἐνεστ. εἰμί, παρ. ἦν (- ἦμην), μέλλ. ἔσομαι (= θά εἶμαι), ἀόρ. ἐγενόμην (= ὑπῆρξα ἢ ἔγινα), πρκμ. γέγονα (= ἔχω ὑπάρξει ἢ ἔχω

γίνει), ὑπερσ. ἐγεγόνειν (= εἶχα ὑπάρξει ἢ εἶχα γίνεαι). Ἐκ τούτων ὡς βοηθητικοὶ πρὸς σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων ἐν γένει λαμβάνονται ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ μέλλων, οἱ ὁποῖοι κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ὅριστική		Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
εἰ-μι εἶ ἐσ-τί(ν) ἐσ-μὲν ἐσ-τε εἰ-σί(ν) ἐσ-τὸν ἐσ-τὸν	ῆν ἢ ῆν ῆ-σθα ῆν ῆ-μεν ῆ-τε (ῆσ-τε) ῆ-σαν ῆσ-τον ῆσ-την	ὦ ῆς ῆ ὦ-μεν ῆ-τε ὦ-σι(ν) ῆ-τον ῆ-τον	εἴη-ν εἴη-ς εἴη εἴη-μεν ἢ εἰ-μεν εἴη-τε ἢ εἰ-τε εἴη-σαν ἢ εἰ-εν εἴη-τον ἢ εἰ-τον εἴη-την ἢ εἰ-την	ἴσ-θι ἔσ-τω ἔσ-τε ἔσ-των, ὄντων (ἢ ἔσ-τωσαν) ἔσ-τον ἔσ-των

Ἀπαρέμφ.: εἶναι. Μετοχή: ὦν (ὄντ-ος), οὔσα (οὔσης), ὄν (ὄντ-ος)

Μέλλον	Ὅριστική:	ἔσομαι, ἔσῃ (ἢ ἔσει), ἔσται-ἔσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται
	Εὐκτική:	ἔσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο - ἔσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται
	Ἀπαρέμφατον:	ἔσεσθαι
	Μετοχή:	ἔσόμενος, ἔσομένη, ἔσόμενον.

Σημείωσις. Τὸ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος (ἔστι) -τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (ἔστι):

1) ὅταν ἔχῃ τὴν σημασίαν τοῦ ὑπάρχει ἢ τοῦ εἶναι δυνατόν: ἔστι θεός - ἔστι λαβεῖν

2) ὅταν εὐρίσκεται κατὸ πιν τῶν λέξεων τοῦτ' (= τοῦτο), ἀλλ' (= ἀλλά), εἰ, καί, οὐκ: τοῦτ' ἔστι, οὐκ ἔστι

3) ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως: ἔστι τις σοφός.

ε') Σχηματισμὸς τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων

1. Συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων

§ 193. Ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων περιλαμβάνει:

1) ῥήματα **βαρύτονα**, ἤτοι ῥήματα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ω ἄτονον (§ 17, 6): λύω, πείθω

2) ῥήματα **συνηρημένα** ἢ **περισπώμενα**, ἤτοι ῥήματα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ω περισπώμενον: τιμῶ, ποιῶ (§ 17, 4).

§ 194. Παράδειγμα βαρυτόνων ῥήματος ἐνεργητικῆς φωνῆς (§ 173,1)

	Ὅριστικὴ		Ὑποτακτικὴ
	Χρόνοι ἀρχτικοὶ	Χρόνοι παραγόμενοι	

Ἑνεστώς Παράτιδος	λύ'-ω λύ'-εις λύ'-ει λύ'-ομεν λύ'-ετε λύ'-ουσι(ν)	ἑ-λύ-ον ἑ-λυ-ες ἑ-λυ-ε(ν) ἐ-λύ-ομεν ἐ-λύ-ετε ἑ-λυ-ον	(ἵνα) λύω λύ-ῃς λύ-ῃ λύ-ωμεν λύ-ητε λύ-ωσι(ν)
Μέλλον	λύ'-σω λύ'-σεις λύ'-σει λύ'-σομεν λύ'-σουσι(ν)		
Ἀόριστος ᾰ'		ἑ-λύ-σα ἑ-λυ-σας ἑ-λυ-σε(ν) ἑ-λύ-σαμεν ἐ-λύ-σατε ἑ-λυ-σαν	(ἵνα) λύ-σω λύ-σῃς λύ-σῃ λύ-σωμεν λύ-σητε λύ-σωσι(ν)
Παρακείμενος Ἑπερσυντέλικος	λέ-λύ-κα λέ-λυ-κας λέ-λυ-κε(ν) λε-λύ-καμεν λε-λύ-κατε λε-λύ-κασι(ν)	ἐ-λελύ-κειν ¹ ἐ-λε-λύ-κεις ἐ-λε-λύ-κει ἐ-λε-λύ-κειμεν ² ἐ-λε-λύ-κετε ἐ-λε-λύ-κесαν	(ἵνα) λελύκω λελύκῃς λελύκῃ κλπ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκώς ὦ, ἦς, ἦ, λελυκότες ὦμεν, ἦτε, ὦσι(ν)
Τετέλ. Μέλλον	λελυκώς ἔσονται, ἔσει, ἔσται λελυκότες ἐσόμεθα, ἔσεσθαι, ἔσονται		

1. Ἀρχαιότεροι τύποι προσέτι: ἐλελύ-κη(ν), ἐλελύ-κης, ἐλελύ-κη.

2. Μεταγενέστεροι τύποι προσέτι: ἐλελύ-κειμεν, ἐλελύ-κειτε, ἐλελύ-κесαν.

Εὐκτική	Προστακτική	Μετοχή Ἀπαρέμφαιτον
(εἶθε) λύ-οιμι λύ-οις λύ-οι λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν	- λῦ-ε λυ-έτω - λύ-ετε λυ-όντων ἤ λυ-έτωσαν	λύ-ειν λύ-ων (λύ-οντος) λύουσα (λυούσης) λῦ-ον (λύ-οντος)
(ὅτι) λύ-σοιμι λύ-σοις λύ-σοι λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν		λύ-σειν λύ-σων (λύσοντος) λύ-σουσα (λυσούσης) λῦ-σον (λύσοντος)
(εἶθε) λύ-σαιμι λύ-σαις ἢ λύ-σειας λύ-σαι ἢ λύ-σειε(ν) λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ἢ λύ-σειαν	- λῦ-σον λυ-σάτω - λύ-σατε λυ-σάντων ἢ λυ-σάτωσαν	λῦ-σαι λύ-σας (λύσαντος) λύ-σασα (λυσάσης) λῦ-σαν (λύσαντος)
(εἶθε) λε-λύ-κοιμι λελύκοις λελύκοι κτλ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκώς εἶην, εἶης, εἶη λελυκότες εἶημεν ἢ εἶμεν, εἶητε ἢ εἶτε, εἶησαν ἢ εἶεν	- λελυκώς ἔσθι ἔστω λελυκότες ἔστε ἔστων	λελυκέναι λελυ-κώς (λελυ-κότος) λελυ-κυῖα(λελυ-κυίας) λελυκός (λελυκότος)

3. Ἡ εὐκτική τοῦ μέλλοντος ἐν γένει οὐδέποτε λαμβάνεται ὡς εὐχτική.

4. Οἱ τύποι τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορ. αἱ, οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς -εας, -ειε, -ειαν, λέγονται **Αἰολικοί** καὶ εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν ἄλλων.

5. Οἱ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς, οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς -ντων, εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν τύπων, οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς -τωσαν.

§ 195. Παράδειγμα βαρυτόνου ῥήματος μέσης φωνῆς (§ 273, 2), μέσης διάθεσης (§171,2). Λύομαι = λύω τὸν ἑαυτὸ μου.

	Ὅριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοὶ	Χρόνοι παραγώμενοι	
Ἑνεστώς Παράτατικός	λύ'-ομαι λύ'-ῃ (ἢ λύει) λύ'-εται λυ'-όμεθα λύ'-εσθε λύ'-ονται	ἐ-λύ'-όμην ἐ-λύ'-ου ἐ-λύ'-ετο ἐ-λυ'-όμεθα ἐ-λύ'-εσθε ἐ-λύ'-οντο	(ἵνα) λύ'-ωμαι λύ'-ῃ λύ'-ηται λυ'-ώμεθα λύ'-ησθε λύ'-ωνται
Μέσος μέλλων	λύ'-σομαι λύ'-σῃ (ἢ λύ'-σει) λύ'-σεται λυ'-σόμεθα λύ'-σεσθε λύ'-σονται		
Μέσος Ἀόριστος α'		ἐ-λύ'-σάμην ἐ-λύ'-σω ἐ-λύ'-σατο ἐ-λυ'-σάμεθα ἐ-λύ'-σασθε ἐ-λύ'-σαντο	(ἵνα) λύ'-σωμαι λύ'-σῃ λύ'-σηται λυ'-σώμεθα λύ'-σησθε λύ'-σωνται
Παρακειίμενος Ὑπερσυντέλικος	λέ-λυ'-μαι λέ-λυ'-σαι λέ-λυ'-ται λε-λύ'-μεθα λέ-λυ'-σθε λέ-λυ'-νται	ἐ-λε-λύ'-μην ἐ-λέ-λυ'-σο ἐ-λέ-λυ'-το ἐ-λε-λύ'-μεθα ἐ-λέ-λυ'-σθε ἐ-λέ-λυ'-ντο	(ἵνα) λελυμένος ὦ λελυμένος ᾗς λελυμένος ᾗ λελυμένοι ὦμεν λελυμένοι ᾗτε λελυμένοι ὦσι(ν)

Τετελ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι ἢ λελυμένος ἔσομαι λε-λύ-ση (ἦ-σει) ἔσει λε-λύ-σεται » ἔσται λε-λυ-σόμεθα ἢ λελυμένοι ἐσόμεθα λε-λύ-σεσθε » ἔσεσθε λε-λύ-σονται » ἔσονται	
---------------	--	--

* Ἀντὶ τῶν εἰς -η παλαιότερων τύπων τοῦ προσώπου τούτου συνηθέστεροι εἶναι ὁ εἰς -ει. Οὕτω δὲ κανονικῶς ἐκφέρονται διὰ τοῦ -ει τὰ δεύτερα ἐνικά του βούλομαι, οἶμαι καὶ ὄψομαι (βούλει, οἶει, ὄψει).

Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	- λύ-ου λυ-έσθω - λύ-εσθε λυ-έσθων ἢ λυ-έσθωσαν	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὄτι) λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο		λύ-σεσθαι λυ-σόμενος λυ-σομένη λυ-σόμενον
(εἶθε) λυ-σαίμην λύ-σαιο λύ-σαιτο λυ-σαίμεθα λύ-σαίσθε λύ-σαιντο	- λύ-σαι λυ-σάσθω - λύ-σασθε λυ-σάσθων ἢ λυ-σάσθωσαν	λύ-σασθαι λυ-σάμενος λυ-σαμένη λυ-σάμενον

(εἶθε) λελυμένος εἶην λελυμένος εἶης λελυμένος εἶη λελυμένοι εἶημεν ἢ εἶμεν λελυμένοι εἶητε ἢ εἴτε λελυμένοι εἶησαν ἢ εἴεν	- λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω - λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων ἢ λε-λύ-σθωσαν	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος λε-λυ-μένη λε-λυ-μένον
---	--	--

λε-λύ-σοιμην ἢ λελυμένος ἐσοιμην λε-λύ-σοιο » ἔσοιο λε-λύ-σοιτο » ἔσοιτο λε-λυ-σοίμεθα ἢ λελυμένοι ἐσοίμεθα λε-λύ-σοισθε » ἔσοισθε λε-λύ-σοιντο » ἔσοιντο	λε-λύ-σεσθαι ἢ λε-λυ-μένος ἔσεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον, ἢ λελυμένος ἐσόμενος, -η, -ον λελυμένοι ἐσόμενοι, -αι, -α
--	--

* Οἱ εἰς -σθων τύποι εἶναι παλαιότεροι καὶ συνηθέστεροι.

§ 196. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος μέσης φωνής (§ 173, 2), παθητικής διαθέσεως (§ 171,3). Λύομαι = λύομαι υπό άλλου.

Όριστική		Υποτακτική
Χρόνοι άρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	

Ένεστώς Παρατατικός	λῡ-ομαι λύ-η (ἤ λύ-ει) λύ-εται κτλ.	ἐ-λῡ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο κτλ	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-η λύ-ηται κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		

Παθ. Μέλλων α΄	λῡ-θή-σομαι λυ-θή-ση (ἤ -σει) λυ-θή-σεται λυ-θή-σόμεθα λυ-θή-σεσθε λυ-θή-σονται		
Παθητικός Ἀόριστος α΄		ἐ-λῡ'-θην ἐ-λύθης ἐ-λύ-θη ἐ-λύ-θημεν ἐ-λύ-θητε ἐ-λύ-θησαν	(ἵνα) λυ-θῶ λυ-θῆς λυ-θῇ λυ-θώμεν λυ-θῆτε λυ-θῶσι

Παρακειμένος Ἵπερσυντέλικος	λέ-λυ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται κτλ.	ἐ-λε-λύ-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το κτλ.	(ἵνα) λελυμένος ὦ ἦς ᾗ κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		

Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι λε-λύ-ση (ῆ -σει) λε-λύ-σεται κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως
---------------	--

1. Οἱ τύποι οὗτοι προῆλθον διὰ συναιρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων λυ-θή-ω, λυ-θή-ης, λυ-θή-η κτλ.

Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διάθεσεως	- λύ-ου λυ-έσθω κτλ.	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-θη-σοίμην λυ-θή-σοιο λυ-θή-σοιτο λυ-θη-σοίμεθα λυ-θή-σοισθε λυ-θή-σوينτο		λυ-θή-σεσθαι λυ-θη-σόμενος λυ-θη-σομένη λυ-θη-σόμενον
(εἶθε) λυ-θείην λύ-θείης λύ-θείη λυ-θείημεν ἢ λυ-θεῖμεν λυ-θείητε ἢ λυ-θεῖτε λυ-θείησαν ἢ λυ-θεῖεν	- λύ-θη-τι λυ-θή-τω - λύ-θη-τε λυ-θέ-ντων ἢ λυ-θή-τωσαν	λύ-θη-ναι λυ-θεῖς (λυ-θέντος) λυ-θεῖσα (λυ-θείσης) λυ-θέν (λυ-θέντος)

λε-λυ-σοίμην λε-λύ-σοιο λε-λύ-σοιτο κτλ.		λε-λύ-σεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον κτλ.
ὅπως τῆς μέσης διάθεσεως		

2. Ἐκ τῶν τύπων *λυ-θε-ίη-ν*, *λυ-θε-ίη-ς*, *λυ-θε-ίη-μεν* ἢ *λυ-θε-ῖ-μεν* κτλ. (βλ. § 208).

3. Οἱ βραχύτεροι τύποι *λυθεῖμεν*, *λυθεῖτε*, *λυθεῖεν* εἶναι συνηθέστεροι τῶν μακροτέρων τύπων *λυθείμεν*, *λυθείητε*, *λυθείσαν*.

4. Ἐξ ἀρχικοῦ τύπου *λύ-θη-θι* (βλ. § 37, 7, Σημ.).

5. Ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λυθέ-ντ-ς*, *λυ-θέ-ντ-ια*, *λυ-θέ-ντ*, (βλ. § 33, 5 καὶ 36, 4, ε).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων

§ 197. Τὰ ῥήματα μέσης καὶ παθητικῆς διάθεσεως (§ 171), ἤτοι τὰ μέσα καὶ τὰ παθητικὰ ῥήματα, ἔχουν πάντας τοὺς χρόνους κοινούς, ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ ἀορίστου: *λύομαι* (= λύω τὸν ἑαυτὸν μου ἢ λύομαι ὑπὸ ἄλλου), *ἐλύομην*, *λελυμαι*, *ἐλελύμην*, *λελύσμαι*: ἄλλὰ: *λύσομαι* (= θὰ λύσω τὸν ἑαυτὸν μου), *λυθήσομαι* (= θὰ λυθῶ ὑπὸ ἄλλου), *ἐλυσάμην* (= ἔλυσα τὸν ἑαυτὸν μου), *ἐλύθην* (= ἐλύθην ὑπὸ ἄλλου).

§ 198. Αἱ καταλήξεις τοῦ μέλλοντος ἐν γένει (ἐνεργητικοῦ, μέσου, παθητικοῦ καὶ μονολεκτικοῦ τετελεσμένου) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις εἶναι αἱ ἴδιαι μετὰ τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος: *λύσ-ω* (λύ-ω), *λύσ-ομαι*, *λύθησ-ομαι*, *λελύσ-ομαι* (λύ-ομαι). Ἀλλὰ

1) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου (ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου μονολεκτικοῦ) μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων ὁ **χρονικὸς χαρακτήρ** αὐτοῦ **σ** : (λύ-ω) λύ-σ-ω, (λύ-ομαι) λύ-σ-ομαι, (λελύ-σ-ομαι).

2) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρῶτον τὸ **πρόσφυμα** *θη* καὶ ἔπειτα ὁ **χρονικὸς χαρακτήρ σ** πρὸ τῶν καταλήξεων: (λύ-ομαι) *λυ-θή-σ-ομαι*..

§ 199. Χρονικὸν χαρακτήρα **σ** ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος ἔχει καὶ ὁ

ένεργητικός και μέσος άόριστος ά: έλυ-σ-α, έλυ-σ-άμην.

§ 200. Ό ένεργητικός παρακείμενος πλείστων ρημάτων σχηματίζεται εις -κα, ό δέ ύπερσυντέλικος αύτών εις -κειν, ήτοι ό ένεργητικός παρακείμενος και ό ύπερσυντέλικος τών φωνηεντολήκτων, τών όδοντικολήκτων και τών ένρινολήκτων ή ύγρολήκτων ρημάτων έχει **χρονικόν χαρακτήρα κ**: (λύ-ω) λέλυ-κ-α, έλελύ-κ-ειν, (πειθω, θ. πειθ-) πέπει-κ-α, (φαίνω, θ. φαν-) πέφαγ-κ-α, (καθαίρω, θ. καθαρ-) κεκάθαρ-κ-α.

§ 201. Τό ο και τό ε, άπό τά όποία άρχίζουν πᾶσαι σχεδόν αί καταλήξεις του ένεστώτος και του παρατατικού, καθώς και του μέλλοντος ένεργητικού και μέσου ή παθητικού εις πάσας τάς έγκλίσεις, έκτός τής ύποτακτικής, και εις τό άπαρέμφατον και τήν μετοχήν, λέγονται **θεματικά φωνήεντα** τών έγκλίσεων τούτων.

Σημείωσις. Κανονικώς τό μὲν θεματικόν φωνήεν ο ύπάρχει πρό του μ ή του ν ή πρό φωνήεντος: λύ-ο-μεν, λύ-ο-νται, έλυ-ο-ν, λύ-ο-ιμεν· τό δέ θεματικόν φωνήεν ε ύπάρχει πρό του σ ή τ: λύ-ε-σθε λύ-ε-ται.

Τύποι οἱοι λύουσι, λέγουσι κτλ. προήλθον έκ παλαιότερων τύπων λύονσι,λέγονσι, οἱ όποἱοι πάλιν προήλθον εξ άρχικῶν τύπων λύοντι, λέγοντι (βλ. § 32, 6 και § 37, 5).

Όμοἱως τύποι οἱος ό λύωσι προήλθον έκ παλαιότερων λύονσι - λύοντι (βλ. § 37, 5).

Όμοἱως τύποι οἱοι λελύκασι - γεγράφασι κτλ. προήλθον έκ παλαιότερων τύπων λελύκανσι - λελύκαντι, γεγράφανσι - γεγράφαντι (βλ. § 37, 5).

Τύποι δέ οἱοι οἱ του ε' ένικού του μέσου ή του παθητικού ένεστώτος κτλ. λύη (λύεσαι), λέγη (=λέγεσαι) κτλ. προήλθον δια συναιρέσεως έκ παλαιότερων τύπων λύσαι, λέγσαι, οἱ όποἱοι πάλιν προήλθον εξ άρχικῶν τύπων λύεσαι, λέγεσαι (βλ. § 33, 3 και ύποσημ.* τής σελ. 104).

Όμοἱως τύποι οἱοι έλύον, έλέγου κτλ., έλύσω, έτάξω κττ. προήλθον δια συναιρέσεως έκ παλαιότερων τύπων έλύ-εο, έλέγ-εο κτλ., έλύσ-αο, έτάξ-αο κτλ., οἱ όποἱοι πάλιν προήλθον εξ άρχικῶν τύπων έλύ-εσο, έλέγ-εσο κττ., έλύσ-ασο, έτάξ-ασο κτλ. (βλ. § 33, 3).

Όμοἱως προήλθον τύποι τής ευκτικής οἱοι λύοιο, παιδεύσαιο κττ. εξ άρχικῶν τύπων λύ-οισο, παιδεύ-σαισο κτλ. (βλ. § 33, 3).

Όμοἱως προήλθον τύποι τής προστακτικής λύου, παιδεύου κττ. έκ παλαιότερων τύπων λύ-εο, παιδεύ-εο κτλ., οἱ όποἱοι πάλιν προήλθον εξ άρχικῶν τύπων λύ-εσο, παιδεύ-εσο κτλ. (βλ. § 33, 3).

Του δέ ένεργητικού άπαρεμφάτου τύποι οἱοι λύειν, λέγειν κτλ. προήλθον δια

συναϊρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων λύ-ε-εν, λέγ-ε-εν κτλ. ἤτοι ἡ κατάληξις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου -ειν προῆλθεν ἐκ τῆς -εεν.

§ 202. Ἡ ὑποτακτικὴ πάντων τῶν χρόνων καὶ τῆς ἐνεργητικῆς καὶ τῆς μέσης φωνῆς ἔχει θεματικὰ φωνήεντα **ω** καὶ **η** (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ θεματικὰ φωνήεντα **ο** καὶ **ε** τῆς ὀριστικῆς) : λύ-**ω**-μεν (λύ-ο-μεν), λύ-**η**-σθε (λύ-ε-σθε).

§ 203. Ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος ἀ' εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ ὁ ἐνεργητικὸς παρακειμένος εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν θεματικὸν φωνήεν **αι**: ἐλύσ-**α**-μεν, ἐλύσ-**α**-ντο, λύσ-**α**-μεν, λύσ-**α**-σθε, λύσ-**α**-ντο, λελύκ-**α**-μεν.

§ 204. Ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν εἰς μὲν τὸν ἐνικὸν ἔχει θεματικὸν φωνήεν **ει**, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δοῦικόν) **ει**: ἐλελύκ-**ει**-ν, ἐλελύκ-**ει**-μεν, (ἐλελύκ-**ε**-τον, ἐλελυκ-**έ**-την).

§ 205. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς παρακειμένος εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν καὶ τὴν προστακτικὴν σπανίως σχηματίζεται μονολεκτικῶς (λελύκω, λελύκοιμι, λελυκέτω)· συνηθέστερον σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί**: λελυκῶς **ᾧ**, λελυκῶς **εἴην**, λελυκῶς **ἔστω**.

2) Ὁ μέσος παρακειμένος εἰς μὲν τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὴν εὐκτικὴν σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικῶς, μὲ τὴν μετοχὴν του καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί** (λελυμένος **ᾧ**, λελυμένος **εἴην**), εἰς δὲ τὴν προστακτικὴν σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς: λέλυσσο ἢ λελυμένος **ἔσθι**.

§ 206. Εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντέλικου, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται μονολεκτικῶς, δὲν ὑπάρχουν θεματικὰ φωνήεντα, αἱ δὲ κατάληξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ: λέλυ-**μαι**, ἐλέλυ-**ντο**, λελύ-**σθαι**, λελυ-**μένος**.

§ 207. 1) Καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου οἱ τύποι ἐν γένει σχηματίζονται χωρὶς θεματικὰ φωνήεντα, ἀλλὰ πρὸς σχηματισμὸν αὐτῶν προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων τὸ πρόσφυμα **θη**, τὸ ὅποῖον πρὸ τοῦ (ἐγκλιτικοῦ) φωνήεντος **ι** καὶ πρὸ τοῦ **ντ** πᾶσχει συστολὴν καὶ

γίνεται θε : ἐλύ-θη-ν, ἐλύ-θη-σαν, λυ-θε-ῖ-μεν, λυ-θέ-ντων (βλ. § 32, 6 καὶ § 198, 2).

2) Τὸ πρόσφυμα θη εἰς τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου συναირεῖται μὲ τὰς καταλήξεις καὶ οὕτω προκύπτουν (φαινομενικαί) καταλήξεις, -θῶ, -θῆς, -θῆ κτλ. (βλ. § 196, ὑποσ.).

Σημείωσις. Καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἡ κατάληξις -θῆναι προῆλθε διὰ συναιρέσεως ἐκ τοῦ -θῆναι (λυ-θη-έναι) λυ-θῆναι.

§ 208. Ἡ εὐκτική ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα ιη ἢ ἀπλοῦν ι, τὰ ὅποια προστίθενται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων μετὰ τὸ θεματικὸν φωνῆεν (ἔπου ὑπάρχει τοιοῦτον φωνῆεν). Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ι συναირεῖται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος: λυ-θε-ί-η-μεν, λυ-θε-ι-μεν, λύ-ο-ι-μεν, λύ-σα-ι-μεν, λύσ-α-ι-ντο.

ς') Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ῥημάτων

§ 209. Τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥημάτων ἐν γένει ἰδιαίτεραι καταλήξεις ὑπάρχουν μόνον διὰ τὸ β' καὶ τὸ γ' πρόσωπον, εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς:

I. Τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -τον: λύ-ε-τον, λύ-ε-τον - λύσ-ε-τον, λύσ-ε-τον - λελύχ-α-τον, λελύχ-α-τον: λύ-η-τον, λύ-η-τον - λύσ-η-τον, λύσ-η-τον - (λελύχ-η-τον, λελύχ-η-τον)·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -τον, -την: ἐλύ-ε-τον, ἐλυ-έ-την - ἐλύσ-α-τον, ἐλυσ-ά-την - ἐλελύχ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την λύ-οι-τον, λυ-οί-την - λύσ-οι-τον, λυσ-οί-την - λύσ-αι-τον, λυσ-αί-την - (λελύχ-οι-τον, λελυκ-οί-την)·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -των : λύ-ε-τον, λυ-έ-των - λύσ-α-τον, λυσ-ά-των - (λελύχ-ε-τον, λελυκ-έ-των).

II. Τῆς μέσης φωνῆς (ἐξαιρέσει τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου)

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθον: λύ-ε-σθον, λύ-ε-σθον - λύσ-ε-σθον, λύσ-ε-σθον - λυθήσ-ε-σθον, λυθήσ-ε-σθον - λελυ-σθον, λελυ-σθον - λελύσ-ε-σθον, λελύσ-ε-σθον - λύ-η-σθον, λύ-η-σθον

- λύσ-η-σθον, λύσ-η-σθον·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθην: ἐλύ-ε-σθον, ἐλυ-έ-σθην - ἐλύσ-α-σθον, ἐλυ-σ-ά-σθην - ἐλέ-λυ-σθον, ἐλελύ-σθην λύ-οι-σθον, λυ-οί-σθην - λύσ-οι-σθον, λυσ-οί-σθην - λύσ-αι-σθον, λυσ-αί-σθην - λυθήσ-οι-σθον, λυθησ-οί-σθην·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθων: λύ-ε-σθον, λυ-έ-σθον - λύσ-α-σθων, λυσ-ά-σθων - ἐλέλυ-σθων, ἐλελύ-σθων.

Σημείωσις. Τοῦ δυϊκοῦ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἐν γένει καταλήξεις εἶναι αἱ τοῦ δυϊκοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος): ἐλυθή-τον, ἐλυθή-την - λυθή-των, λυθή-των - λυ-θείη-τον ἢ λιθεί-τον, λυθείη-την ἢ λυθεί-την - λύθη-των, λυθή-των.

ζ') Σχηματισμὸς τῶν χρόνων τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικὸς

§ 210. Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς ἄγ-ω, ἄδ-ω, ἀλείφ-ω, ἀμείβ-ω, ἄρχ-ω, βλέπ-ω, γράφ-ω, διώκ-ω, ἔχ-ω, πείθ-ω, τρέπ-ω, φεύγ-ω, ψεύδ-ω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετασχηματισμένον, ἥτοι

1) τὰ **χειλικόληκτα** ἀφωνολήκτα ῥήματα πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **τ** καὶ οὕτω λήγουν εἰς -πτω : (θ. κοπ-) κόπ-τ-ω, (θ. βλάβ-, βλάβ-τ-ω) βλάπτω, (θ. κρυφ-, κρύφ-τ-ω) κρύπτω (βλ. § 37, 1).

2) τὰ **οὐρανικόληκτα** καὶ τὰ **ὀδοντικόληκτα** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **j** (§ 1, σημ.) καὶ οὕτω

α') τὰ οὐρανικόληκτα καὶ ἐκ τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουν χαρακτηριστ. θ ἢ τ λήγουν εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς -τω ἢ -σσω, Π. γ.

(θ. φυλακ-, φυλάκ-**j**ω) φυλάττω ἢ φυλάσσω

(θ. ἀλλαγ-, ἀλλάγ-jew) ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω

(θ. ταραχ-, τaráχ-jew) τaráττω ἢ τaráσσω

(θ. ἀρμοτ-, ἀρμότ-jew) ἀρμόττω ἢ ἀρμόσσω

(θ. πυρετ-, πυρέτ-jew) πυρέττω ἢ πυρέσσω (βλ. § 36, 4, γ')

β) τῶν ὁδοντικολήκτων ὅσα ἔχουν χαρακτηριστῆρα θ λήγουν εἰς τὸν ἐνεστώτα εἰς -ζω. Π. χ.

(θ. ἐλπιδ-, ἐλπίδ-jew) ἐλπίζω

(θ. ὄδ-, ὄδjew) ὄζω

(θ. παιδ-, παίδ-jew) παίζω

Σημείωσις. Ἐνεστώτα εἰς -ζω, σχηματίζουσιν, καὶ μερικά ῥήματα οὐρανικολήκτα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν συνήθως ἤχον. Π.χ.

(θ. οἰμωγ-, οἰώγ-jew) οἰμῶζω

(θ. στεναγ-, στενάγ-jew) στενάζω

(θ. ἀλαλαγ-, ἀλαλάγ-jew) ἀλαλάζω

(θ. κραγ-, κράγ-jew) κράζω

(θ. ὀλολυγ-, ὀλολύγ-jew) ὀλολύζω.

β) Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

§ 211. Τῶν ὁδοντικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς -σω καὶ ὁ μέσος εἰς -σομαι, ὁ ἀόριστος α' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς -σα καὶ ὁ μέσος εἰς -σάμην, ὅπως καὶ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων: (θ. πειθ-) πεί-σω (ἐκ τοῦ πείθ-σω), πεί-σομαι (ἐκ τοῦ πείθ-σομαι) - (θ. σπενδ-) σπεί-σω (ἐκ τοῦ σπένδ-σω), σπεί-σομαι (ἐκ τοῦ σπένδ-σομαι) - (θ. γυμναδ-) ἐγύμνα-σα (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σα), ἐγύμνα-σάμην (ἐκ τοῦ ἐγυμναδ-σάμην) (βλ. § 198 κ. ἐ.).

Ἀλλὰ τὰ ὑπερδυσύλλαβα ὁδοντικολήκτα εἰς -ίζω, ὅσα ἔχουν χαρακτηριστῆρα θ, σχηματίζουσιν τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον μέλλοντα χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηριστῆρα σ εἰς -ιῶ, -ιοῦμαι (κατὰ τὰ εἰς -έω συνηρημένα ῥήματα). Οὕτω κτιζω -κτίσω, σχίζω -σχίσω, ἀλλὰ κομίζω (θ. κομιδ-), κομιῶ (κομίζει, κομίζει), κομιούμαι (κομίζει, κομίζεται).

Σημείωσις. Μέλλοντα ἄσιγμον συνηρημένον κατὰ τὰ εἰς -άω συνηρημένα ῥήματα ἔχει καὶ τὸ ῥήμα βιβάζω: βιβῶ, βιβᾶς, βιβᾶ κτλ.

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς -κα καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς -κειν: (θ. κομιδ-), κεκόμι-κα, ἐκεκομί-κειν (βλ. § 200).

3) ὁ παθητικός μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-σθήσομαι** καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἀ' εἰς **-σθην**: (θ. ψευδ-) **ψευσθήσομαι** (ἐκ τοῦ ψευδ-σθῆ-σομαι), **ἐψευσθην** (ἐκ τοῦ ἐψεύδ-σθην) - (θ. ἄρμωτ-) **ἡρμόσθην** (ἐκ τοῦ ἡρμότ-θην) (βλ. § 37, 4).

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-σμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-σμην**: (θ. πειθ-) **πέπεισμαι** (ἐκ τοῦ πέπειθ-μαι), **ἐπεπείσμην** (ἐκ τοῦ ἐπεπείθ-μην) - (θ. κομιδ-) **κεκόμισμαι** (ἐκ τοῦ κεκόμιδ-μαι), **ἐκεκομίσθην** (ἐκ τοῦ ἐκεκομίδ-μην).

§ 212. Τῶν οὐρανικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικός λήγει εἰς **-ξω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξομαι**, ὁ ἀόριστος ἀ' ὁ ἐνεργητικός εἰς **-ξα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξάμην**: (θ. φυλακ-) **φυλάξω**, **ἐφύλαξα** (ἐκ τοῦ φυλάκ-σω, ἐφύλακ-σα) - (θ. ταγ-) **τάξομαι**, **ἐταξάμην** (ἐκ τοῦ τάγ-σομαι, ἐταγ-σάμην) (βλ. § 36, 1).

2) ὁ ἐνεργητικός παρακείμενος λήγει εἰς **-χα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-χεῖν** (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ οὐρανικός χαρακτήρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ): (θ. κηρυκ-) **κεκήρυχα**, **ἐκεκηρύχεῖν** - (θ. ταγ-) **τέταχα**, **ἐτετάχειν**.

3) ὁ παθητικός μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-χθήσομαι** καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἀ' εἰς **-χθην**: (θ. πλεκ-) **πλεχθήσομαι**, **ἐπλέχθην** (ἐκ τοῦ πλεκ-θῆσομαι) - (θ. ἀγ-) **ἀχθήσομαι**, **ἤχθην** (ἐκ τοῦ ἀγ-θῆσομαι κτλ.) (βλ. § 37, 1).

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-γμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-γμην**: (θ. πλεκ-) **πέπλεγμαι**, **ἐπεπλέγμην** (ἐκ τοῦ πέπλεκ-μαι, ἐπεπλέκ-μην) - (θ. ταραχ-) **τετάραγμαι**, **ἐτεταράγμην** (ἐκ τοῦ τετά-ραχ-μαι, ἐτεταράχ-μην) (βλ. § 37, 2).

§ 213. Τῶν χειλικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικός λήγει εἰς **-ψω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψομαι**, ὁ ἀόριστος ἀ' ὁ ἐνεργητικός λήγει εἰς **-ψα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψάμην**: (θ. κοπ-) **κόψω**, **έκοψα** (ἐκ τοῦ κόπ-σω, έκοπ-σα) - (θ. τριβ-) **τρίψομαι**, **έτριψάμην** (ἐκ τοῦ τρίβ-σομαι, έτριβ-σάμην) - (θ. γραφ-) **γράψομαι**, **έγραψάμην** (ἐκ τοῦ γράφ-σομαι, έγραφ-σάμην) (βλ. § 36, 2).

2) ὁ ἐνεργητικός παρακείμενος λήγει εἰς **-φα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-φειν** (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ χειλικός χαρακτήρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ): (θ. κοπ-) **κέκοφα**, **ἐκεκόφειν** - (θ. τριβ-) **τέτριφα**, **έτετρίφειν** (βλ. § 212, 2).

3) ὁ παθητικός μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-φθήσομαι** καὶ ὁ παθητικός

ἀόριστος ἀ' λήγει εἰς -φθην: (θ. πεμπ-) πεμφθήσμαι, ἐπέμφθην (ἐκ τοῦ πεμπ-θήσμαι, ἐπέμπ-θην) - (θ. καλυβ-) καλυφθήσμαι, ἐκαλύφθην (ἐκ τοῦ καλυβ-θήσμαι, ἐκαλύβ-θην) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακειμένος λήγει εἰς -μμαι καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς -μμην: (θ. κοπ-) κέκομμαι, ἐκεκόμην (ἐκ τοῦ κέκοπ-μαι κτλ.) - (θ. τριβ-) τέτριμμαι, ἐτετρίμην (ἐκ τοῦ τέτριβ-μαι κτλ.) - (θ. γραφ-) γέγραμμαι, ἐγεγράμην (ἐκ τοῦ γέγραφ-μαι κτλ.) (βλ. § 37, 3).

§ 214. Ἐκ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων

1) ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ χαρακτηρὸς τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ε, ἀντὶ τοῦ ε τούτου εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακειμένον καὶ ὑπερσυντέλικον ἔχουν ο: κλέπτω, (θ. κλέπ-), κέκλοφα, ἐκεκλόφειν - τρέπω (θ. τρεπ-), τέτροφα, ἐτετρόφειν - φέρω (θ. ἐνεκ-), ἐνήνοχα, ἐνήνόχειν (βλ. § 190)·

2) τὰ ῥήματα στρέφω, τρέπω καὶ τρέφω εἰς τὸν μέσον παρακειμένον καὶ ὑπερσυντέλικον ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν α (βραχύ): (θ. στρεφ-) ἔστραμμαι, ἐστράμην - (θ. τρεπ-) τέτραμμαι, ἐτετράμην - (θ. θρεφ-) τέθραμμαι, ἐτεθράμην.

§ 215. Παράδειγμα κλίσεως

μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντέλικου ἀφωνολήκτων ῥημάτων

Ὅριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔψευσ-μαι ἔψευ-σαι ἔψευσ-ται ἐψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἐψευσμένοι εἰσὶ	ἐψεύσ-μην ἔψευ-σο ἔψευσ-το ἐψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἐψευσμένοι ἦσαν	- ἔψευ-σο ἐψεύ-σθω - ἔψευ-σθε ἐψεύ-σθων	ἐψεῦ-σθαι ἐψευσ-μένος ἐψευσ-μένη ἐψευσ-μένον
πέπραγ-μαι πέπραξι πέπρακ-ται πεπράγ-μεθα πέπραχ-θε πεπραγμένοι εἰσὶ	ἐπεπράγ-μην ἐπέπραξο ἐπέπρακ-το ἐπεπράγ-μεθα ἐπέπραχ-θε πραγμένοι ἦσαν	- πέπραξο πεπράχ-θω - πέπραχ-θε πεπράχ-θων	πεπραχ-θαι πεπραγ-μένος πεπραγ-μένη πεπραγ-μένον

γέγραμ-μαι γέγραψαι γέγραπ-ται γεγράμ-μεθα γέγραψ-θε γεγραμμένοι εισί	ἐγεγράμ-μην ἐγέγραψο ἐγέγραπ-το ἐγεγράμ-μεθα ἐγέγραψ-θε γεγραμμένοι ἦσαν	- γέγραψο γεγράψ-θω - γέγραψ-θε γεγράψ-θω	γεγράψ-θαι γεγραμ-μένος γεγραμ-μένη γεγραμ-μένον
--	---	--	---

(Βλ. § 37 καὶ 33, 5)

Σημείωσις. Συμφωνολήκτων ῥημάτων ἐν γένει μονολεκτικοὶ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικοῦ εἶναι σπανιώτατοι, ὡς τετάχεται (= τεταγμένοι εισί), γεγράφεται (= γεγραμμένοι εισί), ἐφθάραται (ἐφθαρμένοι εισί), ἐτετάχαστο (= τεταγμένοι ἦσαν).

η') Σχηματισμὸς τῶν χρόνων τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικὸς

§ 216. Καὶ τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων πολὺ ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τοῦ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς δέρ-ω, μέν-ω, νέμ-ω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τοῦ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ τὸ πρόσφυμα j. Οὕτω

1) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα λ, τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἔχει διπλασιασμένον τὸ λ:

(θ. βάλ-, βάλ-jω) βάλλω

(θ. ἀγγέλ-, ἀγγέλ-jω) ἀγγέλλω (βλ. § 36, 4, α')

2) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα ν ἢ ρ, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀρχῇθεν ἔληγεν εἰς -αν, -αρ, -εν, -ερ, -ῖν, -ῖρ, ὕν, -ὕρ, μετεσχηματίσθη εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ λήγει εἰς -αῖν, -αῖρ, -εῖν, -εῖρ, -ῖν, -ῖρ, -ὕν, -ὕρ:

(θ. ὑφάν-, ὑφάν-jω) ὑφαίνω

(θ. καθάρ-, καθάρ-jω) καθαίρω

(θ. κτεν-, κτέν-jω) κτείνω

(θ. σπερ-, σπέρ-jω) σπείρω

(θ. κρῖν-, κρῖν-jω) κρῖνω

(θ. οἰκτίρ-, οἰκτίρ-jω) οἰκτῖρω

(θ. πλῦν-, πλῦν-jω) πλῦνω
(θ. σῦρ-, σῦρ-jω) σῦρω (βλ. § 35 καὶ 36, 4, 6').

Σημείωσις. Τὸ ῥήμα **ὑφέιλω** προήλθεν ἐκ παλαιότερου τύπου **ὑφέλλω**, ὁ ὁποῖος πάλιν προήλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου **ὑφέλνω** (πρβλ. § 36, 3).

6) Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

§ 217. Τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

1) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος μέλλων σχηματίζεται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηριστῆρα **σ** (συνηρημένος) εἰς -ῶ, -οῦμαι (ἦτοι κατὰ τὰ εἰς -έω συνηρημένα ῥήματα):

νέμω	(θ. νεμ- νεμέω)	νεμῶ (νεμέομαι)	νεμοῦμαι
μένω	(θ. μεν- μενέω)	μενῶ	
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ- ἀγγελέω)	ἀγγελῶ	
καθαίρω	(θ. καθαρ- καθaréω)	καθαρῶ	
κτείνω	(θ. κτεν- κτενέω)	κτενῶ	

2) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος ἀόριστος α' σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηριστῆρα **σ** εἰς -α, -άμην, μὲ ἐκτεταμένον τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ ῥηματικοῦ θέματος ῥαχὺ φωνήεν, ἦτοι μὲ ἔκτασιν τοῦ **α** εἰς **η** (ἢ κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ** εἰς **ᾱ**), τοῦ **ε** εἰς **ει**, τοῦ **ι** ἢ **υ** εἰς **ι** ἢ **υ**:

ὑφαίνω	(θ. ὑφᾶν-)	ὑφῆν-α	ὑφῆν-άμην
λεαίνω	(θ. λεᾶν-)	ἐλέᾶν-α	(λεᾶναι)
μιαίνω	(θ. μιᾶν-)	ἐμίᾳ-να	(μιᾶναι)
μαραίνω	(θ. μαρᾶν-)	ἐμάρᾶν-α	(μαρόναι)
καθαίρω	(θ. καθᾶρ-)	ἐκάδηρ-α	ἐκαδηρ-άμην
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἡγγειλ-α	ἡγγειλ-άμην
νέμω	(θ. νέμ-)	ἐνειμ-α	ἐνειμ-άμην
μένω	(θ. μεν-)	ἔμειν-α	
κρίνω	(θ. κρῖν-)	ἔκρῖν-α	(κρῖναι)
ἀμύνω	(θ. ἀμῦν-)	ἤμυν-α	(ἀμύναι)

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι οὗτοι προήλθον ἐκ παλαιότερων ὑφάν-σα, ὑφάννα - ἐκάδαρ-σα, ἐκάδαρρα - ἡγγελ-σα, ἡγγελλα - ἐκριν-σα, ἐκριννα κτλ. (βλ. § 36, 3).

Σημείωσις 2. Ἔχουν **ᾱ** ἀντὶ **η** εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον ἀόριστον α' προσέτι τὰ ῥήματα **αἴρω**, **ἄλλομαι**, **κερδαίνω** καὶ **κοιλαίνω**, ἃν καὶ τοῦ **α** δέν

προηγῆται εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ἀρ-, ἀλ-, κερδαν, κοιλαν-) εἴ ἢ ι ἢ ρ: ἤρα (ὑποτ. ἄρω, εὐκτ. ἄρα-ιμι, προστ. ἄρον, ἀπρφ. ἄραι κτλ.), ἡλάμην (ὑποτ. ἄλωμαι, εὐκτ. ἀλαίμην κτλ.), ἐκέρδᾱνα (ἀπρφ. κερδᾶναι κτλ.), ἐκοίλᾱνα (ἀπρφ. κοιλᾶναι).

Εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν ἡ ἀντί $\bar{\alpha}$ οἱ ἀόριστοι ἤρα καὶ ἡλάμην ἔνεκα τῆς αὐξήσεως (βλ. § 185, 2, Σημ. α').

3) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος σχηματίζεται εἰς **-κα** καὶ ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** (§ 200):

φαίνω	(θ. φαν-)	πέφαγ-κα	(§ 37, 6, α')
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἤγγελ-κα	ἤγγέλ-κειν

4) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-θήσομαι**, **-θην**: **μιαίνομαι** (θ. μιαν-), **μιαν-θή-σομαι**, **ἐμειάν-θην** - **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἀγγελ-θή-σομαι**, **ἤγγέλ-θην**

5) ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος

α') τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-μαι**, **-μην**: **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἤγγελ-μαι**, **ἤγγέλ-μην** - **αἶρομαι** (θ. ἀρ-), **ἤρ-μαι**, **ἤρ-μην**

β') τῶν ἐνρινολήκτων μὲ χαρακτηριστῆρα **ν** σχηματίζονται ἄλλων μὲν (κανονικῶς) εἰς **-μμαι**, **-μμην**, ἄλλων δὲ εἰς **-σμαι**, **-σμην**: **ὀξύνομαι** (θ. ὀξυν-), **ὠξύμμαι**, **ὠξύμμην** - **φαίνομαι** (θ. φαν-), **πέφασμαι**, **έπεφάσμην** (βλ. § 37, 6, γ').

§ 218. Παράδειγμα ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου μέλλοντος καὶ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικού ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων (βλ. § 37, 6, γ)

Ὅριστική	Εὐκτική	Απαρέμφατον Μετοχή	
νεμ-ῶ νεμ-εῖς νεμ-εῖ νμ-οὔμεν νεμ-εῖτε νεμ-οὔσι	νεμ-οῖμι ἢ νεμ-οίην νεμ-οῖς ἢ νεμ-οίης νεμ-οῖ ἢ νεμ-οίη νεμ-οῖμεν νεμ-οῖτε νεμ-οῖεν	νε-μεῖν νεμ-ῶν (νεμοῦντος) νεμ-οὔσα (νεμ-ούσης) νεμ-οῦν (νεμ-οῦντος)	
νεμ-οῦμαι νεμ-εῖ (ἢ -ῆ) νεμ-εῖται νεμ-οὔμεθα νεμ-εῖσθε νεμ-οὔνται	νεμ-οίμην νεμ-οῖτο νεμ-οῖτο νεμ-οίμεθα νεμ-οῖσθε νεμ-οῖντο	νεμ-εῖσθαι νεμ-οὔμενος νεμ-ουμένη νεμ-οὔμενον	
ἡγγεῖλ-μαι ἡγγεῖλ-σαι ἡγγεῖλ-ται ἡγγέλ-μεθα ἡγγεῖλ-θε ἡγγεῖλ-μένοι εἰσὶ	ἡγγέλ-μην ἡγγεῖλ-σο ἡγγεῖλ-το ἡγγέλ-μεθα ἡγγεῖλ-θε ἡγγεῖλ-μένοι ἦσαν	- ἡγγεῖλ-σο ἡγγέλ-θω - ἡγγεῖλ-θε ἡγγέλ-θων	ἡγγέλ-θαι ἡγγεῖλ-μένος ἡγγεῖλ-μένη ἡγγεῖλ-μένον
ὥξυμ-μαι ὥξυν-σαι ὥξυν-ται ὥξύμ-μεθα ὥξυν-θε ὥξυμ-μένοι εἰσὶ	ὥξύμ-μην ὥξυν-σο ὥξυν-το ὥξύμ-μεθα ὥξυν-θε ὥξυμ-μένοι ἦσαν	- ὥξυν-σο ὥξύν-θω - ὥξυν-θε ὥξύν-θων	ὥξύν-θαι ὥξυμ-μένος ὥξυμ-μένη ὥξυμ-μένον

πέφασ-μαι	ἐπέφασ-μην	-	πεφάν-θαι
πέφαν-σαι	ἐπέφαν-σο	πέφαν-σο	πεφασ-μένος
πέφαν-ται	ἐπέφαν-το	πεφάν-θω	πεφασ-μένη
πεφάσ-μεθα	ἐπεφάσ-μεθα	-	πεφασ-μένον
πέφαν-θε	ἐπέφαν-θε	πέφαν-θε	
πεφασ-μένοι εἰσὶ	πεφασ-μένοι ἦσαν	πεφάν-θων	

§ 219. Τὰ ἐνρινόληκτα ῥήματα **κλίνω, κρίνω, πλύνω** καὶ **τείνω** τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον ᾠ τοὺς σχηματίζουν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετ' ἀποβολῆν τοῦ χαρακτηῖρος ν:

(φ. κλιν-)	κέ-κλι-κα	ἐκεκλί-κειν	κλι-θήσομαι	ἐκλί-θην
(φ. κρίν-)	κέ-κρι-κα	ἐκεκρί-κειν	κρι-θήσομαι	ἐκρί-θην
(φ. πλυν-)	πέ-πλυ-κα	ἐπεπλύ-κειν	πλυ-θήσομαι	ἐπλύ-θην
(φ. τεν-,τα-)	τέ-τα-κα	ἐτετά-κειν	τα-θήσομαι	ἐτά-θην

§ 220. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα, ὅσα ἔχουν θέμα μονοσύλλαβον μὲ φωνῆεν **ε**, εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον **α'**, εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον ᾠ ἢ **β'** ἀντὶ τοῦ φωνήεντος **ε** ἔχουν **ᾱ** (πρβλ. § 214, 2):

σπεῖρω (φ. σπερ-)	ἔ-σπαρ-κα, ἐσπάρκειν, ἔσπαρμαι, ἐσπάρμην, σπαρ-ήσομαι, ἐσπάρ-ην
στέλλω (φ. στελ-)	ἔ-σταλ-κα, ἐστάλκειν, ἔσταλμαι, ἐστάλμην, σταλ-ήσομαι, ἐστάλ-ην
τεινώ (φ. τετ-, τα-)	τέ-τα-κα, ἐτετάκειν, τέταμαι, ἐτετάμην, τα-θήσομαι, ἐτά-θην
φθείρω (φ. φθερ-)	ἔ-φθαρ-κα, ἐφθάρκειν, ἐφθαρμαι, ἐφθάρμην, φθαρ-ήσομαι, ἐφθάρ-ην.

θ') Δεύτεροι χρόνοι τῶν ῥημάτων

§ 221. Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος καὶ ὁ μέσος ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηῖρα **σ** καὶ μὲ θεμα φωνῆεν οὐχὶ τὸ **α**, ἀλλὰ τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**: ἔλαβ-ο-ν, ἐλαβ-έ-μην (βλ. § 199 καὶ § 201).

Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος λέγεται ἐνεργητικὸς ἀόριστος δεύτερος ἢ μέσος ἀόριστος δεύτερος καὶ εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου παρατατικοῦ (ἐλάβ**ον**, ἐλάβαν**-ον** - ἐλάβ**-όμεν**, ἐλαβαν**-όμεν**), εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος.

Π. χ. ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' τοῦ ῥ' **βάλλω** καὶ ὁ μέσος ἀόριστος β' τοῦ ρ. **γίγνομαι** κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ὀριστική	Ἵποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔβαλ-ον ἔβαλ-ες ἔβαλ-ε ἐβάλ-ομεν ἐβάλ-ετε ἔβαλ-ον	βάλ-ω βάλ-ης βάλ-η βάλ-ωμεν βάλ-ητε βάλ-ωσι	βάλ-οιμι βάλ-οις βάλ-οι βάλ-οιμεν βάλ-οιτε βάλ-οιεν	- βάλ-ε βάλ-έτω - βάλ-ετε βάλ-όντων	βάλ-εἶν βαλὼν βαλοῦσα βαλ-ὄν
ἔγεν-όμεν ἐγέν-ου ἐγέν-ετο ἐγεν-όμεθα ἐγέν-εσθε ἐγέν-οντο	γέν-ωμαι γέν-η γέν-ηται γεν-όμεθα γέν-ησθε γέν-ωνται	γεν-οίμην γέν-οιο γέν-οιτο γεν-όμεθα γέν-οισθε γέν-οιντο	- γεν-οῦ γεν-έσθω - γέν-εσθε γεν-έσθων	γεν-έσθαι γεν-όμενος γεν-ομένη γεν-όμενον

Σημείωσις 1. Τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχή, εἴτε ἀπλᾶ εἴτε σύνθετα, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: λαβεῖν - παραλαβεῖν, λαβὼν (λαβὼν) - παραλαβὼν (παραλαβὼν).

Πέντε δὲ ῥημάτων, ἥτοι τῶν ῥημάτων **λέγω**, **ἔρχομαι**, **εὐρίσκω**, **ὄρω** καὶ **λαμβάνω** προσέτι τὸ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου β' ἀπλοῦν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης: εἶπέ, ἐλθέ, εὐρέ, ἰδέ, λαβέ. Ἀλλὰ: πρόσσειπε, ἀπελθε, ἔξευρε, ἔπιδε, παράλαβε.

Σημείωσις 2. Τοῦ μέσου ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης: (ἄγομαι - ἡγαγόμεν) ἀγαγέσθαι, (γίγνομαι - ἐγενόμεν) γενέσθαι.

Τὸ δὲ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β', ἂν μὲν εἶναι πολυσύλλαβον, εἴτε ἀπλοῦν εἴτε σύνθετον, τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης: ἐλαβόμεν - λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ· ἐγενόμεν - γενοῦ, παραγενοῦ· ἂν δὲ εἶναι μονοσύλλαβον, συντιθέμενον μὲ δισύλλαβον πρόθεσιν, ἀναβιβάζει τὸν τόνον: ἔχομαι, ἐσχόμεν - σχοῦ, παράσχοι· ἔπομαι, ἐσπόμεν - σποῦ, ἐπίσπου.

§ 222. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **κ** ἢ χωρὶς δάσυνσιν τοῦ ψιλοῦ ἢ μέσου ἀφώνου χαρακτῆρος τοῦ θέματος (πρβλ. § 200, § 212, 2 καὶ 213, 2).

Ὁ τοιοῦτος ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος λέγεται δεύτερος κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς ὁ **α'**, ἀλλὰ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ συνήθως ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει **ο** καὶ ἀντὶ τοῦ **ᾱ** ἔχει **η** (ἢ **ᾱ** κατόπιν **ρ**):

κτείνω	(θ. κτεν-)	(ᾱπ)έ-κτον-α	(ᾱπ) εκτόν-ειν
τίκτω	(θ. τεκ-)	τέ-τοκ-α	έτετόκ-ειν
λείπω	(θ. λειπ-)	λέ-λοιπ-α	έλελοίπ-ειν
φαίνω	(θ. φᾶν-)	πέ-φην-α	έπεφῆν-ειν
μαίνομαι	(θ. μᾶν-)	μέ-μην-α	έμεμήν-ειν
πράττω	(θ. πρᾶγ-)	πέ-πρᾶγ-α	έπεπράγ-ειν
κράζω	(θ. κρᾶγ-)	κέ-κρᾶγ-α	έκεκράγ-ειν

§ 223. Ὁ παθητ. μέλλων καὶ ὁ παθητ. ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται μὲ πρόσφυμα **η** καὶ ὄχι **θη**, ἥτοι χωρὶς τὸ **θ**: κό-πτομαι (θ. κοπ-) - κοπ-ή-σομαι, ἐκόπ-η (πρβλ. νυν: ἐγράφ-θη-κα ἢ ἐγράφ-τη-κα καὶ ἐγράφ-η-κα).

Ὁ τοιοῦτος παθητικὸς μέλλων καὶ παθητικὸς ἀόριστος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ **α'**.

Π. **χ**, ὁ παθητικὸς μέλλων **θ'** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος **θ'** τοῦ **ρ** γράφομαι κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Ὅριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
γράφ-ή-σομαι γράφ-ή-σει γράφ-ή-σεται γράφ-η-σύμεθα γράφ-ή-σεσθε γράφ-ή-σονται		γράφ-η-σοίμην γράφ-η-σοιο γράφ-ή-σοιτο γράφ-η-σοίμεθα γράφ-ή-σοισθε γράφ-ή-σوينτο		γράφ-ή-σεσθαι γράφ-η-σύμενος γράφ-η-σομένη γράφ-η-σύμενον
ἐγράφ-η-ν ἐγράφ-η-ς ἐγράφ-η ἐγράφ-η-μεν ἐγράφ-η-τε ἐγράφ-η-σαν	γράφ-ῶ γράφ-ῆς γράφ-ῇ γράφ-ῶμεν γράφ-ῇτε γράφ-ῶσι	γράφ-εῖην γράφ-εῖης γράφ-εῖη γράφ-εῖημεν γράφ-εῖητε γράφ-εῖησαν*	- γράφ-η-θι γράφ-η-τω - γράφ-ητε γράφ-ε-ντων	γράφ-ῇ-ναι γράφ-εῖ-ς γράφ-εῖσα γράφ-έν

* ἢ γραφ-εῖμεν, γραφ-εῖτε, γραφ-εῖεν.

Σημείωσις. Ὁ παθητικὸς ἀόριστος ῥ' εἰς τὸ ῥ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς ἔχει (τὴν ἀρχικὴν) κατάληξιν -θι: ἀλλάγη-θι, φάνη-θι (βλ. § 196, ὑποσ, 4).

§ 224. 1) Τὰ ῥήματα (ἐκ)πλήττομαι ἢ (κατα)πλήττομαι, σήπομαι καὶ τήκομαι εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον ῥ' ἀντὶ τοῦ ἡ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾱ: (ϝ. πληγ-) ἐκ-πλᾶγ-ήσομαι, κατα-πλᾶγ-ήσομαι, ἐξ-επλᾶγ-ην, κατ-επλᾶγ-ην - (ϝ. σηπ-) σάπ-ήσομαι, ἐσᾶπ-ην - (ϝ. τηκ-) τᾶκ-ήσομαι, ἐτᾶκ-ην.

2) τὰ ῥήματα κλέπτω, πλέκω, καὶ τρέπω εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον ῥ' καὶ τὰ ῥήματα στρέφω καὶ τρέφω εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα ῥ' καὶ εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον ῥ' ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾱ: (ϝ. κλεπ-) ἐ-κλά-πην, (ϝ. πλεκ-) ἐ-πλάκ-ην, (ϝ. τρεπ-) ἐ-τράπ-ην, (ϝ. στρεφ-) στραφ-ήσομαι, ἐ-στράφ-ην, (ϝ. τρεφ-) τραφ-ήσομαι, ἐ-τράφ-ην (πρβλ. § 214, 2).

§ 225. Σπανίως ὁ αὐτὸς χρόνος ἐνὸς ῥήματος σχηματίζεται καὶ ὡς α' καὶ ὡς ῥ' (*), ὡς (διαφθείρω) διέφθορα καὶ διέφθορα, (ἁλλάττομαι) ἡλλάχθην καὶ ἡλλάγην, (βλάπτομαι) ἐβλάφθην καὶ ἐβλάβην. Συνήθως δὲ τότε ὁ εἰς τύπος ἔχει διάφορον σημασίαν τοῦ ἐτέρου· π.χ.:

πέπεικα (= ἔγω πείσει), πέποιθα (= εἴμαι πεπεισμένος)
πέφαγκα (= ἔγω φανερῶσει), πέφηνα (= ἔγω φανερῶθῃ)
ἐτρεψάμην (τινᾶ=ἔτρεψά τινα εἰς φυγὴν), ἐτραπόμην (= διηυδύνθην)
ἐφάνθην (= ἀπεδείχθην ὑπὸ ἄλλου), ἐφάνην (= ἐδείχθην ἐγώ).

ι') Περισπώμενα ἢ συνηρημένα ῥήματα

§ 226. Περισπώμενα ἢ συνηρημένα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν εἶναι τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα α ἢ ε ἢ ο. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, ἥτοι

1) τὴν τάξιν τῶν εἰς -άω: τιμάω - τιμῶ (*).

2) τὴν τάξιν τῶν εἰς -έω: ποιέω - ποιῶ.

3) τὴν τάξιν τῶν εἰς -όω: δουλόω - δουλῶ.

* Μόνον τὸ ῥ. τρέπω ἔχει πάντας τοὺς ἀορίστους α' καὶ ῥ': ἔτρεψα - ἔτραπον (ποιητικὸς), ἔτρεψάμην - ἐτραπόμην, ἐτρέφθην - ἐτράπην.

† Τὰ ῥ. κᾶ'ω καὶ κλᾶ'ω, τὰ ὁποῖα ἀρχῇθεν ἦσαν καίF-ω, κλαίF-ω, ἔπειτα καίF-ω, κλαίF-ω, καὶ τέλος καί-ω, κλαί-ω, μένουν ἀσυναίρετα (πρβλ. § 33, 3 καὶ § 35).

Κλίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα:

§ 227. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -άω (θ. τιμᾶ-)

		Ἑνεργητικὸν	Μέσον καὶ Παθητικὸν
Ὅριστική	Ἑνεστώτος	(τιμάω) τιμῶ (τιμάεις) τιμᾷς (τιμαεῖ) τιμᾷ (τιμαομεν) τιμῶμεν (τιμάετε) τιμᾶτε (τιμάουσι) τιμῶσι	(τιμάομαι) τιμῶμαι (τιμάῃ, -ει) τιμᾷ (τιμάεται) τιμᾶται (τιμαόμεθα) τιμῶμεθα (τιμάεσθε) τιμᾶσθε (τιμάονται) τιμῶνται
	Παρατατικού	(ἐτίμαον) ἐτίμῳν (ἐτίμαες) ἐτίμας (ἐτίμαε) ἐτίμα (ἐτιμάομεν) ἐτιμῶμεν (ἐτιμάετε) ἐτιμᾶτε (ἐτίμαον) ἐτίμῳν	(ἐτιμαόμην) ἐτιμώμην (ετιμάου) ἐτιμῶ (ἐτιμάετο) ἐτιματο (ἐτιμαόμεθε) ἐτιμ-ώμεθα (ετιμάεσθε) ἐτιμᾶσθε (ετιμάοντο) ἐτιμῶντο
Υποτακτική		(τιμάω) τιμῶ (τιμάῃς) τιμᾷς (τιμάῃ) τιμᾷ (τιμάωμεν) τιμῶμεν (τιμάῃτε) τιμᾶτε (τιμάωσι) τιμῶσι	(τιμάωμαι) τιμῶμαι (τιμάῃ) τιμᾷ (τιμάῃται) τιμᾶται (τιμαώμεθα) τιμῶμεθα (τιμάῃσθε) τιμᾶσθε (τιμάωνται) τιμῶνται
Εὐχτική		(τιμάοιμι) τιμῶμι ἢ τιμώην (τιμάοις) τιμῶς ἢ τιμώης (τιμάοι) τιμῶ ἢ τιμώῃ (τιμάοιμεν) τιμῶμεν (τιμάοιτε) τιμώτε (τιμάοιεν) τιμῶεν	(τιμαοίμην) τιμώμην (τιμάοιο) τιμῶο (τιμάοιτο) τιμῶτο (τιμαοίμεθα) τιμῶμεθα (τιμάοισθε) τιμῶσθε (τιμάοιντο) τιμῶντο

Προστακτική	(τίμαε) τίμα (τιμάετω) τιμάτω (τιμάεστε) τιμάτε (τιμάόντων) τιμώντων	(τιμάου) τιμῶ (τιμάεσθω) τιμάσθω (τιμάεσθε) τιμάσθε (τιμάεσθων) τιμάσθων
Ἀπαρ.	(τιμάειν) τιμᾶν	(τιμάεσθαι) τιμάσθαι
Μετοχή	(τιμάων) τιμῶν (τιμάουσα) τιμῶσα (τιμάον) τιμῶν	(τιμαόμενος) τιμώμενος (τιμαομένη) τιμωμένη (τιμαόμενον) τιμώμενον

§ 228. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -έω (θ. ποιε-)

		Ἑνεργητικὸν	Μέσον καὶ Παθητικὸν
Ὅριστική	Ἑνεστώτος	(ποιέω) ποιῶ (ποιέεις) ποιεῖς (ποιέει) ποιεῖ (ποιέομεν) ποιούμεν (ποιεετε) ποιεῖτε (ποιέουσιν) ποιοῦσιν	(ποιέομαι) ποιούμαι (ποιέῃ, -ει) ποιῇ ἢ ποιεῖ (ποιεεται) ποιεῖται (ποιεόμεθα) ποιούμεθα (ποιεέσθε) ποιεῖσθε (ποιέονται) ποιοῦνται
	Παράτακτοῦ	(ἐποιέον) ἐποιοῦν (ἐποιέεις) ἐποιοεῖς (ἐποιέει) ἐποιοεῖ (ἐποιέομεν) ἐποιοῦμεν (ἐποιέετε) ἐποιοεῖτε (ἐποιέον) ἐποιοῦν	(ἐποιεομένην) ἐποιοῦμένην (ἐποιέου) ἐποιοῦ (ἐποιέετο) ἐποιοεῖτο (ἐποιεόμεθα) ἐποιοούμεθα (ἐποιεέσθε) ἐποιοεῖσθε (ἐποιέοντο) ἐποιοῦντο

Υποτακτική	(ποιέω) ποιῶ (ποιέης) ποιῇς (ποιέῃ) ποιῇ (ποιέωμεν) ποιῶμεν (ποιέητε) ποιῇτε (ποιέωσι) ποιῶσι	(ποιέωμαι) ποιῶμαι (ποιέῃ) ποιῇ (ποιέῃται) ποιῇται (ποιέώμεθα) ποιῶμεθα (ποιέησθε) ποιῇσθε (ποιέωνται) ποιῶνται
Εὐχτική	(ποιέοιμι) ποιοῖ-μι ἢ ποιοίην (ποιέοις) ποιοῖς ἢ ποιίης (ποιέοι) ποιοῖ ἢ ποιοίη (ποιέοιμεν) ποιοῖμεν (ποιέοιτε) ποιοῖτε (ποιέοιν) ποιοῖεν	(ποιοίμην) ποιοίμην (ποιοῖο) ποιοῖο (ποιοῖτο) ποιοῖτο (ποιοίμεθα) ποιοίμεθα (ποιοῖσθε) ποιοῖσθε (ποιοῖντο) ποιοῖντο
Προστακτική	(ποιεε) ποίει (ποιεέτω) ποιείτω (ποιεεστε) ποιεῖτε (ποιεόντων) ποιούντων	(ποιέου) ποιοῦ (ποιεέσθω) ποιείσθω (ποιεεσθε) ποιεῖσθε (ποιεέσθων) ποιείσθων
Ἀπαρ.	(ποιέειν) ποιεῖν	(ποιεέσθαι) ποιεῖσθαι
Μετοχή	(ποιέων) ποιῶν (ποιέουσα) ποιούσα (ποιέον) ποιοῦν	(ποιεόμενος) ποιούμενος (ποιεομένη) ποιουμένη (ποιεόμενον) ποιούμενον

§ 229. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -όω (θ. δουλο-)

		Ἑνεργητικὸν	Μέσον καὶ Παθητικὸν
Ὅριστική	Ἑνεστώτος	(δουλώω) δουλώω (δουλόεις) δουλοῖς (δουλόει) δουλοῖ (δουλόομεν) δουλοῦμεν (δουλόετε) δουλοῦτε (δουλόουσιν) δουλοῦσιν	(δουλόομαι) δουλοῦμαι (δουλόῃ, ει) δουλοῖ (δουλόεται) δουλοῦται (δουλόομεθα) δουλούμεθα (δουλόεσθε) δουλοῦσθε (δουλόονται) δουλοῦνται
	Παρατατικού	(ἐδούλων) ἐδούλουν (ἐδούλεις) ἐδούλους (ἐδούλοε) ἐδούλου (ἐδουλόομεν) ἐδουλοῦμεν (ἐδουλόετε) ἐδουλοῦτε (ἐδούλων) ἐδούλουν	(ἐδουλόομην) ἐδουλούμην (ἐδουλόου) ἐδουλοῦ (ἐδουλόετο) ἐδουλοῦτο (ἐδουλόομεθα) ἐδουλούμεθα (ἐδουλόεσθε) ἐδουλοῦσθε (ἐδουλόοντο) ἐδουλοῦντο
Ὑποτακτική		(δουλόω) δουλώω (δουλόειης) δουλοῖς (δουλόῃ) δουλοῖ (δουλόωμεν) δουλώμεν (δουλόητε) δουλώτε (δουλόωσι) δουλώσι	(δουλόωμαι) δουλώμαι (δουλόῃ) δουλοῖ (δουλόῃται) δουλώται (δουλώομεθα) δουλώμεθα (δουλόησθε) δουλώσθε (δουλόωνται) δουλώνται
Ἑῤῃκτική		(δουλόοιμι) δουλοῖμι ἢ -οίην (δουλόοις) δουλοῖς ἢ -οίης (δουλόοι) δουλοῖ ἢ -οίῃ (δουλόοιεν) δουλοῖμεν (δουλόοιεν) δουλοῖτε ((δουλόειεν) δουλοῖεν	(δουλοοίμην) δουλοίμην (δουλόοιο) δουλοῖο (δουλόοιτο) δουλοῖτο (δουλοοίμεθα) δουλοίμεθα (δουλόοισθε) δουλοῖσθε (δουλόοιντο) δουλοῖντο

Προστακτική	(δούλος) δούλου (δουλοέτω) δουλούτω (δουλόετε) δουλούτε (δουλοόντων) δουλούντων	(δουλόου) δουλού (δουλοέσθω) δουλούσθω (δουλόεσθε) δουλούσθε (δουλοέσθων) δουλούσθων
Ἀπαρ.	(δουλόειν) δουλούν	(δουλόεσθαι) δουλούσθαι
Μετοχή	(δουλόων) δουλῶν (δουλόουσα) δουλούσα (δουλόον) δουλῶν	(δουλοόμενος) δουλούμενος (δουλοομένη) δουλουμένη (δουλοόμενον) δουλούμενον

§ 230. Εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα γίνονται αἱ ἐξῆς συναιρέσεις:

1) Εἰς τὰ εἰς -άω, -ῶ ῥήματα συναιροῦνται

α') τὸ α + ε ἢ α + η εἰς ᾱ: (τίμαε) *τίμαᾶ*, (τιμάητε) *τιμάᾶτε*·

β') τὸ α + ει ἢ α + η εἰς α: (τιμάει) *τιμάᾱ* (τιμάη) *τιμάᾱ*·

γ') τὸ α + ο ἢ α + ω ἢ α + ου εἰς ω: (τιμάομεν) *τιμάῶμεν*, (τιμάωμεν) *τιμάῶμεν*, (τιμάουσι) *τιμάῶσι*·

δ') τὸ α + οι εἰς ω: (τιμάοιμι) *τιμάῶμι*.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ α + ει συναιρεῖται εἰς α ἀπλοῦν (καὶ ὅχι εἰς α), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ -ειν προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν -εεν καὶ δὲν περιεῖχεν ἐξ ἀρχῆς ι (βλ. § 201, Σημ.).

2) Εἰς τὰ εἰς -έω, -ῶ ῥήματα συναιροῦνται

α') τὸ ε + ε εἰς ει: (ποιεε) *ποιέει*, (ποιέετε) *ποιεῖτε*·

β') τὸ ε + ο εἰς ου: (ποιέομεν) *ποιούμεν*·

γ') τὸ ε μετὰ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον εἰς τὸ ἴδιον μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον (ἦτοι ε + ω = ω, ε + η = η, ε + ει = ει κτλ.):

(ποιέω) *ποιῶ*, (ποιέητε) *ποιῆτε*, (ποιέεις) *ποιεῖς*, (ποιέουσι) *ποιοῦσι* κτλ.

3) Εἰς τὰ εἰς -όω, -ῶ ῥήματα συναιροῦνται

α') τὸ ο + ε ἢ ο + ο ἢ ο + ου εἰς ου: (δηλόετε) *δηλοῦτε*, (δηλόομεν) *δηλοῦμεν*, (δηλόουσι) *δηλοῦσι*·

β') τὸ ο + η ἢ ο + ω εἰς ω: (δηλόητε) *δηλῶτε*, (δηλόω) *δηλῶ*·

γ') τὸ ο + ει ἢ ο + η ἢ ο + οι εἰς οι: (δηλόει) *δηλοῖ*, (δηλόη) *δηλοῖ*, (δηλόομεν) *δηλοῖμεν*.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ **ο** + **ει** συναϊρεῖται εἰς **ου** (καὶ ὅχι εἰς **οι**), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ **-ειν** προήλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν **-εεν** καὶ δὲν περιεῖχον ἐξ ἀρχῆς **ι** (βλ. § 201, Σημ.).

§ 231. Τὰ ῥ **ζῶ**, **πεινῶ**, **διψῶ** καὶ **χρῶμαι** ἔχουν θέμα μὲ χαρακτηριστῆρα **η** (καὶ ὅχι **α**) καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα, ἂν καὶ ἐν γένει κλίνωνται κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνηρημένα ῥήματα, ἐν τούτοις ἔχουν **η** (ῥ **η**), ὅπου τὰ εἰς **-άω** ἔχουν **ᾱ** (ῥ **α**).

(ζή-ω) ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε κτλ.

(ἐζή-ον) ἐζῶν, ἐζῆς, ἐζῆ, ἐζῶμεν, ἐζῆτε κτλ.

ζῆ, ζήτω κτλ.

ζῆν - ζῶν, ζῶσα, ζῶν.

(πεινή-ω) πεινῶ, πεινῆς, πεινῆ πεινώμεν, πεινῆτε κτλ.

(ἐπεινή-ον) ἐπεινῶν, ἐπεινῆς, ἐπεινῆ, ἐπεινώμεν,
ἐπεινῆτε κτλ. πεινῆν κτλ.

(διψή-ω) διψῶ, διψῆς, διψῆ, διψῶμεν, διψῆτε κτλ.

(ἐδίψη-ον) ἐδίψων, ἐδίψης, ἐδίψη, ἐδιψῶμεν, ἐδιψῆτε
κτλ. διψῆν κτλ.

(χρή-ομαι) χρῶμαι, χρῆ, χρῆται, χρώμεθα, χρῆσθε κτλ.

(ἐχρή-όμην) ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχρήτο, ἐχρώμεθα, ἐχρήσθε

κτλ.

χρῶ, χρῆσθω κτλ.

χρήσθαι - χρώμενος, χρωμένη, χρώμενον.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. **ζῶ** οἱ τύποι **ζῶ**, **ζῆς**, **ζῆ**, **ζῆτε**, **ζήτω** ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην.

§ 232. Τὰ εἰς **-έω** ῥήματα μὲ μονοσύλλαβον θέμα (ὡς **πλέ-ω**, **πνέ-ω**, **δέ-ομαι**) συναϊροῦνται μόνον, ὅπου μετὰ τὸν χαρακτηριστῆρα **ε** ἀκολουθεῖ **ε** ἢ **ει** τῆς καταλήξεως:

(πλέ-ω) πλεῖς, πλεῖ, πλέ-ομεν, πλεῖτε κτλ.

(ἔ-πλε-ον) ἔπλειν, ἔπλει, ἐπλέ-ομεν, ἐπλεῖτε κτλ. πλεῖν κτλ.

(δέ-ομαι) δέῃ (ῥ δέει), δεῖται, δε-όμεθα, δεῖσθε κτλ.

(ἐ-δε-όμην) ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδε-όμεθα, ἐδεῖσθε κτλ.

δεῖσθαι-δε-όμενος, δε-ομένη, δε-όμενον.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. **δέω**, τὸ ὁποῖον σημαίνει **δένω** (καὶ ὅχι **ἔχω** ἀνάγκην),

συνήθως συναιρείται εἰς πάντας τοὺς τύπους:

(δέ-ω) δῶ, δείς, δεῖ, δοῦμεν, δεῖτε, δοῦσι (ἐ-δε-ον) ἔδουν, ἔδεις, ἔδει κτλ.

§ 233. Τὸ ῥ. ῥιγῶ, τὸ ὁποῖον κλίνεται ἐν γένει κατὰ τὰ εἰς -όω, ἔχει θέμα μὲ χαρακτηριστῆρα ω (καὶ ὅχι ο) καὶ διὰ τοῦτο συνηρημένον ἔχει ω ἢ ου, ὅπου τὰ εἰς -όω ἔχουν ου ἢ οι:

(ρίγῶ-ω) ῥιγῶ, ῥιγῶς, ῥιγῶ κτλ. - (ἐρρίγῶ-ον) ἐρρίγων, ἐρρίγως κτλ.

(ρίγῶ-οῖην) ῥιγῶην, ῥιγῶης κτλ. - (ρίγῶ-ειν) ῥιγῶν, (ρίγῶ-ων) ῥιγῶν, ῥιγῶντος κτλ.

§ 234. Τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος τῶν συνηρημένων ῥημάτων τὰ τρία ἐνικὰ σχηματίζονται συνηθέστερον μὲ τὰς καταλήξεις -οίην, -οίης, -οίη, αἱ ὁποῖαι λέγονται Ἀττικαὶ καταλήξεις:

(τιμαοίην) τιμῶην (τιμαοίης) τιμῶης (τιμαοίη) τιμῶη

(καλαιοίην) καλοίην (καλαιοίης) καλοίης (καλαιοίη) καλοίη

(δηλοοίην) δηλοίην (δηλοοίης) δηλοίης (δηλοοίη) δηλοίη.

6) Οἱ ἄλλοι χρόνοι

§ 235. Οἱ ἄλλοι πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων ἐν γένει, συνηρημένων καὶ ἀσυναιρέτων, σχηματίζονται, ἀφοῦ προστεθοῦν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα αἱ σχετικαὶ καταλήξεις (-σω, -σα, -κα, -κειν, -σομαι, -σάμην, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην).

Ἀλλὰ εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ βραχὺς χαρακτήρ τοῦ θέματος πρὸ τῶν (ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων) καταλήξεων τούτων κανονικῶς ἐκτείνεται, ἥτοι τὸ ᾱ γίνεται η (ἢ ᾱ κατόπιν ε ἢ ι ἢ ρ), τὸ ε γίνεται ῶσάυτως η, τὸ ο γίνεται ω καὶ τὸ (ι ἢ) υ γίνεται (ι ἢ) υ:

τιμῶ (ῥ. τιμᾶ-), τιμήσω, ἐτίμη-σα, τετίμη-κα, ἐτετιμή-κειν

τιμή-σομαι, ἐτιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐτιμή-θην

τε-τίμη-μαι, ἐτετιμή-μην

εῶ (ῥ. εᾶ-), εἶᾶ-σω, εἶᾶ-σα, εἶᾶ-κα

εἶᾶ-σομαι, εἶᾶ-θην

εἶᾶ-μαι

ιῶμαι (ῥ. ιᾶ-), ιᾶ-σομαι, ιᾶ-σάμην, ιᾶ-θην

διηρῶ (ῥ. διηρᾶ-), διηρᾶ-σω, ἐδιηρᾶ-σα, τεδιηρᾶ-κα, ἐτεδιηρᾶ-κειν

διηρᾶ-σομαι, ἐδιηρᾶ-σάμην

διηρᾶ-θήσομαι, ἐδιηρᾶ-θην

τεδήρᾱ-μαι, ἐτεδηρᾱ́-μην·
 μηνύω (θ. μηνύ-) μηνύ-σω, ἐμήνῡ-σα, μεμήνῡκα, ἐμεμηνῡ́-κειν
 μηνύ-σομαι, ἐμηνῡ-σάμην
 μηνῡ-θήσομαι, ἐμηνύ-θην
 μεμήνῡ-μαι, ἐμεμηνύ-μην.

Σημείωσις. (Ἀκροά-ομαι, ἀκροῶμαι), ἀκροᾶ́-σομαι, ἤκροᾱ́-σάμην, ὅπως
 (θηρά-ομαι, θηρώμαι), θηρᾶ́-σομαι, ἐθηρᾱ́-σάμην.

§ 236. Παρὰ τὸν προηγούμενον κανόνα, ἀρκετὰ φωνηεντόληκτα
 ῥήματα εἰς τοὺς ἄλλους, πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικού,
 χρόνους πάντας ἢ τινὰς μόνον

1) διατηροῦν τὸν βραχὺν χαρακτῆρα τοῦ θέματος·

2) διατηροῦν τὸν χαρακτῆρα βραχὺν ἢ τὸν ἐκτείνουσιν καὶ συγχρόνως
 προσλαμβάνουν σ πρὸ τοῦ θ τοῦ προσφύματος θη (θε) ἢ καὶ πρὸ τούτου
 καὶ πρὸ τῶν καταλήξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ μ ἢ τ·

3) παρυσιαίζουν προσέτι διαφόρους ἄλλας ἀνωμαλίας, οἷον:

ἐπ-αινέω, -ῶ	(παρ-) αινέ-σω ἐπ-αινέ-σομαι (=θα ἐπαινέσω) αἰρή-σω	(ἐπ-)ῆνε-σα (ἐπ-)ῆνε-θην εἶλ-ον	(ἐπ-)ῆνεκ-α (ἐπ-)ῆνη-μαι ῆρη-κα
αἰρέ-ω, -ῶ(= συλλαμ- βάνω, κυριεύω θ. αἶρε-, Feλ-) αἰροῦμαι (= ἐκλέγω, προτιμῶ) αἰροῦμαι (=ἐκλέγο-μαι) δέ-ω, δῶ (= δένω) δέ-ομαι, δοῦμαι δύω (= δουρίζω) δύ-ομαι (= δουρίζομαι)	αἰρή-σομαι αἶρε-θήσομαι δή-σω δε-θήσομαι δύ-σω δύ-σομαι δύ-θήσομαι θύ-σω θύ-σομαι τύ-θήσομαι λύ-σω λύ-σομαι λύ-θήσομαι χέ-ω χέ-ομαι χῦ-θήσομαι	εἰ-λόμην ῆρε-θην ἔδη-σα ἐδε-θην ἔδῶ-σα ἔδῶ-ν ἔδῶ-θην ἔθῶ-σα ἐθῶ-σάμην ἐτύ-θην § 37,7 ἔλῶ-σα ἐλῶ-σάμην ἐλῶ-θην ἔχε-α ἐχε-άμην ἐχῶ-θην	ῆρη-μαι ῆρη-μαι δέ-δε-κα δέ-δε-μαι δέ-δῶ-κα δέ-δῶ-μαι τέ-θύ-κα τέ-θύ-μαι λέ-λῶ-κα λέ-λῶ-μαι κέ-χῶ-κα κέ-χῶ-μαι

αἰδέομαι (= ἐντρέπομαι, σέβομαι, θ. αἰδέσ-, αἰδέ-) άνύ-ω ἢ άνύτ-ω (= τε-λειώνω) γελά-ω, -ῶ (θ. γελασ-, γελα-) σπά-ω, σπῶ (= ἔλκω, θ. σπασ-, σπα-) (σπάομαι, -ῶμαι) χαλά-ω, -ῶ (= χαλαρώ-νω) τελέ-ω, -ῶ (= ἐκτελῶ) τελέομαι, -οῦμαι	αἰδέομαι άνύ-σω γελά-σσομαι (= θά γελάσω) γελα-σ-θήσομαι σπά-σω σπά-σσομαι σπά-σ-θήσομαι χαλά-σω τελῶ τελε-σ-θήσομαι	ἡδέ-σάμην ἡδέ-σ-θην ἡνῦ-σα ἡνῦ-σ-θην ἐγέλα-σα ἐγέλα-σ-θην ἔσπα-σα ἐσπα-σάμην ἐσπα-σ-θην ἐγάλα-σα ἐγάλα-σ-θην ἐτέλε-σα ἐτελε-σάμην ἐτελέ-σ-θην	ἡδε-σ-μαι ἡνῦ-κα ἡνῦ-σ-μαι γε-γέλα-κα γε-γέλα-σ-μαι ἔ-σπα-κα ἐ-σπα-σ-μαι τε-τέλε-κα τε-τέλε-σ-μαι
καλέ-ω, -ῶ καλέομαι, -οῦμαι δρά-ω, -ῶ (= πράττω) χό-ω ἢ χών-νυμι (= σκεπαζω μὲ χῶμα) χρί-ω (= ἀλείφω, μυ-ρώνω)	καλῶ καλοῦμαι κλη-θήσομαι δρά-σω χό-σω χρί-σω	ἐκάλε-σα ἐκαλε-σάμην ἐκλή-θην ἔδρα-σα ἔδρα-σ-θην ἔχω-σα ἐχω-σ-θην ἔχρι-σα ἐχρί-σάμην ἐχρί-σ-θην	κέκλη-κα κέκλη-μαι δέδρα-κα δέδρα-μαι κέχω-κα κεχω-σ-μαι κέχρι-κα κέχρι-μαι

ἄκού-ω (θ. ἄκου-, ἄκοF-, ἄκο-) θραύ-ω (= σπῶ,συν- τρίβω) κελεύ-ω (= διατάσσω)	ἄκού-σομαι (= θά ἄκούσω) - - κελεύ-σω	ἤκου-σα ἤκου-σ-θην ἔθραυ-σα ἔθραυ-σ-θην ἐκέλευ-σα ἐκέλευ-σ-θην ἔκλει-σα ἔκλει-σάμην ἐκλει-σ-θην ἔπαυ-σα ἔπαυ-σάμην ἐπαύ-σ-θην ἔσει-σα ἔσει-σάμην ἔσει-σ-θην ἔπλευ-σα ἔπλευ-σάμην ἔπνευ-σα	ἀκήκου-α ἤκου-σ-μαι τέθραυ-σ-μαι κεκέλευ-κα κεκέλευ-σ-μαι κέκλει-κα κέκλει-μαι πέπαυ-κα πέπαυ-μαι σέσει-κα σέσει-σ-μαι πέπλευ-κα πέπλευ-σ-μαι πέπνευ-κα
κλεί-ω ἢ (κλήω)	κλεί-σω		
παύ-ω (θ. παυσ-, παύ-)	κλει-σ-θήσομαι παύ-σω παύ-σομαι		
σεί-ω	παυ-σ-θήσομαι σει-σω		
πλέ-ω (θ. πλεу-, πλεF- πλε-)	πλεύ-σομαι ἢ πλευ-σοῦμαι		
πνέ-ω (θ. πνευ-, πνεF- πνε-)	πνεύ-σομαι ἢ πνευ-σοῦμαι		

Σημείωσις. Τὸ σ, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μετὰ τοῦ θέματος καὶ τῶν ἀπὸ θ, μ, τ ἀρχομένων καταλήξων, εἰς μερικὰ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, καὶ ἀόριστοι, ὡς ὁ ἐτέλε-σα, ἐγέλα-σα, προῆλθον ἀπὸ παλαιότερους τύπους ἐτέλεσ-σα, ἐγέλασ-σα, με ἀπλοποιήσιν τῶν δύο σ εἰς ἓν (βλ. § 33, 3. Σημ.).

Εἰς ἄλλα τὸ σ τοῦτο παρενεβλήθη κατ' ἀναλογίαν.

Ὁ συνηρημένος μέλλων τῶν ῥημάτων **καλῶ** καὶ **τελῶ** προῆλθεν ἐξ ἀρχικῶν τύπων **καλέ-σω**, **τελέ-σω** (βλ. § 217, 1, Σημ.).

Ὁ ἔνσιγμος καὶ συγχρόνως συνηρημένος μέλλων **πλευσοῦμαι**, **πνευσοῦμαι** τῶν ῥημάτων **πλέω** καὶ **πνέω** καλεῖται **Δωρικός**.

2. Συζυγία τῶν εἰς -μι ῥημάτων

§ 237. Τὰ εἰς -μι ῥήματα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις:

1) τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -μι, ἥτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με χαρακτηριστὰ φωνήεν: (ῥ. θ. δω-) **δί-δω-μι**.

2) τὰ συμφωνόληκτα εἰς -μι, ἥτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με χαρακτηριστὰ σύμφωνον: (ῥ. θ. δεικ-) **δείκ-νυ-μι**.

§ 238. Τὰ εἰς -μι ῥήματα ἐν γένει κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω

ρήματα μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικόν. Τεσσάρων μόνον φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων, ἦτοι τῶν ρημάτων *ἵστημι, τίθημι, ἵημι καὶ δίδωμι* κλίνεται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα καὶ ὁ ἀόριστος ὅ, ἐνεργητικὸς καὶ μέσος.

§ 239. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ:

1) τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν πλείστων, σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ τοῦτο λάβῃ *ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν*, Ἐνεστωτικὸς δὲ ἀναδιπλασιασμὸς εἶναι ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος με ἓν ι κατόπιν αὐτοῦ:

(ῥ. θ. δω-) *δί-δω-μι*, (ῥ. θ. θη-, θι-θη-μι) *τί-θη-μι*, (ῥ. θ. στη-, σί-στη-μι) *ἵ-στη-μι*, (ῥ. θ. jη-, ji-jη-μι) *ἵ-η-μι* (βλ. § 33, 3 καὶ § 37, 7).

2) τῶν συμφωνολήκτων σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ τὸ πρόσφυμα *νυ*:

(ῥ. θ. ζευγ-) *ζεύγ-νυ-μι*, (ῥ. θ. μειγ-) *μείγ-νυ-μι*.

Σημείωσις. Τῶν σιγμολήκτων εἰς -μι ῥημάτων ὁ χαρακτήρ *σ* ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ ἐπόμενον ν τοῦ προσφύματος *νυ* καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα λήγουν εἰς -*ννυμι*: (ῥ. θ. κερασ-, κεράσ-νυμι) *κερά-ννυμι*, (ῥ. θ. σβες-, σβέσ-νυμι) *σβέ-ννυμι* (πρβλ. *Πέλοπος νήσος* = *Πελοπόννησος*).

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ρ. στρώ-*ννυμι*, τοῦ ὁποίου τὸ ρηματικὸν θέμα εἶναι στρω-. Τὸ (*ἀπ*)*όλλυμι* προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου (*ἀπ*)*όλνυμι*. (Πρβλ. § 216, 2 Σημ.).

§ 240. Τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν εἰς -μι ῥημάτων εἶναι *ἰσχυρὸν* (*ἵστη-, δεικνύ-* κτλ.) καὶ *ἀσθενές* (*ἵσταῖ, δεικνύ-* κτλ. Πρβλ. § 64). Καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζονται τὰ τρία ἐνικὰ πρόσωπα τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, τὸ ὅ, ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἐν γένει, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενές θέμα σχηματίζονται πάντες οἱ ἄλλοι τύποι αὐτῶν.

§ 241. Παράδειγμα κλίσεως συμφωνολήκτου ῥήματος εἰς -μι,
ἦτοι αἰς -νυμι (ἢ -ννυμι)

Ένεργητική φωνή		Μέση φωνή
Οριστική	Ένεστώτος	δείκ-νῦ-μι δείκ-νῦ-ς δείκ-νῦ-σι δείκ-νῦ-μεν δείκ-νῦ-τε δει-κνῦ'-αςι δείκ-νῦ-μαι δείκ-νῦ-σαι δείκ-νῦ-ται δείκ-νῦ'-μεθα δείκ-νῦ-σθε δείκ-νῦ-νται
	Παρατατικού	ἐ-δείκ-νῦ-ν ἐδείκ-νῦ-ς ἐδείκ-νῦ ἐδείκ-νῦ-μεν ἐδείκ-νῦ-τε ἐδείκ-νῦ-σαν ἐ-δεικ-νῦ'-μην ἐδείκ-νυ-σο ἐδείκ-νυ-το ἐδεικ-νύ'-μεθα ἐδείκ-νυ-σθε ἐδείκ-νυ-ντο
Ύποτακτική	δείκ-νύ-ω, δεικ-νύ-ης, δεικ-νύ-ηι κτλ.	δείκ-νύ-ωμαι, δεικ- νύ-ῃ, δεικ-νύ-ηται κτλ.
Εὐκτική	δείκ-νύ-οιμι, δεικ-νύ-οις δεικ-νύ-οι κτλ.	δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ- οιο δεικ-νύ-οιτο κτλ
Προστακτική	δείκ-νῦ, δεικ-νῦ'-τω δείκ-νυ-τε, δεικ-νύ-ντων	δείκ-νῦ-σο, δεικ-νύ- σθω δεικ-νυ-σθε, δεικ- νύ-σθων
Ἀπαρέμφατον	δείκ-νῦ'-ναι	δείκ-νῦ-σθαι
Μετοχή	δείκ-νύ-ς δεικ-νύ-σα δεικ-νύ-ν (§ 134, 7, Σημ.)	δείκ-νύ-μενος δεικ-νυ-μένη δεικ-νύ-μενον
Μέλλων Ἀόριστος Παρακείμενος	δείξω ἔδειξα δέδειχα (§ 212, 2)	δείξομαι - δειχ- θήσομαι ἔδειξάμην - ἐδείχ-θην δέδειγαμαι

§ 242. Παράδειγμα κλίσεως φωνηεντολήκτων εις -μι ῥημάτων

A) Ἑνεργητικὴ φωνή

1. Ἑνεστὼς καὶ Παρατατικὸς

(ῥ. ἰσ τη-, ἰσ τ α-) (ῥ. τι θ η-, τι θ ε-) (ῥ. ἰ η-, ἰ ε-) (ῥ. δι δ ω-, δι δ ο-)

Οριστικὴ	Ἑνεστὼς	ἰ-σ τη-μι ἰσ τη-ς ἰσ τη-σι ἰσ τ ᾱ-μεν ἰσ τ ᾱ-τε ἰσ τ ᾱ-σι	τι-θ η-μι τι-θ η-ς τι-θ η-σι τι-θ ε-μεν τι-θ ε-τε τι-θ ε-ασι	ἰ-η-μι ἰ η-ς ἰ η-σι ἰ ε-μεν ἰ ε-τε ἰ ᾱ-σι	δι-δ ω-μι δι-δ ω-ς δι-δ ω-σι δι-δ ο-μεν δι-δ ο-τε δι-δ ο-ασι
	Παρατατικὸς	ἰ-σ τη-ν ἰσ τη-ς ἰσ τη ἰσ τ ᾱ-μεν ἰσ τ ᾱ-τε ἰσ τ ᾱ-σαν	ἐ-τί θ ην ἐ-τί θ ει-ς ἐ-τί θ ει ἐ-τί θ ε-μεν ἐ-τί θ ε-τε ἐ-τί θ ε-σαν	ἰ-η-ν ἰ ει-ς ἰ ει ἰ ε-μεν ἰ ε-τε ἰ ε-σαν	ἐ-δί-δ ουν ἐ-δί-δ ου-ς ἐ-δί-δ ου ἐ-δί-δ ο-μεν ἐ-δί-δ ο-τε ἐ-δί-δ ο-σαν
Ἑνεργητικὴ	Ἑνεστὼς	ἰ-σ τ ῶ ἰσ τ ῆς ἰσ τ ῇ ἰσ τ ῶ μεν ἰσ τ ῶ τε ἰσ τ ῶ σι	τι-θ ῶ τι-θ ῆς τι-θ ῇ τι-θ ῶ μεν τι-θ ῆ τε τι-θ ῆ σι	ἰ-ῶ ἰ ῆς ἰ ῇ ἰ ῶ μεν ἰ ῆ τε ἰ ῶ σι	δι-δ ῶ δι-δ ῆς δι-δ ῇ δι-δ ῶ μεν δι-δ ῶ τε δι-δ ῶ σι
	Παρατατικὸς	ἰ-σ τ αῖ η-ν ἰσ τ αῖ η-ς ἰσ τ αῖ η ἰσ τ αῖ η μεν, ἰσ τ αῖ- μεν ἰσ τ αῖ η-τε, ἰσ τ αῖ- τε ἰσ τ αῖ η-σαν, ἰσ τ αῖ- εν	τι-θ εῖ η-ν τι-θ εῖ η-ς τι-θ εῖ η τε-θ εῖ η-μεν, τι-θ εῖ- μεν τι-θ εῖ η-τε, τι-θ εῖ- τε τι-θ εῖ η-σαν, τι-θ εῖ- εν	ἰ-εῖ η-ν ἰ εῖ η-ς ἰ εῖ η ἰ εῖ η-μεν, ἰ εῖ- μεν ἰ εῖ η-τε, ἰ εῖ- τε ἰ εῖ η-σαν, ἰ εῖ- εν	δι-δοῖ η-ν δι-δοῖ η-ς δι-δοῖ η δι-δοῖ η-μεν, δι-δοῖ- μεν δι-δοῖ η-τε, δι-δοῖ- τε δι-δοῖ η-σαν, δι-δοῖ- εν

Προστα κτιχή	ἴ-στη ἰστά-τω ἴστα-τε ἰστά-ντων	τί-θει τιδέ-τω τίδε-τε τιδέ-ντων	ἴ-ει ἰέ-τω ἴε-τε ἰέ-ντων	δί-δου διδό-τω διδο-τε διδό-ντων
Ἀπαρ.	ἰ στή-ναι	τι-δέ-ναι	ἰ-έ-ναι	δι-δό-ναι
Μετοχή	ἰ-στάς (ἰστάν- τος) ἰ-στᾶσα (ἰστά- σης) ἰ-στάν (ἰστάν- τος)	τι-θεις(τιθέν- το-ς) τι-θεῖσα (τι- θεΐσης) τι-θέν (τιθέν- τος)	ἰ-εις (ἰέντος) ἰ-εῖσα(ιεΐσης) ἰ-έν (ἰέντος)	δι- δούς(διδόν- τος) δι-δοῦσα (δι- δούσης) δι-δόν (διδόντος)

2. Ἀόριστος

Ὀριστική	ἔ-στη-ν ἔ-στη-ς ἔ-στη ἔ-στη-μεν ἔ-στη-τε ἔ-στη-σαν	ἔ-θη-κα ἔ-θη-κας ἔ-θη-κε ἔ-θε-μεν ἔ-θε-τε ἔ-θε-σαν	ἔ-θη-κα ἔ-θη-κας ἔ-θη-κε εἶ-μεν εἶ-τε εἶ-σαν	ἔ-δω-κα ἔ-δω-κας ἔ-δω-κε ἔ-δο-μεν ἔ-δο-τε ἔ-δο-σαν
Ὑποτακτική	στώ σῆς σῆ στώμεν σῆτε σῶσι	θῶ θης θῆ θώμεν θῆτε θῶσι	ῶ ῆς ῆ ῶμεν ῆτε ῶσι	δῶ δῶς δῶ δῶμεν δῶτε δῶσι
Βύχτική	σταίη-ν σταίη-ς σταίη σταίη-μεν, σταῖ-μεν σταίη-τε, σταῖ-τε σταίη-σαν, σταῖ-εν	δείη-ν δείη-ς δείη δείη-μεν δει-μεν δείη-τε, δει-τε δείη-σαν, δει-εν	εἴη-ν εἴη-ς εἴη εἴη-μεν, εἶ-μεν εἴη-τε, εἶ-τε εἴη-σαν, εἶ-εν	δοίη-ν δοίη-ς δοίη δοίη-μεν δοῖ-μεν δοίη-τε, δοῖ-τε δοίη-σαν, δοῖ-εν

Προστατική	στῆ-θι στή-τω στῆ-τε στά-ντων	θῆ-ς θέ-τω θέ-τε θέ-ντων	ἔ-ς ἔ-τω ἔ-τε ἔ-ντων	δό-ς δό-τω δό-τε δό-ντων
Ἀπαρ.	στήναι	θεῖναι	εἶναι	δοῦναι
Μετοχή	στάς, σάντος στάσα, στάσης σάν, σάντος	θείς, θέντος θείσα, θείσης θέν, θέντος	εἷς, ἔντος εἷσα, εἵσης ἔν, ἔντος	δοὺς, δόντος δοῦσα, δούσης δόν, δόντος

Β') Μέση φωνή

1. Ἐνεστώς καὶ Παρατατικός

Οριστική	Ἐνεστώς	ἴ-στᾱ-μαι ἴστα-σαι ἴστα-ται ἴστᾱ-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-νται	τί-θε-σαι τιθε-σαι τίθε-ται τίθε-μεθα τίθε-σθε τιθέ-νται	ἴ-ε-μαι ἴε-σαι ἴε-ται ἴέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-νται	δί-δο-μαι δίδο-σαι δίδο-ται δίδο-μεθα δίδο-σθε διδό-νται
	Παρατατικός	ἴ-στᾱ'-μην ἴστα-σο ἴστα-το ἴστᾱ-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-ντο	ἐ-πι-θέ-μην ἐπιθε-σο ἐ-τίθε-το ἐπιθέ-μεθα ἐπιθε-σθε ἐπιθε-ντο	ἰ-έ-μην ἴε-σο ἴε-το ἰέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-ντο	ἐ-δι-δό-μην ἐδιδο-σο ἐδιδο-το ἐδιδό-μεθα ἐδιδο-σθε ἐδιδο-ντο
Υποτακτική		ἰ-στώμαι ίστῃ ίστῇται ιστώμεθα ίστῇσθε ιστώνται	τι-θῶμαι τιθῇ τιθῇται τιθώμεθα τιθῇσθε τιθόνται	ἰ-ῶμαι ἰῇ ἰῇται ἰώμεθα ἰῇσθε ἰώνται	δι-δῶμαι διδῷ διδῶται διδώμεθα διδῷσθε διδόνται

Εὐκτική	ἰ-σταί-μην ἰσταῖ-ο ἰσταῖ-το ἰσταί-μεθα ἰσταῖ-σθε ἰσταῖ-ντο	τι-θεί-μην τιθεῖ-ο τιθεῖ-το τιθεί-μεθα τιθεῖ-σθε τιθεῖ-ντο	ἰ-εἰ-μην εἰ-ο εἰ-το εἰ-μεθα εἰ-σθε εἰ-ντο	δι-δοί-μην διδοῖ-ο διδοῖ-το διδοί-μεθα διδοῖ-σθε διδοῖ-ντο
Προστα- κτική	ἵ-στᾱ-σο ἰστά-σθω ἵστα-σθε ἰστά-σθων	τί-θε-σο τιθέ-σθω τίθε-σθε τιθέ-σθων	ἵ-ε-σο ἰέ-σθω ἵε-σθε ἰέ-σθων	δί-δο-σο διδό-σθω δίδο-σθε διδό-σθων
Ἀπαρ.	ἵ-στᾱ-σθαι	τί-θε-σθαι	ἵ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι
Μετοχή	ἰ-στᾱ'-μενος ἰστα-μένη ἰστα-μενον	τι-δέ-μενος τιθε-μένη τιθε-μενον	ἰ-έ-μενος ἰε-μένη ἰέ-μενον	δι-δό-μενος διδο-μένη διδό-μενον

2. Ἀόριστος

Ὅριστική		ἐ-δέ-μην ἔ-δου ἔ-θε-το ἐ-δέ-μεθα ἔ-θε-σθε ἔ-θε-ντο	εἶ-μην εἶ-σο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	ἐ-δό-μην ἔ-δου ἔ-δο-το ἐ-δό-μεθα ἔ-δο-σθε ἔ-δο-ντο
Υποτακτική		θῶμαι θῆ θῆται θώμεθα θῆσθε θώνται	ῶμαι ῆ ῆται ώμεθα ῆσθε ώνται	δῶμαι δῶ δῶται δώμεθα δῶσθε δώνται

Εὐκτική		δεί-μην δεῖ-ο δεῖ-το δεί-μεθα δεῖ-σθε δεῖ-ντο	εἶ-μην εἶ-ο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	δοί-μην δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο
Προστα- κτική		δοῦ δέ-σθω δέ-σθε δέ-σθων	οῦ ἔ-σθω ἔ-σθε ἔ-σθων	δοῦ δό-σθω δό-σθε δό-σθων
Ἀπαρ.		δέ-σθαι	ἔ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχή		δέ-μενος θε-μένη δέ-μενον	ἔ-μενος έ-μένη ἔ-μενον	δό-μενος δο-μένη δό-μενον

Παρατηρήσεις

§ 243. 1) Οἱ τύποι τῶν εἰς -μι ῥημάτων, ὅσοι κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα, σχηματίζονται χωρὶς θεματικὸν φωνῆεν, αἱ δὲ προσωπικαὶ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα. Πρβλ. *ἰστα-μεν, δείκνυ-μεν* ἀλλὰ *λέγ-ο-μεν* (§ 201).

2) Πάντα τὰ εἰς -μι ῥήματα εἰς τὴν ὑποτακτικὴν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς -ω ῥημάτων, τὰ δὲ εἰς -νυμι ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς -ω καὶ εἰς τὴν εὐκτικὴν: *δείκνυ-οιμι, δείκνυ-οίμην*.

3) Εἰς τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -μι ῥήματα αἱ καταλήξεις τῆς ὑποτακτικῆς συναίρουνται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος, ἥτοι

α') τὸ *η* + *η* εἰς *η* καὶ τὸ *η* + *η* εἰς *ηι*: (*ἰστή-ητε*) *ἰστῆτε*, (*τι-θή-ης*) *τιθής*·

β') τὸ *η* + *ω* ἢ *ω* + *η* ἢ *ω* + *ω* εἰς *ω* καὶ τὸ *ω* + *η* εἰς *ωι*:

(*ἰστή-ω*) *ἰστώ*, (*διδώ-ητε*) *διδώτε*, (*διδώ-ω*) *διδώ*, (*διδώ-η*) *διδῶ*.

4) Εἰς τὴν εὐκτικὴν τῶν φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων τὸ *ι* τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων *ιη* ἢ *ι* συναίρεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ (ἀσθενοῦς) θέματος *α* ἢ *ε* ἢ *ο* εἰς *αι*, *ει*, *οι*: (*ἰστᾶ-ίην*) *ἰσταίην* (τιθε-ί-μεθα) *τιθείμεθα* (*διδο-ίην*) *διδοίην* (πρβλ. § 208).

5) Τῆς καταλήξεως τῆς μέσης φωνῆς -**σο** τὸ **σ** διατηρεῖται εἰς τὸ **β'** ἐνικὸν τοῦ παρατατικοῦ, εἰς τὸ **β'** ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὸ **β'** ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἀορίστου **β' εἵμην**: ἐδείκνυσο - δείκνυσο, ἐτίθεςο - τίθεςο, ἴστασο, εἴσο (ἀλλὰ ἴσταῖο, ἔθου, δοῦ κτλ. § 33, 3).

§ 244. 1) Τῶν ῥημάτων **τίθῃμι** καὶ **ἵθῃμι** τὸ **β'** ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ **β'** καὶ **γ'** ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ αὐτῶν κανονικῶς σχηματίζονται κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς -**έω**): **τίθει**, **ἵει** - **ἐτίθεις**, **ἐτίθει** - **ἵεις**, **ἵει**. Οὕτω σχηματίζεται σπανίως καὶ τὸ **β'** ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος: **τιθείς** (= τίθης), **ιεῖς** (= ἵης).

2) Τοῦ **ῥ. δίδωμι** τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ καὶ τὸ **β'** ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος αὐτοῦ σχηματίζονται ὁμοίως κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς -**οω**): **ἐδίδουν**, **ἐδίδους**, **ἐδίδου** - **δίδου**.

§ 245. Ἀόριστον **β'** κατὰ τὰ εἰς -**μι** κλινόμενον τὸ μὲν ῥῆμα **ἴσθῃμι** ἔχει μόνον ἐνεργητικῆς φωνῆς (ἔσθην), τὰ δὲ ῥήματα **τίθῃμι**, **ἵθῃμι** καὶ **δίδωμι** ἔχουν καὶ ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς: **ἔθῃκα**, **ἔθέμην** - **ῥῃκα**, **εἵμην** - **ἔδωκα**, **ἐδόμην**.

§ 216. Ὁ ἀόριστος ἔσθην

1) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς μετοχῆς (καὶ τοῦ δευτέρου τύπου τοῦ **γ'** πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς **στάντων**), σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα (**σθη-**).

2) εἰς τὸ **β'** ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχει κατάληξιν -**θι**: **σθη-θι**.

§ 247. Οἱ ἀόριστοι **β'** ἔθῃκα, ῥῃκα καὶ ἔδωκα

1) εἰς τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς σχηματίζονται ὡς πρῶτοι ἀόριστοι, ἀλλὰ μὲ χαρακτηριστ. **κ** (πρὸλ. § 199).

2) εἰς τὸ **β'** ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχουν κατάληξιν -**ς**: **θέ-ς**, **ῥέ-ς**, **δό-ς**.

3) εἰς τὰς ἄλλας, πλὴν τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐγκλίσεις ἐν γένει σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν): πρὸλ. **θῶ**, **θῆς**, **θῇ** κτλ. - **τιθῶ**, **τιθῆς**, **τιθῇ** κτλ.

Σημείωσις. Καὶ τῶν μέσων ἀορίστων ἐθέμην, εἴμην, ἐδόμην αἱ ἄλλαι, πλὴν τῆς ὀριστικῆς, ἐγκλίσεις σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ μέσου ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν) πρὸς. θῶμαι, θείμην κτλ., τι-θῶμαι, τι-θείμην κτλ.

§ 248. Ὁ τόνος τῶν εἰς -μι ῥημάτων, ὅταν ταῦτα συντίθενται μετὰ προθέσεως

1) εἰς τὴν προστακτικὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου ἀορίστου β' ἀναβιβάζεται, ἀλλ' ὅχι καὶ πέραν τῆς ληγούσης τῆς προθέσεως, ἐὰν αὕτη εἶναι δισύλλαβος: ἀνά-στηθι, ἀπό-δος, ἐπί-δες, ἀπό-δοτε, κατὰ-δου, κατὰ-δεσθε. Ἀλλὰ τοῦ β' ἐνικοῦ τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β' ὁ τόνος δὲν ἀναβιβάζεται, ὅταν τοῦτο συντίθεται μὲ πρόθεσιν μονοσύλλαβον ἢ μὲ δισύλλαβον, ἢ ὅποια πάσχει πρὸ αὐτοῦ ἐκθλιψιν: (θου) ἐν-θου (οῦ, ἀπὸ - οῦ) ἀφου, (τοῦ ρ. ἀφ-ίεμαι)·

2) εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν διατηρεῖται ὅπου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ: (ιστάναι) ἀφίστάναι, (τιθέναι) συντιθέναι, (δοῦναι) ἀποδοῦναι, (θέσθαι) μεταθέσθαι, (ιστᾶς) συνιστᾶς, (τιθεῖς) μετατιθεῖς.

§ 249. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων ἴσθημι, τίθημι, ἵημι καὶ δίδωμι σχηματίζονται ὅπως τῶν φωνηεντολήκτων ἐν γένει ῥημάτων, ἥτοι ἄλλοι ὁμαλῶς καὶ ἄλλοι ἀνωμάλως (βλ. § 235 κ. ἐ.).

Ἐνεστώς	Μέλλων	Ἀόριστος	Παρακείμενος
ἴσθημι (= στήνω, ρ. θ. στή-, στή-)·	στή-σω στή-σομαι στή-θήσομαι ἐστήξω	ἔστη-σα ἔστη-σάμην (ἔστη-ν) ἔστά-θην	ἔστη-κα (= στέκομαι) εἰστή-κειν (= ἐστεκόμην)
τίθημι (= θέτω, ρ. θ. θη-, θε-)·	θή-σω θή-σομαι τε-θήσομαι	(ἔθη-κα) ἐτέ-θην (§ 37,7)	τέθη-κα (ἢ τέθει-κα) τεθει-μαι (παθητ. κεῖμαι = εἶμαι τοποθε- τημένος)

ἵημι (= ῥίπτω, ῥ. θ. ῥ-, ἐ-) (§ 239, 1)	ῥη-σω ῥη-σομαι ἐ-θήσομαι	(ῥη-κα) εἵ-θην	εἵ-κα εἵ-μαι
δίδωμι (= διδω, ῥ. θ. δω-, δο-)	δω-σω δω-σομαι δο-θήσομαι	ἔδω-κα ἐδό-θην	δέδω-κα δέδο-μαι

§ 250. Ὁ παρακείμενος **ἔστηκα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος **εἰστήκειν** ἐκτός τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ δευτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς -μι ἐκ τοῦ θέματος **ἔστα-**. Τοιοῦτοι τύποι συνήθεις εἶναι οἱ ἐξῆς: Ὅριστ. Παρακ. *ἔστα-μεν, ἔστα-τε, ἔστα-σι*. Ὑπερσ. *ἔστα-σαν*, Ἀπαρ. *ἑστά-ναι*. Μετγ. *ἑστώς, ἑστῶσα, ἑστώς* (ἢ *ἑστός*, κατὰ τὰ πολλὰ οὐδέτερα τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργ. παρακειμένου, π. χ. τὸ γεγόν-ός), γεν. *ἑστώτος, ἑστώσης, ἑστώτος*.

§ 251. Ἄλλα ῥήματα εἰς -μι συμφωνόληκτα κλινόμενα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὸ **δείκνυμι** ὑπάρχουν ἄρκετά, ὡς κατ-άγνυμι, ἀμφι-έννυμι, ζεύγνυμι, ζώννυμι, μείγνυμι κτλ.

Φωνηεντόληκτα δὲ εἰς -μι ῥήματα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς ἔξ, τὰ ὅποια κλίνονται κατὰ τὸ **ἵστημι - ἵσταμαι**.

Ἐνεστώς Παρατατικός	Μέλλων	Ἀόριστος	Παρακείμε- νος	
ὁ-νί-νη-μι (= ὠφέλω) παρτ. ὠφέλουν ὁ-νί-να-μαι ὠνινά-μην	ὀνή-σω ὀνή-σομαι	ᾠνή-σα ᾠνή-μην ᾠνή-θην		ῥ. θ. ὀνη-, ἐνεσπ. θ. ὀ-νι-νη-, ὀ-νι-να-
πίμ-πλη-μι (= γεμίζω) ἐ-πίμπλη-ν πίμ-πλα-μαι ἐ-πιμπλά-μην	πλή-σω πλη-σ-θή- σομαι	ἔπλη-σα ἐπλησά-μην ἐπλή-σ-θην	πέπλη-κα πέπλη-σ-μαι	ῥ. θ. πλη-, ἐνεσπ. θ. πι-μ-πλη- πι-μ-πλα-

πίμ-πρη-μι (= πυρπολῶ, καίω) ἐ-πίμπρη-ν πίμ-πρα-μαι (ἐ-πιμπρά-μην)	πρή-σω	ἔπρη-σα ἐπρή-σ-θην		ῥ. θ. πρη-, ἐνεστ. θ. πι-μ- πρη-, πι-μ-πρα-
ἄγα-μαι (= θαυμάζω) ἡγά-μην	(ἀγά-σο- μαι)	(ἡγα-σά- μην) ἡγά-σ-θην		ῥ. θ. ἀγα-
δύνα-μαι ἐ-δυνά-μην (ἐδύνω, ἐδύνα- το κτλ.)	δυνή-σο- μαι	ἐδυνή-θην (ἦ ἐδυνά-σ- θην)	δεδύνη-μαι	ῥ. θ. δυνα- (βλ. § 188,1)
ἐπί-στα-μαι (= γνωρίζω καλῶς) ἡπιστά-μην (ἡπίστω, ἡπί- στα-το κτλ.)	ἐπιστή-σο- μαι	(ἡπιστή- θην)		ῥ. θ. ἐπι- στα- (βλ. § 188,6)

Ὅμοίως πρὸς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸν ἐνεστώτα τῶν τριῶν τελευταίων (ἀποθετικῶν) ῥημάτων κλίνεται καὶ ὁ (ἄσιγμος) μέσος ἀόριστος ἀ' (τοῦ ῥ. ὠνοῦμαι) ἐπριάμην (= ἡγόρασα), ἐπρίω, ἐπρίατο, ἐπριάμεθα κτλ.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ πάντων τούτων τονίζονται κατὰ τὰ βαρύτονα:

Υποτ. δύνωμαι δύνῃ δύνηται κτλ.
 ἐπίστωμαι ἐπίστη ἐπίσθηται κτλ.
 πρίωμαι πρίῃ πρίηται κτλ.
Εὐκτ. δυνάμην δύναιο δύναιτο κτλ.

**ια') Ἀόριστοι β' βαρυτόνων ῥημάτων κλινόμενοι
κατὰ τὰ εἰς -μι**

§ 252. Ὁ ἀόριστος β' μερικῶν βαρυτόνων ῥημάτων κλίνεται κατὰ τὰ εἰς -μι, ὁμοίως μὲ τὸν ἀόριστον β' ἔστην (βλ. § 246).

Τὸ ῥηματικὸν θέμα τῶν ῥημάτων τούτων ἔχει χαρακτηριστῆρα

1) **ἀ ᾠ η - ᾶ**: ἀποδιδράσκω - ἀπ-έ-δρᾶ-ν (θ. δρᾶ-, δρᾶ-), βαίνω - ἐβη-ν (θ. βη-, βᾶ-), φιδάνω - ἐφιδη-ν (θ. φιδη-, φιδᾶ-)

2) **η - ε**: ῥέω - ἐρρύη-ν (θ. ῥυη-, ῥυε-), χαίρω - ἐχάρη-ν (θ. χαρη-, χαρε-)

3) **ω - ο**: ἀλίσκομαι - ἐάλω-ν (θ. Φάλω-, ἄλω-, ἄλο-), ζῶ - ἐβίω-ν (θ. βιω-, βιο-), γιγνώσκω - ἔγνων-ν (θ. γνω-, γνο-)

4) **υ - ὠ**: δύομαι - ἔδῡ-ν (θ. δῡ-, δῦ-), φύομαι - ἐφύ-ν (θ. φύ-, φῦ-).

Ἀόριστος θ'

Ὀριστική	(ἀπ-)ἔδρᾶ-ν ἔδρα-ς ἔδρα ἔδρα-μεν ἔδρα-τε ἔδρα-σαν	ἔβη-ν ἔβη-ς ἔβη ἔβη-μεν ἔβη-τε ἔβη-σαν	ἐρρύη-ν ἐρρύη-ς ἐρρύη ἐρρύη-μεν ἐρρυη-τε ἐρρύη-σαν	ἔγνων-ν ἔγνω-ς ἔγνω ἔγνω-μεν ἔγνω-τε ἔγνω-σαν	ἔδῡ-ν ἔδῡ-ς ἔδῡ ἔδῡ-μεν ἔδῡ-τε ἔδῡ-σαν
Υποτακτική	δρῶ δρᾶς δρᾶ δρῶμεν κτλ.	βῶ (πρβλ. στῶ) βῆς βῆ βῶμεν κτλ.	ῥυῶ (πρβλ. θῶ) ῥυῆς ῥυῆ ῥυῶμεν κτλ.	γνῶ (πρβλ. δῶ) γνῶς γνῶ γνῶμεν κτλ.	δύ-ω (πρβλ δεικνύ-ω) -ης -η δυ-ῶμεν κτλ.
Εὐχτική	δραίη-ν δραίη-ς δραίη δραϊ-μεν κτλ.	βαίη-ν βαίη-ς βαίη βαϊ-μεν κτλ.	ῥυείη-ν ῥυείη-ς ῥυείη ῥυεϊ-μεν κτλ.	γνοιήν γνοιή-ς γνοιή γνοι-μεν κτλ.	
Προστακτική	δρᾶ-θι δρά-τω δρᾶ-τε δρά-ντων	βῆ-θι βή-τω βῆ-τε βά-ντων		γνώ-θι γνώ-τω γνώ-τε γνό-ντων	δῡ-θι δύ-τω δῡ-τε δύ-ντων

Απαρ.	δρᾶ-ναι	βῆ-ναι	ῥυῆ-ναι	γνῶ-ναι	δῶ-ναι
Μετοχή	δράς, δραντος δράσα, δράσης δράν, δράντος	βάς, βάντος βάσα, βάσης βάν, βάντος	ῥυείς, ρυέντος ῥυείσα, ῥυείσης ῥυέν, ῥυέντος	γνούς, γνόντος γνούσα, γνούσης γνόν, γνόντος	δύς, δύντος δύσα, δύσης δύν, δύντος

§ 253. Κατὰ τὰ εἰς -μι με διαφόρους ἀνωμαλίας κλίνονται προσέτι τὰ ἐξῆς ῥήματα:

1. **Φημί** = λέγω, συμφωνῶ, ἰσχυρίζομαι (ῥ. θ. φη-, φᾶ- βλ. καὶ § 240).

Ὅριστική		Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική
Ἐνεστώως	Παρατατικός			
φη-μι φή-ς (ῆφῆς) φη-σὶ φᾶ-μεν φᾶ-τε φᾶ-σὶ	ἔ-φη-ν ἔ-φη-σθα ἔ-φη ἔ-φα-μεν ἔ-φα-τε ἔ-φα-σαν	φῶ φῆς φῆ φῶ-μεν φῆ-τε φῶσι	φαίη-ν φαίη-ς φαίη φαῖ-μεν φαῖ-τε φαῖ-εν	- φά-θι φά-τω - φά-τε φά-ντων

Ἀπαρ. φά-ναι. **Μετοχή** φά-σκ-ων, φά-σκ-ουσα, φά-σκ-ον.

Μέλλων φή-σω. **Ἀόριστος** ἔ-φη-σα.

Σημείωσις 1. Τοῦ **φημί** ὁ παρατατικός **ἔφην**, καθὼς καὶ ἡ ὑποτακτική, ἡ εὐκτική καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτοῦ ἔχουν προσέτι σημασίαν ἀόριστου (= εἶπα κτλ.).

Σημείωσις 2. Ὅταν τὸ **φημί** σημαίνῃ ἀπλῶς λέγω, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι ἔρω ἢ λέξω καὶ ἀόριστος εἶπον ἢ ἔφην. Ὅταν δὲ σημαίνῃ συμφωνῶ ἢ ἰσχυρίζομαι, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι φήσω καὶ ἀόριστος ἔφησα.

2. **Εἶμι** = θά πάω (ῥ. θ. εἶ-, ἰ-).

Ὅριστική		Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
εἶ-μι	ῥ̣-α ἢ ῥ̣-ειν	ῖ-ω	ῖ-οιμι	-
εἶ	ῥ̣-εις ἢ ῥ̣-εισθα	ῖ-ης	ῖ-οις	ῖ-θι
εἶ-σι	ῥ̣-ει	ῖ-η	ῖ-οι	ῖ-τω
ῖ-μεν	ῥ̣-μεν	ῖ-ωμεν	ῖ-οιμεν	-
ῖ-τε	ῥ̣-τε	ῖ-ητε	ῖ-οιτε	ῖ-τε
ῖ-ασι	ῥ̣-σαν ἢ ῥ̣-εσαν	ῖ-ωσι	ῖ-οιεν	ῖ-όντων

Ἀπαρ. *ἰ-έναι. Μετοχή ἰ-ών (ἰόντος), ἰ-οῦσα (ἰούσης), ἰ-ὸν (ἰόντος).*

Σημείωσις 1. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **φ̣ημι** καὶ τοῦ **εἶμι** ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: *ἀπόφημι, σύμφαδι-ἄπειμι, ἄπιθι.*

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς **εἶμι** εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει πάντοτε σημασίαν μέλλοντος, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἄλλοτε ἐνεστώτος καὶ ἄλλοτε μέλλοντος (τοῦ **ἔρχομαι**).

3. Οἶδα = γνωρίζω, ῥ̣ξεύρω (ῥ̣. θ. Φειδ-, ἐξ οὗ οἶδ-, ἰδ-).

Ὅριστική		Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
οἶδ-α	ῥ̣δ-η ἢ ῥ̣δ-ειν	εἰδῶ	εἰδείη-ν	-
οἶ-σθα	ῥ̣δ-ησθα ἢ ῥ̣δ-εις	εἰδῆς	εἰδείη-ς	ῖσ-θι
οἶδ-ε	ῥ̣δ-ει ἢ ῥ̣δ-ειν	εἰδῇ	εἰδείη	ῖσ-τω
ῖσ-μεν	ῥ̣δ-ε-μεν ἢ ῥ̣σ-μεν	εἰδῶμεν	εἰδεῖ-μεν	-
ῖσ-τε	ῥ̣δ-ε-τε ἢ ῥ̣σ-τε	εἰδῆτε	εἰδεῖ-τε	ῖσ-τε
ῖσ-ασι	ῥ̣δ-ε-σαν ἢ ῥ̣σ-αν	εἰδῶσι	εἰδεῖ-εν	ῖσ-των

Ἀπαρ. *εἰδ-έναι. Μετοχή εἰδ-ώς (εἰδότος), εἰδ-υῖα (εἰδυίας), εἰδ-ὸς (εἰδότος). Μέλλων εἶ-σομαι καὶ εἰδή-σω.*

Σημειώσεις. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **οἶδα** ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: **σύννοδα, σύννισθι**.

4. Δέδοικα ἢ δέδια = φοβοῦμαι (παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος τοῦ οὐχί· εὐχρήστου ῥ. **δεῖδω**) καὶ **τέθνηκα** = ἔχω ἀποθάνει (παρακείμενος τοῦ ῥ. **θνήσκω**).

Ταῦτα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ τοὺς ἐξῆς εὐχρήστους τύπους κατὰ τὰ εἰς **-μι**:

α') Ὅριστ. **δεδι-α, δεδι-ας, δέδι-ε, δέδι-μεν, δεδι-τε, δεδί-ασι**. Ὑπερσ. **εδέδι-σαν**. Ἀπαρφ. **δεδι-έναι**. Μτγ. **δεδι-ὤς** (δεδιότης), **δεδι-υῖα** (δεδιυῖας), **δεδι-ὄς** (δεδιότης).

β') Ὅριστ. **τέθνα-μεν, τέθνα-τε, τεθνάσι**. Ὑπερσ. **έτέθνα-σαν**. Ἀπαρφ. **τεθνά-ναι**. Μτγ. **τεθνε-ὤς** (γεν. τεθνεώτος), **τεθνε-ῶσα** (γεν. τεθνεώσης), **τεθνεὸς ἢ τεθνεός** (γεν. τεθνεώτος) πρβλ. § 250.

5. Ἔοικα = ὁμοιάζω. Παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος (ῥ. **θ**). **Φεικ-,** ἐξ οὗ **οἶκ-, εἰοικ-,** βλ. § 188, 5, Σημ.).

Ὅριστ, **εἰοικ-α, εἰοικ-ας, εἰοικ-ε, εἰοικ-αμεν** κτλ. Ὑπερσ. **έώκ-ειν, έώκ-εις, έώκ-ει** κτλ. (βλ. § 32, 4). Ἀπαρφ. **εἰκ-έναι**. Μετοχὴ **εἰκ-ὤς** (εἰκότος), **εἰκ-υῖα** (εἰκυῖας), **εἰκ-ὄς** (εἰκότος).

6. Κεῖμαι = κοίτομαι, εἴμαι **βαλμένος** (βλ. § 249).

Ὅριστικὴ		Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικὸς		
κεῖ-μαι κεῖ-σαι κεῖ-ται κεῖ-μεθα κτλ.	ἐ-κεῖ-μην ἔ-κει-σο ἔ-κει-το ἐ-κεῖ-μεθα κτλ.	- κεῖ-σο κεῖ-σθω - κεῖ-σθε κτλ.	κεῖ-σθαι κεῖ-μενος κει-μένη κεῖ-μενον

Μέλλων **κεῖ-σομαι, κεί-σῃ, κεί-σεται** κτλ.

Σημειώσεις. Εἰς τὰ σύνθετα, ἐξαίρεσει τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται: **κατάκειμαι, κατάκεισο, ἀλλὰ κατακείσθαι**.

7. Κάθ-ημαι (ῥ. **θ**). **καθ-ησ-, καθ-η-**.

Ὅριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κάθη-μαι κάθη-σαι κάθη-ται καθή-μεθα κτλ.	ἐ-καθή-μην ἐ-κάθη-σο ἐ-κάθη-το ἐ-καθή-μεθα κτλ.	- κάθη-σο κάθη-σθω - κάθη-σθε κτλ.	καθῆ-σθαι καθή-μενος καθη-μένη καθή-μενον

Μέλλων (συνγερημένος) καθ-εδοῦμαι (ἐκ τοῦ ῥ. καθ-έζομαι)

8. Χρή = ὑπάρχει χρεία, χρειάζεται.

Ὅριστ. Ἐνεστ. χρή. Παρατ. χρεῖν ἢ ἐχρεῖν. Ἰπστ. χρεῖ. Εὐκτ. χρεΐη.
Ἀπρφ. χροῖναι. Μτχ. (τὸ) χρεών (βλ. § 104, 6, α).

Σημείωσις. Τὸ χρή εἶναι ἀρχήθεν ὄνομα οὐσιαστικὸν (= χρεία, ἀνάγκη), οἱ δὲ ἀνωτέρω τύποι προῆλθον ἐκ συνεκφόρας τῶν λέξεων χρή ἦν - χρή ἦ - χρή εἶη - χρή εἶναι - χρή ὄν (βλ. § 154, Σημ. 2 καὶ § 32, 4).

ιβ') Ἀνώμαλα ῥήματα κατὰ τὸν σχηματισμὸν ἢ τὴν σημασίαν τῶν χρόνων

§ 254. Α'). Πλείστων ῥημάτων τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταβάλλεται ποικιλοτρόπως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων χρόνων αὐτῶν, Οὕτω μερικῶν ῥημάτων

1) τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ ἓν ε πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ ἢ μερικῶν ἢ πάντων τῶν ἄλλων χρόνων, π. χ.

α) ῥ. θ. δοκ-, ἐξ οὗ δοκε-. (Δοκ-έ-ω) δοκῶ (= φαίνομαι), παρατ. (ἐδόκ-ε-ον) ἐδόκουν, μέλλ. δόξω, ἄορ. ἔδοξα, παθ. πρκμ. δέ-δοκ-ται, ὑπερσ- ἐδέ-δοκ-το·

β) ῥ. θ. νεμ-, ἐξ οὗ νεμε-. Νέμ-ω (= μοιράζω, βόσκω), παρατ. ἔνεμ-ον, μέλλ. νεμ-ῶ (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σω), ἄορ. ἔνειμα, παρακ. νενέμ-η-κα - νέμ-ομαι, παρατ. ἐνεμ-όμεν, μέσ. μέλλ. νεμοῦμαι (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σομαι), μέσ. ἄορ. ἐνειμάμην, παθ. ἄορ. ἐνε-μή-θην πρκμ. νενέμ-η-μαι (βλ. § 235)·

γ') ρ. θ. *βουλ-*, έξ οὗ *βουλε-*. *Βούλομαι* (= θέλω), παρατ. *ἐβουλόμεν*, μέσ. μέλλ. *βουλ-ή-σομαι*, παθ. *ἄορ. ἐβουλή-θην*, παρακμ. *θεβούλ-η-μαι* (βλ. § 188, 1).

2) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ τὸ πρόσφυμα *σκ* ἢ *ισκ* πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, πολλάκις δὲ συγχρόνως καὶ μὲ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμὸν (§ 239, 1), π. χ.

α') ρ. θ. *γνω-*, έξ οὗ *γι-γνω-σκ-*. *Γινώσκω* (= γνωρίζω, φρονῶ), παρατ. *ἐγίνωσκ-ον*, μέσ. μέλλ. *γνώ-σομαι*, *ἄορ. β' ἐγνω-ν* (§ 252), πρκμ. *ἐγνω-κα*, ὑπερσ. *ἐγνώ-κειν* - *γινώσκ-ομαι*, παρατ. *ἐγινώσκ-όμεν*, παθ. μέλλ. *γνώ-σ-θήσομαι*, παθ. *ἄορ. ἐγνώ-σ-θην*, πρκμ. *ἐγνω-σ-μαι*, ὑπερσ. *ἐγνώ-σ-μην*

β') ρ. θ. *εὕρ-*, έξ οὗ *εὕρ-ισκ-*, *εὔρε-*. *Εὕρισκω*, παρατ. *ἠύρισκ-ον*, μέλλ. *εὕρ-ή-σω*, *ἄορ. β' ἠῦρ-ον*, πρκμ. *ἠῦρ-η-κα* - *εὕρισκομαι*, παρατ. *ἠύρισκ-όμεν*, μέσ. μέλλ. *εὕρ-ή-σομαι*, μέσ. *ἄορ. β' ἠῦρ-όμεν*, παθ. μέλλ. *εὕρ-ε-θήσομαι*, παθ. *ἄορ. ἠῦρ-έ-θην*, πρκμ. *ἠῦρ-η-μαι*, ὑπερσ. *ἠῦρ-ή-μην*

γ') ρ. θ. *μνη-*, έξ οὗ (*μι-μνη-ισκ*) *μιμνησκ-*. *Ἀναμιμνήσκω* (= ἐνθυμιζώ), παρατ. *ἀν-εμίμνησκ-ον*, μέλλ. *ἀνα-μνή-σω*, *ἄορ. ἀν-έμνη-σα* - *ἀνα-μιμνήσκ-ομαι*, παρατ. *ἀν-εμιμνησκ-όμεν*, παθ. μέλλ. (*ἀνα*)-*μνη-σ-θήσομαι*, παθ. *ἄορ. ἀν-εμνή-σ-θω*, πρκμ. *μέμνη-μαι*, ὑπερσ. *έμεμνή-μην*, τετελ. μέλλ. *μεμνή-σομαι*.

3) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ

α') μὲ τὸ πρόσφυμα *ν*: ρ. θ. *καμ-*, ἐκ. τοῦτου δὲ *καμν-*. *Κάμνω* (= κοπιᾶζω, κουράζομαι), παρατ. *ἐκαμν-ον*, μέσ. μέλλ. *καμοῦμαι* (§ 217, 1), *ἀόριστος β' ἔκαμ-ον*, πρκμ. *κέ-κμη-κα*

β') μὲ τὸ πρόσφυμα *αν* (πολλάκις συγχρόνως καὶ μὲ ἐν *ν* πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος αὐτοῦ): ρ. θ. *βλαστ-*, ἐκ. τοῦτου δὲ *βλαστ-αν-*. *Βλαστάνω*, παρατ. *ἐβλάσταν-ον*, *ἄορ. β' ἐβλαστ-ον*, ὑπερσ. *ἐβλαστ-ή-κειν* ρ. θ. *μαθ-*, ἐκ. τοῦτου δὲ *μα-ν-θ-αν-*. *Μανθάνω*, παρατ. *ἐμάνθαν-ον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *μαθ-ή-σομαι*, *ἄορ. β' ἔμαθ-ον*, πρκμ. *με-μάθ-η-κα*, ὑπερσ. *έμεμαθ-ή-κειν* - *μανθάν-ομαι*

γ') μὲ τὸ πρόσφυμα *νε*: ρ. θ. *ικ-*, ἐκ. τοῦτου δὲ *ικ-νε-*. (*Ἀφικνέομαι*) *ἄφικνούμαι* (= φθάνω), παρατ. (*ἄφι-ικ-νε-όμεν*) *ἄφικνούμεν*, μέσ. μέλλ. *ἄφ-ίξομαι*, μέσ. *ἄορ. β' ἄφ-ικ-όμεν*, πρκμ. *ἄφ-ίγ-μαι*, ὑπερσ. *ἄφ-ίγ-μην*

δ') μὲ τὸ πρόσφυμα *νι* ἢ *νυ* (μὲ μετάρθρῳ τοῦ *ι* ἢ τοῦ *υ* τοῦτου πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος τοῦ θέματος πρὸ βλ. § 35): ρ. θ. *βη-*, *βα-*, ἐκ. τοῦτου δὲ *βαι-νι* καὶ ἐκ. τοῦτου *βαιν-*. *Βαίνω* (= βαδίζω), παρατ. *ἐβαι-νον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *βή-σομαι*, *ἄορ. β' ἔβη-ν* (§ 252), πρκμ. *βέ-βη-κα*,

ὑπερσ. ἐβε-βήκ-ειν - βαίνομαι, παθ. ἀόρ. (παρ)ε-βά-θην, πρκμ. βέ-βα-μαι
ρ. θ. ἐλα-, ἐκ τούτου δὲ ἐλα-νυ- καὶ ἐκ τούτου ἐλαυν-. Ἐλαύν-ω, παρατ.
ἤλαυν-ον, μέλλ. (συνηρημένος) ἐλῶ (ἐλᾷς ἐλᾷ κτλ., ἐκ τοῦ ἐλά-σω), ἀόρ.
ἤλα-σα, πρκμ. ἐλή-λα-κα - ἐλαύν-ομαι, πρκμ. ἐλήλα-μαι, ὑπερσ. ἐληλά-
μην (βλ. § 190).

4) Οἱ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντες ἀπὸ ἓν θέμα, ἀλλ' ἀπὸ διάφορα
θέματα συγγενῇ κατὰ τὴν σημασίαν π.χ. ἀγορεύ-ω, παρατ. ἡγόρευ-ον,
μέλλ. ἀγορεύ-σω καὶ (ἀπ-, συν-, προσ-) ἐρῶ, ἀόρ. ἡγόρευ-σα καὶ (ἀν-,
ἀπ-, κατ-, προσ-) εἶπον, πρκμ. (ἀν-, συν-, ἀπ-) εἶρηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν
- ἀγορεύ-ομαι, παρατ. ἡγορευ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα-, προσ-) ῥηθήσομαι,
παθ. ἀόρ. (ἀν-, ἀπ-) ἐρρήθην (θ. ἀγορευ-, ἐρε-, ῥε-, εἶπ-).

§ 255. Β) Πολλῶν ῥημάτων μερικοὶ χρόνοι δὲν ἔχουν σημασίαν
σύμφωνον μὲ τὴν κατάληξιν αὐτῶν. Οὕτω μερικά ῥήματα ἔχουν

1) ἐνεργητικὸν ἀόριστον ἢ παρακειμένον μὲ σημασίαν μέσου ἢ
παθητικοῦ ἀορίστου ἢ παρακειμένου·

ἵστημι - ἔστην (= ἐστάθην, ἐσταμάτησα), ἔστηκα (= στέκομαι)

φύω - ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως)

2) μέσον μέλλοντα μὲ σημασίαν ἐνεργ. ἢ παθ. μέλλοντος· ᾄδω -
ᾄσομαι (= θὰ τραγουδήσω), ἀδικῶ - ἀδικήσομαι (= θὰ ἀδικήθῶ ὑπ'
ἄλλου)

3) παθητικὸν μέλλοντα ἢ ἀόριστον μὲ σημασίαν μέσου μέλλοντος
ἢ ἀορίστου· ἀπαλλάττω - ἀπαλλαγῆσομαι (= θὰ ἀπαλλάξω τὸν ἑαυτὸν
μου), ἀπηλλάγην (= ἀπῆλλαξα τὸν ἑαυτὸν μου), ἀνιῶ - ἡνιάθην (= ἐλύπησα τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Ὅπως βλέπομεν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα (§ 253 κ.ε.),
πολλὰ ῥήματα ἔχουν πολλὰς συγχρόνως ἀνωμαλίας.

ιγ') Αποθετικά ῥήματα*

§ 256. Αποθετικά ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν
μόνον τὴν μέσσην φωνὴν (§ 173): δέχομαι, ἐρχομαι, μάχομαι (δέχω,
ἐρχω κτλ. δὲν ὑπάρχουν).

Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων

*Ἐκλήθησαν ἀποθετικά ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν τὰ ῥήματα ταῦτα,
διότι ἐσφαλμένως ἐνομιζέτο ὑπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτα εἶχον ἀρχθῆναι καὶ τὴν
ἐνεργητικὴν φωνήν, ἔπειτα δὲ (ἀπέθεντο, ἤτοι) ἀπέβαλον αὐτήν.

1) ἄλλα ἔχουν μόνον μέσον ἄοριστον (α' ἢ β') μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν: ἀσπάζομαι - ἡσπασάμην (= ἐχαιρέτισα), αἰσθάνομαι - ἡσθόμην (= ἐκατάλαβα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μέσα·

2) ἄλλα ἔχουν μόνον παθητικὸν ἄοριστον μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν: βούλομαι - ἐβουλήθην (= ἠθέλησα), ἐπιμέλομαι - ἐπεμελήθην (= ἐφρόντισα) ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ παθητικά·

3) ἄλλα ἔχουν καὶ μέσον καὶ παθητικὸν ἄοριστον, τὸν μὲν μέσον μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ ἄοριστου, τὸν δὲ παθητικὸν μὲ σημασίαν παθητικοῦ: αἰτιῶμαι, ἡτiasάμην (= κατηγορήσα), ἡτιάθην (= κατηγορήθην) - ἰῶμαι, ἰασάμην (= ἐθεράπευσα), ἰάθην (= ἐθεραπεύθην)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μεικτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ἐπιρρήματα

§ 257 Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν συνήθως τὰ ῥήματα, δηλοῦσαι **τύπον, χρόνον, τρόπον, ποσόν** κτλ.

1) **Τοπικὰ** ἐπιρρήματα: ἐνθάδε (= ἐδῶ), ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἄνω, κάτω κτλ.

2) **Χρονικὰ** ἐπιρρήματα: νῦν (= τῶρα), σήμερον, χθές, αὔριον, τότε κτλ.

3) **Τροπικὰ** ἐπιρρήματα: ὧδε, οὕτω (= ἔτσι), εἵ, καλῶς, κακῶς κτλ.

4) **Ποσοτικὰ** ἐπιρρήματα: ἅπαν, λίαν (= πολὺ), ἅπαξ, δις κτλ.

5) **Βεβαιωτικὰ** ἢ **ἀρνητικὰ** ἐπιρρήματα: ναί, μάλιστα, δῆ, δῆτα - οὐ, μὴ - ἄρα, μὲν (= μήπως) κτλ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις καὶ τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων: *δημοσίᾳ, ἰδίᾳ προΐκα* (= δωρεάν) - ἄγε, ἴθι, φέρε (= ἔλα) κτλ.

2. Προθέσεις

§ 258. Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῇθεν ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι συνήθως τίθενται πρὸ τῶν κλιτῶν λέξεων πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων, ἅλλαι μὲν καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, ἅλλαι δὲ μόνον ἐν συντάξει: **παρὰ** τὴν θάλασσαν, **παραθαλάσσιος**, **παραπλέω** - **μέχρι** τοῦ θέρους.

§ 259. 1) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, λέγονται **κύριαι** καὶ εἶναι 18, ἕξ μονοσύλλαβοι καὶ δώδεκα δισύλλαβοι: εἰς, ἐν, ἐξ, ἢ ἐκ, πρὸ, πρὸς, σύν - ἀνά, διὰ, κατά, μετὰ, παρὰ, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό, ὑπέρ (βλ. § 30, Σημ., § 33, 6 καὶ § 37, 6).

2) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, λέγονται **καταχρηστικαί** καὶ εἶναι 9: α) ἄχρι, μέχρι, ἄνευ, χωρίς, πλήν, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ γενικῆς, καὶ β) ὥς, νή, μά, αἱ

ὁποῖαι συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς.

3. Σύνδεσμοι

§ 260. Σύνδεσμοι λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῇθεν αἱ πλεῖσται ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται, ἵνα συνδέουν λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας: Πλάτων **τε καὶ** Ἀριστοτέλης. Χαίρω **ὅτι** εὐδοκίμεις.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

- 1) **συμπλεκτικοί**: *τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ*
- 2) **διαζευκτικοί**: *ἤ, ἥτοι - ἤ, εἴτε - εἴτε, ἔάντε - ἔάντε, ἄντε - ἄντε, ἦντε - ἦντε*
- 3) **ἀντιθετικοί**: *μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μήν, ἀλλὰ μήν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καὶ μήν*
- 4) **αἰτιολογικοί**: *γάρ, ὅτι, ὥς, διότι, ἐπεί, ἐπειδὴ*
- 5) **τελικοί**: *ἵνα, ὅπως, ὥς*
- 6) **συμπερασματικοί**: *ἄρα, δὴ, οὖν, τοίνυν, ὥς, οὕκουν, οὐκοῦν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, ὥστε*
- 7) **χρονικοί**: *ὥς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδὴ, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἡνίκα, πρίν*
- 8) **εἰδικοί**: *ὅτι, ὥς*
- 9) **ὑποθετικοί**: *εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν.*

4. Ἐπιφωνήματα

§ 261. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ψυχικόν τι πάθημα, ὡς ἐκρήξιν χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἀγανακτήσεως κτλ.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) **γελαστικά**: *ᾶ-ᾶ-ᾶ*
- 2) **θαυμαστικά**: *ᾒ, ὦ, βαβαί, παπαί!*
- 3) **θρηναστικά** (ἥτοι δηλοῦντα ἐνδουσιασμόν): *εὐοῖ*
- 4) **σχετλιαστικά** (ἥτοι δηλοῦντα σφοδρὰν λύπην ἢ ἀγανάκτησιν): *παπαί, οὐαί, οἴμοι, φεῦ, ιῶ, ιού!*
- 5) **κλητικόν**: *ὦ* (βλ. § 42, Σημ.).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

§ 262. Αἱ πλεῖσται λέξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις διὰ παραγωγῆς ἢ διὰ συνθέσεως. Πρβλ. γράφ-ω, γράφ-εύς, γράφ-ή, γραμμή, γραμ-μα, γραμματ-εύς, γραμματεύ-ω - (βιβλίον, πωλῶ) βιβλιοπώλης - (πρῶτος ἀγωνιστής) πρωταγωνιστής.

1) Λέξεις, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλην λέξιν, ἀλλὰ σχηματίζεται (ἀπὸ κάποιαν ῥίζαν, ἥτοι) ἀπὸ ἓν ἀρχικὸν θέμα μετὰ τὴν προσθήκην ἀμέσως εἰς αὐτὸ καταλήξεως μόνον, λέγεται **πρωτότυπος** ἢ **ἀπλῇ** λέξις: (θ. γράφ-) γράφ-ω, (πολι-) πόλ-ις.

2) Λέξεις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ μίαν ἄλλην λέξιν μετὰ τὴν προσθήκην εἰς τὸ θέμα αὐτῆς ἐνὸς παραγωγικοῦ προσφύματος, λέγεται **παράγωγος**: (φύσι-ς) φύσι-κό-ς, (ιά-ομαι, ἰῶμαι) ἰα-τρό-ς.

3) Λέξεις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ δύο ἄλλας λέξεις πρωτοτύπους ἢ παραγωγούς μετὰ τὴν ἔνωσιν τῶν θεμάτων αὐτῶν, λέγεται **σύνθετος**: (ναῦ-ς, πῆγ-νυμι) ναυ-πηγ-ός, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

Σημείωσις. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς μίαν σειρὰν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἐτυμολογικῶς λέξεων δύναται νὰ εἶναι παράγωγος ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην καὶ πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην. Πρβλ. πόλι-ς, (ἐκ ταύτης) πολί-της, (ἐκ ταύτης) πολιτ-ικός καὶ πολιτ-εύω, (ἐκ ταύτης) πολίτευ-μα.

§ 263. Κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν κανονικῶς λαμβάνονται θέματα λέξεων καὶ οὐχὶ ἀκέραιαι λέξεις Πρβλ. (πόλι-ς) πολί-της, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

Α') ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις

* Ἐτυμός = ἀληθής, βέβαιος, πραγματικός. Ἐτυμολογία δὲ λέγεται ἡ ἀνάλυσις λέξεως εἰς τὰ ουστατικά της μέρη καὶ ἡ εὕρεσις τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας αὐτῆς.

§ 264. 1) Κατὰ τὴν παραγωγὴν τὰ θέματα τῶν πρωτοτύπων λέξεων σπανίως μένουν ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, συνήθως δὲ ἀποβάλλουν ἓνα ἢ περισσοτέρους ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων αὐτῶν, ὑφίστανται ποιοτικὴν μεταβολὴν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἢ ἄλλας μεταβολὰς (§ 32 κ. ἐ.), Πρβλ. ὦρα (θ. ώρα-), ὠραῖος (ἐκ τοῦ ὠρά-ιος), ἀλλὰ ὦρ-ιμος - τέλος (θ. τελεσ-, πρβλ. τελεσ-φόρος), τέλειος (ἐκ τοῦ τέλεσ-ιος, τέλε-ιος), ἀλλὰ τελ-ικὸς - φρήν (θ. φρήν-, φρεν-), φρον-έω.

2) Αἱ πλείσται παραγωγικαὶ καταλήξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας καταλήξεις διὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τινος ἢ μετὰ τινων ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν στοιχείων δύο ὁμοειδῶν καταλήξεων. Πρβλ. βασιλεύ-ς - βασιλεύ-ω, ιδιώτ-ης - ιδιωτ-εύω, πίναξ (πίνακ-ος) - πίνακ-ις (πίνακ-ίδ-ος) πίνακ-ίδ-ιον.

1. Παράγωγα ῥήματα

α') Ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων)

§ 265. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ὀνομάτων ἔχουν ποικίλας σημασίας, συνήθως δὲ σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ γίνεσθαι ἢ ἔχει ἢ παρέχει ἢ ποιεῖ ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον.

1) Ἀρχικὴ παραγωγικὴ κατάληξις εἶναι -jω: τιμῇ (θ. τιμα-, τιμά-jω), τιμάω-ω· ἀνία (ἀνια-, ἀνιά-jω), ἀνιάω-ω· ὀφθαλμία (ὀφθαλμιά-jω), ὀφθαλμιάω-ω· πόνος (θ. πονε-, πονέ-jω), πονέω-ω· δοῦλος (θ. δουλο-, δουλό-jω), δουλόω-ω· βασιλεὺς (βασιλεῦ-jω), βασιλεύ-ω· φύλαξ (φυλάκ-jω) φυλάσσω· παῖς (παῖδ-jω), παίζω· ἐλπὶς (ἐλπιδ-jω), ἐλπίζω· μέλας (μελάν-jω), μελαίνω· καθάρως (καθάρ-jω), καθαίρω (βλ. § 33 κ. ἐ.).

2) Ἀπὸ παραδείγματα ὡς τὰ προηγούμενα προήλθον αἱ παραγωγικαὶ καταλήξεις -άω, -ιάω, -έω, -ύω, -εύω, -ζω, -άζω, -ίζω, -νω, -αίνω -ύνω, -αίρω κτλ. (βλ. § 264, 2): σφρίγος-σφριγ-άω-ω (= ἔχω σφρίγος), ἐρυθρός - ἐρυθρ-ιάω-ω (= γίνομαι ἐρυθρός), εὐ-δαίμων - εὐδαιμον-έω-ω (= εἶμαι εὐδαίμων), πλήρης - πληρ-ύω-ω (= ποιῶ πληρής), δοῦλος - δουλ-εύω (= εἶμαι δοῦλος), δόξα - δο-ξα-ζω (= παρέχω δόξαν), ἥσυχος - ἥσυχ-άζω, φενακή - φενακ-ίζω, ὕστερος - ὕστερ-ίζω, ἡδὺς - ἡδύ-νω, ὑγιής - ὑγι-αίνω, χαλεπός - χα-λεπ-αίνω, λαμπρός-λαμπρ-ύνω, μέγας-μεγαλ-ύνω, μῆκος-μηκ-ύνω, μέγας - μεγ-αίρω κτλ.

Σημείωσις 1. ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα κύρια ἢ ἐδνικά ἢ ἀπὸ ὀνόματα ζώων μετὰ τὴν κατάληξιν -άζω ἢ συνηθέστερον -ίζω, σημαίνουν συνήθως ὅτι τὸ

υποκειμενον μιμεῖται ἢ ἀκολουθεῖ τὰ φρονήματα ἐκείνου, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: Βοιωτός - βοιωτ-ιάζω (= μιμοῦμαι τὰ ἥθη ἢ τὴν γλῶσσαν τῶν Βοιωτῶν), Φίλιππος - φιλιππ-ίζω (= ἀκολουθῶ τὰ πολιτικὰ φρονήματα τοῦ Φιλίππου), πύθγκος - πιθγκ-ίζω (πρβλ. παπαγάλος - παπαγαλ-ίζω = μιλῶ σὰν παπαγάλος).

Σημείωσις 2. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα μετὰ τὴν κατάληξιν -άω ἢ -ιάω σημαίνουν συνήθως ἔφεσιν, ἥτοι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ πάθησιν: θάνατος - θανατ-άω (= ἐπιθυμῶ σφοδρῶς τὸν θάνατον), στρατηγός - στρατηγ-ιάω, λίδος - λιθι-άω (= πάσχω ἀπὸ λιθία-σιν), σπλήν - σπλην-ιάω.

6) Ἐκ ῥημάτων

§ 266. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων ῥημάτων εἶναι

1) ἐναρκτικά, ἥτοι σημαίνουν ὅτι τὸ υποκειμενον ἀρχίζει νὰ κάμνη ἢ νὰ πάσχη ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· κατάληξις αὐτῶν εἶναι -σκω: γηράω-ω - γηρά-σκω, ἡβάω-ω - ἡβά-σκω (= ἀρχίζω νὰ γίνωμαι ἑφθός)

2) θαμιστικά, ἥτοι σημαίνουν ὅτι τὸ υποκειμενον ἐκτελεῖ (θαμά, ἥτοι) συχνὰ καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -άζω, -ίζω, -ύζω: στένω - στεν-άζω, αἰτῶ - αἰτ-ίζω (= αἰτῶ συχνὰ καὶ πολὺ), ἔρω - ἐρπ-ύζω

3) ἐφετικά, ἥτοι σημαίνουν ἔφεσιν, δηλαδή σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι -ιάω ἢ -εῖω καὶ προσαρτᾶται εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ μέλλοντος τοῦ πρωτοτύπου: κλαίω - (κλαύσ-ομαι) κλαυσ-ιάω-ω, τυραννῶ (τυραννήσ-ω) τυραννήσ-εῖω (ἐπιθυμῶ νὰ τυραννήσω, ἥτοι νὰ γίνω τύραννος). Πρβλ. § 265, 2, Σημ. 2.

γ) Ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων

§ 267. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημάτων σημαίνουν συνήθως, ὅτι τὸ υποκειμενον εἶναι ἢ ποιεῖ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι -ζω (-άζω, -ίζω, -ύζω) δίχα - διχά-ζω, ἀλαλά - ἀλαλά-ζω, ἐγγύς - ἐγγ-ίζω, ἐλεεῦ - ἐλελ-ίζω, γρυ - γρύ-ζω (πρβλ. νῦν: γαῦ, γαῦ - γαυγίζω, τσάκ - τσακίζω).

2. Παράγωγα ουσιαστικά

α) Ἐκ ῥημάτων

§ 268. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων σημαίνουν

1) τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -εύς, -ὺς, -της, -τήρ, -τωρ· (θηλυκὰ τῶν εἰς -της, -τήρ, -τωρ σχηματίζονται μὲ τὰς καταλήξεις -τις, -τειρα, -τρια, -τρίς): γράφω - γραφ-εύς, νέμω - νομ-εύς, πέμπω - πομπ-ός, τρέφω - τροφ-ός, ποιέω - ποιη-τής (ποιή-τρια), πρόφημι - προφήτης (προφή-τις), αὐλέω - αὐλη-τής (αὐλη-τρίς), καλέω - κλη-τήρ, σῶζω - σω-τήρ (σώ-τειρα), συλλαμβάνω - συλ-λήπ-τωρ (συλ-λήπ-τρια).

Σημείωσις. Παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικά εἰς -τήρ, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, ὀλίγα εἶναι εὐχρηστα εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ὡς κλητήρ, μνηστήρ, σωτήρ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἰς τοὺς εἰρημένους συγγραφεῖς τὰ τοιαῦτα παράγωγα εἰς -τήρ δηλοῦν τὸ ὄργανον: ζώννυμι - ζωσ-τήρ, καίω - καυ-τήρ, νίπτω (ἦ νίζω) - νιπ-τήρ κτλ.

2) τὴν ἐνέργειαν· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -α, -η, -ος (γεν. -ου), -ία (-εἰα), -μός, -σις, -σία: φθείρω (φ. φθερ-) - φθορ-ά, τρέπω - τροπ-ή, ἀμείδω - ἀμοιβ-ή, λέγω - λόγ-ος, μαίνομαι (φ. μαν-) - μαν-ία, βασιλεύω - βασιλεία, κολακεύω - κολακεία, ὀδύρομαι - ὀδυρ-μός, λύω - λύ-σις, πράττω - (πρᾶγ-σις) πρᾶξις, θύω - θυ-σία.

3) τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -μα, -μή, -ος (γεν. -ους): ποιέω - ποιη-μα, γράφω - γράμ-μα, γραμ-μή, γιγνώσκω - γνώ-μη, ψεύδομαι - ψευδ-ος.

4) τὸ ὄργανον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -τρον, -θρον: ἄρόω, -ῶ - ἄρο-τρον, πλήττω (φ. πληγ-) - πληκ-τρον, κλείω - κλει-θρον.

5) τὸν τόπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -τήριον, -τρον, -θρον: βουλεύομαι - βουλευ-τήριον, δικάζω (φ. δικαδ-) - δικασ-τήριον, θεάομαι, -ῶμαι - θεάτρον, βαίνω (φ. βα-) - βά-θρον.

Σημείωσις. Τὸ ὄργανον σημαίνουν καὶ μερικά ἐκ τῶν εἰς -εύς: σφάττω - σφαγ-εύς (= τὸ ξίφος), τέμνω - τομ-εύς (= σκυτοτομικὸν ὄργανον, τὸ κοπίδι).

Μερικά δὲ ἐκ τῶν εἰς -τρον, ἰδίᾳ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σημαίνουν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σχετικὴν ἐνέργειαν: λύω - τὰ λύ-τρα, διδάσκω - τὰ δίδακ-τρα, τρέφω (φ. θρεφ.) - τὰ θρέπ-τρα (= ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν τροφήν).

β') Ἐξ ἐπιθέτων

§ 269. Τὰ οὐσιαστικά ἐν γένει τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων εἶναι ἀφρημένα (βλ. § 43, 2). Συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι *-ιά, -ια, (-ειᾶ, -οια), -ος* (γεν. *-ους*), *-σύνη, -οσύνη, -της* (γεν. *-τητος*) ἢ *-τῆς* (γεν. *-τῆτος*): *σοφός - σοφ-ία, κακός - κακ-ία, ἀληθής* (θ. *ἀληθεσ-, ἀλήθεσ-ια, ἀλήθε-ια*) - *ἀλήθεια, εὖνους* (εὖνο-*ια*) - *εὖνοια, εὐρύς - εὐρ-ος, δίκαιος - δικαιο-σύνη, σῶφρων - σωφρ-οσύνη, κέρδος - κερδ-οσύνη, ἱερός - ἱερω-σύνη, ταχύς - ταχύ-της* (ταχύ-*τη-τος*) ἢ *ταχυ-τής* (ταχυ-*τῆ-τος*).

Σημείωσις 1. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά τῶν ἐπιθέτων *βοηθός* καὶ *ἐνεργός* εἶναι *βοήθεια, ἐνέργεια* (ὅπως *ἀλήθεια*). Ἀντιθέτως δὲ τοῦ ἐπιθέτου *ἀμαθής* παράγωγον οὐσιαστικὸν εἶναι *ἀμαθία* (ὅπως *σοφία*). Τῶν δὲ ἐπιθέτων *ἀγαθός, καλός, ῥάδιος* οὐσιαστικά εἶναι ἡ *ἀρετή, ἡ καλλονή* ἢ τὸ *κάλλος, ἡ ἔραστώνη* (πρβλ. ὑπερθ. ῥᾶστος, § 141).

Σημείωσις 2. Μερικῶν ἐπιθέτων τὸ ἀφρημένον οὐσιαστικὸν γίνεται ἀπὸ τὸ θηλυκὸν αὐτῶν, ὅπως εἶναι ἡ μὲ ἀναθίβασμὸν τοῦ τόνου: *αἴτιος* (αἰτία) ἢ *αἰτία, ἄξιος* (ἄξια) - ἡ *ἄξια, ἀνδρεῖος* (ἀνδρεία) - ἡ *ἀνδρεία, ἐχθρός* (ἐχθρά) - ἡ *ἐχθρα*. Πρβλ. νῦν: *θερμός, θερμή* - ἡ *θέρμη, ζεστός, ζεστή* - ἡ *ζέστη*. Παρομοίως δὲ παράγονται οὐσιαστικά ἐν γένει καὶ ἀπὸ μετοχῆς διὰ καταθίβασμους τοῦ τόνου: (ἀκούμαι) *ἀκούμενος - Ακουμένος*, (ἐδεξάμην, δεξάμενος) *δεξαμένη - δεξαμενή*.

γ') Ἐξ οὐσιαστικῶν

§ 270. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν εἶναι

1) *παρώνυμα*, ἥτοι ὀνόματα παράγωγα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπλῶς τὸν ἔχοντα σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτό· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι *-εὺς* (θηλ. *-εια*), *-της* (θηλ. *-τις*), *-έτης, -ίτης, -ώτης, -ιώτης*: *ἵππος - ἵππ-εὺς, ἱερὸν - ἱερ-εὺς* (ἱέρ-*εια*), *δῆμος - δημό-της, πόλις - πολί-της* (πολί-*τις*), *φυλή - φυλ-έτης, ὅπλον - ὁπλ-ίτης, θίασος - θιασ-ώτης, στρατιὰ - στρατιώτης* (πρβλ. § 268, 1).

2) *ὕποκοριστικά*, ἥτοι παριστάνουν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον σημαίνει τὸ πρωτότυπον, ὡς *μικρόν*, εἴτε διότι τοῦτο ὄντως εἶναι μικρόν εἴτε χάριν ὀωπείας ἢ σκώμματος ἢ καταφρονήσεως· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι *-άριον, -ιον, -ίδιον, -ις* (γεν. *-ίδος*), *-σκος, -ίσκος, -ίσκη, -ύδριον, -ύλιον*: *παῖς - παιδ-άριον, ῥύαξ - ῥυάκ-ιον, θυγάτηρ - θυγάτρ-ιον, πίναξ - πινάκ-ιον, πινακίς - πινακιδ-ιον, ξίφος - ξιφ-ίδιον, πύλη - πυλ-ίς, νεανίας - νεανί-σκος, οἶκος - οἰκ-ίσκος, παῖς - παιδ-ίσκη, νέφος*

- νεφ-ύδριον, δένδρον - δενδρ-ύλλιον (πρβλ. νῦν: παιδ-άκι, ἀνθρωπ-άκος, πορτ-ούλα κτλ.)

Σημείωσις. Μερικῶν ὑποκοριστικῶν ἀπεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἔννοια τῆς μικρότητος: βιβλίον (= βιβλος), θηρίον (= θήρ).

3) **μεγεθυντικά**, ἥτοι παριστάνουν, ὅτι κάποιος ἔχει μέγα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι -ίας, -ων: μέτωπον - μετωπ-ίας, γαστήρ - γάστρ-ων, χεῖλος - χεῖλ-ων (πρβλ. νῦν: κεφάλ-ας, δοντ-ᾶς, κοιλ-αρᾶς κτλ.)·

4) **τοπικά**, ἥτοι σημαίνουν τὸν τόπον, ὅπου διαμένει ἡ ὁρᾶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι -ιον, -εῖον: στρατηγός - στρατήγ-ιον (νῦν στρατηγ-εῖον), ἔμπορος - ἐμπόρ-ιον (= ἐμπορικὸς λιμὴν), χαλκεύς (χαλκέως, χαλκέ-ιον) - χαλκεῖον, ἱατρός - ἱατρ-εῖον, διδάσκαλος - διδασκαλ-εῖον (= οἰκία διδασκάλου, σχολεῖον)·

5) **περιεκτικά**, ἥτοι σημαίνουν τόπον, ὃ ὁποῖος περιέχει πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -ών, -ιά, -ωνιά: ἐλαία - ἐλαι-ών, ὄρνις - ὄρνιθ-ών, μύο, -μηξ - μυρ-μηκ-ιά, ῥόδον - ῥοδ-ών καὶ ῥοδ-ωνιά· οὕτω καὶ στρατός - στρατ-ιά·

6) **πατρωνυμικά**, ἥτοι σημαίνουν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον (ὄνομα πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ προγόνου τινός)· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -δης, -άδης, -ιάδης, -ίδης (-εἰδης, -οἰδης), -ίων (θῆλ. -άς, γε. -άδος, -ίς, γεν. -ίδος): Βούτης - Βουτᾶ-δης, Βορέας - Βορεά-δης, Ἀσκληπιός - Ἀσκληπι-άδης, Πέλοψ - Πελοπ-ίδης, Ἀτρεὺς - Ἀτρεΐδης, Ἡρακλῆς - Ἡρακλείδης, Λητώ - Λητοΐδης, Κρόνος - Κρον-ίων, Θέστιος - Θεστι-άς (Θεστι-άδος), Δαναός - Δανα-ΐς (Δανα-ΐδος) (πρβλ. νῦν κατάληξιν -πουλλος, -πουλλο, π.χ. τὸ ἀρχοντόπουλλο)·

Σημείωσις. Μὲ τὰ πατρωνυμικά ἔχουν σχέσιν καὶ τὰ ὀνόματα τὰ παραγόμενα ἐκ συγγενικῶν ὀνομάτων μὲ τὰς καταλήξεις -αδούς, -αδῆ, -ιδούς, -ιδῆ: ἀνεψι-αδούς (= υἱὸς ἀνεψιοῦ ἢ ἀνεψιάς, ἥτοι ἐξαδέλφου ἢ ἐξαδελφῆς), ἀνεψι-αδῆ ἀδελφ-ιδούς, ἀδελφ-ιδῆ (= κόρη ἀδερφοῦ ἢ ἀδερφῆς)·

7) **γονεωνυμικά**, ἥτοι σημαίνουν νεογνὸν ζώου ἢ μικρὸν κατὰ τὴν τὴν ἡλικίαν ζῶον εἶδους τινός· κατάληξις αὐτῶν εἶναι -ιδεύς: ἀετός - ἀετ-ιδεύς, λύκος - λυκ-ιδεύς, λαγὼς - λαγ-ιδεύς· μερικῶν ὅμως ζώων τὸ νεογνὸν δηλοῦται συνήθως μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα, ὡς ἄμυνός (= τὸ νεογνὸν

του προβάτου, ἀρνάκι), δέλφας (= χοίριδιον), ἔριφος (= κατσικάκι), μόσχος (= μοσχάρι), νεβρός (= ἐλαφάκι), νεοσσός (= πουλάκι), πῶλος (= ἀλογάκι ἢ γαϊδουράκι προβλ. πουλάρι), σκύλας (= σκυλάκι), σκύμνος (= λεονταράκι)·

8) ἐθνικά, ἤτοι σημαίνουν τὸν καταγόμενον ἐκ τινος χώρας ἢ πόλεως ἢ τόπου ἐν γένει, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -ιος (δηλ. -ία), -εὺς (δηλ. -ίς), -νός, -ηνός, -ίνος, -της (δηλ. -τις), -άτης, -ιάτης, -ήτης, -Ιτης, -ώτης: Κόρινθος - Κορινθ-ιος (Κορινθ-ία), Μέγαρα - Μεγαρ-εὺς (Μεγαρ-ίς), Ἀσία - Ἀσιανός, Λάμψακος - Λαμψακ-ηνός, Τάρας - Ταραντ-ίνος, Τεγέα - Τεγεά-της (Τεγεᾶ-τις), Γύθειον - Γυθε-άτης, Κρότων - Κροτων-ιάτης, Αἰγίνα - Αἰγινή-της, Ἴος - Ἰ-ήτης, Στάγिरα - Σταγир-ίτης, Σικελία - Σικελι-ώτης, Λαύρειον - Λαυρε-ώτης. Κατὰ ταῦτα καὶ ἡπειρος - ἡπειρ-ώτης, νῆσος - νησ-ιώτης.

Σημείωσις 1. Τῶν παραγωγικῶν καταλήξεως -ιον, -ίδιον, -ιος, -ίδης τὸ ι, ἐὰν μὲν προηγῆται βραχὺ φωνῆεν, κανονικῶς συναρεῖται μὲ αὐτό, ἐὰν δὲ προηγῆται μακρὸν φωνῆεν, ὑπογράφεται ὑπ' αὐτό: χαλκεὺς (φ. χαλκε-) χαλκεῖον, λέξις (φ. λέξε-) λεξίδιον, βούς (φ. βο-) βοίδιον, Ἀτρεὺς (φ. Ἀτρε-) Ἀτρεΐδης, Λητῶ (φ. Λητο-) Λητοΐδης, Χίος (φ. Χι-, ὁ Χι-ῖος) Χίος, Λάρισα (φ. Λάρισα-) Λαρισαῖος, Ἄργος (φ. Ἄργεσ-) Ἀργεῖος, γραῦς (φ. γρᾱ-) γράδιον, λαγὼς (φ. λαγω-) λαγῶδιον, Κῶς (φ. Κω-) Κῶος.

Σημείωσις 2. Εἰς τὰ εἰς -ος οὐδέτερα τριτόκλιτα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως -ίδιον ἀποβάλλεται ὅχι μόνον ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος σ, ἀλλὰ καὶ τὸ ε πρὸ αὐτοῦ: ξίφος (φ. ξίφεσ-) ξιφ-ίδιον, σκάφος (φ. σκαφεσ-) σκαφ-ίδιον, (ὄξος - ὄξε-ίδιον = ξίδι).

3. Παράγωγα ἐπίθετα

α) Ἐκ ῥημάτων

§ 271. Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις -τος καὶ -τέος (κυρίως ῥηματικὰ ἐπίθετα) ἐκ τούτων

α) τὰ εἰς -τος σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἢ ἐκείνον, ὁ ὁποῖος δύναται ἢ εἶναι ἄξιος νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: γράφω - γραπ-τός (= γεγραμμένος), μείγνυμι

- μεικ-τός (= μεμειγμένος), ἀλίσκομαι - ἄλω-τός (= ὁ δυνάμενος νὰ ἄλωθῃ), βαίνω - βα-τός, ἄβα-τος (= ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ πατηθῇ), ἐπαινῶ - ἐπαινε-τός, θαυμάζω - θαυμασ-τός (= ἄξιος νὰ ἐπαινῇται - νὰ θαυμάζεται):

β) τὰ εἰς -τέος σημαίνουν ὅτι ὀφείλει τις νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: γράφω = γραπ-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ γραφῇ), διαβαίνω - διαβα-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ διαβαθῇ): Πρὸβλ. τὸ ἐνοίκιον προπληρω-τέον ἀφαίρε-τέος, πολλαπλασιασ-τέος, διαιρε-τέος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις -άς, -ής, -ός, -νός, -ανός, -ρός, -ερός: ταῦτα σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος: φεύγω (θ. φυγ-) - φυ-γός (= ὁ φεύγων), μείγνυμι (θ. μιγ-) - μιγ-άς (= ὁ μεμειγμένος), ἀ-μιγ-ής (= ὁ μὴ μεμειγμένος), λείπο-μαι - λοιπ-ός (= ὁ ὑπολειπόμενος), στίλβω - στίλπ-νός (= ὁ στίλβων), στέγω - στεγ-ανός (= ὁ καλῶς στέγων, ἦτοι καλύπτων), λάμπω - λαμπ-ρός, θάλλω - θαλ-ερός, μαινώ (θ-μιαν-) - μια-ρός

3) μὲ τὰς καταλήξεις -ικός, -τικός, -ιμος, -μων, -τήριος: ταῦτα σημειοῦν ἱκανότητα ἢ ἐπιτηδειότητα ἢ κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: ἀρχω - ἀρχ-ικός (= ἱκανὸς νὰ ἀρχῇ), ἀμύνομαι - ἀμυν-τικός (= ἐπιτήδεις εἰς τὸ ἀμύνεσθαι), ἐρίζω (θ. ἐριδ-) - ἐρις-τικός (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ ἐρίζειν), ὠφέλω - ὠφέλ-ιμος, μάχομαι - μάχ-ιμος (= ἱκανὸς νὰ μάχεται), φρονῶ - φρόν-ιμος, νοέω-ω - νοή-μων (= ἐπιτήδεις εἰς τὸ νὰ νοῇ), ἐλεέω-ω - ἐλεή-μων (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ νὰ ἐλεῇ), ἐπιλανθάνομαι (θ. ἐπιληθ-) - ἐπιλήσμων, σφάζω (θ. σω-) - σωτήριος (= ὁ ἱκανὸς νὰ σφάζῃ).

6) Ἐξ ὀνομάτων

§ 272. Ἐπίθετα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐπιθέτων) παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις -ιος (-αίος, -ειος, -οιος, -ῶος), -κός (-ικός, -ακός): ταῦτα σημαίνουν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀνήκει ἢ ἔχει σχέσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: οὐρανός - οὐράνιος, ἀγορά (ἀγορά-ιος) - ἀγοραίος, κῆπος - κηπ-αῖος, χέρσος - χερσαῖος, οἶκος (θ. οἶκε-, οἰκέ-ιος) - οἰκεῖος, ἵππος - ἵππειος, βασιλεὺς (βασιλε-ιος) - βασιλείος (= τοῦ βασιλέως), Κίμων - Κιμών-ειος, γέλως (θ. γέλο (σ-), γελό-ιος) - γελοῖος, ἥρως (ἡρώ-ιος) - ἡρώος, πάππος - παππ-ῶος, φύσις - φύσι-κός, πανήγυρις, πανηγυρι-κός, λίβυς - λιβυ-κός, θῆλυς - θηλυ-κός, Ἀθηναῖος - Ἀθηναί-κός, Ρόδιος - Ροδ-ιακός (= τῶν Ροδίων).

Σημείωσις. Εἰς **-ειος** (καὶ ὅχι εἰς **-ιος**) κανονικῶς λήγουν τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ὀνόματα προσώπων ἢ ζώων: Ὅμηρος - Ὀμήρ-ειος, Πυθαγόρας - Πυθαγόρ-ειος, ὄνος - ὄν-ειος, κύκνος - κύκν-ειος, βούς (βοῦς)- βό-ειος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-εος (-οῦς), -ινος** ταῦτα σημαίνουν ὕλην ἢ (σπανίως) χρῶμα: ἄργυρος - (ἀργύρεος) ἀργυροῦς, χρυσός - (χρύσεος) χρυσοῦς, κύανος - (κυάνεος) κυανοῦς, λίθος - λίθινος.

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-μος, -ιμος** ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλληλον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: καῦσις καύσι-μος (= κατάλληλος πρὸς καῦσιν), χρῆσις - χρήσι-μος, ἐδώδῃ - ἐδώδ-ιμος (= φαγώσιμος), πένθος - πένθ-ιμος.

4) μὲ τὰς καταλήξεις **-εις** (γεν. **-εντος**), **-έεις, -νός, -εινός, -λός, -ηλός, -λέος, -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός, -ώδης** ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν, ἤτοι ἀφθονίαν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: χάρις - χαρί-εις (= πλήρης χάριτος), ἀστὴρ - ἀστερ-έεις, ἰχθύς - ἰχθυ-έεις, σκοτός (Ϝ. σκοτεσ-, σκοτεσ-νός, σκοτεν-νός =) σκοτεινός, φῶς - φωτ-εινός (πρβλ. § 36, 3), δέος (Ϝ. δεεσ-) - δει-λός, παχὺς - παχυ-λός, φειδῶ - φειδῶ-λός, ἀπάτη - ἀπατη-λός, ὕψος - ὕψ-ηλός, δίψα - διψα-λέος, ψώρα - ψωρα-λέος, ἀνία - ἀνια-ρός, ἰσχὺς - ἰσχυ-ρός, φθόνος - φθονε-ρός, λίπος - λιπ-αρός, σκιά - σκι-ερός, λύπη - λυπη-ρός, ὄγκος - ὄγκ-ηρός, ἀνθος - ἀνθ-ηρός, ἀφρός - ἀφρ-ώδης (= πλήρης ἀφροῦ).

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ώδης** σημαίνουν πολλάκις ὁμοιότητα ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀρμόζει εἰς ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: γάλα - γαλακτ-ώδης (= γαλακτ-ο-ειδής), σφήξ - σφήκ-ώδης (= σφήκ-ο-ειδής), παιδάριον - παιδαρι-ώδης (= ἀρμόζων εἰς παιδάριον).

5) μὲ τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ιαῖος, -ήσιος, -ινός, -ερινός** ταῦτα σημαίνουν μέτρον ἢ χρόνον: πῆχυς - πηχυ-αῖος (= ἔχων μῆκος ἐνὸς πήχεως), σταδῖον - σταδι-αῖος, πλέθρον - πλεθρ-ιαῖος, σπινθαμὴ - σπινθαμ-ιαῖος, ἔτος - ἐτ-ήσιος, ἡμέρα - ἡμερ-ινός, ἔαρ - ἐαρ-ινός, θέρος - θερ-ινός, φθινόπωρον - φθινοπωρ-ινός, μεσημβρία - μεσημβρ-ινός, νύξ - νυκτ-ερινός, χειμὼν - χειμ-ερινός.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων

§ 273. Ἐξ ἐπιρρημάτων (ιδίως τοπικῶν καὶ χρονικῶν) παράγονται

ἐπίθετα

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-ιος, -ιμος, -νός, -ινός**: πρόσθεν - πρόσθ-ιος, ὀπίσθεν - ὀπίσθ-ιος, ὁψέ - ὁψ-ιος καὶ ὁψ-ιμος, πρῶ ἢ πρωὶ - πρῶ-ιος ἢ πρῶος καὶ πρῶ-ιμος, πέρυσι - περυσι-νός, χθές - χθες-ινός (βλ. καὶ § 145)

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ικός**: ῥάδγην - ῥαγδ-αῖος, χύδην χυδ-αῖος, καθόλου - καθολ-ικός.

4. Παράγωγα ἐπιρρήματα

§ 274. Ἐπιρρήματα παράγονται ἀπὸ πᾶν κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἢ ἀπὸ ἄλλα ἐπιρρήματα.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις

α) **-ασι, -ησι, -οι, -θι** πρὸς δῆλωσιν στάσεως ἐν τόπῳ: Πλαταιαὶ - Πλαται-ᾶσι (= ἐν Πλαταιαῖς), Ἀθῆναι - Ἀθῆν-ησι, Μέγαρα - Μεγαρ-οῖ, οἶκος - οἶκ-οι, ἄλλος - ἄλλο-θι, αὐτός - αὐτό-θι

β') **-θεν, -οθεν, -ωθεν** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως ἀπὸ τόπου: οἶκος - οἶκο-θεν (= ἐκ τοῦ οἴκου), ἄλλος - ἄλλο-θεν, ἐκεῖ - ἐκεῖ-θεν, ἄνω - ἄνω-θεν, πᾶς - πάντ-οθεν, ἀμφοτέροι - ἀμφοτέρ-ωθεν

γ') **-δε, -ζε, -σε** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως εἰς τόπον: Μέγαρα - Μεγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα), Ἀθῆναι - (Ἀθῆνας-δε) Ἀθῆναζε, ἄλλος - ἄλλο-σε (= εἰς ἄλλο μέρος).

2) **Τροπικά** ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις

α) **-ως, -ῶς**: δίκαιος - δικαί-ως, κακός - κακ-ῶς, βαρὺς - βαρέ-ως, εὐγενής - εὐγεν-ῶς, ἄλλος - ἄλλ-ως, ὁμολογούμενος - ὁμολογουμέν-ως, ἐσκεμμένος - ἐσκεμμέν-ως

β') **-δην, -άδην, -ίνδην, -δόν, -ηδόν**: βαίνω (β. βα-) - βά-δην, μείγ-νυμι - μίγ-δην, τρέχω - τροχ-άδην, ἄριστος - ἀριστ-ίνδην, ἀγέλη - ἀγελη-δόν, ταῦρος - ταυρ-ηδόν

γ') **-ί, -εἰ, -τί**: ἄμισθος - ἀμισθ-ί, ἐδέλων - ἐδελοντ-ί, πάνδημος - πανδημ-εἰ, ἐλληνίζω - ἐλληνισ-τί, ὀνομάζω - ὀνομασ-τί

δ') **-ς**: ἀναμείγ-νυμι (ἀναμίγ-ς) - ἀναμίξ, ἐναλλάσσω (ἐναλλάγ-ς) ἐναλλάξ.

3) **Ποσοτικά** ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις **-κισ, -άκισ**: ἐπτὰ - ἐπτά-κισ, δέκα - δεκά-κισ, μύριοι - μυριάκισ, πολὺς - πολλ-άκισ, πόσος ποσ-άκισ (βλ. § 168).

4) **Χρονικά** ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὴν κατάληξιν **-τε**: ἄλλος - ἄλλο-τε, ἕκαστος - ἐκάστο-τε.

Β') ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 275. **Εισαγωγή.** Ἐκ τῶν δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν μίαν ἄλλην λέξιν σύνθετον, ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ, λέγεται **πρῶτον συνθετικόν** (μέρος) αὐτῆς, ἐκείνη δέ, ἡ ὁποία ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, λέγεται **δευτερον συνθετικόν** (μέρος) αὐτῆς. Π.χ. ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει **ναυπηγός** ἡ λέξις **ναῦς** εἶναι ἀ' συνθετικόν (μέρος) αὐτῆς, ἡ δὲ λέξις **πῆγνυμι** β' συνθετικόν ἐν τῇ συνθέτῳ **κατάγω** ἡ λέξις **κατὰ** εἶναι ἀ' συνθετικόν καὶ ἡ λέξις **ἄγω** β' συνθετικόν.

Ἐκαστον ἐκ τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν μιᾶς συνθέτου λέξεως δύναται νὰ εἶναι κλιτὸν ἢ ἄκλιτον: **φυγόπονος** (φεύγω, πόνος), **εὐγενής** (εὖ, γένος), **ὑπεράνω** (ὑπέρ, ἄνω).

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις

§ 276. 1) Πρωτοκλίτου ἢ δευτεροκλίτου ὀνόματος ὁ χαρακτήρ **α** ἢ **ο** τοῦ θέματος αὐτοῦ ὡς πρώτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ β' συνθετικὸν ἀρχιζῇ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, κανονικῶς ἀποβάλλεται: (κιδάρα, θ. κιδαρα-, ῥδῆ) **κιδαρ-ωδός**, (ἵππος, θ. ἵππο-, ἄρχω) **ἵππ-αρχος**.

2) Τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ, ὅταν εἶναι βραχύ, (**α, ε, ο**), κανονικῶς ἐκτείνεται (§ 32, 6): (**ἀ**, ἀκέομαι) **ἀν-ήκεστος**, (ὑπό, ἀκούω) **ὑπῆ-κοος**, (στρατός, ἄγω) **στρατ-ηγός**, (λόγος, ἄγω) **λογ-αγός**, (ἄρμα, ἐλαύνω) **ἀρματ-ηλάτης**, (εὖ, ὄνομα) **εὖ-ωνυμος**.

Σημείωσις 1. Ἄν τὸ β' συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ **F** ἢ **σ**, τότε διατηρεῖται τὸ τελικὸν **α** ἢ **ο** τοῦ θέματος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ καὶ συνήθως συναρεῖται μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ: (θεός, εἶδος, **Fe**ῖδος) **θεο-ειδής**, (ὑδρα, ὄραω, **For**άω - **δυρ**α-ορός) **δυρωρός**, (κακός, ἔργον, **Fe**ργον - κακό-εργος) **κακοῦργος**, (κλῆρος, ἔχω, σέχω **κληρ**ό-οχος) **κληροῦχος**.

Σημείωσις 2. Καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ δέν ἐκτείνεται, ἂν τὸ β' τοῦτο συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ **F** ἢ **σ**, ἢ ἂν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν αὐτοῦ εἶναι θέσει μακρόν (§ 11, 2): (αἶχμη, ἄλωτός, **Fa**λίσκομαι) **αἶχμ-άλωτος**, (ἡνία, ἔχω, σέχω) **ἡνίοχος**, (ἄγχι, ἄλς, σάλς) **ἀγχι-αλος**, (ναῦς, ἄρχω) **ναύ-αρχος** (τὸ **α** τοῦ ἄρχω εἶναι θέσει μακρόν).

Αἱ λέξεις **ὄλεθρος** καὶ **ὄροφος** ὡς β' συνθετικὰ δέν ἐκτείνουν τὸ ἀρκτικὸν **ο**, ὅταν ἡ πρὸ αὐτῶν συλλαβὴ εἶναι μακρὰ (φύσει ἢ θέσει): **δι-ώροφος**, **παν-**

ωλεθρία, ἀλλὰ χρῦσ-όροφος, ψυχ-όλεθρος, ὑφ-όφορος (τὸ υ τῆς λέξεως ὕψος εἶναι θέσει μακρόν)· πρὸβλ. καὶ § 34, 1, β'.

Α' . Πρῶτον συνθετικὸν

1. Κλιτὸν

α') Ὄνομα οὐσιαστικόν

§ 277. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς ἀ' συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο εἶναι δευτερόκλιτον: (ἀγορά, θ. ἀγορα-) ἀγορα-νόμος, (σκιά, θ. σκια-) σκια-μαχῶ, (νίκη, θ. νικη-) νικη-φόρος, (δῆμος, θ. δημο-) δημο-κρατία, (λίθος, θ. λιθο-) λιθό-στροφος, (βοῦς, θ. βοῦ-) βοῦ-κέφαλος, (ναῦς, θ. ναυ-) ναυ-μάχος, (τέλος, θ. τελεσ-) τελεσ-φόρος (βλ. § 46 κ.έ.). Ἀλλὰ

1) συνήθως τὸ θέμα πρωτοκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς ο: (θ. ἡμερα-) ἡμερο-δρόμος, (θ. ὕλη-) ὕλο-τόμος, (θ. ἀμαξ-) ἀμαξο-πηγός, (θ. παιδ-) παιδ-ο-νόμος, (θ. ἰχθυ-) ἰχθυ-ο-πώλης, (θ. κρε-ασ-) κρε-ο-πώλης, (θ. ἀνδρ-) ἀνδ-ο-πώλης, (θ. ριν-) ῥιν-ό-κερω·

2) σπανίως καὶ τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς η ἢ α: (θ. ἐλαφο-) ἐλαφ-ή-βόλος, (θ. θανα-το) θανατ-η-φόρος, (θ. βιβλιο-) βιβλια-γράφος, (θ. λαμπαδ-) λαμπαδ-η-φόρος.

Σημείωσις 1. Τῶν εἰς -μα οὐδετέρων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πολλάκις τὸ θέμα ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν ατ: (θ. ἄρ-ματ-) ἄρματ-ηλάτης, (θ. αἵματ-) αἵματ-ο-σταγής, (θ. σωματ-) σωματ-ο-ειδής, ἀλλὰ σωμα-ασκῶ, αἱμ-ο-βαφής.

Σημείωσις 2. Τῶν ὀνομάτων γῆ, πῦρ, ὕδωρ ὡς πρώτων συνθετικῶν θέμα εἶναι γῆ- ἢ γεω-, πυρ- ἢ πυρι- ἢ πυρο-, ὕδατο- ἢ ὕδρο- ἢ ὕδρ: γῆ- γενής, γεω- μέτρης, γεω-γράφος - πυρ-φόρος, περι-φλεγής, πυρο-ειδής - ὕδατο-ει-δής, ὕδρο-πότης, ὕδρ-αγωγός.

β') Ἐπίθετον

§ 278. Τῶν ἐπιθέτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς ἑ' συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον: (ἄ-κρα, πόλις) **ἀκρό-πολις**, (Μεγάλη, πόλις) **Μεγαλό-πολις**, (Θερμαί, πύλαι) **Θερμο-πύλαι**, (ἄξις, νίκη) **ἄξιό-νικος**, (διακόσιοι, μέδιμνοι) **δι-ακασιο- μέδιμνος**, (χίλια, τάλαντα) **χιλιο-τάλαντος**.

Σημείωσις 1. Τοῦ ἐπιθέτου **καλὸς** ὡς πρώτου συνθετικοῦ θέμα εἶναι **καλλι-** (**καλλί-μορφος**, **καλλί-νικος**) καὶ τοῦ ἐπιθέτου **πᾶς** εἶναι **παντο-** ἢ **παν-** (**παντο-πόρος**, **παν-σέληνος**).

Σημείωσις 2. Τῶν τεσσάρων πρώτων κλιτῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν εἴς, δύο, τρεῖς, τέσσαρες, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς πρώτα συνθετικά, θέμα εἶναι **μονο-**, **δι-**, **τρι-**, **τετρα-**: (ἐν εἶδος) **μονο-ειδής**, **δί-δραχμον**, **τρί-πους**, **τετρά-πη-χυν**.

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά ὡς πρώτα συνθετικά ἢ μένουν ἀμετάβλητα ἢ μετασχηματίζονται καὶ λήγουν εἰς **α** (κατὰ τὸ **ἐπτά**, **ἐννέα**, **δέκα**): **πεντά-δραχμον**, **ἑξα-έτης**, **εἰκοσί-πηχυν**, **εἰκοσά-πηχυν**, **ἐκατόμ-πεδος**, **ἐκατοντα-έτης**.

γ) Ῥῆμα

§ 279. Τοῦ ῥήματος ὡς πρώτου συνθετικοῦ λαμβάνεται τὸ θέμα ἢ τὸ ῥηματικόν ἢ τὸ χρονικόν (κανονικῶς τοῦ **ἐνεργητικοῦ- ἀορίστου** ἢ τοῦ **μέλλοντος**):

1) **ἀμετάβλητον**, ὅταν τὸ ἑ' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν: (ἔχω, ἐγγύη) **ἐχ-ἐγγυον**, **φθιν-όπωρον**, **πειθ-αρχῶ**, **ρίψ-ασπεις**.

2) **μετεσχηματισμένον** διὰ τῆς προσλήψεως ἐνὸς **ε** ἢ **ι** ἢ **ο**, ὅταν τὸ ἑ' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον: **ἐχ-έ-φρων**, **χαιρ-έ-κακος**, **ἀρχ-ι-τέκτων**, **κρυψ-ί-νους**, **φυγ-ό-δικος**, **στρεψ-ό-δικος**, **δωσ-ί-δικος**, **εὐρησ-ί-λογος**.

Σημείωσις. Οὕτω καὶ ἐκ τῶν εἰς **-έω** συνηρημένων ῥημάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πρὸ φωνήεντος μὲν λαμβάνεται τὸ θέμα ἄνευ τοῦ χαρακτῆρος **ε**, πρὸ συμφώνου δὲ λαμβάνεται τὸ θέμα μὲ **ο** ἀντὶ, τοῦ χαρακτῆρος **ε**: (φιλέ-ω) **φιλ-άνθρωπος**, (μισέ-ω) **μισο-γύνης**.

2. Ἀκλιτον

§ 280. Ἐκ τῶν ἀκλίτων ὡς πρῶτα συνθετικά δύνανται νὰ λαμβάνωνται

1) ἐπιρρήματα· ταῦτα ἢ μένουν ἀπαθῆ ἢ πάσχουν φθογγικὰς παθήσεις ἢ ἀναλογικοὺς μετασχηματισμοὺς κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν: αἰί-μνηστος, ἀγχι-νοῦς, ἀνω-φέρῃς, ἀρτι-μελής, εὐ-γενής, παλιν-ωδία, παλιρ-ροία, χαμαί-ζήλος, ὕψι-πέτης - (ἄγχι) ἀγγέ-μαχος, (χαμαί) χαμ-ερπής, (ὀψέ) ὀψι-μαθής, (ἔνδον) ἐνδό-μυχος, (ὀπισθεν) ὀπισθό-δομος, ὀπισθο-φύλαξ·

2) αἱ κύριαι προθέσεις· αὗται

α) ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, ἔχουν κανονικῶς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν: εἰς-άγω (= ἄγω ἐντός), ἐπι-τίθημι (= θέτω ἐπάνω), συμ-μένω (= μένω μαζί)·

β) ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα, ἄλλοτε μὲν ἔχουν ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ὡς ἀμφι-θάλασσος (= ὁ ἔχων ἀμφοτέρωθεν θάλασσαν), σύν-τροφος (= ὁ τρεφόμενος μαζί), ἄλλοτε δὲ τὴν συνήθη προθετικὴν σημασίαν, ὡς ἀνά-λογος (= ὁ ἀνὰ λόγον), παρά-λογος (= ὁ παρὰ λόγον), ἐν-τιμος (= ὁ ἐν τιμῇ), ὑπερ-άνθρωπος (= ὁ ὑπὲρ ἄνθρωπον) βλ. § 28 κ.έ. καὶ § 33, 6, Σημ.

3) ἀχώριστα μόρια· οὕτω καλοῦνται μερικαὶ ἐπιρρηματικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε λαμβάνονται μεμονωμέναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει ὡς πρῶτα συνθετικά (πρβλ. νῦν: ξε, π.χ. γράφω - ξεγράφω, λέω - ξελέω).

Ἀχώριστα μόρια τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήδη εἶναι:

α) τὸ στερητικὸν ἀ- καὶ τὸ στερητικὸν νη-, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄνευ ἢ ὅχι: ἄ-καρπος (= ἄνευ καρποῦ), ἄ-γνωστος (= ὅχι γνωστός), ἄ-τυχής (= ἄτυχος), νη-ποίνει (= ἀτιμωρητί), νηνεμία (= ἑλλειψὶς ἀνέμου), νωδός (ἐκ τοῦ νη-ὁδός = ἄνευ ὁδόντων)·

Σημείωσις. Τὸ στερητικὸν α- πρὸ φωνήεντος συνήθως γίνεται ἀν-: ἀν-εὐδυνος· ἀλλά: ἀ-ήττητος, ἀ-οπλος, ἀ-υπνος, ἄκων (ἐκ τοῦ ἀ-έκων), ἀργός (ἐκ τοῦ ἀ-εργός)· πρβλ. § 276, 2, Σημ. 1.

β) τὸ δυσ-, τὸ ὅποιον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ κακὸς ἢ τοῦ δύσκολος: δυσ-ώδης (= κακῶς ὄζων), δυσ-εἰδής (= ἔχων κακὴν μορφήν, ἄσχημος), δυσ-άλωτος (= δυσκόλως ἀλίσκόμενος)·

γ) τὰ ἐπιτακτικὰ μόρια ἀ-, ἀρι-, ἐρι-, ζα-, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ πολὺ, πάρα πολὺ: ἀ-τενής (= λίαν τεταμένος), ἀ-χανής (= λίαν χαίνων, πολὺ ἐκτεταμένος), ἀρι-ζήλωτος (= λίαν ζηλωτός), ἐρί-τι-

μος (= πολύτιμος), ζά-πλουτος (= βαθύπλουτος)

δ') τὸ ἡμι- (ἐξ οὗ τὸ ἐπίθετον ἡμισυς): ἡμί-θεος, ἡμι-τάλαντος.

Β'. Δεύτερον συνθετικόν

1. Κλιτὸν

α') Ὄνομα οὐσιαστικόν

§ 281. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

1) Ὅταν ἓν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, τότε τὸ β' συνθετικόν συνήθως μένει ἀμετάβλητον: (ἄρμα, ἄμαξα) ἄρμ-**άμαξα**, (ξίφος, μάχαιρα) ξίφ-**ομάχαιρα**, (ἵππος, δρόμος) ἱππό-**δρομος**, (ἄμφι, θέατρον) ἀμφι-**θέατρον**, (ὀπισθεν, φύλαξ) ὀπισθ-**φύλαξ**.

Σημείωσις. Εἰς μερικά τοιαῦτα σύνθετα τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι β' συνθετικόν, μετασχηματίζεται εἰς -ον ἢ -ιον: (πρό, θύρα) πρό-**θυρον**, (ἡμισυς, μέδιμνος) ἡμι-**μέδιμον**, (ἡμισυς, ὁβολός) ἡμι-**ωβολιον** (πρβλ. ἡμι-τά-**λαντον**), (πρό, ἄστυ) προ-**άστυον**.

2) Ὅταν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν εἶναι ἐπίθετον, τότε τὸ β' συνθετικόν

α') μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ὅλον σύνθετον παρέχεται μορφή ἐπιθέτου (δικατάληκτου ἢ μονοκατάληκτου): ἄ-**ύπνος**, εὐ-**άριθμος**, πάν-**δημος**, ἄ-**τοπος**, εὐ-**δαίμων**, ἄ-**χίτων**, εὐ-**χαρις**, ῥίψ-**ασπις**, εὐ-**παις**, μακρό-**χειρ**.

β') μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ος, -ιος, -ης, -ων: (μυχανή) πολυ-**μήχανος**, (σπονδή) ὁμό-**σπονδος**, (σῶμα) ἁ-**σώματ-ος**, (αἶμα) ὁμι-**αιμ-ος**, (ἄνθρωπος) ἄν-**ανδρ-ος** (θάλαττα) ἐπι-**θαλάττ-ιος**, (πατήρ, μήτηρ, γαστήρ) ὁμο-**πάτρ-ιος**, ὁμο-**μήτρ-ιος**, ὁμο-**γαστρ-ιος**, (ἄλς) ἐν-**άλ-ιος**, (τέλος) εὐ-**τελ-ής**, (εἶδος) εὐ-**ειδ-ής**, (μέγεθος) ὑπερ-**μεγέθ-ης**, (φρὴν) ἄ-**φρ-ων**, σώ-**φρ-ων** (πράγμα) πολυ-**πράγμ-ων**, (κτῆμα) ἄ-**κτῆμ-ων**.

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα **πατήρ**, **μήτηρ** καὶ **γαστήρ** ὡς δευτέρα συνθετικά ἐπιθέτων μὲ α' συνθετικόν ἄλλην λέξιν ἐκτός τῆς λέξεως **ὁμός** (= εἶς καὶ ὁ αὐτός)

μεταβάλλουν τὴν λήγουσαν -ηρ εἰς -ωρ: ἄ-πάτωρ, ἄ-μήτωρ, προ-γάστωρ.

Ἡ λέξις γῆ ὡς ᾖ συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς -γεως ἢ -γαι-ος (ἢ -γειος): λεπτό-γεως, μεσό-γαιος, (μεσό-γειος).

Αἱ λέξεις ἀγορά καὶ ὄνομα ὡς ᾖ συνθετικὰ μετασχηματίζονται εἰς -ήγυρις, -ώνυμος: παν-ήγυρις, ὁμ-ήγυρις - εὐ-ώνυμος, ἀν-ώνυμος.

β') Ἐπίθετον

§ 282. Τὸ ἐπίθετον ὡς ᾖ συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον: (γνω-στὸς) ἄ-γνωστος, (ἴσος) ἄν-ισος, (ποικίλος) πολυ-ποίκιλος, (συν-ήθης) ἄ-συνήθης (πρβλ. νεοελλ.: μον-ἄκριβος, ῥοδο-κόκκινος).

γ') Ῥῆμα

§ 283. Λέξις σύνθετος μὲ ῥῆμα ὡς ᾖ συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι πάλιν ῥῆμα, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον: (γράφω) ἀντι-γράφω, ζω-γράφος, (ἀκούω) ὑπ-ακούω, ὑπ-ήκοος.

1) Τὸ ῥῆμα ὡς ᾖ συνθετικὸν κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, μόνον ὅταν τὸ ἄ συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις ἄλλως σχηματίζεται **παρὰσύνθετον** ῥῆμα εἰς -έω ἀπὸ συγγενὲς σύνθετον ὄνομα, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ ἐνεργεῖν πρόσωπον: συγ-γράφω, ἀλλὰ ζωγραφέ-ω, -ῶ (ἐκ τοῦ ζωγράφος) - ἐξ-εργάζομαι, κατ-εργάζομαι, ἀλλὰ εὐεργετ-έω, -ῶ (ἐκ τοῦ εὐ-εργέτης)· βλ. § 286.

Σημείωσις. Σύνθετα ῥήματα ὡς τὰ τῆς νέας γλώσσης βιοπαλαίω, χαρτοπαίζω, καλοτερώγω, κακογράφω κτλ. κανονικῶς δὲν σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν. Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὅμως ἀρχίζουν νὰ σχηματίζωνται τοιαῦτα σύνθετα, ὡς ἀμπελο-τέμνω, θυρο-κόπτω κτλ.

2) Ὅταν μὲ ῥῆμα ὡς ᾖ συνθετικὸν σχηματίζεται ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος, τὸ ὅποιον λαμβάνεται ὡς ᾖ συνθετικόν, προσλαμβάνει τὰς καταλήξεις

α') -ς: (θηρά-ω) ὀρνιθο-θήρα-ς (νικά-ω) ὀλυμπιο-νίκη-ς, (γιγνώσκ-ω) ἄ-γνώ-ς (= ἄγνωστος ἢ ἄγνωσ), (ὠνέ-ομαι) τελ-ώνη-ς, (πωλέ-ω) βιβλιο-πώλη-ς, (θνήσκω, θ. θνη-) ἡμι-θνή-ς, (πλήττω, θ. πληγ-) οἰστρο-πλήξ (ἐκ τοῦ οἰστροπλήγ-ς)·

β') -ης (γεν. -ου), -ος: (ἄρχ-ω), σχολάρχ-ης, (πέτ-ομαι) ὑψι-πέτ-ης, (γράφ-ω) ζω-γράφ-ος, (πήγ-νυ-μι) ναυ-πηγ-ός·

γ') -ής (γεν. -οῦς): (βλάπτω, θ. βλαβ-) ἄ-βλαβ-ής, (μαν-θάνω, θ. μαθ-

) εὐ-μαθ-ής, (σέβ-ομαι) εὐ-σεβ-ής, (πίπτω, θ. πετ-) προ-πετ-ής·
δ') -της, -τωρ: (ἵστημι, θ. στα-) ἐπι-στά-της, (δίδωμι, θ. δο-) προ-δό-
της, (λαβόμην, θ. ληβ-) ἀντι-λήπ-τωρ.

2. Ἀκλιτον

§ 284. Λέξεις ἀκλιτος ὡς θ' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητος: ἔκ-παλαι,
ὑπέρ-ευ, ὑπερ-άνω, σύν-αμα.

Νόθα σύνθετα καὶ παρασύνθετα

§ 285. Νόθα σύνθεσις. Μερικαὶ σύνθετοι λέξεις σχηματίζονται καὶ
κατὰ τὸ α' καὶ κατὰ τὸ β' συνθετικόν, ἢ μόνον κατὰ τὸ α', οὐχὶ ἀπὸ
θέματα ἀπλᾶ, ἀλλ' ἀπὸ ἀκεραίους τύπους λέξεων: (νέα, πόλις) νεά-πολις,
(ἐνῶ: ἄκρα, πόλις - ἀκρό-πολις), (ναῦς, νεώς, οἶκος) νεώσ-οικος, (δορί,
κτητός) δορί-κτητος, (πᾶσι, γνωστός) πασί-γνωστος, (νοῦν, ἔχω) νουν-
εχής. Οὕτως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις Πελοπόννησος (ἐκ τῶν λέξεων
Πέλοπος νῆσος).

Τὰ τοιαῦτα σύνθετα καλοῦνται νόθα.

§ 286. 1) Αἱ παράγωγοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἀπὸ ἄλλας
λέξεις (οὐχὶ ἀπλᾶς, ἀλλὰ) συνθέτους, λέγονται παρασύνθετοι: (στρατός,
ἄγω - στρατ-ηγός) στρατηγ-έω, -ῶ, (σῦκον, φαίνω-συκοφάντης) συκο-
φαντ-έω, -ῶ, (πολύς, πρᾶγμα - πολυ-πράγμων) πολυπραγμον-έω -ῶ.

2) Παρασύνθετα παράγονται καὶ ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέρας λέξεις, αἱ
ὁποῖαι συνεκφέρονται μὲν κανονικῶς καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἔννοιαν, ἀλλὰ
δὲν ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν σύνθετον: (Ἄρειος πάγος) Ἄρεοπαγ-ίτης,
(καλὸς κάγαθος) καλοκαγαθ-ία, (ἐν χειρὶ τίθημι) ἐγχειρ-ίζω, (κατὰ
χώραν τίθημι) καταχωρ-ίζω, (ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἔχων τὸν βίον) ἀποχειροβίος
(πρβλ. νῦν: Μαύρη θάλασσα - Μαυροθαλασσ-ίτης, Ἐρυθρὸς Σταυρὸς - Ἐρυθροσταυρ-ίτης, ἔξω φρενῶν - ἐξωφρεν-ικός).

Τονισμὸς καὶ σημασία τῶν συνθέτων

α) Τονισμός

§ 287. Παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 11) δὲν ἀναδιβάσσεται κατὰ τὴν
σύνθεσιν ὁ τόνος, ὅταν θ' συνθετικὸν εἶναι

1) οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς -ά, -ή, -μός, -εύς, -τής, -τήρ: (φορά) μισθο-φορά, (βολή) προσ-βολή, (σιτισμός) ἐπι-σιτισμός, (γραφεύς) συγ-γραφεύς, (ιερεὺς) ἀρχ-ιερεὺς, (ἀγωνιστής) ἀντ-αγωνιστής, (πλωτήρ) συμ-πλωτήρ (ἀλλὰ δεσμός - σύνδεσμος)

2) ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς -τέος ἢ ἐπίθετον ἐν γένει, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς -ής ἢ -ικός: (δοτέος) ἀπο-δοτέος, (σαφής) ἀ-σαφής, (ἐπεικής) ἀν-επεικής, (συμβουλευέω) συμ-βουλευτικός.

Σημείωσις. Τὰ ῥηματικά ἐπίθετα εἰς -τος ὡς ἑ συνθετικά, ὅταν μὲν ἐν τῷ συνδέτῳ ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια τοῦ δυνατοῦ, διατηροῦν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ εἶναι τρικατάληκτα, ὅταν δὲ ἐν τῷ συνδέτῳ ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἀναθιβάξουν τὸν τόνον καὶ εἶναι δικατάληκτα (§ 271, 1, α'): αἰρετός - ἐξαίρετός, -ή, -όν (= δυνάμενος νὰ ἐξαίρεθῇ) - ὁ, ἡ ἐξαίρετος, τὸ ἐξαίρετον (= ἐξερρημένος, ἐκλελεγμένος) λυτός - διαλυτός, -ή, -όν (= δυνάμενος νὰ διαλυθῇ) - ὁ, ἡ διάλυτος, τὸ διάλυτον (= διαλελυμένος). Οὕτως ὁ, ἡ ἄγραπτος (= μὴ γεγραμμένος), ὁ, ἡ χειροποίητος (= χειρὶ πεποιημένος), ὁ, ἡ νεόδαρτος (= νεωστὶ δεδαρμένος).

§ 288. Τὰ εἰς -ος σύνδετα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν α' συνθετικὸν εἶναι θέμα ὀνομαστικόν, τὸ δὲ β' συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥηματικόν, τονίζονται συνήθως, ὅταν μὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν, εἰς τὸ β' συνθετικόν, ἦτοι εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν δὲ ἔχουν παθητικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, εἰς τὸ α' συνθετικόν, ἦτοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν: λογογράφος (= ὁ γράφων λόγους) - αὐτό-γράφος (= ὁ ὑπ' αὐτοῦ γραφεύς), πρωτο-τόκος (= ἡ τὸ πρῶτον τεκοῦσα) - πρωτό-τοκος (= ὁ τεχθεὶς πρῶτος), αὐτό-μολος (= ὁ αὐτὸς μολών, ἦτοι ἐλθών).

Ἐὰν ὅμως τὰ τοιαῦτα σύνδετα ἔχουν τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, τότε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: ναυ-πηγός, ἀργυρ-αμοιβός, κυν-ηγός, ψυχρ-πομπός.

Σημείωσις. Παρὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἀναθιβάξουν τὸν τόνον, ἂν καὶ ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν

α') τὰ εἰς -ος σύνδετα μὲ πρόδεσιν ἢ μὲ τὸ ἐπίρρημα εὖ ἢ μὲ τὰ ἀχώριστα μόρια ἀ- καὶ δυσ-: πρό-μαχος, διά-δοχος, εὖ-φορος, ἀ-γονος, δύσ-τροπος

β') ὅσα λήγουν εἰς -οχος, -αρχος καὶ -συλος (ἐκ τῶν ῥ. ἔχω, ἄρχω, συλῶ): ἡνι-οχος, ναύ-αρχος, ἱερό-συλος

γ') αἱ σύνδετοι λέξεις ἐπίβουλος, κακοῦργος, πανοῦργος (§ 276, 2, Σημ. 1).

6') Σημασία

§ 289. Τὰ σύνθετα κατὰ τὴν σημασίαν των διαιροῦνται εἰς

1) **ὀριστικὰ**: οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ α' συνθετικὸν γίνεται προσδιορισμὸς τοῦ β' συνθετικοῦ, ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς ἢ κατὰ πτώσιν γενικήν: ἀκρόπολις (= ἄκρα πόλις), παλαιγενής (= πάλαι γενόμενος), ὄψιμαθής (= ὄψιμαθῶν), δημογέρων (= τοῦ δήμου γέρων), ὀλιγαρχία (= ὀλίγων ἀρχή), πάμπρωτος (= πάντων πρῶτος)·

2) **τὰ ἀντικειμενικὰ ἢ σύνθετα ἐξαρτήσεως**: οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ ἓν ἐκ τῶν συνθετικῶν μερῶν λαμβάνει θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ἑτέρου: λογογράφος (= ὁ γράφων λόγους), δεισιδαίμων (= ὁ δεδιώς, ἥτοι φοβούμενος τοὺς δαίμονας), ἀρχέκακος (= ὁ ἄρχων, ἥτοι κάμνων ἀρχὴν τοῦ κακοῦ)·

3) **κτητικὰ**: οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὴν μετοχὴν ἔχων (φέρων, παράγων κτλ.) μὲ ἀντικείμενον αὐτῆς ἀμφότερα τὰ συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, τὸ ἓν ὡς ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἑτέρου: ἀργυρότοξος (= ὁ ἔχων ἀργυροῦν τόξον), σώφρων (= ὁ ἔχων σώας τὰς φρένας), πολὺκαρπος (= ὁ ἔχων ἢ φέρων ἢ παράγων πολλοὺς καρπούς· (πρβλ. ξανθομάλλης = ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ξανθὰ μαλλιά, ἀνοιχτομάτης = ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἀνοιχτὰ τὰ μάτια του κτλ.)·

4) **συνθετικὰ**: οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἀπλῶς συνύπαρξιν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν τὰ δύο συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, ἥτοι τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουσιν ὅ,τι καὶ τὰ δύο συνθετικὰ μέρη αὐτῶν συνδεόμενα μὲ τὸ καί: ἰατρόμαντις (= ἰατρός συγχρόνως καὶ μάντις), πλουθυγεία (= πλοῦτος καὶ ὑγεία), τραγέλφος (= τράγος συγχρόνως καὶ ἔλαφος), γλυκύπικρος (= γλυκὺς καὶ πικρός).

Σημείωσις. Συνθετικὰ σύνθετα πολὺ ὀλίγα ἔχει ἡ ἀρχαία γλῶσσα, πλεῖστα δὲ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ ἰδίως ἡ νεωτέρα Ἑλληνική, ὡς θεάνθρωπος, ἡμερονύκτιον, ἰατροφιλόσοφος, νυχθημερόν - ἀμπελοχώραφα, γυναικόπαιδα, μαυροκίτρινος, στενόμακρος, ἀνοιγοκλείνω, μπαινοβγαίνω κτλ. (βλ. καὶ § 280, 2).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ἄγαμαι. Βλ. σελ. 141, § 251.

ἄγνυμι. Βλ. *Κατάγνυμι*.

Ἀγορεύω. Βλ. σελ. 148, § 254, 3.

ἄγω (= ὁδηγῶ, φέρω· θ. ἀγ-), παρατ. ἤγον, μελλ. ἄξω, ἄορ. β' ἤγαγον (§ 190, Σημ. 2), παρακμ. ἤχα ἢ ἀγήοχα (§ 33, 7). - **ἄγομαι**, παρατ. ἡγόμεην, μέσ. μέλλ. ἄξομαι, μέσ. ἄορ. β' ἡγαγόμεην, παθ. μέλλ. ἀχθήσομαι, παθ. ἄορ. ἤχθην, παρακμ. ἤγμαι, ὑπερσ. ἤγμην.

ἄδω (= τραγουδῶ, ψάλλω· θ. ἀειδ-, ᾄδ-), παρατ. ἤδον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) ᾄσομαι (= θὰ τραγουδήσω ἢ θὰ τραγουδῶ), ἄορ. ᾄσα. - **ἄδομαι**, παθ. ἄορ. ᾔσθην.

Αἰδοῦμαι. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Αἰρέω-ω. Βλ. σελ. 130, § 236, 3, Βλ. καὶ *Ἀλίσκομαι*.

αἶρω (= ὑψώνω, σηκώνω· θ. ἀρ-, ἐξ οὗ αἶρ-, § 216, 2) παρατ. ἤρον, μελλ. ἄρῶ, ἄορ. ἤρα (ὑποτ. ἄρω, προστ. ἄρον κτλ. § 217, 2, Σημ. 2), παρακμ. ἤρκα. - **αἶρομαι**, παρατ. ἡρόμην, μέσ. μέλλ. ἀροῦμαι, μέσ. ἄορ. ἡράμην, παθ. ἄορ. ἥρσην, παρακμ. ἤρμαι.

αἰσθάνομαι (ἀποθετικόν, = καταλαβαίνω· θ. αἰσθ-, ἐξ οὗ αἰσθάν-, § 254, 3, β', αἰσθε-), παρατ. ᾔσθάνομην, μέσ. μέλλ. αἰσθήσομαι, μέσ. - ἄορ. β' ᾔσθόμην, παρακμ. ᾔσθημαι, ὑπερσυντ. ᾔσθήμην.

ἄκοῦμαι (ἀποθετικόν, = θεραπεύω· θ. ἀκεσ-), μέλλ. (συνηρημένως) ἀκοῦμαι, μέσ. ἄορ. ἡκεσάμην (§ 236, 1).

Ἀκούω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Ἀλίσκομαι (ἀποθετικόν, παθητικὸν τοῦ αἰρέω-ω, = συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι· θ. φάλ-, ἄλ-, ἐξ οὗ ἄλίσκ-, ἄλω-, § 188, 4, § 189, 3, § 252, 3), παρατ. ἡλίσκόμην, μέσ. μέλλων (μὲ παθητικὴν σημασίαν) ἄλωσομαι, ἐνεργ. ἄορ. β' (μὲ παθ. σημασίαν) ἐάλων, ἐνεργ. παρακμ. (μὲ παθ. σημασίαν) ἐάλωκα, ὑπερσ. ἡλώκειν.

ἁμαρτάνω (= ἀποτυγχάνω· θ. ἁμαρτ-, ἐξ οὗ ἁμαρταν-, § 254, 3, β' ἁμαρτε-, § 254, 1), παρατ. ἡμάρτανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἁμαρτήσομαι, ἄορ. β' ἡμαρτον, παρακμ. ἡμάρτηκα. - **Παθ.** (ἀπροσώπως) ἁμαρτάνεται, παρατ. ἡμαρτάνετο, παθ. ἄορ. ἡμαρτήθη, παρακμ. ἡμάρτηται.

Ἀμφιέννυμι (ἀμφί - ἔννυμι = ἐνδύω· θ. φεσ-, ἐσ-, ἐξ οὗ ἐννυ- ἐκ τοῦ ἐσνυ-, § 239, 2. Σημ.), παρατ. ἡμφιέννυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀμφιῶ, -εῖς κτλ. ᾄρ. ἡμφίεσα. - Ἀμφιέννυμαι, παρατ. ἡμφιεννύμην, μέσ. μέλλ. ἀμφιέσομαι, παρακμ. ἡμφίεσμαι (§ 186, 6).

Ἀναλίσκω ἢ ἀναλώω -ῶ (= ἐξοδεύω· θ. ἀν-αλ-, ἐξ οὗ ἀναλίσκ-, § 254, 2, ἀν-αλο-), παρατ. ἀνήλίσκον ἢ ἀνήλουν, μέλλ. ἀναλώσω, ᾄρ. ἀνήλωσα, παρακμ. ἀνήλωκα. - Ἀναλίσκομαι, παρατ. ἀνηλίσκόμεν ἢ ἀνηλούμεν, παθ. μέλλ. ἀναλωθήσομαι, παθ. ᾄρ. ἀνηλώθην, παρακμ. ἀνήλωμαι.

Ἀνοίγω ἢ ἀνοίγνυμι (ἀνά - οἶγω· θ. Φοιγ-, οἶγ-, ἐξ οὗ οἶγνυ-, § 239, 2), παρατ. ἀνέωγον, μέλλ. ἀνοίξω, ᾄρ. ἀνέωξα, παρακμ. ἀνέωχα. - Ἀνοίγομαι, παρατ. ἀνεωγόμεν, παθ. ᾄρ. ἀνέωχθην, παρακμ. ἀνέωγμαι, τετελ. μέλλ. ἀνεώξομαι (= θά εἶμαι ἀνοικτός). Βλ. § 188, 4.

Ἀνύω ἢ ἀνύτω (= τελειώνω), Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἀπ-εχθάνομαι (ἀποθετικόν, = καθίσταμαι μισητός· θ. ἐχθ-, ἐξ οὗ ἐχθαν- § 254 3 β' ἐχθε-) παρατ. ἀπηχθανόμην μέσ. μέλλ. (μὲ παθ. σημασίαν) ἀπεχθήσομαι, μέσ. ᾄρ. β' (μὲ παθ. σημασίαν) ἀπηχθόμην, παρακμ. ἀπήχθημαι.

Ἀπο-διδράσκω (= δραπετεύω· θ. δρᾶ, ἐξ οὗ διδρασκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-εδίδρασκον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἀπο-δράσομαι, ᾄρ. β' ἀπ-έδραν (§ 252, σελ. 143), παρακμ. ἀπο-δέδρακα.

Ἀπο-θνήσκω (θ. θαν-, θνη-, ἐξ οὗ θνησκ-, ἐκ τοῦ θνησκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-έθνησκον, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπο-θανοῦμαι, ᾄρ. β' ἀπ-έθανον, παρακμ. τέθνηκα, ὑπερσυντ. ἐτεθνήκειν, τετελ. μέλλ. τεθνήξω (§ 253, 4).

Ἀπ-όλλυμι (= καταστρέφω, χάνω· θ. ὀλ-, ἐξ οὗ ὀλλυ-, ἐκ τοῦ ὀλνυ-, § 239 2, Σημ.) παρατ. ἀπ-ώλλυν μέλλ (συνηρημένος) ἀπ-ολῶ, ᾄρ. ἀπ-ώλεσα, παρακμ. ἀπ-ολώλεκα. - Ἀπ-όλλυμαι, παρατ. ἀπ-ωλλύμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπ-ολοῦμαι, ᾄρ. β' ἀπ-ωλόμην, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ παθ. σημασίαν) ἀπ-όλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος), ὑπερσ. ἀπ-ωλώλειν (§ 190).

Ἀρέσκω (θ. ἄρ-, ἄρε-, ἐξ οὗ ἄρεσκ-, § 254, 2), παρατ. ἤρεσκον, μέλ. ἄρέσω, ᾄρ. ἤρεσα. - Ἀρέσκομαι, παρατ. ἤρεσκόμην, μέσ. ᾄρ. ἤρεσάμην.

Ἀρκέω -ῶ, ᾄρ. ἤρκεσα (§ 236, 1).

Ἀρώω -ῶ (= ἀροτριῶ· θ. ἀρο-), ᾄρ. ἤροσα (§ 236, 1).

Ἀφίημι. Βλ. Τημι.

Ἀφικνέομαι -οῦμαι (= φθάνω). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, γ'.

Ἀχθόμαι (ἀποθετικόν, = δυσαρεστοῦμαι, ἀγανακτῶ θ. ἀχθ-, ἀχθεσ-), παρατ. ἤχθόμην, μέσ. μέλλ. ἄχθέσομαι, παθ. ἄορ. (με μέσθην σημασίαν) ἤχθήσθην (§ 236, 2).

Βαίνω (= βαδίζω). Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, δ').

Βάλλω (= ρίπτω, κτυπῶ θ. βαλ-, ἐξ οὗ βαλλ-, § 216, 1, βλη-), παρατ. ἔβαλλον, μέλλ. (συννηρημένος) βαλῶ, ἄορ. εἴ ἔβαλον, παρακμ. βέβληκα, ὑπερσ. ἐβεβλήκειν. -Βάλλομαι, παρατ. ἐβαλλόμην, μέσ. μέλλ. (περι)βαλοῦμαι, μέσ. ἄορ. εἴ (περι)εβαλόμην, παθ. μέλλ. βληθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐβλήθην, παρακμ. βέβλημαι, ὑπερσ. ἐβεβλήμην.

Βιβάζω (εὐχρηστον σύνθετον: ἀναβιβάζω, διαβιβάζω κτλ.), παρατ. ἐβίβαζον, μέλλ. (συννηρημένος) βιβῶ, -ᾱς, -ᾱ κτλ., ἄορ. ἐβίβασα. Βιβάζομαι, μέσ. μέλλ. (συννηρημένος) βιβῶμαι, -ᾱ -ᾱται κτλ., μέσ. ἄορ. ἐβίβασάμην.

Βλαστάνω. Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, ε').

Βούλομαι. Βλ. σελ. 147 (§ 254, 1, γ').

Γηράσκω (θ. γηρα-, ἐξ οὗ γηρασκ-, § 254, 2), παρατ. ἐγήρασκον, μέλλ. γηράσω καὶ μέσος (με τὴν αὐτὴν σημασίαν) γηράσομαι, ἄορ. ἐγήρασα καὶ ἄορ. εἴ ἐγήραν (§ 252), παρακμ. γεγήρακα.

Γίγνομαι (ἀποθετικόν, θ. γεν-, ἐξ οὗ γι-, γεν-, γι- γν-, § 32, 6, γενε-), παρατ. ἐγίγνομην, μέσ. μέλλ. γενήσομαι, μέσ. ἄορ. εἴ ἐγενόμην, παρακμ. γεγένημαι καὶ ἔνεργ. παρακμ. εἴ (με τὴν αὐτὴν σημασίαν) γέγονα, ὑπερσ. ἐγεγόνειν (πρβλ. § 239, 1).

Γιγνώσκω (= γνωρίζω, φρονῶ, ἀποφασίζω). Βλ. σελ. 147, § 254, 2, α'.

Δάκνω (= δαγκάνω θ. δηκ-, δακ-, ἐξ οὗ δακν-, § 254, 3, α'), παρατ. ἔδακνον μέσ, μέλλ. (με ἑνεργητικὴν σημασίαν) δήξομαι (= θὰ δαγκάνω ἢ θὰ δαγκάσω), ἄορ. εἴ ἔδακον. - Δάκνομαι, παρατ. ἔδακνόμην, παθ. ἄορ. (καὶ ὡς μέσος) ἐδήχθην, παρακμ. δέδηγμα.

Δέω, -ῶ (= δένω). Βλ. σελ. 130 καὶ § 232, Σημ.

Δέω (= ἔχω ἀνάγκην θ. δε-, ἐξ οὗ δεε-, § 254, 1), παρατ. ἔδεον, μέλλ. δεήσω, ἄορ. ἐδέησα (συνήθως ὡς ἀπρόσωπον ῥῆμα: δεῖ, ἔδει, δεήσει, ἐδέησε, δεδέηκε). - Δέομαι (= ἔχω ἀνάγκην ἢ παρακαλῶ), παρατ. ἐδεόμην, μέσ. μέλλ. δεήσομαι, παθ. ἄορ. (με μέσθην σημασίαν) ἐδεήθην (= ἔλαβον ἀνάγκην ἢ παρεκάλεσα), παρακμ. δεδέημαι (§ 235).

Διαλέγομαι (ἀποθετικόν, = συνομιλῶ, συζητῶ), παρατ. διελεγόμην, μέσ. μέλλ. διαλέξομαι, παθ. ἄορ. (με ἑνεργ. σημασίαν) διελέχθην, πα-

ρακμ. διείλεγμα. Βλ. Λέγω.

Δίδωμι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.έ.

Δοκέω, -ῶ. Βλ. σελ. 147, § 254, 1, α'.

Δράω, -ῶ, Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Δύναμαι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Δύω. Βλ. σελ. 130, § 236, 3 και § 252.

Ἐγείρω (= σηκώνω· θ. ἐγερ-, ἐξ οὗ ἐγειρ-, § 216, 2 και ἐγρ-, § 32, 1), παρατ. ἤγειρον, μέλλ. (συνηρημένος) ἐγερῶ, ἄορ. ἤγειρα. - Ἐγείρομαι, παρατ. ἤγειρόμην, μέσ. ἄορ. ἔ' ἤγρόμην, παθ. ἄορ. (και ὡς μέσος) ἤγέρθην, παρακμ. ἐγγήγερμαι (= ἔχω σηκωθῆ, εἶμαι σηκωμένος) και ἐνεργ. παρακμ. ἔ' (μὲ ἀμετάβατον σημασίαν) ἐγγήγορα, (= εἶμαι ξύπνιος, ἀγρυπνῶ, § 190).

Ἐθέλω ἢ (σπανιότερον) **θέλω** (θ. ἐθελ-, ἐξ οὗ ἐθελε-, § 254, 1), παρατ. ἤθελον, μέλλ. ἐθελήσω, ἄορ. ἤθελησα, παρακμ. ἤθεληκα, ὑπερσ. ἤθελῆκειν (§ 235).

Εἶμι (ἐνεστῶς μὲ σημασίαν μέλλοντος = θὰ πορευθῶ, θὰ πάω)· βλ. σελ. 144, § 253, 2.

Εἶμί. Βλ. σελ. 100, § 192.

Εἶωθα (παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος συνηθίζω θ. Φηθ-, Φωθ-, ὦθ-), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατατικοῦ) εἰώθειν (συνήθιζον, § 189, 4).

Ἐκ-πλήττω (= προξενῶ ἔκπληξιν), παρατ. ἐξ-ἐπλήττον, μέλλ. ἐκ-πλήξω, ἄορ. ἐξ-ἐπλήξα. - Ἐκ-πλήττομαι, παρατ. ἐξ-ἐπληττόμην, παθ. μέλλ. (μὲ μέσ. σημασίαν) ἐκ-πλαγήσομαι, παθ. ἄορ. ἔ' (και ὡς μέσος) ἐξ-επλάγην, παρακμ. ἐκ-πέπληγμαι, ὑπερσ. ἐξ-επεπλήγμην. Ὅμοίως σχηματίζονται οἱ χρόνοι τοῦ καταπλήττω βλ. και πλήττω.

Ἐλαύνω (= κτυπῶ νὰ πάη ἐμπρός). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, δ'.

Ἐλκω (= σύρω, τραβῶ· θ. Φελκ-, ἰλκυ-), παρατ. εἰλκον, μέλλ. ἐλξω, ἄορ. εἰλκυσα, παρακμ. εἰλκυκα. - Ἐλκομαι, παρατ. εἰλκόμεν, μέσ. ἄορ. εἰλκυσάμην, παθ. ἄορ. εἰλκύσθην, παρακμ. εἰλκυσμαι (§ 188, 3).

Ἐμέω, -ῶ (= κάμνω ἔμετον· θ. ἐμεσ-), ἄορ. ἤμεσα (§ 236, 1).

Ἔοικα. Βλ. σελ. 145, § 253, 5.

Ἐπαινῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἐπιλανθάνομαι (ἀποθετικόν, = λησμονῶ), παρατ. ἐπελανθανόμην, μέσ. μέλλ. ἐπιλήσομαι, μέσ. ἄορ. ἔ' ἐπελανθόμην, παρακμ. ἐπιλέλησμαι, ὑπερσ. ἐπελελήσμην. Βλ. Λανθάνω.

Ἐπιμελέομαι, -οῦμαι ἢ ἐπιμέλομαι (ἀποθετικόν, = φροντίζω· θ. ἐπι-

μελ-, ἐπι-μελε-), παρατ. ἐπεμελούμην, μέσ. μέλλ. ἐπιμελήσομαι, παθ. ἄορ. (ὥς μέσος) ἐπεμελέσθην, παρακμ. ἐπιμεμέλημαι.

Ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλῶς). Βλ. σελ. 141, § 251.

Ἐπομαι (ἀποδετικόν, = ἀκολουθῶ θ. σεπ-, ἐπ-, σπ-), παρατ. εἰπόμην, μέσ. μέλλ. ἔψομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐσπόμην. (Βλ. § 32, 1, § 33, 3, § 188, 3 καὶ § 211, Σημ. 2).

Ἐρχομαι (ἀποδετικόν· ἐκ τοῦ θ. ἐρχ- σχηματίζεται μόνον ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἐνεστώτος, οἱ δὲ ἄλλοι τύποι ἐκ τοῦ θέματος εἰ-, ι-, ἔλυθ-, ἔλθ-), παρατ. ἦα, μέλλ. εἶμι (= θὰ ἔλθω ἢ θὰ πάω, § 253, 2, Σημ.

2), ἄορ. β' ἦλθον, παρακμ. ἐλήλυθα, ὑπερσ. ἐληλύθειν (§ 190).

Ἐρωτῶ (θ. ἐρωτα-, ἐρ-, ἐρε-), παρατ. ἠρώτων, μέλλ. ἐρωτήσω καὶ μέσος (μέ τὴν αὐτὴν σημασίαν) ἐρήσομαι, ἄορ. ἠρώτησα καὶ μέσ. ἄορ, β' (μὲ ἐνεργ. σημασ.) ἠρόμην, παρακμ. ἠρώτηκα. -Ἐρωτώμαι, παρατ. ἠρωτόμην, παθ. ἄορ. ἠρωτήθην, παρακμ. ἠρώτημαι.

Ἐσθίω (= τρώγω θ. ἐδ-, ἐδε-, ἐσθι-, φαγ-), παρατ. ἥσθιον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἔδομαι (= θὰ φάγω ἢ θὰ τρώγω), ἄορ. β' ἔφαγον, παρακμ. ἐδήδοκα, παθ. παρακμ. ἐδήδεσμαι (§ 190).

Εὐρίσκω. Βλ. σελ. 147, § 254, 2.

Ἐχω (θ. σεχ-, ἐχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-), παρατ. εἶχον, μέλλ. ἔξω καὶ σχήσω, ἄορ. β' ἔσχον (ὑποτ. σχῶ, σχῆς, σχῆ κτλ., εὐκτ. σχοίην, σχοίης, σχοίη, σχοῖμεν, κτλ., ἀλλὰ παράσχοιμι, παράσχοις κτλ., προστ. σχές, σχέτω κτλ., ἀπαρμφ. σχεῖν, μετχ. σχών), παρακμ. ἔσχηκα. -Ἐχομαι, παρατ. εἶχόμην, μέσ. μέλλ. ἔξομαι καὶ σχήσομαι, μέσ. ἄορ, β' ἐσχόμην (ὑποτ. σχῶμαι, σχῆ, σχῆται κτλ.), παρακμ. ἔσχημαι (§ 32, 1, § 33, 3, § 188, 3).

Ἐψω (= βράζω θ. ἐψ-, ἐψε-), παρατ. ἦψον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἐψήσομαι (= θὰ βράζω ἢ θὰ βράσω), ἄορ. ἦψα. -Ἐψομαι

Ζεύγνυμι (= ζευγνύω, ζεύω θ. ζευγ-, ἐξ οὗ ζευγνυ-, § 239, 2, καὶ ζυγ-), παρατ. ἐζεύγνυν, ἄορ. ἐζεύξα- Ζεύγνυμαι, μέσ. ἄορ. ἐζευξάμην, παθ. ἄορ. α' ἐζεύχθην καὶ β' ἐζύγην, παρακμ. ἐζευγμαι.

Ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-), παρατ. ἔζων, μέλλων ζήσω καὶ μέσ. (μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν) βιώσομαι, ἄορ. β' ἐβίων, παρακμ. βεβίωκα. Παθ. παρακμ. βεβιώται, μετχ. τὰ βεβιωμένα (§ 252).

Ζώννυμι (= ζωννύω, ζώνω, θ. ζωσ-, ἐξ οὗ ζωννυ-, ἐκ τοῦ ζωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἄορ. ἔζωσα, παθ. παρακμ. ἔζωσμαι ἢ ἔζωμαι (§ 236, 2).

Ἦδομαι (ἀποδετικόν, = εὐχαριστοῦμαι θ. ἦδ-), παθ. μέλλ. (ὥς μέσος)

ἡσθήσομαι, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) ἡσθην (§ 37, 4).

Θέω (= τρέχω, θ. θευ-, ἐξ οὗ θεF-, θε-), παρατ. ἔθeson, μέσος μέλλων (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) **θεύσομαι** (= θά τρέχω ἢ θά τρέξω).- **Θέομαι** (§ 33, 3). Βλ. καὶ **Τρέχω**.

Θιγγάνω (= ἐγγίζω, ψαύω θ. θιγ-, ἐξ οὗ θιγγαν-), ἀόρ. β' ἔθιγον (§ 254, 3, β').

Θνήσκω. Βλ. **Αποθνήσκω**.

Θραύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Θύω (= θυσιάζω). Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἵζω. Βλ. **Καθίζω**.

Ἵημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ἐ.

Ἰκνέομαι, -οῦμαι. Βλ. **Ἀφικνοῦμαι**.

Ἰλάσκομαι (ἀποθετικόν, = ἐξιλεώνω θ. ἱλα-, ἐξ οὗ ἱλασκ-, § 254, 2), παρατ. **ἱλασκόμην**, μέσ. μέλλ. **ἱλάσομαι**, μέσ. ἀόρ. **ἱλασάμην**, παθ. ἀόρ. **ἱλάσθην**.

Ἵστημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ἐ.

Καθεζομαι (ἀποθετικόν, = πηγαίνω νὰ καθίσω θ. σεδ-, ἐδ-, ἐξ οὗ ἐξ- ἐκ τοῦ ἐδj-, § 210, 2, β', καὶ ἐδε-), παρατ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) **ἐκαθεζόμην** (= ἐκάδισα), μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) **καθεδοῦμαι**.

Καθεύδω (= κοιμῶμαι κατὰ + εὕδω, θ. εὕδ-), παρατ. **ἐκάθευδον** ἢ **καθηῦδον**, μέλλ. **καθευδήσω** (§ 188, 6, β').

Κάθημαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 7.

Καθίζω (κατὰ + ἴζω = βάζω ἄλλον νὰ καθίσῃ θ. σιδ-, ιδ-, ἐξ οὗ ἴζ- ἐκ τοῦ ἰδj-, § 210, 2, β'), παρατ. **ἐκάθιζον**, μέλλων (συνηρημένος) **καθιδῶ**, -εῖς κτλ., ἀόρ. **ἐκάδισα** ἢ **καθῖσα**. - **Καθίζομαι**, παρατ. **ἐκαθιζόμην**, μέσ. μέλλ. **καθιζήσομαι**, μέσ. ἀόρ. **ἐκαθισάμην** (§ 188, 6, β' καὶ 211, 1).

Καλέω, -ῶ. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κάμνω. Βλ. σελ. 147, § 254, 3.

Κατάγνυμι (κατὰ + ἄγνυμι = συντρίβω, τσακίζω θ.8. φαγ-, ἄγ-, ἐξ οὗ ἄγνυ- § 239, 2), μέλλων **κατ-άξω**, ἀόρ. **κατ-έαξα**. - **Κατάγνυμαι** μέσ., ἀόρ. β' **κατ-εάγην**, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ παθητικὴν σημασίαν) **κατ-εάγα** (= εἶμαι τσακισμένος).

Κεῖμαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 6.

Κελεύω. Βλ. σελ. 131, § 236.3.

Κεράννυμι (= ἀνακατεύω, ἐπὶ ὑγρῶν θ. κερασ-, ἐξ οὗ κεραννυ-, ἐκ

τοῦ κερασνυ-, § 239, 2, Σημ., κρα-), ἄορ. ἐκέρασα. - Κεράννυμαι, μέσ. ἄορ. ἐκερασάμην, παθ. μέλλ. κραθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐκράθην, παρακμ. κέκραμαι, ὑπερσ. ἐκεκράμην.

Κλαίω ἢ κλάω (θ. κλαυ-, κλαF-, ἐξ οὗ κλαFj- = κλαι-, κλαε-). παρ. ἐκλαιον ἢ ἐκλαον, μέλλ. κλήσω ἢ (μέσος μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν) κλαύσομαι, ἄορ. ἐκλαυσα. -Κλαίομαι, μέσ. ἄορ. ἐκλαυσάμην.

Κλείω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κράζω (θ. κραυγ-, κραγ-, ἐξ οὗ κραζ-, ἐκ τοῦ κραγj-, § 210, 26', Σημ.), ἄορ. β' ἐκραγον, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστώτος) κέκραγα (= φωνάζω δυνατὰ), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρ.τ.) ἐκεκράγειν (§ 222).

Κρεμάννυμι (= κρεμῶ, θ. κρεμασ-, ἐξ οὗ κρεμαννυ-, ἐκ τοῦ κρεμασνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἄορ. ἐκρέμασα. -Κρεμάννυμαι, παθ. ἄορ. ἐκρεμάσθην, παρακμ. κρέμαμαι (ἐνεστώς μὲ σημασίαν παρακμ.).

Λαγχάνω (= λαμβάνω διὰ κλήρου, θ. ληχ-, λαχ-, ἐξ οὗ λαγγαν-, § 254, 3, 6'), παρ.τ. ἐλάγγανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) λήξομαι (= θὰ λάβω διὰ κλήρου), ἄορ. β' ἔλαχον, παρακμ. εἴληχα. -Λαγχάνομαι, παθ. ἄορ. ἐλήχθην, παρακμ. εἴληγμαι (§ 189, 4).

Λαμβάνω (θ. ληβ-, λαβ-, ἐξ οὗ λαμβαν-, § 254, 3, 6'), παρ.τ. ἐλάβανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) λήψομαι (= θὰ λαμβάνω ἢ θὰ λάβω), ἄορ. β' ἔλαβον, παρακμ. εἴληφα, ὑπερσ. εἰλήφειν. - Λαμβάνομαι, παρ.τ. ἐλαμβανόμεν, μέσ. ἄορ. ἐλαβόμην, παθ. μέλλ. ληφθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐλήφθην, παρακμ. εἴλημμαι, ὑπερσ. εἰλήμμην (§ 189, 4).

Λανθάνω (= μένω ἀπαράτητος, διαφεύγω τὴν προσοχήν, θ. ληθ-, λαθ-, ἐξ οὗ λανθαν-, § 254, 3, 6'), παρ.τ. ἐλάνθανον, μέλλ. λήσω, ἄορ. β' ἔλαθον, παρακμ. λέληθα, ὑπερσ. ἐλελήθειν. Βλ. καὶ Ἐπιλανθάνομαι.

Λέγω (θ. λεγ-, Φερε-, ἔρε-, ῥε-, εἰπ-), παρ.τ. ἔλεγον, μέλλ. λέξω ἢ ἐρῶ (συνηρημένος), ἄορ. α' ἔλεξα ἢ εἶπα, ἄορ. β' εἶπον, παρακμ. εἶρηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν. -Λέγομαι, παρ.τ. ἐλεγόμην, παθ. μέλλ. λεχθήσομαι ἢ ῥηθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐλέχθην ἢ ῥεθήθην, παρακμ. λέλεγμαι ἢ εἶρημαι, ὑπερσ. εἰρήμην, τετελ. μέλλ. εἰρήσομαι (§ 189, 4). Βλ. καὶ διαλέγομαι καὶ συλλέγω.

Λεῖπω (= ἀφήνω, θ. λειπ-, λιπ-, λοιπ-), παρ.τ. ἔλειπον, μέλλ. λείψω, ἄορ. β' ἔλιπον, παρακμ. λέλοιπα, ὑπερσ. ἐλελοίπειν (§ 222). -Λεῖπομαι, παρ.τ. ἐλειπόμην, μέσ. μέλλ. λείψομαι, μέσ. ἄορ' β' ἐλιπόμην, παθ. μέλλ. λειφθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐλείφθην, παρακμ. λέλειμμαι, ὑπερσ. ἐλελείμμην, τετελ. μέλλ. λελείψομαι.

Λεύω (θ. λευ- εὐχρηστον τὸ σύνθετον καταλεύω = λιθοβολῶ, φρονεύω

διὰ λιθοβολισμοῦ), παρατ. κατ-έλευνον, ἄορ. κατ-έλευσα. παθητ. μέλλ. κατα-λευσθήσομαι, παθ. ἄορ. κατ-ελεύσθην (§ 236, 3).

Μανθάνω. Βλ. σελ. 148, § 254, 2, 6'.

Μάχομαι (ἀποθετικόν, θ. μαχ-, μαχε-), παρατ. ἐμαχόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) μαχοῦμαι, μεσ. ἄορ. ἐμαχεσάμην, παρακμ. μεμάχημαι.

Μείγνυμι (= σμίγω, θ. μειγ-, ἐξ οὗ μειγνυ-, § 239, 2, καὶ μιγ-), παρατ. ἐμείγνυν, μέλλ. μεῖζω, ἄορ. ἔμειξα. - *Μείγνυμαι*, παρατ. ἐμειγνύμην, μέσ. ἄορ. ἐμειζάμην, παθ. μέλλ. μειχθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐμείχθην (καὶ εἴ ἐμίγην), παρακμ. μέμειγμαι, ὑπερσ. ἐμεμείγμην.

Μέλει (ἀπρόσωπον, = ὑπάρχει φροντίς, θ. μελ-, μελε-), παρατ. ἔμελε, μελ. μελήσει, ἄορ. ἐμέλησε, παρακμ. μεμέληκε, ὑπερσ. ἐμεμελήκει.

Μέλλω (= σκοπεύω, ἀναβάλλω, θ. μέλλ-, μελλε-), παρατ. ἔμελλον ἢ ἤμελλον (§ 188, 1), μέλλ. μελλήσω, ἄορ. ἐμέλλησα. - *Μέλλεται*.

Μένω (θ. μεν-, μενε-), παρατ. ἔμενον, μέλλ. (συνηρημένος) μενῶ, ἄορ. ἔμεινα, παρακ. μεμένηκα (§ 254, 1).

Μιμνήσκω (εὐχρηστα τὰ σύνθετα ἀναμιμνήσκω = θυμίζω, ὑπομιμνήσκω - ὑπενθυμίζω θ. μνη-, ἐξ οὗ, μιμνησκ-, ἐκ τοῦ μιμνη-ισκ-, § 254, 2, γ'), παρατ. ἐμίμνησκον, μέλλ. μνήσω, ἄορ. ἔμνησα. - *Ἀναμιμνήσκομαι*, παρατ. ἐμιμνησκόμην, μέσ. μέλλ. μνήσομαι, παθ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν, ἀπλοῦς) μνησθήσομαι, παθ. ἄορ. (μὲ μέσθην σημασίαν, καὶ ἀπλοῦς) ἐμνήσθην, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος) μέμνημαι (= ἐνθυμούμαι), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατ.) ἐμεμνήμην (= ἐνεθυμούμην), τετελ. μέλλ. μεμνήσομαι.

Νέμω. Βλ. σελ. 147, § 254, 1.

Νέω (= πλέω, κολυμβῶ, θ. νευ-, νεF-, νε-), παρατ. ἔνεον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) νεύσομαι (= θὰ πλέω ἢ θὰ πλεύσω) ἄορ. ἔνευσα, παρακμ. νένευκα (§ 33, 3).

Ξέω (= ξύνω, θ. ξεσ-), ἄορ. ἔξεσα (§ 236, 1).

Οἶδα. Βλ. σελ. 145, § 253, 3.

Οἶμαι ἢ *οἶμαι* (ἀποθετικόν, = νομίζω, θ. οἶ-, οἶε-), παρατ. ᾤομην ἢ ᾔομην, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) οἰήσομαι (= θὰ νομίζω ἢ θὰ νομίσω), παθ. ἄορ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ᾔήθην (= ἐνόμισα).

Οἶχομαι (ἀποθετικόν ἐνεστῶς μέ σημασίαν παρακειμένου = ἔχω ἀπέλθει θ. οἶχ-, οἶχε-), παρατ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) ᾔχώμην (=

ἀπῆλθον), μέσ. μέλλ. οἰχίσσεται.

Ὀλλυμι. Βλ. Ἀπόλλυμι.

Ὀμνυμι (= ὁμνύω, ὁμόνων· θ. ὁμ-, ἐξ οὗ ὁμνυ-, § 239, 2, ὁμο-), πα-
ρατ. ὤμνυν, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὁμοῦμαι (= θὰ ὁμνύω ἢ θὰ
ὁμόσω), ἄορ. ὤμοσα, παρακμ. ὁμώμοκα, ὑπερσ. ὠωωμόκειν. Ὀμνυμαι,
παρ. ὠμνύμην, μέσ. ἄορ. ὠμσάμην, παθ. μέλλ. ὁμοσθήσομαι, παθ. ἄορ,
ὠμόςθην, παρακμ. ὁμώμοται, ὑπερσ. ὠμώμοτο, μετχ. ὁωωμοσμένος.
(Βλ. § 190 καὶ 236, 1.).

Ὀνίνημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Ὀράω-ω (= βλέπω· θ. ὄρα-, ὄρα-, ὀπ-, Φειδ-, Φιδ-, ιδ-), παρ. εὐρών,
μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὄσσομαι (= θὰ βλέπω ἢ θὰ ἴδω), ἄορ. β'
εἶδον (ὑποτ. ἴδω, εὐκτ. ἴδοιμι, προστ. ἰδέ, ἀπαρμφ. ἰδεῖν, μετχ. ἰδών), πα-
ρακμ. ἐόρακα ἢ ἐώρακα, ὑπερσ. ἐωράκειν. - Ὀρώμαι, παρ. ἐωρώμην,
μέσ. ἄορ, β' εἰδόμεν (ὑποτ. ἴδωμαι κτλ.), παθ. μέλλ. ὀφθήσομαι, παθ.
ἄορ. ὠφθην, παρακμ. ἐόραμαι καὶ ὤμμαι (§ 188, 5, Σημ.).

Ὀφείλω (= χρεωστῶ· θ. ὀφελ-, ἐξ οὗ ὀφείλ-, ἐκ τοῦ ὀφελν-, § 216,
2, Σημ., καὶ ὀφειλε-), παρ. ὠφείλον, μέλλ. ὀφειλήσω, ἄορ. ὠφείλῃσα
καὶ ἄορ. β' ὠφελον, παρακμ. ὠφείληκα, ὑπερσ. ὠφειλήκειν. - Ὀφείλομαι,
παρ. ὠφειλόμην, παθ. ἄορ. (ὠφειλήθην), μετχ. ὀφειληθεῖσα.

Ὀφλισκανω (= καταδικάζομαι νὰ πληρώσω πρόστιμον· θ. ὀφλ-, ἐξ οὗ
ὀφλίσκαν-, § 254, 3, β', καὶ ὀφλε-), παρ. ὠφλίσκανον, μέλλ. ὀφλήσω,
(ἄορ. α' μετγν. ὠφλήσα καὶ) ἄορ. β' ὠφλον, παρακμ. ὠφλήκα, ὑπερσ.
ὠφλήκειν.

Παίζω (θ. παιδ-, ἐξ οὗ παιζ-, ἐκ τοῦ παιδῃ-, § 210, 2, β', καὶ παιγ-),
παρ. ἐπαιζον, μέσ. μέλλ. (δωρικός μὲ ἐνεργ. σημασίαν) παιζοῦμαι (= θὰ
παίξω ἢ θὰ παίζω) ἄορ. ἐπαιξα. Παθ. παρακμ. πέπαισμαι.

Παίω (= κτυπῶ, θ. παι-), παρ. ἐπαιον, μέλλ. παίσω, ἄορ. ἐπαισα,
παρακμ. πέπαικα. - Παθ. ἄορ. ἐπαίσθην. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα πατάσσω,
πλήττω καὶ τύπτω.

Πάσχω (θ. πενθ-, παθ-, πασχ-, ἐκ τοῦ παθ-σκ-, § 254, 2), παρ.
ἐπάσχον, μέσ. μέλλ. πείσομαι (ἐκ τοῦ πένθ-σομαι), ἄορ. β' ἐπαθον, πα-
ρακμ. πέπονθα, ὑπερσ. ἐπεπόνθειν.

Πατάσσω (= κτυπῶ· θ. παταγ-), ἄορ. ἐπάταξα. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα
παίω, πλήττω, τύπτω.

Παύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πεῖθω (θ. πειθ-, πιθ-), παρ. ἐπειθον, μέλλ. πείσω, ἄορ. ἐπεισα,
παρακμ. πέπεικα, ὑπερσ. ἐπεπείκειν. - Πείθομαι, παρ. ἐπειθόμεν,

μέσ. μέλλ. πείσομαι, άόρ. έ' επιδόμην, παθ. μέλλ. πεισθήσομαι, παθ. άόρ. έπεισθήν, παρακμ. πέπεισμαι, ένεργ. παρακμ. έ' (μέ μέσ. σήμασίαν) πέποιθα (= έχω πεποιθήσιν, θαρρώ), ύπερσ. έπεποιθείν.

Πετάννυμι (= άνοιγγω εύχρηστον σύνθετον άνα-πετάννυμι κτλ., θ. πετασ-, έξ ού πεταννυ-, έκ του πετασνυ-, § 239, 3, Σημ., και πτα-), παρατ. έπετάννυν, άόρ. επέτασα. - Πετάννυμαι, παρατ. έπεταννύμην, παρακμ. πέπταμαι.

Πέτομαι (άποδετικόν, = πετώ θ. πετ-, πτε-, πτ-), μέσ. μέλλ. πτήσομαι, μέσ. άόρ. έ' έπτόμην.

Πήγνυμι ή πηγνύω (= έμπήγω θ. πηγ-, έξ ού πηγνυ-, § 239, 2, και παγ-), άόρ. έπηξα. -Πήγνυμαι, παρατ. έπηγνύμην, μέσ. άόρ. έπηξάμην, παθ. μέλλ. έ' παγήσομαι, παθ. άόρ. έ' επάγην, ένεργ. παρακμ. έ' (μέ μέσσην σημασίαν) πέπηγα (= είμαι πεπηγμένος), ύπερσ. έπεπήγειν.

Πίμπλημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίμπρημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίνω (θ. πι-, πίν-, πο-, πω-), παρατ. έπινον, μέσ. μέλλ. (άσιγμος, μέ ένεργ. σημασίαν) πίομαι (= θά πίνω ή θά πίο), άόρ. έ' έπιον, παρακμ. πέπωκα. - Πίνομαι, παρατ. επινόμην, παθ. άόρ. επόθην, παρακμ. πέπομαι.

Πιπράσκω (= πωλώ θ. πρα-, έξ ού πιπράσκ-, § 254, 2), παρακμ.πέπρακα, ύπερσ. έπεπράκειν. Πιπράσχομαι, παθ. άόρ. επράθην, παρακμ. πέπραμαι, ύπερσυντ. έπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι. Βλ. και Πωλώ.

Πίπτω (θ. πέτ-, έξ ού πίπτ-, έκ του πιπετ-, § 32, 1, και πτω-), παρατ. επιπτον, μέσ. μέλλ. (δωρικώς) πεσοῦμαι, άόρ. έ' έπεσον, παρακμ. πέπτωκα, ύπερσ. έπεπτώκειν.

Πλέκω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Πλέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πλήττω (= κτυπώ θ. πληγ-, πλαγ-), παρακμ. έ' (μέ σημασίαν ένεργ.) πέπληγα. - Παθ. μέλλ. έ' πληγήσομαι, παθ. άόρ. έ' επλήγην, παρακμ. πέπληγμαι, τετελ. μέλλ. πεπλήξομαι. (Μόνον οὔτοι οί χρόνοι του άπλου πλήττω μέ τήν σημασίαν του κτυπώ είναι εύχρηστοι, και άντ' αυτών δε και άντ' άλλων χρησιμοποιούνται οί αντίστοιχοι χρόνοι των συνωνύμων ρημάτων παίω, πατάσσω και τύπτω ή συνώνυμοι εκφράσεις, ως πληγάς δίδωμι, πληγάς έμβάλλω κ.ά.). Βλ. και εκπλήττω.

Πνέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πράττω (θ. πράγ-), παρατ. έπραττον, μέλλ. πράξω, άόρ. έπραξα, παρακμ. έπραχα και άμετάβ. έπραγα, ύπερσ. έπεπράχειν και άμετάβ.

ἐπεπράγειν. - Πράττομαι κτλ.

Πρίω (= προινίζω, θ. πρι-), άόρ. ἔπρισα, παθ. παρακμ. πέπριςμαι (§ 236, 2).

Πτύω, άόρ. ἔπτῦσα (§ 236, 1).

Πτάρνυμαι (άποδεικνόν, = φτερνίζομαι· θ. πταρ-, ἔξ οὔ πταρνυ-, § 239, 2), ένεργ. άόρ. ἔ' πταρον.

Πυνθάνομαι (άποδεικνόν, = πληροφοροῦμαι· θ. πευθ-, πυθ-, ἔξ οὔ πυνθαν-, § 254, 3, 6'), παρατ. ἐπυνθανόμην, μέσ. μέλλ. πεύσομαι, μέσ. άόρ. ἔ' ἐπυθόμην, παρακμ. πέπυσμαι, ύπερσ. ἐπεπύσμην.

Πωλέω, -ῶ ἢ άποδίδομαι, παρατ. ἐπώλουν ἢ άπεδιδόμην, μέλλ. πωλήσω ἢ άποδώσομαι, άόρ. άπεδόμην, παρακμ. πέπρακα, ύπερσ. ἐπεπράκειν. Πωλοῦμαι ἢ πιπράσκομαι, παρατ. ἐπωλούμην, παθ. άόρ. ἐπωλήθην ἢ ἐπράθην, παρακμ. πέπραμαι, ύπερσ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι.

Ρέω (θ. ῥε-, ῥεF-, ῥευ- ῥυ-, ῥυε-), παρατ. ἔρρουν, μέσ. μέλλ.(μὲ ένεργ. σημασίαν) ῥύησομαι, άόρ. ἔρρύην, παρακμ. ἔρρύηκα (§ 33, 3 καὶ § 252, 2).

Ρήγνυμι (= σχίζω· θ. ῥηγ-, ἔξ οὔ ῥηγνυ-, § 239, 2, ῥωγ-, ῥαγ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἔρρηγνυν, μέλλ. ῥήξω, άόρ. ἔρρηξα. - Ρήγνυμαι, παρατ. ἔρρηγνύμην, μέσ. άόρ. ἔρρηξάμην, παθ. άόρ. ἔ' ἐρράγην, ένεργ. παρακμ. (μὲ μέσσην ἢ παθητ. σημασίαν) ἔρρωγα, ύπερσ. ἔρρώγειν.

Ριγῶ. Βλ. σελ. 127, § 233.

Ρώννυμι (= δυναμώνω· θ. ῥωσ-, ἔξ οὔ ῥωννυ-, ἐκ τοῦ ῥωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), μέλλ. ῥώσω, άόρ. ἔρρωσα. - Παθ. άόρ. (καὶ μὲ μέσσην σημασίαν) ἔρρώσθην, παρακμ. ἔρρωμαι (μτχ. ἔρρωμένος, ὡς ἐπίθετον = γερός, δυνατός, § 140, 1).

Σθέννυμι (= σθήνω· θ. σθεσ-, ἔξ οὔ σθέννυ-, ἐκ τοῦ σθεσνυ-, § 239, 2, Σημ., σθη- συνήθ. σύνθετον: άπο-, κατα-σθέννυμι), παρατ. ἐσθέννυν, μέλλ. σθέσω, άόρ. ἐσθεσα. - Σθέννυμαι, παρατ. ἐσθεννύμην, μέσ. μέλλ. σθήσομαι, παθ. άόρ. ἐσθέσθην, ένεργ. άόρ. ἔ' (μὲ παθητ. σημασίαν) ἐσθήν (πρβλ. § 252), ένεργ. παρακμ. (μὲ παθ. σημασίαν) ἐσθήκα (= ἔχω σθησθῆ).

Σείω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Σήπω (= σαπίζω· θ. σηπ-, σάπ-, § 32, 5 καὶ 6). - Σήπομαι, παθ. μέλλ. ἔ' σαπήσομαι, παθ. άόρ. ἔ' ἐσάπην, ένεργ. παρακμ. ἔ' (μὲ παθ. σημασίαν) σέσηπα.

Σκοπέω, -ῶ ἢ σκοπέομαι, -οῦμαι (= παρατηρῶ, ἐξετάζω, σκέπτομαι· θ. σκεπ-, σκοπε-), παρατ. ἐσκόπουν ἢ ἐσκοπούμην, μέσ. μέλλ. σκέψομαι, μέσ. ἀόρ. ἐσκεψάμην, παρακμ. ἔσκεμμαι, τετελ. μέλλ. ἐσκέψομαι.

Σπάω, -ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Στρώννυμι (= στρώνω· θ. στρω-, ἐξ οὗ στρωννυ-, § 239, 2, Σημ., καὶ στορ-, ἐξ οὗ στορνυ-, στορεσ-), παρατ. ἐστρώννυν, ἀόρ. ἐστόρεσα - Στόρνυμαι, παρακμ. ἔστρωμαι.

Συλ-λέγω, παρατ. συν-έλεγον, μέλλ. συλ-λέξω, ἀόρ. συν-έλεξα, παρακμ. συν-είλοχα. - Συλλέγομαι, μέσ. μέλλ. συλλέξομαι, μέσ. ἀόρ. συν-ελεξάμην, παθ. μέλλ. β' συλ-λεγήσομαι, παθ. ἀόρ. α' (μὲ μέσῃν σημασίαν) συν-ελέχθην καὶ β' συν-ελέγην, παρακμ. συν-είλεγμαι. Βλ. καὶ λέγω καὶ διαλέγομαι καὶ § 189, 4.

Τείνω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Τελέω -ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Τέμνω (= κόπτω· θ. τεμ-, ἐξ οὗ τεμν-, § 254, 3, α', καὶ τμε-), παρατ. ἔτεμνον, μέλλ. (συνηρημένος) τεμῶ, ἀόρ. β' ἔτεμον, παρακμ. τέτμηκα. - Τέμνομαι, παρατ. ἐτεμνόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) τεμοῦμαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐτεμόμην, παθ. μέλλ. τμηθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτμήθην, παρακμ. τέτμημαι, ὑπερσ. ἐτετμήμην, τετελ. μέλλ. τετμήσομαι.

Τήκω (= λειώνω· θ. τηκ-, τᾶκ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἔτηκον, ἀόρ. ἔτηξα, - Τήκομαι, παθ. ἀόρ. α' ἐτήχθην καὶ β' ἐτάκην, ἐνεργητ. παρακμ. β' (μὲ μέσῃν ἢ παθ. σημασίαν) τέτηκα, ὑπερσ. ἐτετήκειν.

Τίθῃμι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.ε.

Τίκτω (= γεννῶ· θ. τεκ-, τικτ-, ἐκ τοῦ τι-τεκ-, τι-τεκ-, § 32, 1, τοκ-), παρατ. ἔτικτον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) τέξομαι (= θὰ γεννήσω ἢ θὰ γεννῶ), ἀόρ. β' ἔτεκον, παρακμ. τέτοκα.

Τίνω (= πληρώνω· θ. τει-, τῖ-, τῖ-, τῖν-), παρατ. ἔτεινον, μέλλων τείσω, ἀόρ. ἔτεια, παρακμ. τέτεικα. - Τίνομαι, μέσ. μέλλων τείσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐτεισάμην, παθ. ἀόρ. ἐτείσθην, παρακμ. τέτεισμαι.

Τιτρώσκω (= πληγώνω· θ. τρωF-, τραυ-, τρω-, ἐξ οὗ τιτρωσκ-, § 268, 2), παρατ. ἐτίτρωσκον, μέλλ. τρώσω, ἀόρ. ἔτρωσα. - Τιτρώσκομαι, παρατ. ἐτιτρωσκόμην, παθ. μέλλων τρωθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτρώθην, παρακμ. τέτρωμαι, ὑπερσ. ἐτετρώμην.

Τρέπω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέφω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέχω (θ. θρεχ-, τρεχ-, § 37, 7, δραμ-, δραμε-), παρατ. ἔτρεχον, μέσος μέλλων (συνηρημένος μὲ ἐνεργ. σημασίαν) δραμοῦμαι, ἀόρ. β' ἔδραμον,

παρακμ. *δεδράμηκα*, ὑπερσ. *ἐδεδραμήκειν*. Βλ. καὶ *θέω*.

Τυγχάνω (= ἐπιτυγχάνω, εὐρίσκω, τυχαίνω θ. *τευχ-*, *τυχ-*, ἐξ οὗ *τυγχαν-*, § 254, 3, *β'*, *τυχε-*), παρατ. *ἐτύγγανον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *τεύξομαι* (= θὰ ἐπιτύχω), ἀόρ. *β'* *έτυχον*, παρακμ. *τετύχηκα*.

Τύπτω (= κτυπῶ θ. *τυπ-*, *τυπτ-*, § 210, 1, *τυπτε-*), παρατ. *έτυπτον*, μέλλ. *τυπτήσω*, (ἀόρ. *ἐπάταξα* ἢ *ἐπαισα* ἢ *πληγὰς* *έδωκα*, παρακμ. *πέπληγα* ἢ *πληγὰς* *δέδωκα*). - *Τύπτομαι* (ἢ *πληγὰς* *λαμβάνω*, παρατ. *πληγὰς* *έλαμβανον*, παθητ. μέλλ. *πληγὰς* *λήψομαι*, παθ. ἀόρ. *πληγὰς* *έλαβον*), παρακμ. *τέτυμμαι* (ἢ *πέπληγμαί* ἢ *πληγὰς* *είληφα*). Βλ. καὶ *παίω*, *πατάσσω*, *πλήττω*.

Ὑπ-ισχνέομαι, *-οὔμαι* (ἀποθετικόν, = ὑπόσχωμαι θ. *σεχ-*, *σχε-*, *σχ-*, ἐξ οὗ *ισχ-*, ἐκ τοῦ *σισχ-*, § 239, 1, καὶ *ισχνε-*, § 254, 3, γ'), παρατ. *ὑπισχνούμην*, μέσ. μέλλ. *ὑποσχίσομαι*, μέσ. ἀόρ. *β'* *ὑπεσχόμην* (ὑποτ. *ὑπόσχωμαι*, εὐκτ. *ὑποσχοίμην*, *ὑπόσχοιο* κτλ.), παρακμ. *ὑπέσχημαι*, ὑπερσ. *ὑπεσχίμην*.

Φέρω (*φερ-*, οἰ-, ἐνεκ-, ἐγκ-, § 32, 1), παρατ. *έφερον*, μέλλων *οἶσω*, ἀόρ. *α'* (*ἄσιγμος*) *ἤνεγκα* καὶ *β'* *ἤνεγκον*, παρακμ. *ἐνήνοχα*, ὑπερσ. *ἐννήνοchein*. - *Φέρομαι*, παρατ. *έφερόμην*, μέσος μέλλ. *οἶσομαι*, μέσ. ἀόρ. (*ἄσιγμος*) *ἤνεγκάμην*, παθ. μέλλ. *οἰσθήσομαι* καὶ *ἐνεχθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἤνεχθην*, παρακμ. *ἐνήνεγμαί*, ὑπερσ. *ἐννήνέγμην* (§ 190).

Φεύγω (= τρέπομαι εἰς φυγὴν, καταδιώκομαι, εἶμαι ἐξόριστος θ. *φευγ-*, *φυγ-*), παρατ. *έφευγον*, μέσ. μέλλων (μὲ ἐνεργητ. σημασίαν) *φεύξομαι* καὶ (δωρικῶς) *φευξοῦμαι*, ἀόρ. *β'* *έφυγον*, παρακμ. *πέφευγα*, ὑπερσ. *ἐπεφεύγειν*.

Φημί. Βλ. σελ. 144, § 253, 1.

Φθάνω (= προφθάνω, προλαμβάνω θ. *φθη-*, *φθα-*, *φθᾶν-*), παρατ. *έφθανον*, μέσος μέλλων (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *φθήσομαι*, ἀόρ. *α'* *έφθασα* καὶ *β'* *έφθην* (§ 252), παρακμ. *έφθακα*.

Φθείρω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Φύω. Βλ. σελ. 142, § 252.

Χαίρω (= χαίρομαι θ. *χαρ-*, ἐξ οὗ *χαιρ-*, § 216, 2, *χαιρε-*), παρατ. *έχαιρον*, μέλλ. *χαιρήσω*, ἀόρ. *β'* *έχάρην* (§ 252), παρακμ. *γέγηθα*.

Χαλάω, *-ῶ*. Βλ. σελ. 129, § 236, 3.

Χέω. Βλ. σελ. 129, § 236, 3.

Χώω ἢ *χώννυμι*. Βλ. σελ. 131, § 236, 3

Χράω, -ῶ (= χρησιμοδοτῶ θ. χρη-, γρα-), ἄορ. ἔχρησα. - *Χρῶμαι* (= ἔρωτῶ τὸ μαντεῖον, ζητῶ χρησμόν), μέσος ἄορ. ἐχρησάμην, παθ. ἄορ. ἐχρήσθην.

Χρή. Βλ. σελ. 146, § 253, 8.

Χρίω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Χρῶμαι (= μεταχειρίζομαι). Βλ. σελ. 127, § 231.

Ἵθιέω, -ῶ (= σπρώχνω θ. Fωθ-, ὠθ-, ὠθε-), παρατ. ἐώθουν, μέλλ. ὥσω, ἄορ. ἔωσα. - *Ἵθιόυμαι*, παρατ. ἐωθούμην, μέσος μέλλων ὥσομαι, μέσ. ἄορ. ἐώσάμην, παθ. μέλλ. ὠσθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐώσθην, παρακμ. ἔωσμαι (§ 188, 2).

Ἵνέομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ἀγοράζω θ. Fωνε-, ὠνε-, πρια-), παρατ. ἐωνούμην, μέσ. μέλλ. ὠνήσομαι, μέσ. ἄορ. αἴ (ἄσιγμος) ἐπριάμην (= ἡγόρασα), παθ. ἄορ. ἐωνήθην, παρακμ. ἐώνυμαι, ὑπερσ. ἐωνήμην (§ 188, 2 καὶ 251).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

- Ἀκατάληκτα τριτόκλιτα, σελ. 39, § 63, 1.
Ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38, 2 σελ. 150, § 257 κ.έ.
Ἀναδιπλασιασμός (ῥημάτων), σελ. 96, § 186 - ἀνώμαλος, σελ. 99, § 189 - Ἀττικός, σελ. 99, § 190 - ἐνεστωτικός, σελ. 132, § 239, 1.
Ἀνάπτυξις συμφώνου, σελ. 24, § 34.
Ἀνομοιώσις συμφώνου, σελ. 27, § 37, 7 - συλλαβῆς, σελ. 23, § 33, 7.
Ἀνέκτασις, σελ. 22, § 32, 6.
Ἀντιμεταχώρησις, σελ. 21, § 32, 4.
Ἀπωνυμία, σελ. 77, § 147 κ.έ.
Ἀνώμαλα ἐπίθετα, σελ. 68, § 131 - παραθετικά, σελ. 73, § 141 κ.έ.
Ἀνώμαλα ῥήματα, σελ. 146, § 254 κ.έ. (Κατάλογος ἀνωμάτων ῥημάτων, σελ. 171 κ.έ.).
Ἀόριστοι δεῦτεροι κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 136, § 252.
Ἀπαρέμφατον, σελ. 92, § 178.
Ἀποβολή φωνέεντος, σελ. 21, § 32 - συμφώνου, σελ. 22, § 33 κ.έ.
Ἀποθετικά ῥήματα, σελ. 149, § 256.
Ἄρθρον, σελ. 30, § 42.
Ἀριθμητικά, σελ. 86, § 164 κ.έ.
Ἀριθμοὶ ὀνομάτων, σελ. 30, § 41, 2 - ῥημάτων, σελ. 30, § 8, § 177.
Ἄτονοι λέξεις, σελ. 16, § 18.
Ἀττικόκλιτα οὐσιαστικά, σελ. 37, § 59 - ἐπίθετα, σελ. 62, § 117.
Αὔξησις ὁμαλῆς, σελ. 95, § 185 κ.έ. - ἀνώμαλος, σελ. 97, § 188.
Ἀφομοιώσις φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 3 - συμφώνου, σελ. 22, § 37, 3, καὶ 6, γ'.
Ἄφωνα, σελ. 10, § 3, 1.
Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 43, § 78 κ.έ. - ῥήματα, σελ. 112, § 210 κ.έ.

Γένος, σελ. 29, § 41, 1 - σελ. 31, § 45 - σελ. 58, § 106 κ.έ.
Γράμματα, σελ. 9, § 1 κ.έ.

Δεύτεροι χρόνοι ῥημάτων, σελ. 120, § 221 κ.έ.

Διάθεσις ῥήματος, σελ. 90, § 171.

Δίγαμμα, σελ. 5, § 1, Σημ.

Διπλόθεμα τριτόκλιτα, σελ. 39, § 64.

Δίφθογγοι, σελ. 11, § 6.

Δυϊκὸς ἀριθμὸς, σελ. 30, § 41, 2 - ὀνομάτων, σελ. 54, § 103 - ῥημάτων, σελ. 110, § 209.

Ἐγκλίσεις ῥήματος, σελ. 110, § 209.

Ἐγκλίσεις ῥήματος, σελ. 92, § 175.

Ἐγκλισις τόνου, σελ. 16, § 19.

Ἐγκλιτικαὶ λέξεις, σελ. 16, § 20.

Εἰμί (βοηθητικόν), σελ. 100, § 191 κ.έ.

Ἐκθλιψις, σελ. 20, § 28.

Ἐκτασις φωνήεντος, σελ. 22, § 32, 6.

Ἐγρινα σύμφωνα, σελ. 10, § 5.

Ἐγρινόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 46, § 83 κ.έ. - ῥήματα, σελ. 116, § 216 κ.έ.

Ἐπίθετα, σελ. 58, § 105, κ.έ. - παράγωγα, σελ. 158, § 271 κ.έ. παραθετικά, σελ. 71, § 136 κ.έ.

Ἐπιρρήματα, σελ. 150, § 257 - ἀριθμητικά, σελ. 88, § 168 - παράγωγα, σελ. 161, § 271 - παραθετικά, σελ. 76, § 146.

Ἐπιφωνήματα, σελ. 151, § 261.

Ἐτυμολογικόν, σελ. 152, § 262 κ.έ.

Εὐφωνικά σύμφωνα, σελ. 20, § 31.

Ἡμίφωνα σελ. 10, § 3, 2.

Ἡμιφώνοληκτα τριτόκλιτα, σελ. 46, § 83 κ.έ. - ῥήματα, σελ. 116, § 216 κ.έ.

Θέμα (λέξεως ἐν γένει), σελ. 28, § 39, 1 - ἀσθενές, ισχυρόν, σελ. 39, § 64, καὶ σελ. 132, § 240 - ῥηματικόν, χρονικόν, σελ. 93, § 181.

Καταληκτικά τριτόκλιτα, σελ. 39 § 63, 1.

Κατάληξις (λέξεως ἐν γένει), σελ. 28, § 39, 1 - καταλήξεις πρωτοκλίτων, σελ. 33, § 47, δευτεροκλίτων, σελ. 36, § 54, τριτοκλίτων, σελ. 41, § 71, ῥημάτων, σελ. 102 - σελ. 41, § 194 κ.έ.

Κλίσις σελ. 28, § 38, 1 καὶ σελ. 29, § 41, 3 - πρώτη, σελ. 31, § 46

κ.έ., δευτέρα, σελ. 35, § 53, κ.έ., τρίτη, σελ. 38, § 61 κ.έ.

Κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38, 2.

Κρᾶσις, σελ. 19, § 26.

Ληκτικὰ (ἢ τελικὰ) σύμφωνα, σελ. 22, § 33, 1.

Μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38 - ἄκλιτα, σελ. 150, § 257 κ.έ. κλιτὰ, σελ. 28, § 38 κ.έ.

Μετάθεσις φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 2 - συμφώνου, σελ. 24, § 35.

Μετοχή, σελ. 93, § 178, 2 - κλίσις μετοχῶν, σελ. 69, § 132 κ.έ.

Μονόθεμα τριτόκλιτα, σελ. 9, § 64, 1.

Οὐσιαστικά, σελ. 30, § 43 κ.έ. - παράγωγα, σελ. 155, § 268 κ.έ.

Παραγωγή, σελ. 152, § 262 κ.έ.

Παραθετικά ἐπίθετα, σελ. 71, 5 136 κ.έ. - ἐπιρρήματα, σελ. 76, 1 § 146.

Παρασύνθετα, σελ. 168, § 286.

Παρεπόμενα ὀνόματος, σελ. 30, § 41, 3, Σημ. - ῥήματος, σελ. 90, § 170.

Πνεύματα, σελ. 13, § 12 κ.έ.

Προθέσεις, σελ. 150, § 258 κ.έ. - ὡς πρῶτα συνθετικά, σελ. 165, § 280, 2.

Πρόσφυμα, σελ. 108, § 198, 2.

Πρόσωπα (τοῦ λόγου), σελ. 77, § 148 - ῥήματος, σελ. 92, § 176.

Πτώσεις, σελ. 28, § 40.

Ῥῆμα, σελ. 90, § 169 κ.έ.

Ῥήματα ἀποθετικά, σελ. 149 § 256 - βαρύτονα, σελ. 101, § 193, 1

καὶ § 194 κ.έ. - περισπώμενα ἢ συνηρημένα, σελ. 101, § 193, 2

- ἀφωλόληκτα, σελ. 192, § 210 κ.έ. - ἐνρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα,

σελ. 116, § 216 κ.έ. -εἰς -μι, σελ. 132, § 237 κ.έ. κλινόμενα κατὰ τὰ

εἰς -μι, σελ. 140, § 251 κ.έ. - παράγωγα, σελ. 151, § 265 κ.έ.

Σημεῖα τοῦ γραπτοῦ λόγου, σελ. 17, § 22.

Σιγμόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 50, § 29 κ.έ.

Συγκοπή φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 1.

Συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, σελ. 49, § 89.

Συζυγία ῥημάτων, σελ. 90, § 172 - τῶν εἰς -μι, σελ. 132, § 237 κ.έ.
- τῶν εἰς -ω, σελ. 101, § 193 κ.έ.

Συλλαβή, σελ. 12, § 8 - συλλαβισμός, σελ. 12, § 10.

Συμπνευματισμός, σελ. 25, § 37, 1.

Σύμφωνα, σελ. 10, § 3 κ.έ.

Συμφωνόληκτα τριτόκλητα, σελ. 43, § 78 κ.έ. - ῥήματα, σελ. § 112, § 210 κ.έ.

Συναίρεσις, σελ. 18, § 24.

Σύνδεσμοι, σελ. 151, § 260.

Συνηρημένα ὀνόματα, σελ. 34, § 51 - σελ. 37, § 57 - ῥήματα, σελ. 123, § 226 κ.έ.

Σύνθεσις, σελ. 152, § 262, 3 - σελ. 162, § 275, κ.έ.

Σύνθετα, σελ. 152, § 262, 3 - σελ. 162, § 275 κ.έ. - νόθα, σελ. 168, § 285 - συνθέτων σημασία, σελ. 169, § 289 - συνθέτων τονισμός, σελ. 164, § 287 κ.έ.

Συστολή φωνήεντος, σελ. 22, § 32, 6.

Τονισμός, τόνοι σελ. 14, § 14 κ.έ. - τονισμός συνθέτων, σελ. 168 § 287 κ.έ.

Ύψος σύμφωνα, σελ. 10, § 5.

Ύψος λήκτα τριτόκλητα, σελ. 48, § 86 - ῥήματα, σελ. 115, § 216 κ.έ.

Φθογγικά πάθη, σελ. 18, § 23 κ.έ.

Φωνή ῥήματος, σελ. 90, § 173.

Φωνήεντα, σελ. 9, § 2 - δεματικά, σελ. 108, § 201 - ἐγκλιτικά, σελ. 100, §

Φωνηεντόληκτα τριτόκλητα, σελ. 30 § 66, 1 καὶ § 67 κ.έ. - ῥήματα, σελ. 94, § 183 - σελ. 123, § 226 κ.έ.

Χαρακτήρ δέματος, σελ. 28, § 39, 2 - ῥηματικός, χρονικός σελ. 94, § 168 - σελ. 108, § 198 κ.έ.

Χρόνοι ῥήματος, σελ. 91, § 174.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουσι τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον, ὃ διαδέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐξ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΣΤ' 1967 (VII) - ANTIT. 241.000 - ΑΠ. ΥΠ. ΠΑΙΔ. 86.360/22-6-67
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: Ι. ΔΙΚΑΙΟΣ: ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ Ι. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.Ε.

